

كتاب الصلاة

نماز كتابي

مؤلفى

حسين حلمى ايشيق

رحمة الله عليه

[١٩١١-٢٠٠١ أيوب-استانبول]

قد اعتنى بطبعه طبعة جديدة بالأوفست

مكتبة الحقيقة

يطلب من مكتبة الحقيقة بشارع دار الشفقة بفاتح ٥٧ استانبول-تركيا

ميلادي

٢٠٢٥

هجري شمسى

١٤٤٣

هجري قمرى

١٤٤٦

من اراد ان يطبع هذه الرسالة وحدها او يترجمها إلى لغة اخرى فله من الله الاجر الجزيل وما
الشکر الجميل وكذلك جميع كتبنا كل مسلم مؤذون بطبعها بشرط جودة الورق والتصحيح

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (خيركم من تعلم القرآن وعلمه) وقال ايضاً (خذلوا العلم من افواه الرجال)

ومن لم تحيط له صحبة الصالحين وجب له ان يذكر كتاباً من تأليفات عالم صالح وصاحب إخلاص مثل الإمام الريانى المجدد للألف الثاني الحنفى والسيد عبد الحكيم الارواسي الشافعى وأحمد التيجانى المالكى ويتعلم الدين من هذه الكتب ويسعى نشر كتب أهل السنة بين الناس ومن لم يكن صاحب العلم أو العمل أو الإخلاص ويدعى أنه من العلماء الحق وهو من الكاذبين من علماء السوء واعلم ان علماء أهل السنة هم المحافظون الدين الإسلامى وأماماً علماء السوء هم جنود الشياطين^(١)

(١) لا خير في تعلم علم مالم يكن يقصد العمل به مع الإخلاص (الحقيقة الندية ج: ١. ص: ٣٦٦، ٣٦٧). والمحظوظ في تعلم علم مالم يكن يقصد العمل به مع الإخلاص (الحقيقة الندية ج: ٤٠، ٤١، ٥٩. من المجلد الأول من المكتوبات للإمام الريانى المجدد للألف الثاني قديس سره).

تبليغ: إن كلاً من دعوة المسيحية يسعون إلى نشر المسيحية والصهاينة اليهود يسعون إلى نشر الادعاءات الباطلة لخاخاماها وكهنتها ودار النشر - الحقيقة - في استانبول يسعى إلى نشر الدين الإسلامي وإعلانه أما المسؤوليون ففي سعي لإمحاء وازالة الأديان جميعاً فاللبيب المنصف المتصرف بالعلم والادرار يعي ويفهم الحقيقة ويسعى لتحقيق ما هو حق من بين هذه الحقائق ويكون سبباً في إنارة الناس كافة السعادة الابدية وما من خدمة اجل من هذه الخدمة اسدية إلى البشرية.

Baskı: İhlâs Gazetecilik A.Ş.

Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 0. 212. 454 30 00

بسم الله الرحمن الرحيم

انسان اوچون اوچ تورلى حیات باردير: دنيا، قير و آخرت حیاتي. دنياده، بدن روح بىلن بيرليکدە دير. انسانگە حیات، جانلىليك بيرگن روحدير. روح بدنندن ايريلگىيده، انسان اوله دى. بدن قىزىدە چورىپ، توپراق بولگىيده ويا يانىپ كۈل بولگىيده، ويا وحشى حيوان يېپ يوق بولگىيده، روح يوق بوله يدى. قير حیاتىدە باشله يدى. قير حیاتىدە حس باردير، حرڪت يوقدىر. قيامتده بير بدن يېر تىليب، روح بىلن بو بدن بيرليکدە جىتنىدە ويا دوزخىدە ابدى تىرىكىلىك قىلە دىلر.

انسان نىنگ دنياده و آخرتده بختيار بولىشى اوچون، مسلمان بولىشى لازمىدىر. دنياده بختيار بولماق، راحت يشه ماق ديماقدىر. آخرتده بختيار بولماق، جىتنىگە قاوشماق ديماقدىر. الله تعالى، بندە لىيگە كوب رحم قىلگى اوچون، بختيار بولماق بولىنى، پىغمىبرلەر واسطە سى بىلن بندە لىيگە بىلدىرگەن. چونكە انسانلر بو سعادت يولىنى، اوز عقللىرى بىلن تاپه آلمە يدى لر. هيچ بير پىغمىبر اوز عقللىدىن بير نرسە ايتمە گن، ھە سى، الله تعالى نىنگ بىلدىرگى نرسە لرنى اينگىلەر. پىغمىبرلىنىڭ آيتگىلەرى سعادت يولىگە (دين) دىلە دى. محمد عليه السلام نىنگ بىلدىرگىلەرى دينىگە (اسلامىت) دىلە دى. آدم عليه السلامدىن بىرى مېنگىلەرچە پىغمىبر كېلىگەن. پىغمىبرلىنىڭ آخرگىسى محمد عليه السلامدىر. باشقە پىغمىبرلىنىڭ بىلدىرگىلەرى دىنلەر، زمان بىلن بوزىلگەن. ايندى سعادتىگە قاوشماق اوچون اسلامىتىنى اورگىنماقدن باشقە چارە يوقدىر. اسلامىت، قلب بىلن ايشانىلە دىيگەن (ايمان) معلوماتلىرى و بدن بىلن قىلەنە دىيگەن (احكام اسلامىيە) معلوماتلىرىدىر. ايمان و احكام علملىرى (اھل سنت عالملىرى) نىنگ كتابلىپىدن اورغىتىلە دى. جاھللرىنىڭ، گمراھ لرنىنىڭ بوزوغ كتابلىپىدن اورغىلەمە يدى. هجرى بير مىنگ سنه سيدن اۆل، اسلام مىلكتلىپىدە كوب (اھل سنت عالىمى) بار ايدى. ايندى هيچ قالمه دى. بو عامللىنىڭ يازىگىلىرى عربى و فارسى كتابلار و بولنинىڭ ترجمە لرى، دنيانىنگ هر ييرىدە، كتابخانە لرده كوب باردير. حقىقت كتاب اوپى نىنگ ھە كتابلىرى، بو منبعلىدە آلىنگەن. سعادتىگە قاوشماق اوچون، (حقىقت كتاب اوپى) نىنگ كتابلىپى اوقىنگە!

تىببىه: مسيونزلر، مسيحىيلىكى يايىشىگە، يهودىلر، تلموتىنى يايىشىگە، استانبوللە گى حقىقت كتاب اوپى، اسلامىتىنى يايىشىگە، ماسونلر بولسە، دىللىنى يوق يايىشىگە كوشش قىلماقدە لر. عقللى، علمى و انصافى بولگن، بولىن توغرىسىنى إذعان، إدراك قىلە دى، توشىنىه دى. بونىنگ يايىلىشىگە ياردەم قىلىپ، ھە انسانلىرنىنگ دنياده و آخرتده سعادتىگە قاوششىش لىيگە سېب بولە دى. انسانلىك گە بوندن ارزشلى راغ و بوندن فايدە لى راغ بىر خدمت بولە آلمە يدى. بوجون عيسىوپلىنىڭ و يهودىلرىنىڭ قوللىرىدە گى تورات و انجىل دىيلىگەن دين كتابلىرى نىنگ، انسانلر تمانىدەن يازىلگىلىپى اوز آدملىرى ھە آيتماقدە. قرآن كريم بولسە، الله تعالى تمانىدەن نازل قىلينىڭنى دىك پاك پاكىزە دير. ھە پاپلىنىڭ و حاخاملىرنىنگ، حقىقت كتاب اوپى نىنگ نشر قىلگى كتابلىپى دقت بىلن و انصاف بىلن اوقيب توشىنىشىگە كوشش قىلىشلىرى لازمىدىر.

انه بودیر، مفتاح گنج قدیم،
بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

نماز کتابینی یازشیگه اعوذ بسم الله اوقيب باشه ین. الله تعالى گه حمد بولسين.
اوينگ سيله گنى و يخشى كورگنى بنده لريگه و اولرنينگ اينگ افضلی بولگن محمد
عليه السلامگه صلاة و سلام بولسين. او عالي پيغمبرنينگ تميز اهل بيتيگه، عادل،
صادق اصحاب کرام نينگ رضوان الله تعالى عليهم اجمعين هر بيرىگه خيرلى دعالر بولسين!
دنياده يخشى، فايده لى نرسه لر، يامان، ضرلى نرسه لر بيلن آره لشدیر.
سعادتگه، راحت و تينچليک گه قاوشماق اوچون، هميشه يخشى، فايده لى نرسه لرنى
قىلماق لازمدير. الله تعالى جوده مرحتملى بولگنى اوچون، يخشى نرسه لرنى يامانلردن
آيرىگن بير قوت يره تدى [خلق قىلدى]. بو قوتگه (عقل) دىلە دى. پاك و سالم
بولگن عقل، بو ايشينى جوده يخشى قىله دى، هىچ خطأ قىلمە يدى. گناه ايشله ماق،
نفسگه تابع بولماق، عقلنى و قلبى كسل قىله دى. يخشىنى ياماندىن آيرە آلمە يدى.
الله تعالى مرحمت قىلېپ، بو ايشنى اوزى قىلماقدە، يخشى ايشلرنى، پيغمبرلر واسطە
سى بيلن بىلدىرمىقدە و بولرنى قىلىشنى امر ايتماقدە دير. ضرلى نرسه لرنى هم
بىلدىrip، بولرنى قىلىشنى منع ايتماقدە دير. بو امر و خى لرگە (Din) دىلە دى. محمد
عليه السلام نينگ بىلدىرگنى دينگە، (اسلامىت) دىلە دى. بوگون، بير يوزىدە، تغيير
بىرىلەمە گن، بوزىلەمە گن يگانە دين باردىر. او هم، اسلامىتدىر. راحتگە قاوشماق اوچون،
اسلامىتگە تابع بولماق، يعنى مسلمان بولماق لازمدير. مسلمان بولماق اوچون هم، هىچ
بىر قاعده گە، امامگە، مفتىگە كىتىشكە كىرە ك يوقدىر. اول قلب بيلن ايمان كيلتيريش
كىرە ك كىين هم، اسلامىت نينگ امر و خى لرنى اورگنىش كىرە ك و قىلىش كىرە ك.
ايمان كيلتيرماق اوچون، كلمە شهادت ايتماق و معنى سينى بىلماق لازمدير. بو
كلمه نينگ معنى سىگە توغرى ايشانماق اوچون هم، اهل سنت عامللىرى نينگ يازگنى

كتابلريده بيلديريگنلىرى دىك ايشانىش كىرە ك. اهل سنت عالملرى نينگ يازگنلىرى، حقيقى دين كتابلريگه تابع بولگنلرگە بير يوز شهيد ثوابى بيريلە دى. تورت مذهبىن هر قىسى بيرىسى نينگ عالملريگە (اھل سنت عالمى) دىليلە دى. ايمان نينگ شرطلىرى، توركچە (ھر كسه لازم اولان ايمان) كتابىدە كىنگ شكىلده بيلدىرىلماقدە دىر. بو كتابنى اوقىشىنگىزنى توصىيە قىلە مىز.

بوگون، همه دنيادە گى مسلمانلر، اوچ فرقە گە آيرىلگەن. بيرىنچى فرقە، اصحاب كرام نينگ يولىدە گى، حقيقى مسلمانلاردىر. بولرگە (اھل سنت) و (سُنُى) و (فرقە ناجييە) دوزخدىن قوتىلگەن فرقە دىليلە دى. ايكىنچى فرقە، اصحاب كرامگە دشمن بولگنلاردىر. بولرگە (شىعە) و (فرقە ضالىھ) گمراھ فرقە دىليلە دى. اوچىنچىسى، سۇنیلرگە و شىعە لرگە دشمن بولگنلاردىر. بولرگە (وهابى) و (نجدى) دىليلە دى. چونكە بولر، بيرىنچى مرته، عربستان نينگ بىند شەھرىدە اورتە گە چىقىگەن. بولرگە (فرقە ملعونە) هم دىليلە دى. چونكە بولرنىنگ مسلمانلرگە مۇشك دىگنلىرى (قيامت و آخرت) و (سعادت ابىدەيە) كتابلرىمىزدە يازىلگەنلىرى. مسلمانلرگە كافر دىگنگە، پىغمېرىمىز لىعت قىلگنلار. مسلمانلرنى بو اوچ فرقە گە پارچە لە گن، يەھودىلر بىلن انگلىسلاردىر.

قىسى فرقە دن بولسە بولسىن، نفسىگە تابع و قلىسى بوزوغ بولگە دوزخگە كىتە دى. هر مؤمن نفسىنى پاكله ماق اوچون، يعنى نفس نينگ يە تىلىشىدە موجود بولگەن، كُفرنى و گناھ لرنى پاكله ماق اوچون، هر زمان كوب (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) و قلبىنى تصفىيە اوچون، يعنى نفسىن و شيطانىن و يامان آشىنالاردن [و يامان دوگانە لردن] و ضرولى بوزوغ كتابلاردن كىلگەن كُفردن و گناھ لردن قوتىلماق اوچون، (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) اوقىشى كىرە ك. اسلاميتىگە تابع بولگەن نينگ دعالرى حتمى قبول بولە دى. نماز اوقىمە گن نينگ، آچىق عىاللرگە و عورت محلى آچىق بولگنلرگە قره گنلرنىنگ و حرام يىب اىچىگىلەرنىنگ، اسلاميتىگە تابع بولە گنلىرى توشىنيلە دى. بولرنىنگ دعالرى قبول بولە يىدى.

ايمان كىلتىرىگىدەن كىين اينگ مهم امر نمازدىر. بىش وقت نماز اوقىماق، هر

مسلمانگه فرض عیندیر. او قیمس لیک کتته گناه دیر. حنبلی مذهبیده بولسنه، گُفردیر.
 (غاية التحقيق) رساله سیگه قه نگلر! نمازنی کامل و توغری شکیله اوقيه آماق اوچون،
 اول نماز معلومات لرینی اورگنماق لازمديр. بو کتابيميزده، دينيميزده بيلديريلگن نماز معلومات
 لرینی [حنفی مذهبیگه کوره] قيسقه و خلاصه شکیله بيلديريشنی فایده لى كورديك. بير
 كوب اسلام عالمی نينگ کتابيدن استفاده قيليب تيارله گئيميز بو نماز معلومات لرینی،
 هر مسلمان قطعی صورتده اورگنیشی کيره ک و باله لريگه هم اورگتیشی کيره ک.

نمازنینگ توغری اوقيله آليشی اوچون، نمازده اوقيله دیگن سوره و دعالرني هم
 ياد قيليش کيره ک. هيچ بولمه سه نماز اوقيله آله ديگنچه دعا و سوره نى، بولرنى
 اوقيشينى يخشى بيلگن، كامل تلفظ قيلگن، بير ملا (آخوند) دن ويا آشناسيدن،
 [دوگانه سيدن] اورگنیشی کيره ک.

قرآن كريمى توغرى اوقيماق اوچون، قرآن كريم كورسلريگه كيتيش کيره ک.
 قرآن كريمى توغرى شکيلده اوقيشينى قطعی صورتده اورگنیش کيره ک، باله لرگه هم
 اورگتیش کيره ک.

قرآن كريم نينگ لاتين [و كريبل ديك] حرفلر بيلن يازيليشى ممکن ايمس. اونينگ
 اوچون اصلينى اوقيش کيره ک. اوقيماق جوده آساندир. پيغمبرميز "صلى الله عليه وسلم"
 بير حدیث شريفريده (باله لريگه قرآن كريم اورگتگنلرگه ويا قرآن كريم معلمىگه
 يوبارگنلرگه، اورگتيلگن قرآن نينگ هر حرفي اوچون، اون دفعه كعبه معظمه نى زيارت
 ثوابى بيريله دى. و قيامت كونى باشىگه دولت تاجى قوييله دى. همه انسانلر كورىپ
 غبطه قيله دى [خوشلريگه كيتيب اوزلريده هم بوليشينى خواهله يدى لر] بويوردىلر.

الله تعالى همه ميزنى، توغرى ايان كيلتيرگىددن كين، نمازنى توغرى اورگنگن و
 اوقيگن، خيرلى ايشلنرى قيلگن بندە لريدىن ايله سين!

هجرى قمرى

هجرى شمسى

میلادى

١٤٢٢

١٣٨٠

٢٠٠١

نماز گشته امردیر

آدم عليه السلامدن برى، هر دينده بير وقت نماز بار ايدى. همه سى نينگ اوقيگنى بير آره گه يغيليب، محمد عليه السلامگه ايشانگن لرگه فرض قيليندى. نماز اوقيماق، ايمان نينگ شرطى ايمس. اما، نمازنىنگ فرض بولگىكىگه ايشاماق، ايمان نينگ شرطىدير.

نماز، دين نينگ ستونىدير. نمازنى دواملى، توغرى و كامل شكىلده اوقيگن كىشى، دينىنى اسره گن، اسلام بناسينى اياغدە توخته تگن بوله دى. نمازنى اوقيمه گن، دينىنى و اسلام بناسينى ييقيتگن بوله دى. پىغمبرىمىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە؛ (دينيميزنىنگ باشى، نمازدىر). بى باش انسان بولمه گنى ديك، بى نماز ھم، دين بولمه يدى.

نماز، اسلام دينىدە ايماندىن كىيىن بيرىنچى فرض قيلينگن امردир. الله تعالى، بندە لرىنى فقط اوزىگە عبادت قىلىشلىرى اوچۇن نمازنى فرض قىلدى. قرآن كىيىدە بير يوزدن كوب آيت كىيىدە دە (نماز اوقينگلەر!) بويورىلماقدە. حديث شريفده، (الله تعالى، هرگون بيش وقت نماز اوقيشنى فرض قىلدى. ارزش بىرىپ و شرطلىرىكە رعايت قىلىپ، هرگون بيش وقت نماز اوقيگن نينگ جىتكە داخل قىلىشىنى، الله تعالى وعده بيردى) بويورىلدى.

نماز، دينيميزدە قىلىنىشى امر إيتىلگەن همه عبادتلرنىنگ اينگ قىمتلىسىدەر. بير حديث شريفده، (نماز اوقيمه گن نينگ، اسلامدن نصىبى يوقدىر!) بويورىلدى. ينه بير حديث شريفده، (مؤمن بىلەن كافرنى آئىرگەن فرق، نمازدىر) بويورىلدى. يعنى مؤمن نماز اوقيىدە، كافر اوقيمه يدى. منافقلىرى بولسە گاه اوقيىدە، گاه اوقيمه يدى. منافقلىرى، دوزخىدە كوب اچىغ عذاب كورە دى. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە؛ (نماز اوقيمه گنلەر، قيامت كونى، الله تعالى نى غضبلنگن بير حالدە كورە ديلر.)

نماز اوقيماق، الله تعالى نينگ بويوكلىكىنى اوپىلپ، اونينگ قرشى سىدە اوز كىچىكلىكىنى توشىنماقدىر. بونى توشىنگن كىشى، هميسە يخشىلىك قىلە دى. هىچ يامانلىك قىلە آلمە يدى. هرگون بيش دفعە، رې نينگ حضورىدە بولگىنى نىت قىلگەن كىشى نينگ قلى اخلاقى بىلەن تولە دى. نمازداھ قىلىنىشى امر بولىنگن هر

حرکت، قلبگه و بدنگه فایده لر تأمین قیلماقده دیر.

مسجلدرد جماعت بیلن نماز اوقيماق، مسلمانلرنینگ قلبلرينى ييربيزىگه باغله يدى. آره لريده محبتى تأمین قيله دى. بيربيلىرى نينگ اياناغه بولگىلىرىنى توشينه ديلر. كسته لر، كيچىكىلارگه مرحتملى بوله دى. كيچىكىلار هم، كسته لرگه حرمتللى بوله دى. بايلر، غرييلرگه و قوتلىر، ضعيفلرگه ياردەمچى بوله دى. صحتلىر، كسللىرنى مسجددە كوره آلمه گنلریده، اويلریده سوره يدى لر. (دين اياناغه سى نينگ ياردەمچىگە يوگىرگەن نينگ، ياردەمچىسى اللہ تعالى دير) حديث شريفىدە گى مژده گە قاوشماق اوچون رقابت قيله ديلر. نماز؛ انسانلرنى، زشت، يامان و منع بولگە نرسە لردن آلېب قويه دى. گناه لرگە كفارت بوله دى. حديث شريفىدە، بيش وقت نماز، سيزدن بيرينگىز نينگ دروازه سى نينگ اونگىدە آفگەن آقر سو دى دير. بير كىشى، او آقر سوگە هرگون بيش دفعە كىريپ يويىلسە اوستىدە كىر قالمه يدىگى ديك، انه بيش وقت نمازنى اوقيگىلرنينگ هم، بوندە ئى كيچىك گناھلىرى عفو بولينه دى) بويورىلدى.

نماز، اللہ تعالى گە و رسولىگە ايماندن كىين، همه عمل و عبادتلردن افضل راغ بير عبادتدير. بونىنگ اوچون، نمازلىنى، فرضلىگە، واجبلرىگە، سنتلىگە، مستحبلىگە رعایت قىلىپ اوقيش كىرە ك. پىغمېرىمىز "صلى اللہ عليه وسلم" بير حديث شريفلىدە بويوردىلر كە: (اي امت و اصحابىم! اداسىگە تمامى بىلن رعایت بولىنگن نماز، اللہ تعالى نينگ خوشلە گنى همه عمللىرنينگ اينگ افضلدىلر. پىغمېرىلىنىڭ سنتىدىلر. فرشته لرنىنگ يخشى كورگىدىلر. معرفت نينگ، ييرنىنگ و آسمان نينگ نورىدىلر. بدن نينگ قوتىدىلر. رزقلرىنىڭ بركتىدىلر. دعائىنگ قبولىگە وسiele دير. ملک الموتگە [يعنى اوليم فرشته سىگە]، شفاعتچىدىلر. قىرده نور، منكر و نكيرگە جوابىدىلر. قيامت كونىدە اوستىگە سايه دير. دوزخ الاوى بىلن اوز آره سيدە سپردىلر. صرات كويىسىنى برق ديك اوتكزوجى دير. جنت نينگ كلىدىدىلر. جنتىدە باشىگە تاجدىلر. اللہ تعالى، مؤمنلرگە نمازدىن مهم راغ بير نرسە ييرمە گن. اگر نمازدىن افضل راغ بير عبادت بولسە ايدى، اينگ اول مؤمنلرگە اونى بير ايدى. زيرا

فرشته لر نینگ بعضىسى دواملى قيامده، بعضىسى رکوعده، بعضىسى سجده ۵، بعضىسى هم تشهدده دير. بولرنينگ همه سينى بير ركعت نمازده ييغىب، مؤمنلرگە ارمغان ييردى. زيرا نماز، ايمان نينگ باشى، دين نينگ ستونى، اسلام نينگ قۇلى [سوزى] و مؤمنلرنىڭ معراجىدىر. آسمان نينگ نورى و دوزخدىن نجات بىرچى دير.

بىرکون حضرت على "رضى الله عنه وكرم الله وجهه" نينگ عصر [ديگر] نمازى اوتكىن ايدى. دقىيكلرىپىن اوزلرىپىن بير تىپه دن قويىگە چىپدىلر. نالىنە نالىنە يىغلب، فرياد قىلدىلر. پىغمېرىمىز محمد مصطفى "صلى الله عليه وسلم"، اوئىننگ بو وضعىتىدەن خبر آلكىنلىپىدە، اصحابى بىلەن برابر حضرت على "رضى الله عنه" نينگ يانىگە كىلدىلر. حالىنى كورگانلىپىدە، كائينات نينگ سرورى بولگەن پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" هم يىغىلە يىشىگە باشلە ديلر. دعا قىلدىلر. قوياش [آفتاب] يىنە بلند بولدى. رسول الله "صلى الله عليه وسلم": (يا على! باشىنگنى كوتۇر، قوياش حلى هم كورىلماقىدە) بويوردىلر. حضرت على "رضى الله عنه" بونگە كوب قوواندىلر [خوش بولدىلر] و نمازلىپىن اوقيدىلر. حضرت ابوبكر صديق "رضى الله عنه"، بير كىچە، كوب عبادت قىلگانلىپىن، كىچە آخرىدە اويقۇ باسىدى. وتر نمازى اوتدى. بامداد [ايتنىڭ] نمازىدە، پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم"نى تعقىب قىلىپ، مسجد دروازە سىدە حضورلىرىگە كىلىپ فرياد قىلدىلر. (يا رسول الله! إمدادىيگە يېتىشىنگ، وتر نمازىم اوتدى) دىب يىغلب زارى قىلدىلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" هم، يىغىلە يىشىگە باشلە ديلر. بونىنگ اوستىگە جىرائىل "عليه السلام" كىلىپ، (يا رسول الله! صديقىگە ايتكىن كە، الله تعالى اونى عفو ايلە دى) دىدى.

اولياءنىنگ بويوكلىپىن بايزىد بسطامى "قلس سرە" ، بير كىچە اويقۇ باسيب، بامداد نمازىگە اويعانە آلمە دى. اونچە يىغلب نالە قىلدى كە، بير سىس ايشيتىدى: (اى بايزىد! بو قصورىنى عفو ايلە دىم [كىچىرىدىم]). بو يىغىلە يىش نينگ بركتى بىلەن سنگە بوندن باشقە يىتمىش مىنگ نماز ثوابى بىردىم) بويورىلدى. بير نىچە آى كىين يىنە اويقۇ باسىدى. شيطان كىلىپ، مبارك اياغىدىن اوشلب اويعاندى. (تورگىن، نمازىنگ اوتيپ بارتادى) دىدى. بايزىد

بساطامى حضرتلرى بويوردى كە: (اي ملعون، سن بوندە ئىشنى قنده ئى قىلسىن؟ سن،
ھە نىنگ نمازىنىڭ قاچىرىشىنى، وقىنىي اوتكرىشىنى خواهلىسىن. منى نىمە اوچون
اويعاتدىنگ؟) شيطان دىدى كە: (بامداد نمازىنى وقىنىي اوتكرىنىڭ كون، يىغلۇپ يىتىمىش
مېنگ نماز ثوابى آلگەن ايدىنگ. بوكۇن اونى اوپىلب، سنى اويعاتدىم كە، بىر وقت نماز ثوابى
آلالگىن. يىتىمىش مېنگ نماز ثوابىگە قاواوشە آلمە گىن!)

بوپوك ولى جىنيد بىغدادى حضرتلرى بويوردى كە: (دەنیانىنگ بىر ساعتى، قىامت
نىنگ بىر مېنگ بىلەن يىخشىراغ دىر. زира بو بىر ساعتىدە، صالح، مقبول بىر عمل ايشلنە آله
دى و اون مېنگ بىلە بىر نرسە قىلىنە آلمە يدى). رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر
كە: (بىر كېشى بىر نمازى، قىصدًا بىيانكى نمازگە بىرلەشتىرسە، سكىن حقە دوزخىدە يانە
دى). بىر حقە، سكىن آخرت بىلەدىر. آخرت نىنگ بىر كونى بىر مېنگ دىنا بىلەدىر.

او حالدە، اي دين ايناغم! وقىنگى بوش، بى فايدە نرسە لر بىلەن اوتكرىمە. زمانى نىنگ
قدىرىنى ييل. وقىنگى اينىڭ يىخشى نرسە لرگە صرف قىل. سىوگىلى پىغمەرىعىز، (مىصىتلىرنىنگ
اينىڭ كىتىھ سى، وقىتى بى فايدە نرسە لر بىلەن اوتكرىماق دىر) بويوردىلر. نمازلىرىنگى وقىيدە اوقي
كە، قىامت كونى پىشىمان بولە ئى، كوب كىتىھ ثوابگە قاواوشە آلگىن! حدىث شريفىدە بويورىلدى
كە، (بىر نمازى وقىيمە ئى قضا گە قويىب، ادا قىلىمسىن آللەن وفات قىلگەن كېشى
نىنگ قېرىگە، دوزخىدەن يىتىمىش درچە آچىلىپ، قىامتىگە چە عذاب تارتە دى). بىر نمازىنى
وقىيدە، قىصدًا اوقييمە گن يعنى نماز وقىتى اوتىشىدە، نماز اوقييمە گنى اوچون دق بولە گن، دىندەن
چىقە دى ويا اولىشىدە بى ايمان كىتىھ دى. يا نمازى، يادىگە [ايسيىگە] هم كىلىتىرمە گنلەر، نمازى
وظيفە تانىمە گنلەر نىمە بولە دى؟ نمازگە اهمىت بىرمە گن نىنگ، اونى وظيفە تانىمە گنلەرنىنگ
(مۇرتىد) يعنى كافر بولىشلىرىنى تورت مذهب نىنگ ھە عالملرى سوز بىرلىكى بىلەن بىلدۈرگەلەر.
نمازىنىڭ قىصدًا اوقييمە ئى، قضاسىنىي اوقيشىنى اوپىلمە گن و بونىنگ اوچون عذاب تارتىشىدەن
قورقىمە گن كېشى نىنگ ھە (مۇرتىد) يعنى كافر بولىشى، عبدالغنى نابلوسى حضرتلرى نىنگ
"الحديقە الندية"كتابى نىنگ "تىل نىنگ آفلىرى" بولىمىدە يازىلگەنلىرى.

امام ریانی حضرتلىرى (مكتوبات) كتابى نىنگ ۱. نچى جلد، ۲۷۵. نچى مكتوبىدە بويورە دى كە: سىزنىڭ بو نعمتگە قاوشىشىنگىز، اسلامىت معلومات لىنى اوزگىتماق بىلەن و فقه ھۇكملىنى يايماق بىلەن بولگەن. اورلارگە جهالت يېرىشكەن ايدى و بىدعتلر يايىلگەن ايدى. اللہ تعالىٰ، يخشى كورگىلارى نىنگ محبىتىنى سىزگە احسان قىلدى. اسلامىتىنى يايىشگە سىزنى وسیله ايلە دى. اوندە ئى بولسە، دين معلومات لىنى اوزگىشىگە و فقه احکامىنى يايىشگە قولىنگىزىن كىلگەننى چە كوشش قىلىنگىز. بو ايکىسى ھە سعادتلرنىنگ باشى، ترقى قىلىش نىنگ واسطە سى و قوتىلىش نىنگ سببىدىر. كوب اورىننگىز! دين آدمى صفتىدە اورتە گە چىقىنگىز! اوردە كىلرگە امر معروف و نھى منكىر قىلىپ، توغرى يولى كورستىنگىز! مۇزمۇل سورە سىينىنگ اونتوقىزىنچى آيتىدە مالاً، (دې نىنگ رضاسىيگە قاوشماق اىستە گەن اوچۇن، بو البتە بىر نصىحتىدىر) بويورىلدى.

كىلينگ نماز اوقيلىك، قىلبدن زىنگى پاكلىلىك،
اللہ گە يووغلىشىلمە يدى، نمازنىنگ اوقيمه گىنچە!
قىيرده نماز اوقيله دى، گناھ لر ھە توکىلە دى،
انسان، كامل بولە آلمە يدى، نمازنىنگ اوقيمه گىنچە!
قرآن كىيىدە حق، نمازنى كوب مىدح ايتدى،
دىدى يخشى كورمىمن كىشىنى، نمازنىنگ اوقيمه گىنچە!
بىر حدىث شرىفده: ايمان نىنگ علامتى،
انساندە معلوم بولە يدى، نمازنىنگ اوقيمه گىنچە!
بىر نمازنىنگ اوقيمس لىك، اكىر كبايردىر،
توبە بىلەن عفو بولە يدى، قضاسى نىنگ اوقيمه گىنچە!
نمازنى خفىف كورگەن، ايماندىن چىقە دى ھمان،
مسلمان بولە آلمە يدى او، نمازنىنگ اوقيمه گىنچە!
نماز قلبىنى پاكىلە يدى، يامانلىكىدى منع قىلە دى،
ئۇنور بولە آلمىسىن، نمازنىنگ اوقيمه گىنچە!

بىرىنچى بولىم ايمانىمىز و نماز همه، اول ايمان كىلىتىريشى كىرەك

الله تعالى، انسانلارنىڭ دنياده راحت و تىنچلىك اىچىدە تىرىكلىك قىلىش لرىنى، آخرتىدە ھم ابدى سعادتگە قاواوشىش لرىنى خواھلە يدى. بونىنگ اوچون، سعادتگە سبب بولگەن فايىدە لى نرسە لرنى قىلىشنى امر إيتدى. فلاكتىگە سبب بولگەن ضرولى نرسە لرنى ھم منع إيتدى. الله تعالى نىنگ بىرىنچى امرى، ايمان كىلىتىرماق دىر. ايمان كىلىتىرماق، ھم انسانلارگە لازمدىر. ھمە اوچون ايمان ضرورىدىر.

ايمان، لغتىدە، بىر كىشىنى كامىل توغرى سوزلى بىلماق، اونگە ايشانماق دىقادىر. اسلامىتىدە ايان دىعاق؟ محمد عليه السلام نىنگ، الله نىنگ پىغمبرى بولگىنىي و اوئىننگ تمانىدەن سىلىنگەن، خبر بىروچى (نى) بولگىنىي توغرى بىلماق و ايشانىب ايتماق و اوئىننگ، الله تعالى تمانىدەن قىسقە چە بىلدىرگىنلىيگە قىسقە چە كىنگ بىلدىرگىنلىيگە اطرافلىچە ايشانماق و طاقتى نسبتىدە (كلمه' شهادت)نى تىل بىلن ھم آيتماق دىر. قوتلى ايان شوندە ئى دىر كە، علونىنگ ياقگىنىگە، بىلان نىنگ زھرب اولدىرىگىنىگە يقين اوزره ايشانىب قاچگىنىمىز دىك، كونگلىدەن، كامىل شكىلده، الله تعالى نى و صفتلىنى بويوك بىلىپ، اوئىننگ رضاسىيگە و جمالىيگە يوگىرماق و غضبىدەن، جلالتىدەن قاچماق و ايمانى، مرمۇر اوستىيگە يازىلگەن خط دىك مستحڪم شكىلده كونگلىيگە بىرلشتىرماق دىر.

ايمان، محمد عليه السلام نىنگ ايتگىنلىي نىنگ ھەمە سىنى خوشلب، قلب نىنگ تصدقىق قىلىشى، يعنى ايشانىشى دىر. بو شكىلده ايشانگەن انسانلارگە (مؤمن) و (مسلمان) دىلە دى. هر مسلمان نىنگ، محمد عليه السلامگە تابع بولىشى، اوئىننگ كورستىگى يولدە يورىشى لازمدىر. اوئىننگ يولى قرآن كريم نىنگ كورستىگى يولدىر. بو يولگە (اسلامىت) دىلە دى. اونگە تابع بولماق اوچون، اول ايمان كىلىتىرماق، كىين (احكام اسلامىيە نى)، يعنى مسلمانلىكىنى يخىشىلە اورگىنماق، كىين فرضلىنى ادا قىلىپ،

حراملردن اجتناب قیلماق، اوندن کیین سنتلنی قیلیب، مکروه لردن اجتناب قیلماق لازمدیر. بولردن کیین، مباحدله هم، اونگه تابع بولیشگه کوشش قیلیش کیره ک. دینیمیزینینگ اساسی ایماندیر. ایمانی بولمه گنلرنینگ هیچ بیر عبادتینی و یخشیلیگینی، الله تعالی خوشله مه یدی و قبول قیلمه یدی. مسلمان بولماق خواهله گن کیشی، اول ایمان کیلتیریشی کیره ک، کیین عُسلنی، طهارتني، نمازنی و لازم بولگنیچه هم باشقه فرصلرنی و حراملرنی اورگنیشی کیره ک.

ایمان توغری بولیشی کیره ک

حس عضولری نینگ و عقل نینگ توشینگنی معلوماتلر، ایمانگه قاوشیشگه ياردمچیدیر. فن علملى، عالىمده گى نظام نینگ، منظم لىك نینگ تصادفاً بولمه گنینى و بير يره توجى نینگ بارلیگینی توشینیشگه، بیلیشگه و ایمانگه قاوشیشگه سبب بوله دى. ایمان دیماق، آخرگى پیغمبر محمد عليه السلام نینگ الله تعالی دن کیلتیرگنلرى معلوماتلرنی اورگنیب، ایشانیلیشی لازم کیلگن معلومات لرگه، عقلگه ياتسه ایشانه من دیماق، پیغمبرلرگه ایشانمس لىك بوله دى. دین معلوماتلرى، عقل صاحبلرى نینگ کشفلرى ایمس. پیغمبرمیز محمد عليه السلام نینگ خبر بیرگنلرى خصوصلرنى، (اھل سنت عالملى) نینگ کتابلریدن اورگنیب اونده ى ایشانیش کیره ک. توغری و مقبول بير ایمان صاحبى بولماق اوچجون، بوندن باشقه شو شرطلرگه هم رعایت قیلیش کیره ک.

۱ - ایمان دواملى و ثابت بولیشی کیره ک. بير لحظه ایریلیشنى اویلمه بیش کیره ک. اوچ بیل کیین مسلمانلیکىدн چيقە من دیگن کیشى نینگ، او لحظه دن باشلب ایمانی کیته دى، مسلمانلیکىدн چيقگن بوله دى.

۲ - مؤمن نینگ ایمانى، خوف و رجاء آرە سیده بولیشی کیره ک. الله تعالی نینگ عذابىدн قورقیش کیره ک، اما رحمتىدн بير لحظه اميد اوزمە اویلمە بیش کیره ک. هر گناهنى ایشله ماقدن کوپ پرهیز قیلیش کیره ک. گناھى سببى بیلن ایمانى نینگ

کیتیشیدن قورقیشی کیره ک. همه گناه لرنی ایشله گن بولسه هم، ریمیزینینگ عفو قیلیشیدن هیچ امید اوزمه بیش کیره ک. گناهله اوچون توبه قیلیشی کیره ک. چونکه توبه قیلگن، هیچ گناه ایشلمه گن دیک بوله دی.

٣- جان (روح) بوغزگه کیلمسدن آلدین ایمان کیلتیرگن بولیشی کیره ک. جان بوغزگه کیلگنیده، آخرت نینگ همه حاللری کورستیله دی. او زمان همه کافرلر ایمان کیلتیرماق خواهله یدی لر. حال بو که ایمان نینگ غیبی بولیشی لازمدیر. کورمسدن ایشانیش کیره ک. کوریلگن نرسه گه ایمان کیلتیرگن بولمه یدی. اما بو لحظه ٥٥، مؤمنلرنینگ توبه سی قبول بولینه دی.

٤- قویاش غربدن چیقمسدن آلدین ایمان کیلتیریش کیره ک. قیامت نینگ کتته نشانه لریدن بیریسی هم، قویاش غربدن چیقه دی. بونی کورگن همه انسانلر، ایمان کیلتیره دیلر. لیکن، بو ایمانلری قبول بولمه یدی. ایندی توبه دروازه سی محکم قیلینگن بوله دی.

٥- اللہ تعالیٰ دن باشقه هیچ کیم نینگ غیبی، یاشیرین نرسه لرنی بیلمه گنیگه ایشانیش کیره ک. یعنی غیبی یکه اللہ تعالیٰ بیله دی. بیر هم، او نینگ بیلدریگنلری بیله دی. فرشته لر، چنلر، شیطانلر و حتی پیغمبرلر هم غیبی بیله آلمه یدی. لیکن، پیغمبرلرگه و صالح بنده لرگه غیبدن معلومات بیره آله دی.

٦- دین نینگ، ایمانگه و عبادتلرگه مریوط بیر حکمینی بی ضرورت و قصدأً رد قیلمه بیش کیره ک. احکام اسلامیه نی، یعنی اسلامیت نینگ امر و نھی لریدن بیریسی خفیف کورماق، قرآن کریم بیلن، فرشته لر بیلن و پیغمبرلردن بیریسی بیلن ریشخندلیک قیلماق و بولر بیلن بیلدریلگنلرنی، بیر زورله [جبر] و ضرورت بولمه گنی پیتده، تیل بیلن انکار قیلماق، کُفر (ایشانس لیک) بوله دی. اللہ تعالیٰ نینگ بارلیگینی، فرشته لرنی، غسل نینگ و نمازنینگ فرض بولگنینی، اولیم بیلن قورقیتیلماق دیک بیر ضرورت بیلن رد قیلگنینی آیتگن کافر بولمه یدی.

٧- اسلام دینی نینگ کوب انيق بیلدریگنی ضروری معلوماتلرده شبھه و تردید

قىلمه يىش كىرە ك. نماز اوقيش نينگ فرض، شراب و باشقە الكوللى اىچىملىك لرنى اىچىش نينگ، قمار اوينه يىش نينگ، سۇد نينگ، رشوت نينگ حرام بولگىنيدە شك قىلماق ويا مشهور بير حرامگە حلال ديماق و حلال نرسە گە حرام ديماق، ايماندن چىقىشىگە سبب بولە دى.

- ٨- ايمان، اسلام دينى نينگ بىلدىرگى شكىلده بولىشى كىرە ك. عقل نينگ توشىنگن لرىگە، فلسفة چىلرنىنگ و فن تقلىيد چىلرنىنگ بىلدىرگەن لرىگە كورە ايشانماق، ايمان بولە يدى. محمد عليه السلام نينگ بىلدىرگىنى شكىلده ايمان كىلتيرماق لازمدىر.

- ٩- ايمان كىلتيرگەن، يكە الله تعالى اوچون يخشى كورىشى كىرە ك و يكە الله تعالى اوچون دشمنلىك قىلىشى كىرە ك. الله تعالى نينگ دوستلىرى بولگەن مسلمانلىنى يخشى كورىشى كىرە ك و اسلاميتىگە، قۇلى و قىلمى بىلن دشمنلىك قىلگەنلارنى يخشى كورمه يىشى كىرە ك. بو دشمنلىك نينگ يىرى قىلدىر. [مسلمان بولە گن، غيرمسلم وطنداشلارگە و تورىستلارگە هم گۈلگى يوزلى و شىرين تىلى روپە قىلىش كىرە ك. خوش اخلاقىمىز بىلن دينىمизنى اولرگە يخشى كوردىرىشىمىز كىرە ك.]

- ١٠- پىغمېرىمىزنىڭ و اصحابى نينگ كورستىگى توغرى يولدن ايرىلمە گن حقىقى مسلمانلىرنىنگ ايمان كىلتيرگى دىك ايشانىش كىرە ك. توغرى ايشانگەن بولماق اوچون، اهل سنة والجماعت اعتقادىيگە موافق ايمان كىلتيريش كىرە ك. [اھل سنت عالملرى نينگ يازگىلارى، حقىقى دين كتابلىرىگە تابع بولگىنلارگە بىر يوز شهيد ثوابى يېرىلە دى. تورت مذهبىن هر قىسى يېرىسى نينگ عالملرىيگە (اھل سنت عالمى) دىلە دى. اھل سنت عالملرى نينگ رئيسى، امام اعظم ابوحنيفە دير. بو عالملر، اصحاب كرامدن اورگىنگن لرينى يازگىلار، اصحاب كرام هم، بولرگە رسول الله دن ايشىتىگىلرنى ايتىگىلر.]

اھل سنت اعتقادى

مسلمان بولىش نينگ بىرىنچى شرطى، ايمان كىلتيرماق دير. توغرى ايمان بولسە، اھل سنت اعتقادىيگە [عقىدە سىيگە] موافق ايشانىشىگە باغلىق دير. عاقل و بالغ بولگەن

ایرکک نینگ و عیال نینگ بیرینچی وظیفه سی، اهل سنت عاملری نینگ کتابلریده یارگنلری ایمان معلومات لرنی اورگنماق بولرگه موافق ایشانماق دیر. قیامتده دوزخ عذابیدن قوتیلماق، اولرنینگ بیلدیرگن لریگه ایشانیشگه با غلیق دیر. دوزخدن قوتیله دیگنلر، یکه بولرنینگ بولیده کیتگنلردار. اولرنینگ بولیده کیتگنلرگه (سُنی) و یا (اهل سنت) دیله دی.

(اسلام اخلاقی) صحیفه ۵۵۳ ده ۴۶. نچی مكتوبگه قره نگلر!

بیر حدیث شریفده، (منیم امتیم بیتمیش اوچ فرقه گه ایریله دی. بولردن یکه بیر فرقه دوزخ عذابیدن قوتیله دی، باشقه لری بولسه هلاک بوله دیلر، دوزخگه کیته دیلر) بويوریلدی. بو بیتمیش اوچ فرقه دن هر بیری، اسلامیتگه تابع بولگنینی ادعا قیلماقده و دوزخدن قوتیلیشی بیلدیریلگن بیر فرقه نینگ، اوز فرقه سی بولگنینی آیتماقده دیر. مؤمنون سوره سی ۵۴. نچی و روم سوره سی ۳۲. نچی آیت کریمه لریده مآلأً: (هر فرقه، توغری بولده بولگنینی فکر قیلیب قووانماقده دیر) بويوریلدی.

حال بو که، بو تورلی فرقه لر آره سیده، قوتیلوچی بولگن بیری نینگ نشانه سینی، اشارتینی، پیغمبر عیز "صلی الله علیه وسلم" شونده ی بیلدیرماقده لر: (بو فرقه ده بولگنلر، منیم و اصحابیم نینگ کیتگنی بولدن کیتگنلردار). اصحاب کرامدن بیرینی هم یخشی کورمه گن، اهل سنتدن ایریلگن بوله دی. اهل سنت اعتقادیده بوله گن هم، کافر و یا (بدعت اهلی) گمراه بوله دی.

اهل سنت اعتقادیده بولیش نینگ نشانه لری:

الله تعالی، اهل سنت اعتقادیدگه موافق ایمان کیلتیرگن مسلمانلردن راضیدیر. بونده ی ایشانگن بولیش نینگ بیر کوب شرطلری باردیر. اهل سنت عاملری، بولرنی شونده ی ایضاح قیلماقده دیر:

- ۱ - ایمان نینگ آلتی شرطیگه، یعنی الله تعالی نینگ بارلیگیگه و بیرلیگیگه، اورتاغی [شريكى] او اوخششی بوله گئیگه، فرشته لریگه، کتابلریگه، پیغمبرلریگه، آخرت حیاتیگه، خیر و شرینینگ، یخشیلیک و یامانلیک نینگ الله تعالی تمانیدن

- یره تیلگنیگه ایشانیش کیره ک. (بولر آمنت) ده بیلدیریلگن.)
- ۲- الله تعالی نینگ آخرگی کتابی بولگن قرآن کریم نینگ، الله تعالی نینگ کلامی بولگنیگه ایشانیش کیره ک.
- ۳- مؤمن، اوز ایمانیدن هیچ شک قیلمه ییشی کیره ک.
- ۴- پیغمبر عیز "صلی الله عليه وسلم" گه ایمان کیلتیریب، تیریلیگیده اونی کورماق بیلن مشرف بولگن اصحاب کرام نینگ همه سینی یخشنی کوریش کیره ک. تورت خلیفه سیگه، یقین قرینداشلری بولگن اهل بیتیگه و محترمه حاگلریدن هیچ بیریگه تیل اوزه تمہ ییش کیره ک.
- ۵- عبادتلرنی، ایماندن بیر پارچه بیلمه ییش کیره ک. الله تعالی نینگ امر و نھی لریگه ایشانیب، تنبليک بیلن قیلمه گن مؤمنلرنی کافر بیلمه ییش کیره ک. حراملرگه اهمیت بیرمه گنلرنینگ، خفیفگه آلگنلرنینگ، اسلامیت بیلن ریشخندلیک قیلگنلرنینگ ایمانی کیته دی.
- ۶- اهل قبله بولگنلرنی ایتنگن، الله تعالی گه و پیغمبری محمد علیه السلامگه ایشاندیم دیگنی حالده، غلط عقیده گه بولگنلرنی تکفیر قیلمه ییش کیره ک، کافر بولگنلرنی ایتمه ییش کیره ک.
- ۷- آچیقچه گناه ایسله گنی بیلينمه گن هر امام نینگ آرقه سیده نماز اوقيش کیره ک. بو حکم، جمعه و هیبت [عید] نمازلرنی اوقيتگن امير لرگه، والیلرگه هم شاملدیر.
- ۸- مسلمانلر، باشیده گی آمرلریگه، اداره چیزیگه باش کوترمه ییشی کیره ک.
- ۹- طهارت آلیشده ایاغلرینی یوماق بیریگه، هیچ عذر و ضرورت بولمه سه هم، هول قولی بیلن بیر دفعه، مسی اوستیگه مسح قیلینیشی، ایکک اوچون هم،

عيال اوچون هم جائزدير. يلنگ اياغ و جراب اوستيگه مسح قيلينمه يدى.

۱۰- پيغمبر عيزز "صلى الله عليه وسلم" نينگ معراجى نينگ، هم روح و همه بدن بىلن بولگىيگه ايشانىش كىره ك. (معراج، بير حالدىر، يعني توشگه بولگن) دىگنلر، اهل سنتدىن ايريلكىن بوله دى.

جىتىدە مؤمنلر اللہ تعالیٰ نى كوره دىلر. قيامت كونىدە، پيغمبرلر و صالح، يخشى شخصىتلر شفاعت قىلە دىلر. قبر سوالى باردىر. قىرده عذاب، روح و بدنگە بوله دى. اوليانىنگ كراماتى حقدىر. كرامات، اللہ نينگ سيوگىلى بىنە لرىدە اورتە گە كىلگەن خارق العاده حاللر بولىپ، اللہ تعالیٰ نينگ عادتى تشقىرى سىدە، يعني فىزيك، كيميا و بىلۋۇزى قانونلىرى تشقىرى سىدە اكرام و احسان قىلگىنى نرسە لرىدەر و انكار قىلينە آلمە ئى دىكىنچە كويپدىر. قىرده ارواحلر، تىريك كىشىلرنىنگ قىلگەن لرىنى و آيتىنگ لرىنى ايشىتە دىلر. قرآن كريم اوقيماق، صدقە بيرماق و حتى ھە عبادتلىرىزىننگ ثوابلىنى، اولگانلىرنىنگ ارواحلىرىگە بخىلە ماق، اولرگە فايدە بيرماقدە، عذابلىرى نينگ يىنگىل بولىشىگە ويا اورتە دن كوتىريشىگە سبب بولماقدە دىر. بولرنىنگ ھە سىگە ايشانماق، اهل سنت اعتقادىدە بولىش نينگ نشانە لرىندىر.

ايمان نينگ شرطلىرى

ايمان نينگ شرطى، آلتىدىر. بولر، (آمنت) ده ايضاح قىلينىنگ. ايمان نينگ، معلوم آلتى نرسە گە ايشانىلىشىنى، رسول اللہ "صلى الله عليه وسلم" بىلدىرىگنلر. بونىنگ اوچون هر مسلمان، بالە سىگە اول (آمنت)نى ياد قىلدىريشى كىره ك و معنى سىنى ھە يخشىلىپ اورگىتىشى كىره ك.

آمنت: (آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَا لَمْ يَكُنْهِ وَكُنْتُهُ وَرُسُلُهُ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرٍ وَشَرٍّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْأَعْلَمُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ).

بىرينچى شرط اللہ تعالیٰ گە ايشانماق

(آمَنْتُ بِاللَّهِ) دىماق، اللہ تعالیٰ نينگ بارلىكىگە و بىرلىكىگە ايشانىسىم، ايمان

کیلتیردیم، قلبیم بیلن تصدقیق، تیلیم بیلن اقرار قیلدیم دیماقدیر. الله تعالیٰ باردیر و بیردیر. بیر سوز نینگ، لغتده ایکی خیل معنی سی باردیر. بیرینچیسی، سان نقطه نظریدن، ایکی نینگ یرمیسی بولیب، سانلرینینگ اولی دیر. بییانکیسی، اورتاغی و اوخششی بولمس لیک نقطه نظریدن بیردیر. انه الله تعالیٰ سان نقطه نظریدن ایس، اورتاغی و اوخششی بولمس لیک نقطه نظریدن بیردیر. یعنی ذاتیده و صفتلریده هیچ بیر شکیلده اونگه اورتاق بوقدر. همه مخلوقات نینگ ذات و صفتلری، اوزلرینی یره تگن نینگ ذات و صفتلریگه اوخششی مه گنی دیک، یره تگن نینگ ذات و صفتلری هم، یره تگنلریدن هیچ بیری نینگ ذات و صفتلریگه اوخششی مه یدی.

همه مخلوقات نینگ هر عضوی نینگ، هر حجره سینینگ یره توچیسی، بوقدن بار قیلوچیسی یکه الله تعالیٰ دیر. الله تعالیٰ نینگ ذاتی نینگ حقیقتینی هیچ بیر کیشی یله آلمه یدی. عقلگه و خیالگه کیلگنلر نینگ همه سیدن مُنزه دیر، برئ دیر. ذاتینی عقلگه، خیالگه کیلتیرماق جائز ایس. لیکن، قرآن کریمده بیان بویوریلگن صفتلرینی، اسمعلرینی یاد قیلیب، الْوَهِیْتِنی بولر بیلن تصدقیق و اقرار قیلیش کیره ک. همه صفتلری و اسمعلری ازلى دیر، ابدی دیر. ذاتی، هیچ بیر بیرده توختمه گنی دیک، بیلینگن آلتی جهتدن هم منزه دیر. یعنی اونگدھ، آرقه ده، راستده، چپده، اوستده، قوییده ایس. اونینگ اوچون فقط (هر بیرده حاضر و ناظردار) آیتله آله دی.

الله تعالیٰ نینگ صفتلری اونتورتدير. آلتیسیگه صفات ذاتیه، سکیزیگه هم صفات ثبوته دیله دی. بولرینینگ معنیلرینی بیلماق و یاد قیلماق کوب کیره کلی دیر:

صفات ذاتیه

- ۱ - وجود: الله تعالیٰ باردیر. بارلیگی اتلی دیر. واحب الوجوددیر، یعنی بارلیگی لازمدیر.
 - ۲ - قدم: الله تعالیٰ نینگ بارلیگی نینگ اولی بوقدر.
 - ۳ - بقا: الله تعالیٰ نینگ بارلیگی نینگ آخری بوقدر. هیچ یوق بوله یدی.
- اورتاغی بولماق مُحال بولگنی دیک، ذات و صفتلری اوچون هم یوقلیک محال دیر.

- ۴- وحدانیه: الله تعالى نینگ ذاتیده، صفتلریده و ایشلریده اورتاغی، اوخششی يوقدير.
- ۵- مخالفه للحوادیث: الله تعالى، ذاتیده و صفتلریده هیچ بيرخلونق نینگ ذات و صفتلریگه اوخشنه مه يدی.

۶- قیام بِنفسیه: الله تعالى ذاتی بیلن قائمدیر. مکانگه محتاج ایمس. ماده و مکان بوله گنی پیتده او بار ایدی. زیرا هر احتجاجدن منزه دیر. بو کائیناتنى يوقليکدن بارلیک گه کیلتیرمسدن آلدین، ذاتی قنده ی ایدی ایسه، ابدياً، همیشه اونده ی دیر.

صفات ثبوته

- ۱- حیاة: الله تعالى تیریک دیر. حیاتی، مخلوقلرنینگ حیاتیگه اوخشنه مه ی، ذاتیگه لایق و مخصوص بولگن حیات، ازلی و ابدی دیر.
- ۲- علم: الله تعالى هر نرسه نی بیله دی. بیلیشی مخلوقات نینگ بیلیشی دیک ایمس. قرانغیلیک کیچه ده، مورچه نینگ، قره تاش اوستیده یوریگنینی کوره دی و بیله دی. انسانلرنینگ قلبیدن اوتنگن فکرلربنی، نیتلربنی بیله دی. بیلیشیده اوزگریش [تعییرات] بوله يدی. ازلی و ابدی دیر.

- ۳- سمع: الله تعالى ایشیته دی. بی واسطه، بی وسیله ایشیته دی. ایشیتیشی، بنده لرنینگ ایشیتیشیگه اوخشنه مه يدی. بو صفتی هم، هر صفتی دیک ازلی و ابدی دیر.
- ۴- بصر: الله تعالى کوره دی. بی آلت و بی شرط کوره دی. کوریشی کوز بیلن ایمس.
- ۵- اراده: الله تعالى نینگ تیله بیشی باردیر. تیله گنینی یره ته دی. هر نرسه اونینگ تیله بیشی بیلن بار بوله دی. اراده سیگه مانع بوله دیگن هیچ بير قوت يوقدير.
- ۶- قدرة: الله تعالى، هر نرسه گه کوچى بیتوجچی دیر. هیچ بير نرسه اونگه قیین کیلمه يدی.

- ۷- کلام: الله تعالى آیتوجچی دیر. آیتیشی آلت، حرفلر، سیسلر و تیل بیلن ایمس.
- ۸- تکوین: الله تعالى یره توجچی [خلق قیلوچی] دیر. اوندن باشقه یره توجچی يوقدير. هر نرسه نی او یره ته دی. الله تعالى دن باشقه سی اوچون یره توجچی دیمه بیش کیره ک.

الله تعالى نینگ صفتلری نینگ حقيقتلرینى توشينماق ھم مُحال دير. هيچ بير كىشى و هيچ بير نرسە الله تعالى نینگ صفتلریگە اورتاق و اوخشش بولە آلمە يدى.

ايكىنچى شرط فرشته لرگە ايشانماق

وَمَلَائِكَتِهِ: الله تعالى نینگ فرشته لريگە ايشاندىم، ديماقدىر. الله تعالى نینگ بنده ليدىرلر. ھمه سى الله تعالى نینگ امرلىكىگە اطاعت قىلە ديلر. گناھ ايشلە مە يدى لر، ايركك و مؤنث ايمس. اوپىنمه يدى لر. تىرىك دىرلر. يىمە يدى لر، ايچمە يدى لر، اوخلە مە يدى لر. نورانى جسم دىرلر، عقللى دىرلر. اينگ افضللىرى تورت دانە دير.

۱- جبرائيل عليه السلام: وظيفە سى، پىغمېرلرگە وحى كىلتيرماق، امر و خىلرنى بىلدىرماق دير.

۲- اسراfiel عليه السلام: صورگە اوفورماق بىلن وظيفە لى دير. بىرينچى اوفورىشىدە حاصل بولگەن سىسىنى ايشىتىگەن، الله تعالى دن باشقە ھر تىرىك اولە دى، ايكىنچىسىدە ھمه سى يىنه تىريلە دى.

۳- ميكائيل عليه السلام: رزق يوبارىلماق، ارزانچىلىك، مۇلچىلىك، قىمتچىلىك، حىمىتلىك و ھر مادە نى حركت قىلدىرماق بىلن وظيفە لى دير.

۴- عزرائيل عليه السلام: انسانلرنىنگ روھىنى آماق بىلن وظيفە لى دير. بولىدىن كىين تورت صنف فرشته باردىر. حملە ئوش دىلىگەن فرشته لر تورت دانە دير. حضور الميدە حاضر بولگەن فرشته لرگە، مۇقىبىن دىيلە دى. عذاب فرشته لرى نىنگ كىتتە لريگە گروبيان، رحمت فرشته لريگە روحانيان دىيلە دى. جنت فرشته لرى نىنگ كىتتە سى نىنگ اسى رضوان، دوزخ فرشته لرى نىنگ كىتتە سى نىنگ اسى مالك دير. دوزخ فرشته لريگە زيانى دىيلە دى. سانى اينگ كوب بولگەن خلوق فرشته لرىدىر. آسمانلرده، فرشته لرنىنگ عبادت قىلمە گنلىرى بوش بير يوقدىر.

اوچىنچى شرط كتابلرگە ايشانماق

وَكُبِّيْهِ: الله تعالى نىنگ نازل قىلىگى كتابلرگە ايشاندىم، ديماقدىر. الله تعالى بى كتابلرنى،

بعضی پیغمبرلرگه جبرائیل اسمیده گی فرشته بیلن وحی قیلیب، یعنی او قیتیب، بعضیلریگه بولسە، لوحه اوستیگە یازیلگن شکیله، بعضیلریگه هم، بى فرشته ایشیتیدیرب، نازل قیلدى. همه سى الله تعالى نینگ کلامیدیر. ازلی و ابدی دیرلر. مخلوق ایسلر. همه سى حقدیر. سماوی کتابلدن بیزگه بیلدیرگنلری بىر يوز تورت دیر. بولردن اون صحف، آدم عليه السلامگە، ایللىك صحف، شیث عليه السلامگە، اوپیز صحف، ادريس عليه السلامگە، اون صحف، ابراهیم عليه السلامگە، تورات، موسى عليه السلامگە، زبور، داود عليه السلامگە، انجیل عیسیٰ عليه السلامگە، قرآن کریم، محمد عليه السلامگە نازل بولگن.

الله تعالى، انسانلرینىنگ دنیاده تینچلیك ایچیده يششلىنى، آخرتده هم ابدى سعادتگە قاواوشىشلى اوچون، بىرینچى انسان و بىرینچى پیغمبر بولگن آدم عليه السلامدن، آخرگى پیغمبر محمد عليه السلامگە چە، بىر كوب پیغمبر واسطه سى بیلن کتابلر نازل قیلگن. بو کتابلرده، ایمان و عبادت اساسلىنى ایضاھ قیلگن، انسانلرینىنگ محتاج بولگنلری هر خصوصىدە معلومات بىريلگن.

بولردن قرآن کریم، آخرگى الھى كتابىدىر. قرآن کریم نینگ نازل قیلینىشىدەن كىين، باشقە همه الھى كتابلرینىنگ ھۇكمىرى لغۇ بولگن. جبرائیل عليه السلام، قرآن کریمنى، محمد عليه السلامگە يىگىرمە اوچ يىلدە كىلتىرگن. قرآن کریم، ۱۱۴ سورە، ۶۲۳۶ آيتدىر. بو رقم نینگ بعضى كتابلرده فقلى يازىلishi، بىر اوزون آيت نینگ بىر نېچە آيت حساب بولىشىدەندير. چونكە، قرآن کریم نازل بولگىدىن بىر هيچ بىر اوزگىرىشكە اوچره مە گن، بوندۇن كىين هم اوچره مە يدى. قرآن کریم، الله کلامیدیر. بوندە ئى بىر كتابىنى انسانلر تمانىدۇن توزە ليشى ممکن ايمىس. بىر آيتى دىك هم آيتىماق ممکن بولە آلمە گن.

پیغمبرمیز "صلى الله عليه وسلم" نینگ آخرتگە تشریفلىدەن كىين، بىرینچى خلیفە لرى بولگن حضرت ابوبکر صدیق "رضى الله عنه"، قرآن کریم نینگ آيتلىنى بىر آرە گە جمع قىلىرىدىلر. بونىنگ تىيجه سىدە (مصحف) اورتە گە كىيلدى. اصحاب كرام نینگ همه سى، بو مصحف نینگ الله کلامى بولگىنى سوز بىرلىگى بیلن بىلدیردىلر. اوچىنچى خلیفە عثمان "رضى الله

عنه، بو مصحفدن آلتى نىسخه يازدېرېب، كويپاڭى دىك اوقيماق لازمدىر. بعضى ولاپىلگە يوباردىلر. قرآن كىمنى اصلده بولگنى دىك اوقيماق لازمدىر. باشقە حرفلى يىلىن يازىلگىلگە قرآن كىرم دىيلمە يدى.

ا) مصحفنى قولگە آلىشىدە، طهاارتلى بولىش كىرىھ ك، قبلە گە توغرى اولتىرېب، دقت يىلىن اوقيش كىرىھ ك.

ب) آغىر آغىر، خشۇع يىلىن اوقيش كىرىھ ك.

پ) مصحفگە قره ب، هر آيت نىنگ حقىنىي بىرېب اوقيش كىرىھ ك.

ت) تجويىد قاعده لرىگە كورە اوقيش كىرىھ ك.

ث) اوقيگىنى نىنگ الله كلامى بولگىنىي اوپىلە يىشى كىرىھ ك.

ج) قرآن كىرم نىنگ امر و نھى لرىگە رعايت قىلىش كىرىھ ك.

تورتىنچى شرط پىغمېرلەگە ايشانماق

وَرُسُلِهِ: الله تعالى نىنگ پىغمېرلەگە ايشانلىم، دىماقدىر. پىغمېرلر، الله تعالى نىنگ خوشلە گىنى يولگە قاواوشتىرماق، توغرى يولنى كورستماق اوچون سىلنگىنلار. ھە پىغمېرلر ھېمىشە عىنىي ايماننى ايتگەن. پىغمېرلەدە "عليهمُ السلام" يىتى صفت بولگىنىگە ايشانماق لازمدىر.

۱- عصمت: گناھ ايشلە مىسىز لىك. پىغمېرلر، قىسى بىر ديندە حرام بولگەن و بولە دىگەن كىچىك و كىتتە هىچ بىر گناھ ايشلە مە يدى لر.

۲- امانت: پىغمېرلر ھە لە ئەنلىكلى اعتمادلى كىشىلدەن. هىچ قچان امانتگە خيانات قىلمە يدى لر.

۳- صدق: پىغمېرلر سوزلىرىدە، ايشلىرىدە و ھە تۈرلى روپە لرىدە توغرى و درست انسانلىرىدەن. هىچ قچان يلغان ايتىمە يدى لر.

۴- فطانت: پىغمېرلر كۆپ عقللى و كۆپ فەھملى كىشىلدەن. كورلىك، گەلىك دىك قصورلىرى بولگەن كىشىلدەن و عىاللردىن پىغمېر كىلمە گن.

۵- تىلىغ: پىغمېرلر، انسانلەگە يىلىرىپ اىضاح قىلگەنلىرى نىنگ ھە سىنى الله

تعالى دن کييلگن وحى بىلن اورگىنگىلر. بىلدىرىگىلىرى امر و نھيلرنىنگ هىچ بىرى اوز فكىرى ايمىس. امر بولىنگن نرسە لرنىنگ مە سىنى بىلدىرىگىلىرى.

٦- عدالت: پىغمېرىلر هىچ ظلم و ناھقىلىك قىلماه يدى لر. هىچ كيم نينگ خاطرى اوچون عدالتدىن ايرىلماه يدى لر.

٧- أمن العزل: پىغمېرىليكىدىن عزل قىلینمە يدى لر [چىقىريلماه يدى لر]. دنياده و آخرتىدە ھمىشە پىغمېرى دىرلر.

ينىڭ دين و احڪام كىلتىرگن پىغمېرىلرگە رسول دىيلە دى. ينگى بىر دين كىلتىرمە ئى، انسانلىنى، اوّل گى دينىڭ دعوت قىلگن پىغمېرىلرگە نبى دىيلە دى. پىغمېرىلرگە ايمان كىلتىرماق، آره لرىدە هىچ بىر فرق كورمە ئى، ھەمە سى نينگ الله تعالى تماニيدن سىلنگن صادق، توغرى سوزلى بولگىنلىرىگە ايشانماق دىماقدىر. اولردىن بىرىگە ايشانمە گن كىشى، هىچ بىرىگە ايشانمە گن بولە دى.

پىغمېرىليك، كوشش بىلن، كوب عبادت قىلماق بىلن، آچلىك و مخت تارماق بىلن قولگە كىلماه يدى. يكە الله تعالى نينگ احسانى، سىلە يىشى بىلن بولە دى. سانلىرى معلوم ايمىس. بىر لك يىگىرمە تورت مىنگىدىن كوب بولگىنلىرى مشهوردىر. بولردىن اوچىوز اون اوچ ويا اوچىوز اونبىشى رسولدىر. اىچلىرىدىن آلتىسى بلند راغ دىر. بولرگە اولوالعزم پىغمېرىلر دىيلە دى. بولر: آدم، نوح، ابراهىم، موسى، عيسى و محمد المصطفى عليهم السلامدىر. پىغمېرىلرنىنگ اوتيزاوچى نينگ اسملىرى مشهوردىر. بولر: آدم، ادرىس، شىث، نوح، هود، صالح، ابراهىم، لوط، اسماعيل، اسحق، يعقوب، يوسف، ايوب، شعيب، موسى، هارون، خضر، يوشع بن نون، الياس، الياس، ذوالكفل، شمعون، اشمئيز، يونس بن متى، داود، سليمان، لقمان، زكريا، يحيى، عزىز، عيسى بن مریم، ذوالقرنین و محمد "عليه و عليهم الصلاة و السلام" دىر. بولردىن يكە يىگىرمە سكىزى نينگ اسمى، قرآن كىيىدە بىلدىرىلگەن. ذوالقرنین، لقمان، عزىز و خضر نينگ، پىغمېرى بولىپ بولمه گىنلىرىدە اختلاف باردىر. محمد معصوم

حضرتلرى ۲. نچى جلد، ۳۶. نچى مكتوبىدە، خضر عليه السلام نينگ پىغمبر بولگىنىي بىلدىرگەن خېرىنىڭ قوتلى بولگىنىي يازماقىدە دىر. ۱۸۲. نچى مكتوبىدە، خضر عليه السلام نينگ انسان شكلىدە كورىليشى و بعضى ايشلرنى قىلىشى، اوئىنىڭ تىرىك بولگىنىي كورستمە يدى. اللہ تعالى، اوئىنىڭ و بىر كوب پىغمېرلىنىڭ و ولېرىنىڭ روحلىرى نينگ انسان شكلىدە كورىليشىيگە اجازە بىرگەن. اولرنى كورماق، حياتدە بولگىنلىرىنى كورستمە يدى، ديماقدە.

پىغمېرىمىز مۇھمەد "عليه السلام"

اللہ تعالى نينگ رسولىدىر. حبىيدىر. پىغمېرلىنىڭ اينگ افضلى و آخرگىسى دىر. آته لرى عبداللە دىر. ميلاد نينگ يىشىوز يىتمىشىر [۵۷۱] يىلى اپريل آتى نينگ يىكىرمە سىيگە تصادف قىلگەن، ربيع الاول آتى نينگ اون ايكىنچى دوشنبە كىچە سى، بامدادگە توغرى، مكە ده دنياگە تشرىف بويوردىلر. آته لرى، اولراغ وفات قىلگەن ايدى. آلتى ياشلىكىدە آنه لرى، سكىز ياشلىكىدە بويه لرى وفات قىلدى. كىين، عمكىسى ابوطالب نينگ يانىدە كىتتە بولدىلر. يىكىرمە بىش ياشلىكىدە، خديجە الكبرا بىلن اويلىندىلر. بوندن تورت قىزلىرى، ايکى اوغىللرى بولدى. بيرىنچى اوغىللرى نينگ اسمى قاسم ايدى. بوسسب بىلن، اوزلرىگە (ابوالقاسم) هم دىليلە دى. قىرق ياشلىكىدە، همه انسانلارگە و جنلارگە پىغمېر بولگىنلىرى بىلدىريلدى. اوج بىل كىين، همه نى ايمانگە دعوت قىلىشىگە باشلە دىلر. ايللىك ايکى ياشلىكىدە، بىر كىچە مكە دن قدسگە و اوردن آسمانلارگە آلب بارىلىپ كىتتىرىلدى. بو سفرىگە (معراج) دىليلە دى. معراجىدە، جىتلەرنى، دوزخلىنى و اللہ تعالى نى كوردىلر. بىش وقت نماز، بو كىچە فرض بولدى. تارىخچىلارگە كورە ميلاد نينگ ۶۲۲ يىلىدە، اللہ تعالى نينگ امرى بىلن مكە دن مديينە گە كىتدىلر. بو سفرىگە (هجرت) دىليلە دى. مديينە شهرى نينگ قۇبا قشلاقىگە كىلگىنلىرى، ربيع الاول آتى نينگ سكىزىنچى دوشنبە كونىگە تصادف قىلگەن افربىخى سېتىمىز آتى نينگ يىكىرمە نچى كونى مسلمانلىنىڭ

(هجري شمسى) تاریخ باشلنجيچى بولدى. مسلمانلىنىڭ (هجرى قمرى) سنه لرى هم، او يىل نينگ محرم آيدىن باشله يدى و آساماندە گى آى نينگ، دنيا اطرافيده اون ايکى دفعه ايلنىشى بير قمرى يىل بولە دى. هجرى ۱۱ [م. ۶۳۲] يىليده، ربيع الاول آبى نينگ اون ايکىنچى دوشنبە كونى، پىشىندىن اول وفات قىلىدىلر. سە شنبە نى چهارشنبە گە باغله گن كىچە [چهارشنبە كىچە سى] يېمى، وفات قىلگىنلىرى اتاقگە دفن قىلىنىدىلر. وفاتلىرىدە، قمرى ۶۳، شمسى سنه گە كورە ۶۱ ياشگە ايدىلر.

محمد "عليه السلام" آق ايدىلر. ھە انسانلىنىڭ اينگ چىرايلىسى ايدىلر. چىرايلى ليكلىرىنى، ھە گە معلوم قىلىمس ايدىلر. اولنىڭ چىرايلى ليكلىرىنى بير دفعه كورگەن، حتى توشدە كورگەن كىشى نينگ عمرى، لذت و خوشلىك بىلن اوتماقده دىر. او، ھە زماندە، دنيانىڭ ھە يېرىدە بولگەن و كىلە دىگەن ھە انساندىن، ھە لاحظىن افضلدىر. عقلى، فكرى، يىخشى خوپلىرى، ھە عضولرى نىنگ قونى ھە انساندىن زىيادە ايدى.

باھالىك پىتلرىدە ايکى دفعە، تجارت قىلگىنلر بىلن شام تمانىگە كىتدىلر و بوسرا دىيلگەن يېردىن پس قىتدىلر. باشقە هيچ بير زمان، هيچ بير يېرگە كىتمە دىلر. أمىي ايدىلر. يعنى هيچ مكتبگە كىتمە دىلر. هيچ كىيمدن درس آلمە دىلر. اما، ھە نرسە نى بىلر ايدىلر. يعنى هزىيمە نى اوپىلە سە لر، هزىيمە نى بىلماق خواھلە سە لر، الله تعالى اولرگە بىلدىرىدى. جىرائىل "عليه السلام" اسىمەدە گى فرشته كىلىپ، اولرگە ھە خواھلە گەنلىرىنى آيتى ايدى. مبارك قىلىرى، قوياش [آفتاب] دىك، نور ساچر ايدى. اولنىڭ ساچىنگىنلىرى علم، معرفت نورلىرى، راديو موجلىرى دىك، يېرلرگە، آسامانلرگە ھە يېرگە ساچىلر ايدى. حاضر، قېرىدىن ھە يامقاقدە لر. يايىش قوتى ھە لحظە اضافە بولماقدە دىر. الكترو - منىھ تىك موجلىنى آلماق اوچۇن، راديو آلوچىسى لازم بولگىنى دىك، اوئىننگ نورلىنى آلماق اوچۇن ھە، اونگە ايشانىڭ و يىخشى كورگەن و كورستىگىنلىرى يولده كىتىپ پاكلىنگەن قلب لازمىدىر. بوندە ئى قىلى بولگەن انسان، بونورلىنى آله دى

و بو هم، اطرافگه نشر قيله دى، يايه دى. بونده ى بويوك انسانلرگه (ولى) ديله دى. بو ولى نى تانيگن، ايشانگن و يخشى كورگن كيشى، بونينگ قوشى سиде ادب بيلن اولتيره دى ويا اوذاقده، اونى ادب بيلن، محبت بيلن اوليله سه، بو كيشى نينگ هم قلبى، نور، فيض آيشىگه، پاكلنيشىگه، بركمال بوليشىگه باشله يدى. الله تعالى، بدنيميزنى، ماده ميزنى، ييتىشتيرماق اوچون قوياش انرىسينى سبب قيلگنى ديك، روحلىميسنى، قلبلىميسنى بركمال قيلديرماق، انسانلىكده ترقى قيلديرماق اوچون هم، محمد عليه السلام نينگ قلبلىنى، اوردن فوران بولگن نورلىنى سبب قيلگن. انساننى آزوقه لنتيرگن، بدنىنى و انرىسينى تأمين قيلگن همه آزوقه ماده لرى، قوياش انرىسى، اوزوملمه بيلن حاصل بولگنلى ديك، قلبگه، روحگه غذا بولگن، اوليانينىڭ صحبتلى، سوزلى و خظرلى هم، هميشه رسول الله نينگ مبارك قلبلىيدن فوران بولگن نورلى بيلن حاصل بولگن.

الله تعالى، جبرائيل "عليه السلام" اسمىده گى فرشته بيلن، محمد عليه السلامگه (قرآن كريم)نى نازل قيلدى. انسانلرگه دنياده و آخرتده كيره كلى، فايده لى بولگن نرسه لرنى امر قيلدى. ضرولى بولگنلىنى منع قيلدى. بو امرلىنинگ و خيلرنينگ همه سيگه (اسلام دينى) ويا (اسلاميت) و (احكام الهيه) ديله دى.

محمد عليه السلام نينگ هر سوزى توغرىدىر، قيمتلى دير، فايده لى دير. بونده ى بولگنچىگه ايشانگن كيشىگه (مؤمن) و (مسلمان) ديله دى. محمد عليه السلام نينگ سوزلىيدن بيرىگه ايشانگه گن، خوشلمسه گن كيشىگه (كافر) ديله دى. الله تعالى، مؤمن بولگننى يخشى كوره دى. بونى دوزخده ابدياً قويه يدى. يا دوزخگه هيچ داخل قىلمه يدى، ويا، گناھى اوچون داخل قىلسه هم، كيئن دوزخدن چيقره دى. كافر بولگن كيشى، جنتگه كيره آلمه يدى. توغرى دوزخگه كيره دى و اوردن هيچ چيقمە يدى. اونگه ايشانماق، رسول الله نى يخشى كورماق، همه سعادتلرلىننگ، راحتلىكلىرنينگ، يخشىلىكلىرنينگ باشيدىر. اونينگ پىغمىر بولگىگه ايشانس لىك بولسە، همه

فلاكتلنинг، مشقتلنинг، يامаниклиرنинг باшидир.

رسول الله "صلی الله عليه وسلم" نинگ علمی، عرفانی، فهمی يقینی، عقلی، ذکاسی، سخیلیگی، تواضعی، حلمی، شفقتی، صبری، غیرتی، حامیتی، صداقتی، اماناتی، شجاعتی، هیبتي، بیگیتیگی، بلاعنتی، فصاحتی، فطانتی، ملاحتی (چیرايلی لیگی، سیویملی لیگی)، ورعی، عفتی، کرمی، انصافی، حیاسی، زهدی، تقواسی، همه پیغمبرلدن کوپراغ ایدی. دوستلریدن، دشمنلریدن کورگنلری ضرلرلنى عفو قىلدىلر. هېچ بىريگە حواب بىرمس ايدىلر. اُخُد غزا سىدە [اورىشىدە] كافىلر، مبارك يوزلرلنى قانه تىب، تىشلرلنى سىندىرگنلرى زمان، بونى قىلگنلار اوچون، (يا ربى! بولرنى عفو قىل! جاھلىكلىرىگە بىشلە!) دىب دعا بويورگنلر.

محمد عليه السلام نينگ يىخشى خوپلرى جوده ھم كوپدىر. ھر مسلمان نينگ بولرنى اورگىنىشى و بول دىك اخلاقلىنىشى لازمىدىر. بونىنگ نىتجە سىدە، دنيادە و آخرتىدە فلاكتىردن، مشقتلىردن قوتىلماق و او ايکى جهان سرورى "صلی الله عليه وسلم" نينگ شفاعتىگە قاوشماق نصىب بولە دى. چونكە، حدیث شريفە؛ (الله تعالى نينگ اخلاقى بىلەن اخلاقلىنىڭىز!) بويورىلگەن.

اصحاب کرام

پىغمەر عىز "صلی الله عليه وسلم" نينگ مبارك يوزلرلنى كورماق بىلەن، شيرىن سوزلرلنى ايشيتىماق بىلەن مشرف بولگەن مسلمانلرگە، "اصحاب کرام" دىلە دى. پىغمبرلدن كىين، كىلەن، كىلەن دىكىن ھەمە انسانلىرىنىڭ اينگ خىرلىسى، اينگ افضلى ابوبكرالصديق "رضى الله عنه" دىر. بىرينچى خليفە بودىر. بوندن كىين انسانلىرىنىڭ اينگ افضلى فاروق اعظم، اىكىنچى خليفە عمر بن الخطاب "رضى الله عنه"، كىين اينگ افضلى و رسول الله نينگ اوچىنچى خليفە سى، ايمان، حىا و عرفان منبى حضرت عثمان بن عفان "رضى الله عنه"، بوندن كىين انسانلىرىنىڭ اينگ خىرلىسى، تورتىنچى خليفە، تعجب قىلەن دىكىن افضللىكلىرى صاحبى، الله تعالى نينگ ارسلانى على بن

ابی طالب "رضی اللہ عنہ" دیر. حدیث شریفلدن توشینبلگنی گه کوره حضرت فاطمه، حضرت خدیجه، حضرت عائشہ، حضرت مریم، حضرت آسیه دنیا عیاللرینینگ اینگ افضللری دیر. حدیث شریفده: "فاطمه، جنت عیاللرینینگ افضلیدیر. حسن و حسین هم جنت ییگیتلری نینگ افضللری دیر" بویوریلدی.

بولردن کیین اصحاب کرام نینگ اینگ افضللری (عشرہ مبشرہ) دیر. جنت بیلن مژده لنگن اون کیشی دیر. بولر، حضرت ابویکر الصدیق، عمرالفاروق، عثمان بن عفان، علی بن ابی طالب، ابوعیبدہ بن جراح، طلحہ، زیبر بن عوام، سعد بن ابی وقار، سعید بن زید، عبدالرحمن بن عوف "رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین". کیین بدر محاربہ سیده، کیین احددہ، کیین هم بیعة الرضواندہ حاضر بولگنلر دیر.

رسول اللہ نینگ یولیده جانلرینی، ماللرینی فدا قیلگن، اونگه یاردم قیلگن، اصحاب کرام نینگ ھمہ سی نینگ اسملرینی حرمت و محبت بیلن آیتیشلیگیمیز بیزگه واجبیدیر. اولرنینگ بویوکلیگی گه یره شمہ گن سوزلر ایتیشیمیز، هیچ قچان جائز ایمس. اسملرینی بی حرمتچہ آیتماق ضلالتدیر، گمراہ لیکدیر.

رسول اللہ نی یخشی کورگن کیشی نینگ، اوئینگ اصحابی نینگ ھمہ سینی ھم یخشی کوریشی لازمدیر. چونکه بیرحدیث شریفده بویوردیلر که: "اصحایمنی یخشی کورگن، منی یخشی کورگنی اوچون یخشی کوره دی. اولرنی یخشی کورمه گن کیشی منی یخشی کورمه گن بوله دی. اولرنی انجیتگن [رنجیتگن] منی انجیته دی. منی انجیتگن ھم، اللہ تعالیٰ نی انجیتگن بوله دی. اللہ تعالیٰ نی انجیتگن کیشی، البتہ عذاب کوره دی. "باشقہ بیر حدیث شریفده: "اللہ تعالیٰ، منیم امتیمدن بیر بندہ سیگه یخشیلیک قیلماق خواهلہ سه، اوئینگ قلبیگه اصحابیم نینگ محبتینی بیرلشتیره دی. اولرنینگ ھمہ سینی جانی دیک یخشی کوره دی. " بویوردیلر. پیغمبر عیز وفات قیلگنلری کون، مدینہ شهریده ۳۳ مینگ صاحبی بار ایدی. صحایلرینینگ ھمہ سی، بیر لک ییگیرمہ تورت مینگدن کوپ ایدی.

تورت مذهب امامی و باشقه عالملو

اعتقاد معلومات لریده توغرى بولگن يگانه يول بارديز. بو هم (اھل سنه والجماعه) مذهبىدир. يير يوزىدە گى همه مسلمانلرگە توغرى يولنى كورستگن و محمد عليه السلام نينگ يولىنى تغيير قىلىمىسى، بوزىلىمىسىن اورگىنىشىمىزگە سبب بولگن، تورت بويوك شخصىتىدىر. بولىدىن بيرينچىسى، امام اعظم ابوحنيفه نعمان بن ثابت دير. اسلام عالملرى نينگ اينگ بويوكلىرىدىن دير. اھل سنت نينگ رئيسى دير. ايكىنچىسى، امام مالك بن انس، اوچىنچىسى، امام محمد بن ادريس شافعى، تورتىنچىسى، امام احمد بن حنبل دير "رحمة الله عليهم اجمعين".

بوگون، بو تورت امامدىن بيرىگە تابع بولەگن بير كىشى، كىتە خطردە دير. توغرى يولىدىن چىقىن دير. بىز بو كتابىمېزدە حنفى مذهبىگە كورە نماز بىلن علاقە لى مسئله لرنى، او مذهب نينگ بويوك عالملرى نينگ كتابلىرىدىن آليب، ساده لشتىرىپ بىلدىرىدىك. بو تورت امام نينگ طلبە سيدن ايكىسى، ايمان معلومات لریده كوب ترقى قىلىدى. بو سبب بىلن اعتقادده مذهب ايکى بولدى. قرآن كىيىگە و حديث شريفلرگە موافق ايمان، بو ايكىسى نينگ بىلدىرىگىنى ايماندىر. فرقە ناجييە بولگن اھل سنت نينگ ايمان معلومات لرينى يير يوزىگە يايىگن بو ايكىسى دير. بيرىسى ابو منصور ماتريدى، ايكىنچىسى ابوالحسن على الأشعري دير.

بو ايکى امام، عينى ايماننى بىلدىرىگىنلر. آره لریده بولگن بير نىچە فرق، مهم ايمىس. حقىقتىده عينىدىر. اسلام عالملرى، قرآن كىيىدە و حدith شريفلرde مختىلماقدە دير. بير آيت كىيە دە ماالاً: (ھىچ بىلگىنلر بىلن بىلمە گىلر بير بولە دى مى؟) بويورىلگن. باشقە بير آيت كىيە دە ماالاً: (اى مسلمانلر! بىلمە گىنلىرىنگىزنى بىلگىنلردىن سورە نگلر) بويورىلدى.

حديث شريفلرde كىلىدى كە: (الله تعالى و فرشته لر و هر جانلى، انسانلرگە يخشىلىك اورگىتكىن مسلمانلرگە دعا قىلە ديلر). (قيامت كونى اول بىغمىرلر، كىيىن

عالملر، کیین شهیدلر شفاعت قیله دیلر). (ای انسانلر، بیلینگلر که، علم عالمند ایشیتیلیب اورگنیله دی). علم اورگنینگلر. علم اورگنماق، عبادتدير. علم اورگنگنگه و اورگنگنگه جهاد ثوابی بارديز. (علم اورگتماق، صدقه بیرماق دی دیر. عالمند علم اورگنماق، تهجد نماری اوقيماق دی دیر). (علم اورگنماق، همه نفل عبادتلردن ثوابراغ دیر. چونکه، اوزيگه هم، اورگته دیگنی کيشيلرگه هم فايده سی بارديز). (باشقه لريگه اورگتماق اوچون اورگنگن کيشيگه، صديقلر ثوابی بيريله دی). (علم خزينه دیر. کليدي سوره ب اورگنماق دیر). (علم اورگنینگلر و اورگنینگلر). (هر نوسه نينگ منبعی بارديز. تقوانينگ منبعی، عارفلرنينگ قلبلريديز). (علم اورگنماق گناه لرگه کفارتدير).

بیشینچی شرط آخرتگه ایشانماق

واليوم الآخر: آخرت کونيگه ايشانديم، ديماق. بو زمان نينگ باشنگيچي، انسان نينگ اولگى كونديز. قيامت نينگ آخرىگه چه دير. آخرگى كون ديليشى، آرقه سيدن كيچه كيلمه گنى اوچونديز. ويا دنيادن کيین كيلگنی اوچونديز. قيامت نينگ قچان بوليشى بيلديريلمه دی. اما، پيغمبرمئيز "صلى الله عليه وسلم" بير كوب نشانه لرينى خبر بيرديز. حضرت مهدى كيله دی. عيسى عليه السلام آسماندن "شام"گه توشه دی. دجال چيقه دی. يأجوج و مأجوج ديلكىن کيشيلر هر بيرنى گد قيله دی. قوياش غريدن چيقه دی. كىته زليله لر بوله دی. دين معلوماتلىرى ياددن چيقيله دی. فسق، يامانلىك كويه له دی. حراملر هر بيرده ايشلنە دی. يمن دن الاو چيقه دی. آسمانلر و تاغلر پارچە لنە دی. قوياش و آى قرره دی... ديك.

قىر سوالى بارديز. قىرده، منكر و نكير فرشته لريگه جواباً شولزنى ياد قىلماق و باله لرگه هم ياد قىلدريش كىره ك: (رسيم، اللہ تعالیٰ دير. پيغمبرم، مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ دير. دينيم، اسلام دينى دير. كتابيم، قرآن كريم دير. قبلم، كعبه شريف دير. اعتقادده مذهبيم، اهل سنه والجماعة دير. عملده مذهبيم، امام اعظم ابو حنيفه مذهبى دير). قيامت کونى همه تيريله دی. محشر بيريده يعigliه دی. صالحلنينگ عمل دفترلىرى راستيدن،

یامانلرینینگ آرقه ویا چپ تمانیدن بیریله دی. شِرکدن، گُفردن باشقه هر گناه نی، الله تعالی خواهله سه عفو قیله دی، خواهله سه کیچیک گناه اوچون هم عذاب قیله دی. عمللرینینگ تارتیلیشی اوچون (میزان) باردیر. (صراط کوپریگی)، الله تعالی نینگ امری بیلن دوزخ اوستیگه قوریله دی. پیغمبر عیز محمد مصطفی "صلی الله عليه وسلم" گه مخصوص بولگن (کوثر حوضی) باردیر.

(شفاعت) حقدیر. بی توبه اولگن مؤمنلرینینگ کیچیک و کتته گناهله‌ینی عفو قیلینیشی اوچون پیغمبرلر، ولیلر، صالح‌لر، عامل‌لر، فرشته لر، شهیدلر و الله تعالی نینگ اجازه بیرگنلری شفاعت قیله دی و قبول قیلینه دی.

(جنت و دوزخ) حاضر باردیر. جنت، ییتی طبقه آسمانلرینینگ اوستیده دیر. دوزخ، هر نرسه نینگ تگیده دیر. جنت نینگ سکیز دروازه سی باردیر. هر دروازه دن بیر جنتگه کیریله دی. دوزخ ییتی طبقه دیر. بیرینچی طبقه دن ییتینچی طبقه گه توغری عذابلر کوپه له دی.

آلتینچی شرط قدرگه ایشانماق

وَبِالْقَدَرِ خَيْرٌ وَشَرٌّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى: قَدْرَهُ، خَيْرٌ وَ شَرِلرِنِينگ الله تعالی دن بولگنیگه ایشاندیم، دیماق. انسانلرگه کیلگن خیر و شر، فایده و ضرر، درآمد و زیانلرینینگ تمامی، الله تعالی نینگ تقدیر قیلیشی بیلن دیر.

الله تعالی نینگ بیر نرسه نینگ بارلیگینی تیله ییشیگه قدر [قسمت] دیلگن. قدرنینینگ، یعنی یره تیلیشی تقدیر قیلینگن نرسه نینگ یره تیلیشیگه (قضایا) دیله دی. قدر و قضا کلمه لری بیریبری نینگ بیریگه هم استعمال بوله دی.

الله تعالی بنده لریگه (اراده) بیرگن، بو اراده لرینی، تیله ییشلرینی، ایشلرنی یره تیشیگه سبب قیلگن. بیر بنده بیر نرسه قیلماق خواهله گنیده، الله تعالی هم تیله سه، او ایشنى یره ته دی. بنده تیله مه سه، الله تعالی هم تیله مه یدی و او نرسه نی یره تمه یدی.

بورگه چه قیسقه چه بیلدیرگنیمیز اهل سنت اعتقادینی وسیع راغ اورگنماق خواهله گنلر، حقیقت کتاب اویی نینگ نشر قیلگنی، اسلام عالملری نینگ کوز نوری بویوک ولی، مولانا خالد بغدادی نینگ فارسی (اعتقادنامه) کتابیینی و حسین حلمی ایشیق "رحمة الله عليه" نینگ ترجمه قیلگنی (هر کسه لازم اولاً ایمان)، (ایمان و اسلام) کتابیینی اوقيسینلر. کوب فایده لی، جوده نفیس بیر اثر بولیب، فیض و برکتلری، ایکی جهان سعادتی اوچون کافیدیر.

الله تعالی، همه گه، توکلنی امر ایله گن. (توکل ایمان نینگ شرطیدیر) مآلیده گی آیت کریمه، بو امرلدن بیری دیر. سورهٔ مائدہ ۵۵، (اگر ایمانلرینگیز بار بولسنه، الله تعالی گه توکل قیلینگلر!)، سورهٔ آ عمراندہ، (الله تعالی، توکل قیلگنلنی البته یخشی کوره دی)، سورهٔ طلاقدہ، (بیر کیشی، الله تعالی گه توکل قیلسه، الله تعالی، اونگه کافیدیر)، سورهٔ زمردہ، (الله تعالی، بنده سیگه کافی ایمس می؟) مآلریده باشقه قنچه آیت کریمه بار دیر.

رسول الله "صلی الله عليه وسلم" بویوره دیلر که، (امتیمدن بیر قسمینی، منگه کورستدیلر. تاغلرنی، صحرالرنی تولدیرگنلر ایدی. بوندہ ی کوب بولگنلریگه تعجب قیلديم و قوواندیم. قوواندینگ می، دیدیلر، اووا دیدیم. بولردن یکه ییتمیش مینگی بی حساب جنتگه کیره دی دیدیلر. بولر قیسیلری دیر دیب سوره دیم. ایشلریگه سحر، جادو، داغله ماق، فال آره لشتیرمه ی، الله تعالی دن باشقه سیگه، توکل و اعتماد قیلمه گنلر دیر بویوریلدی). قولاق سالگنلر آره سیده عکاشه "رضی الله عنہ"، اورینلریدن توریب، (یا رسول الله! دعا بویورینگ که، اولردن بوله ی) دیگنلریده، (یا ربی! بونی اولردن ایله!) بویوردیلر. بیری توریب، عینی دعائی ایسته گنیده، (عکاشه سندن تیز رویه قیلدی) بویوردیلر.

توکل، سبیلرگه یاپیشیب، ایلگریسی اوچون ذهننی چرچتمس لیک دیر.

ایکینچی بولیم

عبدالریمیز و نماز

عبدات نیمه دیر؟

عبدات، بیزنى و همه موجوداتنى يوقدن بار قىلگن، هر لحظه بارلىكده توخته تگن، كورىلگن و كورىلمه گن حادثه لردن، بالاردن اسره گن و هر لحظه تورلى نعمتلىرى، يخشىلىكلىرى بىرىپ يېتىشىتىرىگن اللہ تعالى نىنگ امر و خى لرىنى، يېرىيگە كىلىتىرماق دير. اللہ تعالى نىنگ محبتىگە قاوشىگن پىغمېرلەگە، اولىاءگە، عالىلرگە اوخشە يېشىگە كوشش قىلماق، تابع بولماق دير.

انسان نىنگ، اوزيگە بى حد نعمتلرىنى يوبارگن اللہ تعالى گە، كوچى يېتىگىچە شكر قىلىشى، انسانلىك وظيفه سى دير. عقل نىنگ امر قىلگنى بىر وظيفه، بىر قرض دير. اما انسانلر، اوز قصورلى عقللىرى، قىسقە [كوتاه] نظرلى يىلن اللہ تعالى گە قرشى شۇكىر، حرمت بوله آله دىكەن نرسە لرنى تاپه آله يدى. شكر قىلىشىگە، حرمت كورستىشىگە بىر گن وظيفه لر، اللہ تعالى تمانىدۇن بىلدۈريلەمە گىنچە، مختە ماق فكر قىلىنگەن نرسە لر، يامانلە ماق بوله آله دى.

انه، انسانلىرنىنگ اللہ تعالى گە قرشى قلب، تىل و بىن يىلن قىلىشلىرى و ايشانىشلىرى لازم بولگەن شكر قرضى، بندە ليك وظيفه لرى، اللہ تعالى تمانىدۇن بىلدۈريلگن و اوينىنگ سىوگىلى پىغمېرى تمانىدۇن اورتە گە قويىلگن. اللہ تعالى نىنگ كورستىگنى و امر قىلگنى بندە ليك وظيفه لرىگە "اسلامىت" دىليه دى. اللہ تعالى گە شكر، اوينىنگ پىغمېرى نىنگ كلىتىرگى يولگە تابع بولماق يىلن بوله دى. بو يولگە تابع بوله گن، بونىنگ تشىدە قالگەن هىچ بىر شىكىنى، هىچ بىر عبداتنى، اللہ تعالى قبول قىلمە يدى، خوشلە مە يدى. چونكە، انسانلىرنىنگ يخشى، چىرايلى فكر قىلگىلارى كوب نرسە باردىر كە، اسلامىت، بولرنى خوشلەمە يدى، زشت بولگەنلىنى بىلدۈرماق دە.

دىمك كە، عقللى بولگەن كىشىلرنىنگ، اللہ تعالى گە شكر ايتماق، عبدات قىلماق اوچون محمد عليه السلامگە تابع بولىشلىرى لازمىدیر.

محمد عليه السلامگه تابع بولگن کیشی مسلمان دیر. الله تعالى گه شکر قیلیشگه، یعنی محمد عليه السلامگه تابع بولیشگه هم، "عبادت قیلماق" دیله دی. اسلامیت ایکی قسم دیر:

۱- قلب بیلن عقیده قیلینیشی، ایشانیلیشی لازم بولگنلر.

۲- بدن و قلب بیلن قیلینه دیگن عبادتلر.

بدن بیلن قیلینگن عبادتلرینیگ اینگ افضلی نماز دیر. مکلف بولگن هر مسلمان نینگ، کونده بیش وقت نماز او قیشی فرضدیر.
مکلف کیمگه دیله دی؟

عقل و بالغ بولگن ایرکک و عیاللرگه "مکلف" دیله دی. مکلف بولگن کیشیلر، الله تعالى نینگ امر و نھی لریدن مسئول دیلر. دینیمیزده، مکلف بولگن کیشیگه، اول ایمان کیلتیرماق و کین هم عبادت قیلماق امر ایتیلگن. بوندن باشقه، قیلینیشی منع ایتیلگن حراملردن و مکروه ایشلردن هم اجتناب قیلیشلری لازمدیر.

عقل، توشنینوچی بیر قوتدیر. فایده لینی ضررلیدن تفرق قیلماق اوچون یره تیلگن. عقل، بیر اولجاو آلتی دی دیر. ایکی یخشی نرسه دن، یخشیراغ بولگنینی و ایکی یامان نرسه دن، یامانراوغ بولگنینی آیره دی. عقللی کیشی، صرف یخشینی و یاماننی توشنینگن ایمس، یخشینی کورگنیده اونی آلگن و یاماننی کورگنیده هم اونی ترک قیله دیگن دیر. عقل، کوز دی دیر. اسلامیت هم چراغ دی دیر. چراغ بوله سه کوز کوره آلمه یدی.

بلغ چاغی، بلاعث یاشی دیماقدیر. ایرکک باله لرنینگ بلاعث یاشیگه کیریشلری، اون ایکی یاشینی خلاص قیلگنیده باشله یدی. ایرکک باله نینگ بلاعث یاشیگه کیرگنینی کورستگن نشانه لر باردیر. بو نشانه لر کوریلمه سه، اون بیش یاشیگه کیلگنیده، دینده بلاعث یاشیگه کیرگنیگه حُکم قیلینه دی.

قیز باله لری نینگ بلاعثگه ایریشی بولسه، توقیز یاشینی تولدیرگنیده باشله یدی.

توقیز یاشیده گی قیز باله نینگ بlagutگه ایرگنی نینگ نشانه لری نینگ هیچ بیری کوریلمه سه، اون بیش یاش تمام بولگنیده، بلاغت یاشیگه کیرگنیگه حکم قیلینه دی.

افعال مکلفین (احکام اسلامیه)

اسلام دینی نینگ بیلدیرگنی امرلرگه و نهی لرگه "احکام شرعیه" ویا "احکام اسلامیه" دیله دی. بولرگه "افعال مکلفین" هم دیلماقده دیر. افعال مکلفین سکیز دیر: فرض، واجب، سنت، مستحب، مباح، حرام، مکروه و مفسد.

۱- فرض: الله تعالى نینگ، قیلینیشی آیت کریمه بیلن آچیقچه و قطعی صورتده امر ایتنگنی نرسه لرگه فرض دیله دی. فرضلرنی ترک قیلماق حرامدیر. ایشانه گن و قیلینیشیگه اهمیت بیرمه گن کافر بوله دی. فرض ایکی خیل دیر:

فرض عین: هر مکلف بولگن مسلمان نینگ شخصاً اویزی نینگ قیلیشی لازم بولگن فرضدیر. ایمان کیلتیماق، طهارت آماق، غسل قیلماق، بیش وقت نماز اوقيماق، رمضان آییده روزه توتماق، بای بولگنیده زکات بیرماق و حجگه کیتماق فرض عیندیر. [اوتيز ایکی فرض و ايلليک تورت فرض مشهوردیر. ۱۹۸. نچی صحیفه گه قره نگلر!]

فرض کفايه: مسلمانلردن بیر نیچه سی نینگ ویا یکه بیری نینگ قیلیشی بیلن باشقه لری نینگ مسئولیتدن قوتیلگی فرضلردیر. بیریلگن سلام نینگ جوابینی آیتماق، جنازه نی غسل قیلماق [یعنی یوماق]، جنازه نمازی اوقيماق و قرآن کریم نینگ همه سینی یاد قیلیب حافظ بولماق، جهاد قیلماق، صنعتیگه، تجارتیگه لازم بولگنندن اضافه دین و فن علملرینی اورگنماق دیک فرضلر بونده ی دیر.

۲- واجب: قیلینیشی فرض دیک قطعی بولگن امرلرگه دیله دی. بو امرنینگ قرآن کریده گی دلیلی فرضچه انيق ايمس. گمانلى (شبھه لى) بولگن بیر دلیل بیلن ثابتدير. وتر نمازینی و هييت نمازلرینی اوقيماق، بای بولگنیده قربانلیک قیلماق، فطره (صدقه^۰ فطر) بیرماق واجبدیر. واجب نینگ حکمی فرض دی دیر. واجبى ترک

قیلماق، تحریماً مکروه دیر. واجب بولگنیگه ایشامه گن کافر بوله يدی. لیکن، قیلمه گن دونخ عذاییگه لایق بوله دی.

۲- سنت: اللہ تعالیٰ نینگ آچیقچه بیلدیرمه ی، یکه پیغمبرمیز "صلی اللہ علیہ وسلم" نینگ قیلینیشینی مخته گنلری، ویا دوام اوزره اوزری نینگ قیلگنلری ویا هم قیلینیشیده کوریب هم مانع بوله گنلری نرسه لرگه "سنت" دیله دی. سنتنی خوشله مس لیک کفردیر. خوشلب هم قیلمه گنگه عذاب بوله يدی. اما بی عذر و دواملی ترک قیلگن عتابگه، آزارلیشگه و ثوابیدن محروم بولیشگه لایق بوله دی. مثلاً، آذان آیتماق، اقامه آیتماق، جماعت بیلن نماز اوقيماق، طهارت آليشده مسوآک استعمال قیلماق، اوینگنی کیچه طعام بیدیرماق و باله سینی سنت قیلدیرماق دیک.

سنت ایکی خیل دیو

سنت مؤکده: پیغمبرمیز "صلی اللہ علیہ وسلم" نینگ دواملی قیلگنلری، جوده آز ترک قیلگنلری قوتلى سنتلرdir. بامداد نمازی نینگ سنتی، پیشین نینگ بیرینچی و آخرگی سنتلری، آقسام نمازی نینگ سنتی، خفتن نمازی نینگ آخرگی ایکی رکعت سنتی بونده ی دیر. بو سنتلر، هیچ قچان بی عذر ترک بولینمeh يدی. خوشلمه گن کافر بوله دی.

سنت غیرمؤکده: پیغمبرمیز "صلی اللہ علیہ وسلم" نینگ، عبادت مقصدی بیلن گاهی قیلگنلری دیر. عصر و خفتن نمازلری نینگ تورت رکعت لیک بیرینچی سنتلری بونده ی دیر. بولر کوب دفعه ترک بولینسه، بیر نرسه لازم کیلمه يدی. بی عذر شکیلده تماماً ترک بولینسه عتابگه و شفاعتدن محروم بولیشگه سبب بوله دی.

بیش-اون کیشیدن بیریسی ایشله سه، باشقه مسلمانلردن ساقط بولگن ستلرگه هم "سنة على الكفاية" دیله دی. سلام بیرماق، اعتکافگه کیرماق دیک. طهارت آليشگه، بیشگه، ایچیشگه و هر مبارک ایشگه باشلینیشیده بسم اللہ ایتماق سنتلرdir.

۴- مستحب: بونگه، مندوب، آداب هم دیله دی. سنت غیر مؤکده

حُكمیده دير. پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" نىنگ عمرلىرده بىر ايکى دفعە ھم بولسە قىلگىلىرى و يخشى كورگىلىرى، خوشلە گىلىرى خصوصىلىدىر. ينگى توغىلىگىن بالە گە يىتىنچى كون آت قوماق، اىركك و قىز بالە اوچۇن عقيقه حيوانى سويماق، يخشى كىيىنماق، خوش بوى سورقاق مستجبدىر. بولرنى قىلگىنگە كوب ثواب بىريلە دى. ايشلمە گىنگە عذاب بولمه يدى. شفاعتىن محروم قالماق ھم بولمه يدى.

٥- مباح: قىلىنىشى امر إيتىلمە گن و منع ھم إيتىلمە گن نرسە لرگە مباح دىليلە دى. يعنى گناھ ويا طاعت بولگىنى بىلدىريلە گن ايشلەدىر. يخشى نىت بىلن ايشلىنىشىدە ثواب، يامان نىت بىلن ايشلىنىشىدە عذاب باردىر. اوخلە ماق، حلالىدىن تورلى طعاملىرىماق، حلال بولماق شرطى بىلن تورلى كويىلە كىيىماق دىك ايشلەر، مباح دىلر. بولر، اسلامىتىگە رعايت قىلماق، امرلرگە تابع بولماق نىتى بىلن قىلىنىسە ثواب بولە دىلر. صحتلى بولىپ، عبادت قىلىشىگە نىت إيتىپ، يىماق اىچماق بوندە ئى دير.

٦- حرام: اللہ تعالیٰ نىنگ، قرآن كريمە، "قىلمە نىڭلر" دىب آچىقچە منع إيتىگى نرسە لردىر. حراملىنىڭ ايشلىنىشى و استعمال قىلىنىشى قطعى صورتادە منع إيتىلگەن. حرامگە، حلال دىگن نىنگ و حلالگە حرام دىگن نىنگ ايمانى كىتە دى، كافر بولە دى. حرام بولگەن نرسە لرنى ترك قىلماق، اولردىن پرهىز قىلماق فرضدىر و كوب ثوابدىر.

حرام ايکى خىل دىر

حرام لِعِينَه: آدم اولدىرماق، زِنَا، لِواطِه قىلماق، قمار اوينە ماق، شراب و هر تورلى الكوللى اىچىملىكلىرنى اىچماق، يلغان آيتماق، اوغىرلىك قىلماق، دونغۇ گوشتى، قان و لاش [اوز اوزىگە اولگەن و بى بسم اللہ سوپىلگەن حيوان] يىماق، خاتىنلىرىنىڭ، قىزلىرىنىڭ باشى، قوللىرى [يعنى بىلە ك لرى بىلن بىرلىكىدە يوقارىسى]، ايااغلىرى آچىق كوچە گە چىقىشلىرى حرام بولىپ، كىتتە گناھ دىلر. بىركىشى، بو گناھ لرنى ايشلە شىلە بسم اللہ اوقيسه ويا حلال بولگىنگە عقىدە قىلسە، ويا اللہ تعالیٰ نىنگ حرام قىلىشىگە اهمىت بىرمە سە، كافر بولە دى. بولرنىڭ حرام بولگىنگە ايشانىپ، قورقىب

قىلسە كافر بولمه يدى. اما دوزخ عذابىگە لايق بوله دى. اگر اصرار قىلىپ، بى توبه اولسە، بى ايمان كىتىشىگە سبب بوله دى.

حرام لغىري: بولر اصلًا حلال بولىپ، باشقە سى نينگ حقلرى سببى بىلەن حرام بولگە نرسە لەدیر. مثلاً بىر كىشى نينگ باغيگە كېرىپ، ايگە سى نينگ اجازە سى بولمە گنى پىتىدە مىوه سىنى اوپېرىپ يىمامق، اوى نرسە سىنى و پولىنى اوغىرلىپ استعمال قىلماق، امانتگە خيانىت قىلماق، رشوت، سۇد و قۇمار بىلەن مال، پول تاپماق دىك. بولرنى ايشلە گن كىشى، ايشلە شىدە بسم الله ايتىسە ويا هم حلالدیر دىسە كافر بولمە يدى. چونكە، او كىشى نينگ حقيدىر، پس آله دى. بىش يېرىم ارىپە (بىر دانىك) آغىرلىكىدە نقرە ارزشىچە حق اوچون، ايرتە قيامت كونىدە جماعت بىلەن اوقيلگەن يىتى يوز ركعت قبول بولىنگە نمازنىڭ ثوابى، الله تعالى تمانىدەن آلينىب، حق صاحبىيگە بىريلە دى. حرامىردن اجتناب قىلماق، عبادت قىلماقدن كۆپراغ ثوابدىر. اونىڭ اوچون حراملىنى اورگىنېپ، اجتناب قىلماق لازمىدىر.

٧- مکروه: الله تعالى نينگ و محمد عليه السلام نينگ، حوشلمە گنى و عبادتلرىنىڭ ثوابىنى بىر طرف قىلگەن نرسە لرگە مکروه دىلە دى.

مکروه ايکى خىل دىر:

تحريمًا مکروه: واجب نينگ تركى دىر. حرامگە يقين بولگەن مکروه لەدیر. بولرنى ايشلە ماق عذابىنى كىرە كلى قىلە دى. قوياش چىقىشىدە، تام تىپە دە ليگىدە و باتىشىدە نماز اوقيماق دىك. بولرنى قصد بىلەن ايشلە گن عاصى و گناهكار بولە دى. دوزخ عذابىگە لايق بولە دى. نمازداھ واجبلرىنى ترك قىلگەن نينگ، تحريمى مکروھ لرنى ايشلە گن نينگ، او نمازنى قىتە دن اوقيشى واجبدىر. اگر سەھو بىلەن، ياددىن چىقىب ايشلە سە، نماز اىچىدە سجده سەھو قىلە دى.

تنزيھاً مکروه: مباح، يعنى حلال بولگەن ايشلەرگە يقين، ويا، قىلىنەمە يېشى قىلىنېشىدەن يخشىراغ بولگەن ايشلەردىر. غيرمۇكىدە سىتلەرنى ويا مستحبلىنى قىلىمس لىك دىك.

٨- مفسِد: دینیمیزدە، مشروع بولگن بیر ایشنى ويا باشلىگن بیر عبادتنى بوزگن نرسە لەدير. ايماننى و نمازنى، نكاحنى و حجى، زكتنى، آليس و ساتىشنى بوزماق دىك. مثلاً، الله گە و كتابگە سوكماق گفر بولىپ، ايماننى بوزه دى. نمازده كوماڭ، طهارتى و نمازنى بوزه دى. روزه لى پىتىدە بىلېپ ييماق، ايچماق روزه نى آچە دى. فرضلىنى، واجبلنى و سنتلىنى قىلگىنگە و حرامدىن، مکروه دن پرهىز قىلگىنگە اجر، يعنى ثواب بيريلە دى. حراملىنى، مکروه لرنى قىلگىن و فرضلىنى، واجبلنى قىلمە گنگە گناھ يازىلە دى. بىر حرامدىن پرهىز قىليش نينگ ثوابى، بىر فرضنى قىليش نينگ ثوابىدىن قت قت كويپىدىر. بىر فرض نينگ ثوابى، بىر مکروه دن پرهىز قىليش نينگ ثوابىدىن كويپىدىر. مکروه دن پرهىز قىليش نينگ ثوابى ھم، سنت ثوابىدىن كويپىدىر. مباھلر ايچىدە، الله تعالى نينگ يخشى كورگانلىرىگە "خيرات و حسنات" دىلە دى. بولرنى قىلگىنگە ھم ثواب بيرىلسە ھم، بو ثواب، سنت ثوابىدىن آزدىر.

اسلام دشمنلىرى

اسلام دشمنلىرى، اسلامىتىنى يوق قىلماق اوچون، اهل سنت كتابلىرىگە هجوم قىلماقدە لر. قرآن كريمىدە، مائىدە سورە سيدە، آلتىنچى جزءىنىڭ آخرگى صحيفە سيدە، (اسلام نينگ اينگ كىتتە دشمنى، يهودىلر بىلن مشركىلردىر) بويورە لە دى. مُشرك، بُتگە، بحسمە گە پرستىش قىلگن كافىلدەر. مسيحلرنىڭ كويى نينگ مشرك بولگانلىرى اورتە دە دير. يىن لى عبد الله بن سباء اسىمەد گى يهودى، اهل سنتنى يوق قىلماق اوچون (شىعە) فرقە سينى قوردى. شىعە لر، اوزلرىگە (علوي) دىيە دير. اسلام دشمنى انگلیسلر، ھمه امپراطوريك قوتلىرى بىلن، هندوستاندىن، افريقادان يىغىنلىرى طلالر بىلن، قانلى مخارىي لر بىلن و (وهابىليك) آتىنى بىرگانلىرى، يلغانلر بىلن تولە كتابلىرى بىلن اهل سنتگە هجوم قىلماقدە لر. دنيانىنگ ھر ييرىدە، ابدى سعادتگە قاوشماق خواھلە گنلرنىنگ، شىعە و وهابى كتابلىرىگە الدنه ئى، اهل سنت عامللىرى نينگ كتابلىرىگە اتباع قىلىشلىرىنى توصىيە قىلە ميز.

اسلام نینگ شرطلىرى

اسلام دينىيگە كىرگەن لرگە، يعنى مسلمانلرگە فرض بولگەن، حتمى قىلىنىشى كىريه كلى بىش اساس وظيفه باردىر:

١- اسلام نینگ شرطلىيدن بيرينچىسى (كلمه^٢ شهادت) كيلتيرماق دير. كلمه^٢ شهادت كيلتيرماق ديماق، (أشَهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشَهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ) آيتىماقدىر. يعنى عاقل و بالغ بولگەن و گپىرە آلگەن كىشى نينگ، (يىودە و آسمانىدە، الله دن باشقە، عبادت قىلىنىشكە حقى بولگەن و پرستش قىلىنىشكە لايق بولگەن هىچ بير نوسە و هىچ بير كىشى يوقدىر. حقيقى معبود يكە، الله تعالى دير). او، واجب الوجود دير. هر افضللىك اوندە دير. اوندە هىچ بير قصور يوق دير. او نينگ اسمى (الله) دير، دىيشى و بونگە قلب بىلن قطعى صورتىدە ايشانىشىدىر. و ينه، او گۈل رنگلى، آق قىل، يلتيراق، سىيىمىلى و قره قاشلى و قره كوزلى، مبارك پىشانە لرى آچىق، يخشى خوپلى، سايھ لرى يېرگە توشىس و شىرىن سوزلى، عربستاندە مكە دە توغىلىگەنلىرى اوچون عرب دىيلگەن، هاشمى اولا ديدن (عبدالله نينگ اوغلۇ محمد عليه السلام، الله تعالى نينگ بندە سى و رسولى دير، يعنى پىغمبرى دير). وهب نينگ قىزى بولگەن حضرت آمنە نينگ اوغلى دير.

٢- اسلام نينگ بىش شرطىدين اىكىنچىسى، شرطلىيگە و فرضلىيگە موافق شكىلدە، هركون بىش دفعە (وقتى كىلگىنيدە، نماز اوقيماق دير). هر مسلمان نينگ، هركون، وقتلى كىلگىنيدە، بىش دفعە نماز اوقيشى و هر بيرىسىنى وقتىدە اوقيگىنىنى بىلىشى فرضدىر. نمازلنى؛ فرضلىيگە، واجبلرىيگە، سنتلىيگە دقت قىلىپ و كونگلىنى الله تعالى گە بىرىپ، وقتلى اوقيسدەن اوقيش كىريه كى. قرآن كىيىدە، نمازگە (صلاة) بويورە له دى. صلاة؛ لغتە انسان نينگ دعا قىلىشى، فرشته لرنىنگ استغفار قىلىشى، الله تعالى نينگ مرحمت قىلىشى، رحم قىلىشى دىماقدىر. اسلامىتىدە (صلاة) ديماق؛ علم حال كتابلىريده بىلدىريلگى شكىلدە، معلوم حركتلىنى قىلماق و معلوم

نرسه لرنی اوقيماق ديماقدير. نماز اوقيشگه (افتتاح تكبيري) بيلن باشلنه دى. يعني ايرككلرنينگ قوللریني قولاق لريگه كوتريب كينديك تيگىگه توшиريشىدە، (الله أكىر) دىيشلىرى بيلن باشلنه دى. آخرگى اولتيرىشىدە، باشنى راست و چپ شانه لرگە ايلنتيرىب، سلام بيرىلىپ خلاص قىلىنه دى.

٣- اسلام نينگ ييش شرطىدين اوچىنچىسى، (مالى نينگ زكاتىنى بيرماق دير). زكات نينگ لغت معنى سى، پاكلىك و مخته ماق و يخشي، چىراىلى حالگە كىلماق ديماقدير. اسلاميتىدە زكات ديماق؛ احتياجىدىن اضافە و (نصاب) دىليلگەن معين بير حد مقدارىدە (زكات مالى) بولگەن كىشى نينگ، مالى نينگ معين مقدارىنى آيرىب، قرآن كىرده بىلدىرىلگەن مسلمانلرگە، باشگە فاقمىسىن [بۈزگە اورمىسىن] بيرىشى ديماقدير. زكات، يىتى صنف انسانگە بيرىلە دى. تورت مذهبە هم، تورت تورلى زكات مالى باردىر: طلا و نقرە زكتى، تجارت مالى زكتى، بىل نينگ اكتى زمانىدە بوستاندە مفت اوتلە گەن تورت ايااغلى حيوانلر نينگ زكتى و توپراق مخصوصلرى زكتىدىر. بو تورتىنچى زكتىگە (عُشر) دىلە دى. زمينىن مخصوص آلىيپ آلىنمس عشرى بيرىلە دى. بىيانكى اوچ زكت، نصاب مقدارى بولگەندىن بير بىل كىين بيرىلە دى.

٤- اسلام نينگ ييش شرطىدين تورتىنچىسى، (رمضان شريف آيدى، هركۈن روزه توپماق دير). روزه توپىشگە (صوم) دىلە دى. صوم، لغتىدە، بير نرسه نى بير نرسه دن اسرە ماق ديماقدير. اسلاميتىدە، شرطلىرىنى ئظرگە آلىپ، رمضان آيدى، الله تعالى نينگ امر قىلگى اوجون، هركۈن اوچ نرسه دن اوزىنى اسرە ماق ديماقدير. بو اوچ نرسه؛ يىماق، ايچماق و جماع دير. رمضان آىي، آسماندە ھلالنى [ينگى آينى] كورماق بيلن باشلە يدى. تقويم بيلن اوّلدن حساب قىلماق بيلن باشلە مە يدى.

٥- اسلام نينگ ييش شرطىدين بىشىنچىسى، (كوجى يىتگەن نينگ، عمرىدە بير دفعە حج قىلىشى دير). يول امن و بدن سالم شكىلده، مكە مكرمه شەھرىگە كىتىپ كىلگەنگە چە، آرقە ده قويىگنى بالە - چقە سىنى گىدران قىلىشىگە كفایت قىلە دىلگەن مالدىن

اضافه قالگن پول بيلن اورگه كيتيب كيله آله ديگن كيشى نينگ، عمرىدە بير دفعە، احراملى شكىلده، كعبە معظمه نى طاوف قىلىشى و عرفات ميدانىدە توخته يىشى فرضدىر. يوقارىدە بىلدىرىلگن، اسلام نينگ بىش شرطىدين اينگ افضلى، (كلمه شهادت) ايتماق و معنى سىگە ايشاماق دير. بوندن كىين افضلى، نماز اوقيماقدىر. اوندن كىين، روزه تويماق، اوندن كىين حج قىلماق دير. اينگ كىين، زكات بيرماق دير. كلمه شهادت نينگ اينگ افضل بولگنى، سوز يېلىگى بىلن معلوم دير. كىنگە قالگن تورىنچى افضللىك قطارىدە، عالملرنىنگ كوبى نينگ سوزى، يوقارىدە بىلدىرىگىنىمىز دى دير. كلمه شهادت، مسلمانلىك نينگ باشلىكىچىدە و يېرىنچى مرته فرض بولدى. بىش وقت نماز، بىشت نينگ [يعنى پيغمبر عيز "صلى الله عليه وسلم" گە پيغمبرلىك نينگ تبليغ قىلىنىشى نينگ] اون اىكىنچى بىلidle و هجرتىن بير بىل و بير نىچە آى اول معراج كىچە سىدە فرض بولدى. رمضان شريف روزه سى، هجرت نينگ اىكىنچى بىلidle، شعبان آيدە فرض بولدى. زكات بيرماق، روزه فرض بولگنى بىل، رمضان آبى اىچىدە فرض بولدى. حج بولسە، هجرت نينگ توقىزىنچى بىلidle فرض بولدى.

اوچىنچى بولىم

نماز اوقيماق

دینىمىزدە، ايماندىن كىين اينگ ارزشلى عبادت نمازدىر. نماز دين نينگ ستونىدىر. نماز عبادتلرنىنگ اينگ افضلى دير. اسلام نينگ اىكىنچى شرطىدىر. عربىدە نمازگە (صلاحة) دىيلە دى. صلاة، اصلىدە دعا، رحمت و استغفار ديماق. نمازده، بو اوج معنى نينگ هەم سى بولگنى اوچون، صلاة دىيلگن.

الله تعالى نينگ، اينگ كوب خوشلە گنى و تكرار تكرار امر قىلگنى نرسە، بىش وقت نمازدىر. الله تعالى نينگ، مسلمانلرگە ايمان كىلتىرگىندەن كىين اينگ مهم امرى، نماز اوقيماق. دینىمىزدە بىرینچى امر قىلينگن فرض هم نمازدىر. قىامتىدە هم، ايماندىن كىين بىرینچى سوال نمازدىن بولە دى. بىش وقت نمازنىنگ حسابىنى بىرگن، همە

مشقت و امتحانلردن قوتيليب، ابدى قوتيليشگه قاوهشه دى. دوزخ علويدن قوتيلماق و جنتىگه قاوهشقاق، نمازنى توغرى اوقيشگه باغلىق دير. توغرى نماز اوچون اول بى قصور بىر طهارت آليش كىره ك، بى علاقه ليك كورستمسدن نمازگه باشله ش كىره ك. نمازده گى هر حركتنى اينگ يخشى شكىلده قيليشگه اورينيش كىره ك.

عبداتلرنيڭ همه سينى اوزىدە يېغىن و انساننى الله تعالى گە اينگ كوب يقينلشتيرىگن خىرىلى عمل، نمازدىر. سيوگىلى پيغمبر عيىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە: (نماز دين نينگ ستونىدىر. نماز اوقيگىن كىشى، دينىنى قوتلتتىرە دى. نماز اوقيمه گن، البتە دينىنى يېقىتە دى). نمازنى توغرى اوقيماق بىلن مشرف بولگەن بىر كىشى، زشت، يامان نرسە لر ايشلە ماقدن اسرە نگن بولە دى. عنكبوت سورە سينىنگ قىرق بىشىنچى آيتىدە مآلأ، (توغرى اوقيلگەن نماز، انساننى يامان، زشت و ممنوع ايشلرنى ايشلە ماقدن اسرە يىدى) بويورىلدى.

انساننى يامانلىكىلردىن اوذاقلشتيرىمە گن بىر نماز، توغرى نماز ايمىس. كورينىشىدە نمازدىر. بونىنگ بىلن بىرگە، توغرىسىنى اوقيگىنگە چە، كورينىشنى قىلىشنى قولدىن قوييرمە يىش كىره ك. اسلام عالملرى، (بىر نرسە نينگ همه سى قىلىنه آلمە سە، همه سينى هم قولدىن قاچىرمە يىش كىره ك) بويوردى. ابدى احسان صاحبى بولگەن رىيمىز، كورينىشنى حقىقت شكىلده قبول قىلە آله دى. بوندە ئى بوزوغ نماز اوقيشىنگ گە، هىچ اوقيمه دىمە يىش كىره ك. بوندە ئى بوزوغ اوقيشىنگ گە توغرى اولى دىيىش كىره ك، بوزوغ بولگەنلرنى تۈزە تىش كىره ك. بو بارك لىكىنى يخشى توشىنىش كىره ك.

نمازلرنى جماعت بىلن اوقيش كىره ك. جماعت بىلن اوقيماق، يكە اوقيماقدن كوپراغ ثوابدىر. نمازده هر عضو نينگ تواضع كورستىشى و قلب نينگ هم، الله تعالى دن قورقو اوزره بولىشى لازمىدىر. انساننى دنيادە و آخرتىدە فلاكتىردىن نجات بىرە دىيىن يكە نمازدىر. الله تعالى، مؤمنون سورە سى نينگ باشىدە مآلأ (مؤمنلر ھر حالدە قوتىلە دى. اولر، نمازلرىنى خشۇع بىلن اوقيگىن دىر) بويوردى.

خطر، قورقو بولگن ييرده قيلينگن عبادت نينگ ارزشى قت قت كويپاغ بوله دى. دشمن هجوم قيلكىيده، عسكترينگ كيچيك بير ايش كورىشى، جوده كوب ارزشلى بوله دى. جوانلرنينگ عبادت قيليشلىرى هم، بونينگ اوچون ارزشلى راغدىر. چونكە، نفسلىرى نينگ يامان آرزولىنى سينديرماقده و عبادت قيلمس لىك آرزوسيكە قرشى كيلماقده لر. جوانلىك چاغىدە، انسانگە مسلط بولگن اوچ دشمن، اونكە عبادت قيلديرماق خواهله مە يدى. بولر، شيطان، نفس و يامان آشنا [و يامان دوگانه] دير. همه يامانلىكلرنينگ باشى، يامان آشنا دير. جوان بولگن كيشى، اگر بولردن كيلكىن يامان آرزوڭە تابع بولمه ئى، نمازىنى اوقيسه، عبادتلرىنى ترك قيلمه سە كوب ارزشلى بوله دى. قىرى كيشى نينگ قيلكى عبادتىن قت قت اضافە ثواب آله دى. آز عبادتىكە كوب مكافات بيريلە دى.

نماز كيملىگە فرض دير؟

نماز اوقيماق، عاقل و بالغ بولگن هر ايركك و عيال مسلمانگە فرضدىر.

نمازىنىڭ فرض بولىشى اوچون اوچ شرط باردىر:

١ - مسلمان بولماق. ٢ - عقللى بولماق. ٣ - بلاغت ياشىكە كيرماق.

دېنيمىزىدە، عاقل بولمه گن و بلاغت ياشىكە كيرمە گن مىدە بالە لر، نماز اوقيماقدىن مسئۇل ايمىسلر. ليكن آنه و آته لر، بالە لرىگە دين معلومات لرىنى اورگىتشى كىرە ك و عبادت قيليشگە تعليم قيلديرىشلىرى كىرە ك. پىغمەرىمىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە: (همه نىڭىز بىرگەلە نينگ چوپانى دىك سىزلى! چوپان گلە سىنى اسرە گنى دىك، سىز هم اوپلىرىنىڭىزىدە و امرلىرىنىڭىز تىكىدە بولگىلنرى دوزخىدىن اسرە شىنگىز كىرە ك! اولرگە مسلمانلىك نى اورگىشىنگىز كىرە ك. اورگىتمە سىنگىز مسئۇل بولە سىزلىر.) باشقە بير حديث شىيفىدە هم، (همه بالە لر مسلمانلىكگە موافق و مساعد شكىلدە دنياگە كىلە دى. بولرنى، كىين آنه لرى، آته لرى، مسيحى، يهودى و بى دين قىلە دى) بويوردىلر.

او حالده، هر مسلمان نینگ بیرینچى وظيفه سى، باله لريگه اسلامىتىنى و قرآن كريم اوقيشىنى، نماز اوقيشىنى، ايمان نينگ و اسلام نينگ شرطلىرىنى اورىتماقدىر. باله سينينگ مسلمان بولىشىنى خواهله گن، دنياده و آخرتده راحتگە، تىنچلىك گە قاووشىشىنى تىلە گن آنه و آته لر، اول بو وظيفه سىنى ييرىگە كيلتىريشى كىريه ك. چونكه آته لرمىز، "درخت ياش ليك پيتىدە ايگىلە دى" دىكىنلر. قريگىنده ايگىشكە، بوكىشكە كوشش قىلىنسە، سينه دى، ضرلى بوله دى.

اسلام معلوماتلىرى و خوش اخلاق بىريلمە گن باله، يامان يولده گى كيشىلرگە تيز الدنه دى. آنه و آته سىگە، دولتىگە و ملتىگە ضرلى بوله دى.

نماز اوقيگىلنинگ حاللىرى

منقبە: زنداندىن نجات بىرگە نماز

خراسان والىسى عبدالله بن طاهر، كوب عادل ايدى. گارنىزيونلرى بير نىچە اوغرى اوشله گن، والىگە بىلدىرگەنلر ايدى. اوغرىلاردن بىرى قاچدى. هراتلى بير تىميرچى، نىشاپورگە كىتىگەن ايدى. بير زمان كىين، اوئىگە قىتىب كىچە كىتىشىدە، بونى اوشله دىلر. اوغرىلار بىلەن برابر، والىگە چىقدىلر. بندى قىلىنگ! دىدى. تىميرچى، زندانىدە طهارت آلېب نماز اوقيدى. قوللىنى آچىب، (يا رىي! منى نجات بير! گناھىم بولە گىنىي، يكە سەن بىلرسىن. منى بىر زنداندىن، يكە سەن نجات بىررسىن. يا رىي! منى نجات بير!) دىب دعا قىلدى. والى، او كىچە، توشىدە، تورت قوتلى كىشى كىلىپ، تختىنى، چىكە ايلنتىرە دىكىنلىرى وقت اويعاندى. تيز طهارت آلېب، اىكى ركعت نماز اوقيدى. ينه اوخلە دى. ينه، او تورت كىشى نينگ، تختىنى يىقىتماق اوزرە بولگىنى كوردى و اويعاندى. اوزىدە، بير مظلوم نينگ آھى بولگىنى توشنىدى. هكىدا، شعر:

مېنگلۇچە توب و تۇنگ، قىلە آلس اصلا، * كوزباشى نينگ سحر وقى قىلگىنى دىشىن قاچىرگەن مزاقلرنى، كوب دفعە، * غبار دىك قىلر، بىر مۇمن نينگ دعاسى يا رىي! بويوك يكە سەن سين! سەن اوندە ئى بىر بويوك سين كە، كىتە لر و كىچىكلەر،

قیسیلگنیده، یکه سنگه زاری قیله دی. یکه سنگه زاری قیلگن، مرادیگه قاوشه دی.
درحال، او کیچه، زدان مدیرینی قیشقیریب بیر مظلوم قالگن می، دیدی.
مدیر، بونی بیله آلمین. لیکن، بیری نماز اوقيب، کوب دعا قیله دی. کوز یاشری توکه
دی دیگنیده، اونینگ کیلتیرتدى. احوالینی سوره ب توشیندی. معدرت تیلب،
حقینگى حلال قیل و بیر مینگ نقره هدسم نی قبول قیل و قیسى بیر آرزوونگ بولگنیده
منگه کیل! دیب التماس قیلدی. تیمیرچی، حقینی حلال قیلدیم و هدیه نگنی قبول
قیلدیم. اما ایشیمنی، آرزومنی سندن ایسته بیشگه کیله آلمین، دیدی. نیمه اوچون،
دیگنیده! چونکه، منیم دیک بیر غریب اوچون، سینیگ دیک بیر سلطان نینگ تختینی
بیر نیچه دفعه چپیگه ایلنتیرگن صاحبینی قوییب هم، آرزویعنی باشقه سیگه آلیب
باریشلیگیم بnde لیکگه یره شه دی می؟ نمازلدن کین قیلگنیم دعالر بیلن، منی فنجه
مشقتدن نجات بیردی. فنجه مرادیگه قاوشتیردی. قنده ی بوله دی که، باشقه سیگه
سیغینه من؟ ریم نهایتی بوله گن رحمت خزینه سی نینگ ایشیگینی آچگن، ابدی
احسان دسترخوانینی همه گه یایگن پیتیده، باشقه سیگه قنده ی کیته من؟ کیم ایسته
دی که، بیرمه دی؟ ایسته بیشینی بیلمس سن آلامیسن. حضوریگه ادب بیلن چیقمس
سن، رحمتیگه قاوشه آلمیسن. شعر:

عبادت ایشیگیگه، کیم که، بیر کیچه باش قویدی.

دوست نینگ لطفی، آچر اونگه، الته مینگبیر ایشیک.

اولیاءنیگ بوبوکلریدن رابعه علویه "رحمه الله عليها"، آدم نیگ بیری، دعا قیلیشیده:
(یا ربی، منگه رحمت ایشیگینی آچ!) دیگنینی ایشیتیگنیده: ای جاهل! الله تعالى نینگ
رحمت ایشیگی، حاضرگه چه محکم می ایدی که، ایندی آچیلیشینی ایسته یاپدینگ؟ دیدی.
[رحمت نینگ چیقیش ایشیگی هر زمان آچیق بولسه هم، کیریش ایشیگی بولگن قلبر، همه
ده آچیق ایمس. بونینگ آچیلیشی اوچون دعا قیلیشیمیز کیره ک!]

الهي! همه نی مشقتدن نجات بیرگن یکه سین سن. بیزني دنیاده و آخرتده مشقتده

قویمه! محتاجلرگه، هر نرسه نی یوبارگن، یکه سن سین! دنیاده و آخرتده خیرلی، فایدہ لی بولگن نرسه لرنی، بیزگه یوبار! دنیاده و آخرتده، بیزنى هیچ کیمگه محتاج قویمه! آمين!
منقبه: اوپى يانگن ايدى

اوليائى كرامدن حميد تأويل، اوز نمازگاهیده نماز اوقيماقدە ايدى. اوپى الاو آلگن ايدى. انسانلر يېغىلىب علونى اوچىردىلر. خانمى يوغىرىپ، يانىگە كىلدى و عصبانى بولىپ: "اوينىڭ يانماقدە. انسانلر يېغىلماقدە. قىلینە دىكىن بونچە ايش بار. سن بولسە يېرىنگەن قىميرلە مە ياپسىن" دىدى. اللە تعالى گە قسم اىچە من كە، بولگانلىرىنىڭ هىچ بىرىدىن خېرىم يوق دىر، دىدى. اللە نىنگ دوستلىرى، اونگە محبت و يقىنلىشماقدە اوندە ئى بىر درجه گە يېتىشكىنلەر دىر و دوست نىنگ مناجاتى لىذتىگە اوندە ئى اوزرىدىن كىتكىنلەر كە، اوزرىنى ياددىن چىرقىنلەر.

منقبه: قزاندە گى سو

اصحاب كرامدن عبداللە بن شھير "رضي الله عنه" نقل قيلە دىلر: رسول اللە "صلى الله عليه وسلم" نىنگ يانلىيدە نماز اوقييە ياتكىن ايدىم. مبارك سينە لرىدىن، الا اوستىدە قىنه گەن قزاندە گى سو سىسى دىك سىسلەر ايشيتىدىم.

منقبه: اياغيده گى اوق

رسول اللە نىنگ سىوگىلى كىاولرى حضرت على "رضي الله عنه و كرم الله وجهه" نمازگە توخته گنلىيدە، دنيا چې بولسە خېرىلى بولمس ايدى.

شوندە ئى بىان قىلینە دى: بىر حرىدە [اورىشىدە] حضرت على "رضي الله عنه" نىنگ مبارك اياغيىگە بىر اوق كىلىپ، استخوانىگە چە باتكىن ايدى. اوقنى آسلىپ چىقرە آلمە دىلر. دوكتورگە كورستدىلر. دوكتور: (سېزگە عقلنى آلىپ كىتە دىكىن، يېھوش قىلە دىكىن دوا بىريش كىرە كە، فقط او زمان اوق اياغيىنگىزىدىن چىقىريلە دى. بولە سە، بونىنگ آغىرغىيگە چىدە آلينمە يدى) دىدى. اميرالمؤمنين حضرت على "رضي الله عنه": (بىھوش قىلۇچى دواگە نىمە كىرە كە بار. آزگىنە صبر قىلینگ، نماز وقتى كىلسىن

نمازگه تونخته گنیمده چیقرینگ) بویوردیلر. نماز وقتی کیلدی. حضرت علی نمازگه باشله دیلر. دوکتور هم حضرت علی "رضی الله عنه" نینگ مبارک ایاغینی یاریب اوقنى چیقدی. یاره نی اوره دی. حضرت علی "رضی الله عنه"، نمازینی خلاص قیلگنیده دوکتورگه: (اوچى چیقدینگ مى؟) بویوردیلر. دوکتور: (اوا چیقدیم) دیدی. حضرت علی "رضی الله عنه": (ھىچ فرقىگە بارمه دىم) بویوردیلر.

بولرده تعجب قىلىنه دىكىن نيمه بار! ھەكىدا يوسف عليه السلام نينگ چىرايلىلىگى قرشى سىدە مصر عىاللىرى حىران بولىپ، اوزلېنى اوندە ى ياددن چىرقىنلەر كە، قوللەرنى قىرقەنلەردىن خېرىلىرى بولە گن ايدى. اگر الله تعالى نينگ حضورى، اوز سىۋىگىلى لېنى، اوزلەيدن خېرى بولە گن بىر حالگە كىلتىرسە، بونگە نيمه اوچون تعجب قىلىنسىن؟ مؤمنلەر ھم وفات لحظە سىدە رسول الله "صلى الله عليه وسلم"نى كورىب، اولىم اچىغىلىگىنى حس قىلەم يىدى لر.

منقىبە: بىھوش قىلگەن دوا

اولىاءدن بولگەن آمير قيس نينگ ایاغى نينگ برماغىدە جوزام كسللىگى كورىلدى. بونىنگ قىرقماق لازم دىدilر. آمر، قرارگە تسلىم، بىندە ليك نينگ شرطىدیر دىدى. قىرقدىلر. بىر نىچە كون كىين، كسللىگى بالدىريگە سرايت قىلگەن، رانىگە يېتىشكىنى كورىلر. بو ایاغنى قىرقماق لازم، دىنەمiz بونگە رخصت بىرە دى دىدilر. جراح كىلتىردىلر. جراح، بىھوش قىلماق اوچون دوا لازمىدیر كە، آغرىقىنى حس قىلەم سىن، بولە سە چىدە آلمە يىدى دىدى. آمر، بونچە زەختىگە كىرە ك يوق. خوش سىس بىلن قرآن كريم اوقيىگەن بىرىسىنى كلىتىرينىڭ، قرآن كريم اوقيىسىن. يۈزىمەدە اوزگەرەش كورگەنگىز زمان، ایاغىمنى قىرقىنگ، خېرىم بولە يىدى دىدى. دىكىن دىك قىلدilر. بىرىسى كىلىپ، خوش سىس بىلن قرآن كريم اوقيشىگە باشله دى. آمنىنگ يۇزى نينگ رنگى تعغير قىلدى. جراح رانى نينگ يەمىسىدەن ایاغىنى قىرقدى. داغلە باغلى دى. قرآن كريم اوقيىگەن خاموش بولىدى. آمر اوزىگە كىلدى و قىرقدىنگىز مى؟ دىدى.

قیرقدیک دیدیلر. ایاغینی قیرقگنلر، داغله گنلر، اوره گنلر هم، او نینگ خبری بولمه گن. کین قیرقیلگن ایاغینی منگه بیرینگ، دیدی. بیردیلر. کوتردی و: "یا ری، بیرگن سنسین. من هم سینیگ بنده نگ. حُکم سینیگ حکمینگ، قضا سینیگ فضانگدیر. بو بیر ایاغدیر که، اگر قیامتده امر کیلیب، هیچ بیر زمان، بیر گناه گه بیر قدم آته دینگ می؟ دیسنگ، دیهه آله من که، هیچ بیر زمان سینیگ امینگ بولمسدن، بیر قدم آتگن، بیر نفس آلگن ایمس من."

منقبه: نماز اوچون فداکارلیک

بورسا، عثمانلیلرگه اوتمسدن آلدین، شهرده اولتیرگن روملدند بیری او غرینچی مسلمان بولگن ایدی. جوده یقین بیر دوستی، بونینگ سبیبی رومنی دن سوره دی: "آته و بوبه لری نینگ دینینی قده ی بولیب هم ترک قیلدنگ؟" دیب اونگه سرزنش قیلدي. روم نینگ جوابی معنیلی بولگن ایدی. رفیقیگه بو وضعیتی شونده ی ایتیب بیردی:

- بیر فصللیک اسیر توشگن مسلمانلردن بیریسی منیم یانیمگه تشنندی.
بیرکون قره دیم، بو بندی محکم قیلینگنی اتاقده ایگیلیب توریدی. یانیگه کیتیب نیمه قیلگنینی سوره دتم. حرکتلری خلاص بولگنیده قوللرینی یوزیگه سورتدی و منگه نماز او قیگنینی، شاید اجازه بیرسم، هر نمازی اوچون بیر طلا بیرپشینی افاده قیلدي. من هم طمع گه تو تیلدم. هر او تگن کون طلا سانینی اضافه قیلدم. اونده ی بولدی که، هر وقت اوچون اون طلا ایسته دتم. او هم قبول قیلدي. عبادت اوچون قیلگنی فداکارلیگه حیرت ایتدیم. بیرکون اونگه "سنی آزاد قویبه من" دیگنیمده، کوب قواندی و قوللرینی کوتربی؛ منیم اوچون شونده ی دعا قیلدي:
"ای الله یم! بو بنده نگنی ایمان بیلن مشرف قیل!" او لحظه ده، قلیمده مسلمان بولماق آرزوی اورته گه کیلدي و او شنچه کوپلدي که، درحال (کلمه' شهادت) کیلتیریب مسلمان بولدیم.

تورتینچی بولیم

نماز نوعلری

مسلمانلرگه، اوقييشرى امر قيلينىڭ نمازلر فرض، واجب و نفل بولماق اوزره اوچكە آيرىلە دى. بولىدۇن؟

۱- فرض نمازلرى: بىش وقت نمازىنىڭ فرضلىرى، جمعه نمازىنىڭ ايکى ركعت فرضى و جنازه نمازى، فرض نمازلرىدىر. (جنازه نمازى فرض كفايە دىر).

۲- واجب نمازلرى: وتر نمازى، هىيت نمازلرى، نذر بولگن نماز و باشلىپ يېرىم قالگەن نفل نمازلرىدىر. قضاگە قالگەن وتر نمازى نىنگ ھم، قصاصىنىي اوقيماق واجبدىر.

۳- نفل نمازلرى: بىش وقت نمازىنىڭ سنتلىرى، تراویح نمازى و ثواب آماق نىتى يىلن اوقيلگەن تەجھىد، تھىءە المسجد، اشراق، ضۇحى، اوابىن، استخارە، تسبىح نمازلرى دىك نمازلر، نفل نمازلرىدىر. يعنى اوقيلىشى امر ايمىس. فرض و واجب بولگن نمازلردىن، قرضى بولە گن بىر كىشى نىنگ، نفل عبادتلىرىگە ھم ثواب بىريلە دى.

بىش وقت نماز

نماز، اللە تعالى نىنگ امريكىدیر. اللە تعالى، قرآن كىيىده بىر يوزدن كوب يېردى "نمازنى اوقينگلەر!" بويورماقدە. عاقل و بالغ بولگن ھر مسلمان نىنگ، ھركون بىش دفعە نماز اوقيشى، قرآن كىيىده و حدیث شريفىلدە امر قيلينىڭ.

روم سورە سى اون يىتىنچى و اون سكىزىنچى آيت كىيىھ لرىدە مالاً: (آقشام و ايرتنىڭ وقتلىيده اللە نى تسبىح قيلينىڭ. آسمانلرده و بىر يوزىدە بولگىلرنىنگ قىلگىلرى و عصر و پىشىن وقتلىيده قىلينىڭ حىدلر، اللە تعالى اوچوندىرى) بويورىلدى. بقىرە سورە سى ايکى يوز اوتيز توقيزىنچى آيتىدە مالاً، (نمازلنى و عصر نمازنى اسرە نىڭ!) [يعنى نمازلنى دواملى اوقينگ!] بويورىلدى. آيت كىيىھ دە اوتكەن تسبىح و حمدنىنىڭ، نماز دىماق بولگى تفسىر كتابلىيده بىلدىرىلگەن. ھۇد سورە سى بىريوز اون تورتىنچى آيتىدە مالاً، (كوندوزنىنىڭ ايکى تمانىدە [پىشىن و عصر وقتلىيده] و كىچە

گه يقين اوچ وقتده [آقشام، خفتن و ايتنىڭ وقتلىدە] كىرە گى اوزرە نماز اوقي! توغرىسى بولىنىڭ ثوابى، كىچىك] گناھ لرنى محو قىله دى. بو، عبرت بىلە گنلرگە بير نصيحت دير) بويورە لە دى.

پىغمېرىز محمد عليه السلام، بويوردىلاركە: (الله تعالى بندە لريگە هرکون بىش دفعە نماز اوقيشنى فرض قىلدى. يخشى طهارت آليب، بو بىش نمازنى وقتلىدە اوقيگەن و رکوع و سجده لرىنى يخشى قىلگەنلرنى، الله تعالى عفو و مغفرت قىلە دى). بىش وقت نماز، قىرق ركعت بولە دى. بولىدىن اونىتى ركعتى فرض دير، اوچ ركعتى واجبدير. يىكىرمە ركعتى ھم سنتدىر. شوندە ئى كە؟

١- بامداد (ايتنىڭ) نمازى: تورت ركعت دير. اول، ايکى ركعت سنتى، كىين ايکى ركعت ھم فرضى اوقيله دى. بو سنت كوب قوتلى و مهم دير. واجب دىگەنلەر ھم باردير.

٢- پىشىن نمازى: اون ركعت دير. اول، تورت ركعت بيرىنچى سنتى، كىين تورت ركعت فرضى، فرضىن كىين ھم ايکى ركعت آخرگى سنتى اوقيله دى.

٣- عصر (ديگر) نمازى: سكىز ركعت دير. اول، تورت ركعت سنتى، كىين تورت ركعت فرضى اوقيله دى.

٤- آقشام نمازى: بىش ركعت فرضى، كىين ايکى ركعت سنتى اوقيله دى.

٥- خفتن نمازى: اون اوچ ركعت دير. اول، تورت ركعت سنتى، كىين تورت ركعت فرضى، كىين ايکى ركعت آخرگى سنتى، اوندىن كىين اوچ ركعت (وتر نمازى) اوقيله دى.

عصر و خفتن نمازى نىنگ بيرىنچى سنتلىرى (غىرمۇكىدە) دير. بولىنىڭ ايکىنچى ركعتلىدە اولتىريشىدە، (التحيات) دن كىين (اللَّهُمَّ صَلِّ) و كىين، (اللَّهُمَّ بارِكْ) دعالرى آخرگە چە اوقيله دى. اياڭگە تورگىنيدە، اوچىنچى ركعتىدە، اول بسم الله ايتىمىسىن، (سبحانكَ) اوقيله دى. حال بولىنىڭ بيرىنچى سنتى (مۇكىدە) دير. يعنى

قوت بیلن امر قیلینگن. ثوابی کوپایغ دیر. بیرینچی اولتیریشده، فرضلرده بولگنی دیک، يكه (التحیات) اوقيليب، كيین اوچينچى رکعت اوچون، درحال اياغگه توريله دى. تورگنیده، اول بسم الله ايتيب، مستقيم (فاتحه سوره سى) اوقيله دى.

پيشين نينگ و خفتن نينگ فرضيدن كيین تورت رکعت و آقسام نينگ فرضيدن كيین آلتى رکعت علاوه اوقيماق مستحبدير، جوده ثوابدير. همه سينى بير سلام بیلن ويا ايکى رکعتده بير سلام بیلن اوقييه آله دى. هر ايکى شكيلده هم، بيرينچى ايکى رکعتلىرى، آخرگى سنتلر ييرىگه اوته دى. بو مستحب نمازلرنى، آخرگى سنتلردن كيین عليحده اوقيماق هم بوله دى.

بيرينچى رکعت نمازگە تونخته گنيده، باشقە رکعتلر اياغگه تورگنیده باشله يدى و ينه اياغگه تورگنگە چە دوام قيله دى. آخرگى رکعت بولسە، سلام بيرگنگە چە دوام قيله دى. جفت رکعتلرده ايکينچى سجده دن كيین اولتيريله دى.

هر بير رکعتده نمازنىنگ فرضلىرى، واجبلرى، سنتلرى، مفسىدلرى و مکروه لرى باردير. ايلگريکى صحيفه لرده بولرنى (حنفى) مذھىيگە كوره بىلدирە ميز.

نمازنىنگ فرضلىرى

فرض، الله تعالى نينگ قيلينيشينى خواهله گنى قطعى امرىدир. بير عبادت نينگ فرضلىرى ييرىگە كيلتيرىلمە گينچە، او عبادت صحيح، توغرى بوله يدى. نماز اوقيشده، اون ايکى شرطينى ييرىگە كيلتيرماق فرضدير. بو فرضلرنىنگ يىتىسى نمازنىنگ تشقرى سىدە، يىشى هم ايچىدە دير. تشقرىدە گى فرضلرگە (شرطلر) دىليلە دى. ايچىدە گى لرگە هم (رۇكىلر) دىليلە دى. [بعضى عامللار، تحريمە تكىيرى نينگ، نمازنىنگ ايچىدە بولگىنى ايتىگنلر. بولگە كوره، نمازنىنگ شرطلىرى هم، ركىلرى هم آلتى بولماقده دير.]

(ا) نمازنىنگ تشقرى سىدە گى فرضلىرى (شرطلىرى):

1- حدىدەن طهارت: بى طهارت بولگن نينگ طهارت آليشى، جىنب بولگن

نینگ هم غسل قیلیشی دیر.

٢- نجاستدن طهارت: نماز اوقيگن نينگ، بدنيني، لباسيني و نماز اوقييه ديجىنى ييرنى، غليظ و خفيف نجاستدن يعني دينيميزده نحس (چتل) قبول قيلينگن نرسه لردن پاكلنماق دير. (مثلاً؛ قان، إدرار، الكول ديک ماده لر دينيميزده نحس قبول قيلينماقدە).

٣- ستر عورت: عورت ييريني ياماقدير. عورت ييريني ياماق الله تعالى نينگ امرىدىر. مُكْلَف بولگن، يعني عاقل و بالغ بولگن انسان نينگ، نماز اوقيشىدە آچىشى ويا هر زمان باشقە سىگە كورستىشى و باشقە سىنى هم قره يىشى حرام بولگن يېلىرىگە (عورت محلى) دىيلە دى. ايىكك نينگ عورت ييرى، كىندىگىدىن تىزە نى تىگىگە چە دير. عىاللرنىنگ بولسە، يوز و قوللىرىدىن باشقە هر يىرى عورتدىر.

٤- استقبال قبله: نماز اوقيشىدە قبله گە ايلنماق دير. مسلمانلرنىنگ قبله سى، مكەء مكرمه شەھرىدە بولگن (كعبە) نينگ زمينى دير. يعني ييردىن عرشگە چە او بوش ليك قبله دير.

٥- وقت: نمازنى، وقتىدە اوقيماق دير. يعني نمازىنگ وقتى نينگ كىرگىنىنى بىلماق و اوقيگىنى نمازىنگ وقتىنى قلبىدىن اوتكزماق دير.

٦- نيت: نمازگە توخته يىشىدە قلب بىلن نيت قىلماقدىر. يكه آغيز بىلن ايتىشگە نيت دىيلە يىدى. نمازگە نيت قىلماق دىماق، اسمىنى، وقتىنى، قبله نى، جماعت بىلن اوقيله ياتگن بولسە امامگە اقتداءنى، قىلدەن اوتكزماق دىماقدىر. نيت، باشلە نيش تكىرىي آيتىلىشىدە قىلىنه دى. تكىردىن كىين قىلينگن نيت، صحيح ايس و او نماز قبول بولە يىدى.

٧- تحريمە تكىرىي: نمازگە توخته يىشىدە (الله اكير) دىماقدىر. بو باشلە نيش تكىرىگە (افتتاح تكىرىي) هم دىيلە دى. باشقە كلمە ايتماق بىلن، تكىر آلينگن بولە يىدى.
ب) نمازىنگ ايچىدە گى فرضلىر (رُكتلىرى):

نمازگه توخته لگنده ييريگه كيلتيريله ديگن بيش فرض باردير. بو بيش فرՃدن هر ييريگه (گن) ديله دى. نمازنيڭ ايچيده گى فرضلر شولر دير.

۱- قيام: نمازگه باشله ييشده و اوقيشده اياغده توخته ماق ديماقدىر. اياغده توخته آلمه گن كسل، اولتيريب اوقيدى. اولتيريب اوقييە آلمه گن ياتىب اشاره بىلن اوقيدى. چوكىدە اولتيريب نماز اوقيماق جائز ايمس.

۲- قرائت: آغىز بىلن اوقيماق معنى سىگە كيله دى. نمازده، قرآن كىمدىن سوره ويا آيت اوقيماقدىر.

۳- رکوع: قرائىتنى كىين، قوللرنى تىزە گە قويىب اىكىلىماق [خە بولماق] دير. رکوعدە، اينگ آز اوچ دفعە (سُبْحَانَ رَبِّ الْعَظِيمِ) ديله دى. راست بولىشىدە (سمع اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَه) ديله دى. راست بولىنگنده ھم، (رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ) ديله دى.

۴- سجدة: رکوعدن كىين باشنى ييرگە قويماق دير. سجده، آرقە آرقە گە ايکى دفعە قوللرنى، پىشانە نى و بوروننى ييرگە قويىب، توخته ماق دير. هر بىر سجده ۵ اينگ آز اوچ دفعە (سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى) ديله دى.

۵- قعده، آخره: آخرگى رکعتدە، (التحياتُ)نى اوقييە دىكىچە اولتيرماقدىر. بونگە (آخرگى اولتيريش) ھم ديله دى.

نمازنيڭ كىته بىر ايش و عبادتلرىنىڭ اينگ مهمى بولگىنى، شرطلىرى نينگ بونچە كوب بولىشىدەن توشىنىلماقدە. بوندن باشقە، واجبلرى، سنتلىرى، مستحبلىرى، مكروه لرى، مۇسىدلرى ھم بولرگە علاوه قىلىنسە، بندە نىنگ رى نينگ حضورىدە قىنده ئى بولىنىشىنى، قىنده ئى بولىنىشى لازم كىلگىنى توشىنىلە دى. بندە لر نينگ هر بىرى، عاجز، ضعيف، فقير مخلوق دىلر. هر نفسىدە، اوزىنى يره تگن، اللَّهُ تَعَالَى گە محتاج دىلر. نماز بندە گە عاجزلىيگىنى بىلدىرگەن بىر عبادت دير. انه بو كتابىمىزدە بو معلوماتلر قطارى بىلن بىلدىريلە دى.

نمازنینگ شرطلىرى

١- حدىدەن طھارت:

بو مادە دە؛ طھارت، غسل و تىممۇنى بىلدىرە مىز.

طھارت آلماق:

طھارت آلماق، نمازنینگ فرضلىدىن دىر. قرآن كىمنى توئىق، كعبه نى طواف قىلماق، تلاوت سجده سى قىلماق، جنازه نمازى اوقيماق اوچون ھم طھارت آلىش كىرە ك. ھر زمان طھارتلى بولماق، تخت خوابگە طھارتلى كىرماق، طھارتلى يىماق و اىچماق جودە ثوابدىر.

طھارتى بار پىتىدە وفات قىلگەن لىگە شھىد ثوابى بىريلە دى. پىغمېرىعىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە: (طھارتلى حالدە وفات قىلگەن، اولىم اچىغلىكى تارتىمە يىدى. چونكە طھارت، ايمانلى بولىش نىنگ نشانە سى دىر. نمازنینگ كلىدى، بدن نىنگ گناھ لىدن پاڭلاوجىسى دىر.)

(مسلمان طھارت آلكىنيدە، گناھلى قولاغىدين، كوزىدىن، قولىدىن و اياغىدين چىقه دى. اولتىرگىنيدە، مغفرەت بولىنگەن شكىلده اولتىرە دى).

(عمللىرنىنگ اينگ خىرلىسى نمازدىر. طھارتگە دوام قىلگەنلر، يكە مؤمنلرىدىر. مؤمن كوندوز طھارتلى بولىشى كىرە ك، كىچە ھم طھارتلى ياتىشى كىرە ك. بوندە ئى قىلگىنيدە، اللە تعالى نىنگ ماحفظە سىدە بولە دى. طھارتى بار پىتىدە يىب، اىچكەن نىنگ قرنىدە گى طعام و سو ذكر قىلە دى. قرنىدە قالگەنلىرى مدت اىچىدە، اونىنگ اوچون إستغفار قىلە دىلر).

طھارت نىنگ فرضلىرى، سنتلىرى، ادبلىرى و منوع بولگەن و بوزگەن نرسە لرى باردىر. بى طھارت بولگەننى بىلىپ بى ضرورت نماز اوقيگەن كافر بولە دى. نماز اوقيشىدە طھارتى سىنگەن، درحال شانە سىگە سلام بىريپ، نمازىدىن چىقه دى. وقت چيقمىسىن طھارت آلىپ، نمازىنى باشدە ينه اوقيدى.

طهارت نینگ فرصلرى

طهارت نینگ فرضى حنفى مذهبىد تورتدير:

١- يوزنى، بير دفعه يوماق.

٢- ايکى قولنى، تىرسكلر بىلن بىرلىكىدە، بير دفعه يوماق.

٣- باشنى تورتده بير قسمىنى مسح قىلماق، يعنى ھول قولنى باشگە سورتماق.

٤- ايکى اياغنى، ايکى ياندە گى آشىقلilik استخوانلىرى بىلن بىرلىكىدە بير

دفعه يوماق دير.

شافعى مذهبىد نيت و ترتيب هم فرضدىر و يوزنى يوپىشىدە نيت قىلماق لازمىدىر. سو يوزگە تىڭمىسىدن آلدىن نيت قىلسە، طهارتى صحيح بولە يدى. يوز و جغ اوستىدە گى سقالنى يوماق فرض دير. مالكى مذهبىد، دلك [أوماق يعنى باستيرىب قول سورتماق] و موالات [عضولىرى بىرپىرى آرقە سىدىن فاصلە بىرمىسىدن يوماق] فرضدىر. شىعە لر، اياغلرىنى يومە يدى، يىنگ اياغ اوستىگە مسح قىلە دىلر.

طهارت قىدە ئى آلىنە دى؟

١- طهارتىگە باشلە يېشىدە شو دعا اوقيله دى:

بِسْمِ اللَّهِ الْعَظِيمِ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ. وَعَلَى تَوْفِيقِ الْإِيمَانِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْمَاءَ طَهُورًا. وَجَعَلَ الْإِسْلَامَ نُورًا^[١]. كىين، قوللار بىلە ك لرگە چە اوچ دفعه يوپىلە دى.

٢- راست قول بىلن آغىزىگە اوچ دفعه سو بىريشىدە شو دعا اوقيله دى:

"اللَّهُمَّ اسْقِنِنِي مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ كَاسًا لَا أَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا^[٢]."

(١) عظيم بولگىن الله تعالى نينگ (اسمى بىلن) باشلە يەن. (بىرگە) اسلام دينىنى بىرگەن و ايمانى احسان قىلگەن الله تعالى گە حمۇڭ ئىچىن بولسىن. سونى پاكلاوچى، اسلامنى نور قىلگەن الله گە حمۇڭ ئىچىن بولسىن.

(٢) اى الله يەم! اوندن اىچىنگىدىن كىين، يەنە هيچ سوسىزلىك حس قىلىنەمە گە حوض نېيدىن من بىندە نىڭ گە بىر كاسە اىچىر.

- ۳- راست قول بیلن بورونگه اوچ دفعه سو بیریب، چپ قول بیلن قاقیله دی.
- بورونگه سو بیریشده: **اللَّهُمَّ ارْحِنِي رَأْحَةً الْجَنَّةِ وَارْزُقْنِي مِنْ نَعِيمِهَا. وَلَا تُرْحِنِي رَأْحَةَ النَّارِ** [١].
- ۴- آووچلرگه سو آلب، پیشانه دن جغ تکیگه، شقاقلرگه چه یوزنی یوییشده شو دعا اوقيله دی: **اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي بِتُورِكَ يَوْمَ تَبِيِّضُ وُجُوهُ أَوْلَائِكَ وَلَا تُسَوِّدْ وَجْهِي بِلُذُوبِي يَوْمَ تَسْوِدُ وُجُوهُ أَعْدَائِكَ** [٢].
- ۵- چپ قول بیلن، راست قول تیرسک بیلن برابر (اوچ دفعه) یوییشده: **اللَّهُمَّ أَعْطِنِي كِتَابِي بِيَمِينِي وَحَاسِبِنِي حِسَابًا يَسِيرًا** [٣] دعا رسی اوقيله دی.
- ۶- راست بیلن چپ قول (اوچ دفعه) تیرسک بیلن بیرلیکده یوییشده: **اللَّهُمَّ لَا تُعْطِنِي كِتَابِي بِشَمَالِي وَلَا مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي وَلَا تُحَاسِبِنِي حِسَابًا شَدِيدًا** [٤] دعا رسی اوقيله دی.
- ۷- هر ایکی قولنی [تیرسک بیلن بیرلیکده] یوگندن کین قوللنی ینه یوه دی و او ھول لیک بیلن باشنی مسح قیلیشده: **اللَّهُمَّ حَرْمٌ شَعْرِي وَبَشَّرِي عَلَى النَّارِ وَأَطْلَنِي تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلٌّ إِلَّا ظِلُّ عَرْشِكَ** [٥] دعا رسی اوقيله دی.
- ۸- اوندن کین راست و چپ قول نینگ شهادت برما غلری بیلن ایکی قوللاق نینگ تیشیکلریگه سو بیریشده باش برما غلر بیلن قولقلرنینگ آرقه سی مسح قیلینه دی و: **اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقُولَ فَيَبْيَعُونَ أَحْسَنَهُ** [٦] دعا رسی اوقيله دی.
-
- (١) ای الله یم! منگه جنت ایسینی ایسقت و منی جنت نعمتلری بیلن رزقلنیر. دوزخ ایسلری بیلن ایمس.
- (٢) ای الله یم! نورینگ بیلن، اولیاء لرنینگ یوزنی آقرتدینگ (آق قیلگینیگ) دیک، منیم یوزنی هم آقرت. دشمبلری نینگ یوزنی نینگ قه بولگنی کوندنه، منیم گاها لم یی بیلن یوزنی قه قیلمه.
- (٣) ای الله یم! کتایمنی راست تمانیمدن بیر و منی آسان حسابگه تارت.
- (٤) ای الله یم! کتایمنی چپ تمانیمدن و آرقمدن بیرمه. منی قین بیر حساب بیلن سوال جوابگه تارت.
- (٥) ای الله یم! بدئینمنی و ساچلرینی دوزخگه چیمه. سایه نینگ بوله گنی (تاپیلمه گنی) کوندنه منی عرش اعلی نینگ سایه سیده سایه لتیر.
- (٦) ای الله یم! منی، گپنی قولاق سالیب، اینگ یخشیسینی توئگناردن ایله.

۹- قوللرنيڭ تش يوزى بىلن گىردىن آرقە سىنى مسح قىلىشىدە:

اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رَقْبَتِي مِنَ النَّارِ^[۱] دعاسى اوقيله دى.

۱۰- گىردىنى مسح قىلگىندىن كىين، چې قول نىنگ كىچىك برماغى بىلن، راست اياغ نىنگ كىچىك برماغىدەن باشلىپ، اياخ برماغلىرى نىنگ آره سىنى خالالە ماق صورتى بىلن، آشىقلىكلىرى بىلن بىرلىكىدە، راست اياغانى اوچ دفعە يوپىشىدە:

اللَّهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمَيَ عَلَى الصَّرَاطِ يَوْمَ تَرْزُلُ فِيهِ الْأَقْدَامُ^[۲] دعاسى اوقيله دى.

۱۱- چې اياغانى اوچ دفعە يوپىشىدە، اياخ برماغلىرى نىنگ آره سىنى كىچىك برماغى بىلن بو سفر باش برماغىدەن باشلىپ، كىچىك برماغىگە توغرى، اياخ برماغلىرى نىنگ آره سىنى خالالە ماق صورتى بىلن آشىقلىك بىلن بىرلىكىدە يوپىشىدە:

اللَّهُمَّ لَا تَطْرُدْ قَدَمَيَ عَلَى الصَّرَاطِ يَوْمَ تَرْزُلُ كُلُّ أَقْدَامٍ أَعْدَائِكَ . اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْيَ مَشْكُورًا وَذَنْبَى مَغْفُورًا وَعَمَلَى مَقْبُولًا وَتَجَارَتِي لَنْ تُبُورَ .^[۳] دعاسى اوقيله دى.

پىغمېرىز "صلى الله عليه وسلم" بويورە دىلر كە: (ھر كىم طهارت آلگىندىن كىين، آسمان تمانىگە قره ب، شو دعانى اوقيسه، سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ . أَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ أَسْتَغْفِرُكَ وَاتُوْبُ إِلَيْكَ أَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهُدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ^[۴] . اللَّهُ تَعَالَى حَضْرَتَلَرِي، او كىشى نىنگ گناھلىرىنى عفو قىلە دى و قبول امضاسى بىلن تصديق قىلىپ، عرش اعلى نىنگ تىگىدە محافظە قىلە دى. قىامت كونىدە بو دعانى اوقيگەن كىشى كىلىپ، او ثواب نىنگ اجرينى آله دى.)

بىر حدىث شريفىدە: (ھر كىم طهارت آلگىندىن كىين "إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ" سورە سىنى بىر

(۱) اى الله يم! گىردىنى علودن آزاد ايلە.

(۲) اى الله يم! اياغلىرنىڭ تىرىلگىنى كوندە، صراط اوستىدە اياغلىرىنى ثابت ايلە.

(۳) اى الله يم! سىننگ دىشملىرى نىنگ صراطده اياغلىرى نىنگ تىرىلگىنى كوندە، منيم اياغلىرىنى تىرىلتىمە. اى الله يم!

كوششىمنى مشكور ايلە. گناھىمنى عفو ايلە. عملىمنى قبول ايلە. تجارتىمنى حلال ايلە!

(۴) اى الله يم! سىنى، حىدىنگ بىلن تسبیح و تنزیھ قىلە من. سىندن باشقە معبود بولە گىنگە، بىر بولگىنگ گە و شىرىكىنگ (اورتاغىنگ) بولە گىنگە و محمد عليه السلامىنگ سىننگ بىنە نىڭ و رسولىنگ بولگىنگ شهادت قىلە من.

دفعه اوقيسه، الله تعالى حضرتلري، او كيشيني صديقلردن يازه دى. ايکى دفعه اوقيسه، شهيدلردن يازه دى. اوج دفعه اوقيسه پغمبرلر بيلن حشر بوله دى) بويرديلر. ينه بير حديث شريفده: (هر كيم طهارت آلكىندن كىين، منگه اون دفعه صلاة و سلام كيلتيرسە، الله تعالى حضرتلري، او كيشى نينگ غمىنى رفع قىلىپ مسرور قىله دى، دعايسىنى قبول قىله دى) بويرديلر.

طهارت آليشده بىلمە گىنلر، طهارت دعالرىنى اوقيمه سە ھم بوله دى. اما قىسقە زماندە ياد قىلىش كىره ك و طهارت آليشده اوقيش كىره ك. كوب ثواب دىر. طهارت نينگ آخرى گە توغرى ويا طهارتى آليب بولگىندن كىين: **اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَابِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنْ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ لَا حَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزُنُونَ**. دعايسىنى اوقيماق جوده ثواب دىر.

طهارت دعالرىنى بىلمە گن، هر عضونى يوبيشىدە (كلمە شهادت) اوقيشى كىره ك، كىته ثوابگە قاوشيش كىره ك.

عاقل بولسىنگ اوقي نمازنى، چون سعادت تاجيدىر.

سن نمازنى اوندە ئى بىل كە، مؤمن نينگ معراجيدىر!

طهارت نينگ سنتلىرى

طهارت نينگ سنتلىرى اونسكيز دىر:

- ١ - طهارتىگە باشلە ييشىدە، بسم الله اوقيماق.
- ٢ - قوللرنى، بىلە ك لرى بىلن برابر، اوج دفعه يوماق.
- ٣ - آغىزنى، عليحدە عليحدە سو بىلن اوج دفعه يوماق. بونگە (مضمضە) دىلە دى.
- ٤ - بوروننى، عليحدە عليحدە سو بىلن، اوج دفعه يوماق. بونگە (استشاشق) دىلە دى.
- ٥ - قاشلرنىنگ، سقال نينگ، بوروت نينگ تىگىدە گى كورىنمه گن تىرىنى، يوزنى يوبيشىدە ھۇل قىلماق.

- ٦- يوزنى يويىشىدە اىكى قاش نينگ تكىنى هول قىلماق.
- ٧- سقال نينگ، سرقن قسمىنى مسح قىلماق.
- ٨- سقال نينگ، سرقن قسمى نينگ اىچىگە، راست قول نينگ هول برماغلىرىنى تراق دىك سوقماق (خالله ماق).
- ٩- تىشلىنى، بير نرسه بىلن اوماق [باستىريپ سورتماق]، پاكلە ماق.
- [مسواك استعمال قىلماق مهم سىتدىر.]
- ١٠- باش نينگ هر طرفىنى بير دفعه مسح قىلماق.
- ١١- اىكى قولاقنى، بير دفعه مسح قىلماق.
- ١٢- گىردن آرقە سىنى، هر اىكى قول نينگ اوچ متصل [يانه يان] بولگن برماغ بىلن بير دفعه مسح قىلماق.
- ١٣- قول و اياغ برماغلىرى نينگ آره سىنى تخليل قىلماق [خالله ماق].
- ١٤- يوپىلە دىكىن يېرلىنى، اوچ دفعه يوماق.
- ١٥- يوزنى يوه دىكىنى زمان قلب بىلن نىت قىلماق.
- ١٦- ترتىب. يعنى قطارى بىلن يوماق.
- ١٧- دلك يوپىلگن يېرلىنى اوماق [باستىريپ قول سورتماق].
- ١٨- مۇلات. هر عضونى يېرىرى آرقە سىدەن تىز تىز يوماق.

طھارت نينگ آدابى

طھارت نينگ ادبلىرى يېڭىرمە سكىز دىر:

- ادب، بورده قىلىنىشى ثواب بولىپ، قىلىنمه سەگناھ بولمە گن نرسە لر دىماق.
- حال بولىپ، سىتنى قىلماق ثواب بولىپ، قىلىمس لىك تىزىھاً مکروه دىر. ادبلىرى، مندوب و مستحب هم دىيلە دى. طھارت نينگ ادبلىرى شولر دىر:
- ١- طھارتنى، نماز وقتى كىرمىسىن آلدىن آلماق. (عذر صاحبلىرى نينگ وقت كىرگىندىن كىيىن آلىشى لازمىدىر.)

- ٢ - بیت الخلاءده استنچاء قیلیشده، قبله نی راست ویا چپ طرفگه آماق.
طهارت سیندیریشدہ قبله گه اونگینی و آرقه سینی بورماق تحریماً مکروه دیر.
- ٣ - نخاست یوقیشمہ گن بولسہ، سو بیلن استنچاء قیلماق.
- ٤ - استنچاءدن کین، بیز[له] بیلن قوروغلنماق.
- ٥ - استنچاءدن کین، عورت ییرینی درحال یاپماق.
- ٦ - باشقہ سیدن یاردم ایسته مه ی، طهارتني اوzi آماق.
- ٧ - قبله گه توغری طهارت آماق.
- ٨ - هر عضونی یویشده، کلمه^۱ شهادت اوقيماق.
- ٩ - طهارت دعالرينى اوقيماق.
- ١٠ - آغزيگه راست قول بیلن سو بيرماق.
- ١١ - بورنيگه راست قول بیلن سو بيرماق.
- ١٢ - بورونى چپ قول بیلن پاکله ماق.
- ١٣ - آغىزنى یویشده، تىشلرنى (مسواك) بیلن پاکله ماق. مسواك تاپيلمه سه، بورس هم استعمال قيلينه آله دی.
- ١٤ - آغىزنى یویشده، روزه دار بوله سه آغىزنى چلقه له ماق. بوغزىدە خفيف غرغە قیلماق، طهارتىدە هم و غسلدە هم سنتدىر. روزه لى پىتىدە مکروه دير.
- ١٥ - بورونى یویشده، سونى استخوانىگە يقين تارتماق.
- ١٦ - قولاقى مسح قیلیشده بير برماغنى، قولاق تىشىيگىگە سوقاماق.
- ١٧ - اياغ برماغلىرىنى تخليل قیلیشده، چپ قول نينگ كىچىك برماغى بیلن تخليل قیلماق.
- ١٨ - قوللرنى یویشده، كينگ اوزىكىنى اوينه تماق. تار، قىسيق اوزىكىنى اوينه تماق بولسە لازم بولىب، فرضدىر.
- ١٩ - سو ڦول بولسە هم اسراف قیلمس ليك.

- ٢٠ - سونى، ياغ سورته دىگن ديك آز استعمال قىلىمس لىك (اوج دفعه ده هم، يوپىلگەن يېردىن، اينگ آز ايکى قطره سو تامىشى كىرىھ ك).
- ٢١ - بىر آفتابە دن طهارت آلگىنده او آفتابە نى تولە قويماق.
- ٢٢ - طهارت آلېب بولگىنده ويا اورتە سىدە (اللَّهُمَّ اجْعِلْنِي مِنَ التَّوَابِينَ. وَاجْعِلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ. وَاجْعِلْنِي مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ. وَاجْعِلْنِي مِنَ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) دعاسىنىن اوقيماق.
- ٢٣ - طهارتدىن كىين (سبحا)، يعنى ايکى ركعت نماز اوقيماق.
- ٤ - طهارتى بار پىتىدە، طهارت آلماق، يعنى نماز اوقيگىندىن كىين طهارتى بار پىتىدە، يىنگى نماز اوچۇن يىنه طهارت آلماق.
- ٢٥ - يوزنى يوپىشىدە، كوز چىشمە سىنى، چېاقلىنى پاكله ماق.
- ٢٦ - يوزنى، قوللىرنى يوپىشىدە، فرض بولگەن يېرلىرىن آزگىنە اضافە سىنى يوماڭ. [قوللىرنى يوپىشىدە، آووچىگە سو تولدىريش كىرىھ ك، بونى تىرسكىگە توغرى آقىتىش كىرىھ ك.]
- ٢٧ - طهارت آليشىدە، استعمال بولگەن سودن، كويىلە ك گە، اوست - باشگە سچىرقىس لىك.
- ٢٨ - اوز مذهبىدە مكروه بولمه گەن بىر نرسە، باشقە مذهبىدە فرض بولسى، بونى قىلماق مستحبدىر.
- طهارت آليشىدە قىلىنىشى منع بولگەن نرسە لى**
- طهارت آليشىدە، قىلىنىشى منع بولگىنلار اون ايکى دير. بولرنى قىلماق حرام ويا مكروه دير كە، شولر دير:
- ١ - بىت المخلافە، تىشىقىدە طهارت سىندىريشىدە، قبلە نى اوننگە، آرقە گە كىلىتىرمە يىش كىرىھ ك.
- ٢ - استئنخاء قىلماق اوچۇن، بىرىنینگ يانىدە عورت يېرىنى آچماق حرام دير.

- ٣- راست قول بیلن استنچاء قیلمه بیش کیره ک.
- ٤- سو بوله گنی زمان، غذا ماده سی بیلن، کود بیلن، استخوان بیلن، حیوان غذاسی بیلن، کومور بیلن و باشقه سی نینگ مالی بیلن، گلدان، خشت پارچه سی بیلن، قمیش بیلن و برگ بیلن و بیز بیلن، کاغذ بیلن استنچاء قیلماق مکروه دیر.
- ٥- طهارت آلینگن حوضگه توپلمه بیش کیره ک و بورون فاقمه بیش کیره ک.
- ٦- طهارت اعضاسینی، حدودیدن جوده بی حد ویا ناقص شکلیده یومه بیش کیره ک و اوچدن آز ویا کوب یومه بیش کیره ک.
- ٧- طهارت اعضاسینی، استنچاءده قوروغله گنی بیز بیلن قوروغلمه بیشی کیره ک.
- ٨- یوزنی یویشده، سونی یوزگه اورمه بیش کیره ک، پیشانه اوستیدن، قوییگه توغری توکیش کیره ک.
- ٩- سوگه اوفلمه بیش کیره ک.
- ١٠- آغیزنى و کوزلرنى، قتیغ یومه بیش کیره ک. لب نینگ کوریلگن قسمیده و کوز قپاگیده هول بوله گن، آز بیر بیر قالسه، طهارت قبول بوله یدی.
- ١١- راست قول بیلن بورون فاقمه بیش کیره ک.
- ١٢- باشنى، قولاقلرنى ویا گردن آرقه سیدن بیرینى، هر دفعه سیده قولنى علیحده علیحده هول قیلیب، بیردن کوب مسح قیلمه بیش کیره ک. هر دفعه سیده هول قیلسدن تکرارلنه آله دی.
- مسواک استعمال قیلماق:** طهارت آلیشده، مسواک استعمال قیلماق سنت مؤکده دیر. حدیث شریفده بویوریلدی که، (مسواک استعمال قیلیب اوقيلگن نماز، بی مسواک اوقيلگن نمازدن بیتمیش برابر افضل دیر).
- (السراج الوهاج) کتابیده، مسواک استعمال قیلیش نینگ اون بیش فایده سی بولگنی بیلدیریلماقده دیر:
- ١- وفات لحظه سیده، شهادت کلمه سینی آیتیشگه سبب بوله دی.

- ۲- تیش گوشتلرینی قوتلتیره دی.
- ۳- بلغمىنى رفع قىلە دى.
- ۴- صفرانى قطع قىلە دى.
- ۵- آغىز آغرىغىنى رفع قىلە دى.
- ۶- آغىز ايسىنى يوقاتە دى.
- ۷- اللہ تعالیٰ اوندن راضى بولە دى.
- ۸- باش رگلىرىنى قوتلتیره دى.
- ۹- شىطان غملەنە دى.
- ۱۰- کوزلىرى نورلە دى.
- ۱۱- خىرى و حسناتى كوب بولە دى.
- ۱۲- سنت بىلن عمل قىلگەن بولە دى.
- ۱۳- آغزى پاک بولە دى.
- ۱۴- فصييغىن اللسان بولە دى، يعنى خوش گپىرە دى.
- ۱۵- مسواك استعمال قىلينىب اوقيلگەن ايکى ركعت نمازىننگ ثوابى، مسواك استعمال قىلينىمسىدن اوقيلگەن يېتىمىش ركعت نمازىننگ ثوابىدн كويپارغ بولە دى.
- مسواك، عربستاندە يېتىشىگەن اراك درختى نينگ شاخە سى دير. منظم اوچىدىن، ايکى سانتى متىچە، پوسى ارتىلىپ، بو يىرى بىر نىچە ساعت سودە توتىلە دى. كىين، ايزىلگىيە، بورس دىك آچىلە دى. اراك درختى تاپىلمە سە، زىتون شاخە سىدىن قىلىنە دى. عىاللر، مسواك يېرىگە، مسواك استعمال قىلىش سنتىگە نىت لايىتىپ سقىز استعمال قىلىشى كىرە ك.

طھارت آليشىدە دقت قىلينە دىگەن خصوصىلر

ضرورت، مجبوريت بولە گىنچە قويىدە گى اوون نرسە گە رعايت قىلىش كىرە ك:

- ۱- ايکى قولى چولاغ بولگەن، استنجاء قىلە آلمە يدى. قوللرنى توپراقگە،

يوزينى ديوارگه سورتىب تىمم آله دى. يوزىدە ھم ياره بار بولسە، نمازنى بى طهارت اوقيدى و نمازلىرىنى ترک قىلە يدى.

٢- كسل بولگنگە، زوجه سى، كىزى، باله لرى، ايناغە لرى طهارت آلدىرە دى.

٣- تاش و اوخششى بىلەن استنجاء قىلماق سو ييرىگە اوته دى.

٤- ديوانە بولگن ويا بيهوش بولگن كىشى، يىكىرمە تورت ساعتىدە هوشىگە كىلەمە سە، يىخشى بولگىنيدە نمازلىرى نىنگ قصاصىنى اوقيمه يدى. شراب، ترياك، دوا بىلەن عقلى كىتىگن، هر نمازىنگ قصاصىنى اوقيدى. ياتىشىدە باشى بىلەن اشارە قىلە آلمە ئى دىكىنچە آغىر كسل ليگى، يىكىرمە تورت ساعتىدە كوب دوام قىلگن كىشىدەن، عقلى باشىدە بولسە ھم، نماز ساقط بولە دى.

٥- بيت الخلاءگە كىرماق اوچون، خصوصى شالوار استعمال قىلماق و باشى ياپىغ كىرماق مستحبدىر.

٦- بيت الخلاءگە كىريشىدە، قولىدە الله تعالى نىنگ اسمى و قرآن كريم يازىلگەن بىر نرسە بولە يىشى كىرە ك. بىر نرسە گە اورە لگن ويا كىسە دە بولىشى كىرە ك.

٧- بيت الخلاءگە چپ اياغ بىلەن كىرېب، راست اياخ بىلەن چىقىش كىرە ك.

٨- بيت الخلاءدە عورت يىرىنى، چۈكگىنيدە آچىشى كىرە ك، گپىرمە يىشى كىرە ك.

٩- عورت ييرىگە و بجاستگە قره مە يىشى كىرە ك، بيت الخلاءگە توپلمە يىشى كىرە ك.

١٠- هىچ بىر سوگە، مسجد ديوارىگە، قىرستانگە و يولگە طهارت سىندىرە كىشى كىرە ك.

طهارتى سىندىرە دىگن نرسە لر

يىتى نرسە طهارتى سىندىرە دى كە، شولر دير:

١- اونگدن و آرقە دن چىقىگەن نرسە لر:

ا) کتنه و کیچیک طهارت سیندیرماق و باد قاچیرماق.
ب) احتقان، یعنی حقنه سامانی نینگ اوچى و انسان برماغى، آرقه دن سوقيب چيقليلگىدە، اطرافي ھول بولسە سيندирە دى. قوروق بولسە، ينه طهارتى تازە لە ماق يخشي بولە دى.

پ) ايرككلرنيڭ و عياللرنيڭ ادرار قاچيرمس لىك اوچون اونگلىيگە قويىڭلرى پختە فيلتە سى نينگ تشرقردە قالگەن قسمى ھول بولگىدە سينە دى.

٢- آغىزدىن چيقگەن بخس نرسە لر:

ا) استفراغ، آغىز تولە سى بولسە.
ب) توپلە گىنيدە، قان توپلۇغۇچىدەن كوب بولسە.
پ) معدە و جىگىردىن كىلگەن مایع قان، امام اعظمگە كورە آز بولسە ھم طهارتى سيندирە دى.

ت) قولاقگە تاميريلگەن ياغ، آغىزدىن چيقسە، طهارت سينە دى.

٣- تىريدىن چيقگەنلر:

ا) قان، ايرېنگ و سريغ سو تك باشىيگە چيقسە.
ب) چىچك كسللىيگىدەن و قىسى بىر چىقاندىن چيقگەن قان، سريغ سو، غسل طهارتىدە يوبىلىشى لازم بولگەن يېرگە يېرە سە، مثال، بورنىدىن كىلگەن قان، استخوانلىنى اوتسە، قولاقدىن كىلگەن، قولاق تىشىيگىدەن چيقسە.
پ) چىقان و يارە دە گى قاننى، سريغ سونى، پختە بىلن ايمسە.
ت) مسواك و تىشكوك اوستىدە گى قان آغىزگە يوقىشىگەن بولسە.
ث) قولاق، كىندىك و يىمچىكىدەن آغرىق ويا كسللىك بىلن مایع كىلسە.
ج) سُلوك كوب قان ايمسە، طهارت سينە دى.
ـ٤ اوخلە ماق: يان ياتىب ويا تىرسكىيگە، ويا بىر نرسە گە تكىيە قىلىپ اوخلە سە، طهارت سينە دى.

- ٥- بيهوش بولماق، ديوانه بولماق، سارا توتماق ويا يوريشيده تيرونه ديگنچه نيشه بولماق، طهارتني سينديره دى.
- ٦- رکوع و سجده لرى بولگن نمازده قهقهه بيلن كولماق، نمازنى هم، طهارتنى هم بوزه دى. لىكىن، باله نينگ بوزىلەمە يدى. نمازده تبسم، نمازنى هم، طهارتنى هم بوزمه يدى. يانىدە كيلر ايشيتىسە (قهقهە) دىليلە دى. اوزى هم ايشيتىمە سە، (تبسم) دىليلە دى.

- ٧- مباشرت فاحشه، يعنى يلغاج شكىلەدە يامان يېلىرىنى سورتىنماق، ايركك نينگ هم عيال نينگ هم طهارتنى سينديره دى.
- طهاارت آلگىنى يېلىپ، كىين سينگنيدە شك قىلسە، طهارتى بار قبول قىلىينە دى. طهارتى سينگنەنى يېلىپ، كىين طهاارت آلگىنيدە شك قىلسە، طهاارت آليشى لازم بولە دى.

طهارتنى سينديرمە ئى دىگن نرسە لور

شولر طهارتنى سينديرمە يدى:

- ١- آغىزىن، قولاقدن و تىريدە گى يارە دن چيقگەن قورتلر.
- ٢- بلغم قوسماق.
- ٣- قان قوسىلگىنيدە، باشدەن كىيلگن مايىع قان، توپلۇغۇچ دن آز بولسىه.
- ٤- تىشىدەن آقگەن قان، توپلۇغۇچ دن آز بولسىه.
- ٥- باشدەن كىيلگن قتىغ قان، كوب بولسىه هم.
- ٦- معدە دن، جىڭردىن كىيلگن قتىغ قان، آغىز تولە سى بولمىلە سە.
- ٧- قولاقگە تامىرىلگەن ياغ، قولاقدن ويا بوروندىن چىقسە.
- ٨- بوروننگە تارتىلگەن نرسە، بوروندىن كونلۇچە كىين هم پس كىلسە.
- ٩- بىر نرسە نى تىشلە گىنيدە، او نرسە اوستىدە قان كورسىه.
- ١٠- آغريق بولسىدەن، قىسى بىر سبب بىلەن، بىغله ماق بىلەن و بىاز، دۇد،

- گازلر تأثیری بیلن کوز یاشی آقگنیده.
- ١١- عیال باله سی نینگ ییمدیرگنیده.
- ١٢- کوب هم بولسه تیرله ماق بیلن.
- ١٣- چیبین، پشه، بورگه، تخته بیتی دیک حشره لر کوب ایمه لر هم.
- ١٤- آز بولیب، یاییلمه گن قان و آغیز توله سی بوله گن قیت یعنی قوسمه.
- ١٥- اوخله ییشیده تکیه قیلینگن نرسه تارتیلگنیده ییقیلمه سه.
- ١٦- نمازده اوخله ماق.
- ١٧- تیزه لرینی تیک توتیب، باشینی تیزه لری نینگ اوستیگه قویب اوخله سه.
- ١٨- ایاغلرینی بیر یانیگه چیقریب، بیرگه اولتیریب اوخله سه.
- ١٩- ینغاچ حیوان اوستیده اوخله سه، حیوان نشیب چیقه یاتگن ویا هموار ییرده کیته یاتگن بولسه.
- ٢٠- نمازده تبسیم قیلماق.
- ٢١- نماز اثناسیده کولگنینی یکه اوزی ایشیتسه، (ضحك) دیله دی. ضحك، یکه نمازنی بوزه دی.
- ٢٢- ساق، سقال، بوروت و تیرناخ قیرقاما.
- ٢٣- یاره پوستی نینگ توشیشی بیلن، طهارتی سینمه یدی. طهارت اوچون آسانلیکلر (مسی ویا یاره اوستیگه مسح) ایکی تورلی مسح باردیر:
- ١- مسی اوستیگه مسح:
- مسی، ایاغ نینگ یوییلیشی فرض بولگن بیرینی یاپگن، سو اوتكرمی کووش دیماق. مسی کتته بولیب هم، برماغلر مسی نینگ اوچیگه چه کیتمه ی و مسح بوش بیرگه راست کیلسه، جائز بوله یدی. مسی نینگ، بیر ساعت یول یوریگنیده، ایاغدن چیقمه ی دیگن شکیلده مستحکم و ایاغگه مناسب بولیشی لازمدیر.

تگى بىلن اىاغ اوستى ويا يكە تگى چرم قاپلىنگن جراب اوستىگە مسح قىلماق جائز دير. قتىغ بولىب ھم يورىشىدە قويىگە تو شە گن جراب اوستىگە مسح قىلماق جائز دير.

مسىلر، بى طهارتىلىكى نىنگ ايا غلارگە او تىشىكى مانع بولماقدە. ايا غلر يوپىلگىندەن كىين مسىلرنى كىيماق و بوندن كىين طهارت آلماق جائز دير.

مسح، مسىلرنىنگ اوستىگە قىلىنە دى. مسىلرنىنگ تگىگە، مسح قىلىنە يدى. سنت او زە مسح قىلماق اوچون، راست قول نىنگ ھول بىش برماغىنى، راست مسى اوستىگە، چې قول نىنگ برماغلىرى ھم، چې مسى اوستىگە بوبى او زونلىكى چە يايپىشتىرىلىپ، اىاغ برماغلىرى اوستىگە كىلگن اوچىدىن، ايا غلگە توغرى تارتىلە دى. قول آيە لرى مسىگە تىكىدىرىلىمە يدى. مسح نىنگ اوچ قول برماغى اينىدە و بوبىدە بولىشى فرضدىر.

مسح، قول نىنگ تىش طرفى بىلن جائز بولسە ھم، اىچ قىسىلىرى بىلن قىلماق سىنلىرى. ھول او ت اوستىدە يورىب ويا يامغىر بىلن، مسىلرنىنگ اوستى ھول بولسە مسح يىرىيگە او تە دى.

مىسى اوستىگە مسح مدتى، مقىم بولگان اوچون، يىگىرمە تورت ساعتدىر. مسافر اوچون، اوچ كون اوچ كىچە، يعنى يىتمىش ايكى ساعتدىر. بو مدت مىسىنى كىيگىنى زمان ايمىس، مىسىنى كىيگىندەن كىين، طهارتى سىنگىنى زمان باشلە يدى. مسىلى كىشى، طهارتى سىنگىندەن كىين يىگىرمە تورت ساعت او قىسىدىن سفرگە چىقسە، بو مسىلرگە اوچ كون و كىچە مسح قىلە آله دى. مسافرلىك پېتىدە مقىم بولسە، يىگىرمە تورت ساعت او تگن بولسە، مسىلرنى چىقىرىپ، ايا غلرنى يوپىب طهارت آله دى.

اىاغ نىنگ اوچ برماغى سىغە دىكىنچە يىرتىغى بولگان مسى اوستىگە مسح قىلماق جائز ايمىس. يىرتىغۇ، بوندن آز بولسە، مسح جائز بولە دى. بىر مسى نىنگ بىر نىچە

تیریده، کیچیک بیرتیغولر بار بولسە بولر بیغیلگنیده، اوچ برماغچە بولسە، بونگە مسح قیلماق جائز بولمە دى. بیر مسیده ایکى برماغ، بیيانكى مسیده ھم ایکى ويا بیر برماغ كورىلە دیگنچە بیرتیغ بار بولسە، بولگە مسح قیلینە آله دى. مسح جائز بولمە گن بیرتیغ، اوچ برماغ نینگ اوچى ايمىس، اوچ برماغ نینگ ھە سى كورىلە دیگنچە دير.

۲- ياره و پانسمان اوستىگە مسح:

ياره نینگ، چقان نینگ، تیريدە گى چىلق و يارىقلەننینگ اوستىگە ويا اىچىگە قويىلگەن مەھم، پختە، فيلتە، گاز داکە سى، ياره باندى، پانسمان باغى دىك نرسە لرنىنگ ايشىلىشى، چىقرىلىشى ياره گە ضرر بىرسە اوستىگە مسح قیلینە دى. عذر صاحبى بولگەن، خواھلە گى زمان طھارت آله دى. آلينگن طھارت بىلن خواھلە گىنچە فرض و نفل اوقيىدە و قرآن كريم اوقيىدە. نماز وقتى چىقىگىدە طھارتى سينىنگ بولە دى. هر نماز وقتى كىرگىدن كىين، تازە طھارت آلىپ، بو وقت چىقىنگە چە هر عبادتنى قىلە دى.

عذر صاحبى بولە آلماق اوچۇن، طھارتى سىنەرگەن نرسە نینگ دوام اوزرە موجود بولىشى لازمىدیر. يعنى، قىسى بير نماز وقتى اىچىدە، طھارت آلىپ يكە فرضنى اوقييە دىگنچە بير زمان طھارتلى قالە آلمە گن كىشى، عذر صاحبى بولە دى. عذر صاحبى نینگ عذرى، كىين كى هر نماز وقتىدە بير دفعە، آزگىنە آقسە، عذر دوام إيتىاپدى قبول قىلینە دى.

غُسل

نمازنىنگ توغرى بولىشى اوچۇن، طھارت نینگ و غسل نینگ توغرى بولىشى لازمىدیر. جىنب بولگەن هر عيال نینگ و ايركك نينگ، حىض [آياشى] دن و نفاسىن قوتىلگەن عىاللرنىنگ، نماز وقتى نينگ آخرىدە او نمازنى اوقييە دىگنچە زمان قالگىدە، غسل طھارتى آلىشى فرضىدیر. جىنب بولماق، جماع [جنسى مناسبت] و احتلام [توشىدە شىطان الدە بىشى] بىلن بولە دى.

پىغمېرىز "صلى الله عليه وسلم" بويورە ديلر كە: (غسل طھارتى آلىشكە تورگەن بير

کیشیگه، اوستیده گی قیل سانیچه [یعنی جوده کوب] ثواب بیریله دی. اوشنچه گناهی عفو بوله دی. جنتده کی درجه سی بلند کیته دی. غسلی اوچون اونگه بیریله دیگن ثواب، دنیاده بولگن هر نرسه دن خیرلی راغ بوله دی. اللہ تعالیٰ، فرشته لرگه، بو بندہ مگه قره نگلر! کیچه، ایرینمسدن توریب، منیم امریمنی اویلب، جنبیلکدن غسل قیلماقده. شاهد بولینگلر که، بو بندہ م نینگ گناهلوینی عفو و مغفرت ایله دیم بویوره دی). باشقه بیر حدیث شریفده، [کیرلئیگینگیزده، تیز غسل طهارتی آلينگ! چونکه کراماً کاتبین فرشته لری، جنب بوریگن کیشیدن انجینه دی(رنجینه دی)] بویوریلدی. امام غزالی "رحمۃ اللہ علیہ" بویوردی که: "بیر کیشی، توشیده منگه دیدی که، (بیر مقدار زمان جنب قالدسم. حاضر اوستیمگه علوند کویله ک کیدیردیلر. حلی هم الا و ایچیده من). بیر حدیث شریفده هم، (عکس، کوچیک و جنب کیشی نینگ بولگنی اویگه رحمت فرشته لری کیرمه یدی) بویوریلدی.

نماز اوقيگن و اوقيمه گن همه، بیر نماز وقتینی جنب اوتكزسه، کوب اچیغ عذاب کوره دی. سو بیلن بولیلماق ممکن بوله سه تیمم آلیش کیره ک. جنب بولگن کیشیلر شو لرنی قیله آلمه یدی: ۱- هیچ بیر نمازنی اوقيمه آلمه یدی. ۲- قرآن کریمگه و آیتلریگه قول سورته آلمه یدی. ۳- کعبه نی طواف قیله آلمه یدی. ۴- جامع و مسجدلرگه کیره آلمه یدی.

غسل نینگ فرضلری

حنفی مذهبیده غسل نینگ فرضلری اوچدیر:

- ۱- آغیزینینگ ایچینی یوماقدیر. آغیزینینگ ایچیده ایگنه اوچیچه ھول بوله گن بیر قالسه، تیشلرنینینگ اوستی و تیش چوقوری ھول بوله سه غسل بوله یدی.
- ۲- بورون نی یوماقدیر. بورنیده گی قوروچ کیر (چرک) نینگ تگیگه و آغیزده گی چینه لگن نان نینگ تگیگه سو اوته سه، غسل بوله یدی. حنبی مذهبیده، آغیز و بورونی یوماق، طهارت آلیشدہ هم، غسلدہ هم فرضدیر. شافعی مذهبیده

هم، غسل قیلیشده نیت ایتماق فرضدیر.

۳- بدن نینگ هر ییرینی یوماقدیر. کیندیک ایچینی، بوروت، قاش و سقالنی و تگیده گی تیریلنی و باشدہ گی ساچلنی یوماقد فرض دیر. تیرنااغلدہ، لب، کوز قپاغی ویا بدن نینگ قیسی بیر ییریده سو او تکرمہ گن ماده لر بولسه [تیرنااغدہ رنگ ناخن بولسه]، غسل طهارتی آلینگن بوله یدی. [طهارت و غسل آلیشده تیرنااغدہ رنگ ناخنی قطعی صورتده پاکله ماق یعنی چیقرتماق لازمدیر].

غسل نینگ سنتلری

- ۱- اول قوللنی یوماقد.
- ۲- ادب ییرلینی یوماقد.
- ۳- همه بدنی نجاستدن پاکله ماق.
- ۴- غسلدن اول طهارت آلماق، یوزنی یویشده، غسلگه نیت قیلماق. شافعی مذهبیده نیت قیلماق فرضدیر.
- ۵- همه بدنی، اوچ دفعه اوقه لب [قوت بیلن قول سورتیب] یوماقد.
- ۶- همه بدنی یوگندن کیین، ایکی ایاغینی یوماقد.

غسل طهارتی قنده ی آلینه دی؟

- سنت اوزره غسل طهارتی، شوندہ ی آلینه دی:
- ۱- اول، پاک بولسه لر هم، ایکی قولنی و عورت ییرینی و بدنیده نجاست (چتل لیک) بولگن ییرلنی یویش کیره ک.
 - ۲- کیین، کامل بیر طهارت آلیش کیره ک، یوزنی یویشده غسلگه نیت قیلیش کیره ک. ایاغلنینگ تگیده سو ییغیلمه یاتگن بولسه، ایاغلنی هم یویش کیره ک.
 - ۳- کیین همه بدنگه اوچ دفعه سو توکیش کیره ک. اول اوچ دفعه باشگه، کیین راست شانه گه، کیین چپ شانه گه توکیش کیره ک. هر توکیشده او طرف تمامی هول بولیشی کیره ک. بیرینچی توکیشده اوقه لش کیره ک [باستیریب قول

سورتیش کیره ک].

غسلده، بیر عضوگه توکیلگن سو، باشقه عضولگه آقیتیریلسه او بیری هم پاکلنے دی. چونکه، غسلده همه بدن، بیر عضو حساب بوله دی. طھارت آلیشده بیر عضوگه توکیلگن سو بیلن باشقه عضو ھول بولسہ، یویلگن حساب بوله یدی. غسل تمام بولگنیده، ینه طھارت آماق مکروه دیر. لیکن، غسل قیلیشده طھارت سینسہ، ینه آماق لازم بوله دی.

ایضاح (تولغی و قاپلمه تیشی بولگنلر)

حنفی مذهبیده، تیشنلزیننگ آره سی و تیش چوقورلری ھول بوله سه، غسل تمام بوله یدی. بونینگ اوچون، تیش قاپلتگنده و تولدیرگنده، غسل طھارتی صحیح بوله یدی. انسان جنابتلیکدن قوتیله آلمه یدی. طلا، نقره و نحس بوله گن باشقه ماده لردن قیلیننگ قاپلمه و تولغیلریننگ تگیگه سو کیرمه گنیده، حنفی مذهبی عامللری نینگ همه سیگه کوره، غسل طھارتی جائز بوله یدی.

طھطاوی، (مراقب الفلاح) حاشیه سی، توقسن آلتینچی صحیفه سیده و بوندن باشقه بونینگ ترجمہ سی بولگن (نعمت اسلام) کتابیده شوندہ ی یازه دی: بیر حنفی نینگ، اوز مذهبیگه کوره قیله آلمه گنی بیر ایشنى قیله آلیشی اوچون، شافعی مذهبینی تقليد قیلیشیده بیر بأس (ضرر) یوقدیر. (البحر الرائق) و (النهر الفائق) کتابلریده هم بوندہ ی یازیلگنیدir. اما، بو ایشنى قیلیشیده، او مذهب نینگ شرطلرینی هم ییریگه کیلتیریشی لازمدير. خراج، مشقت بولسدن و شرطلرینی قیلمسدن تقليد ایتسه، بونگه (مُلَفَّق) دیلہ دی که، آسانلرنی جمع قیلوچی دیعاقدید. بو، جائز ایس.

او ز مذهبیده گی بیر فرضنی قیله آلمه گن کیشی نینگ، یکه بو فرضنی قیلیشی اوچون باشقه مذهبینی تقليد قیلیشی لازمدير. اما، بو ایشنى قیلیشیده، تقليد قیلگنی مذهب نینگ شرطلرینی هم ییریگه کیلتیریشی لازمدير. قاپلمه و تولغی قیلدریگن حنفی مذهبیده گی بیر کیشی نینگ، مالکی ویا شافعی مذهبینی تقليد قیلیشی

اوچون، غسلده، طهارت آلیشده و نمازده نیت قیلیشده، امام مالکی ویا امام شافعیگه تابع بولگنینی یادگه کیلتیریشی کافی کیله دی. یعنی غسل طهارتی آلیشگه باشله پیشیده، (نیت ایتدیم غسل طهارتی آلیشگه و مالکی ویا شافعی مذهبیگه تابع بولیشگه) سوزینی قلبیدن او تکرگن بیر کیشی نینگ، غسل طهارتی صحیح بوله دی. آغازیده قاپلمه ویا تیش تولغیسی بولگن حنفی مذهبیده گی بیر کیشی، بوندہ دی نیت قیلگنیده، غسلی صحیح بوله دی. جنبیکدن قوتیله دی، پاک بوله دی. مالکی ویا شافعی مذهبینی تقلید قیلگنیده، طهارتی و نمازلری صحیح بوله دی. قاپلمه و تولغیسی بوله گنلرگه هم امام بوله آله دی.

شافعی مذهبینی تقلید قیلگن نینگ، امام آرقه سیده فاتحه سوره سینی اوقيشی، اوزی نینگ ویا باشقه سی نینگ سوئتین یعنی ایکی طهارت سیندیریش عضولریگه قول آیه سی بیلن تیگسه و نکاح بیلن آلیشی حرام بولگن اونسکیز عیالدن باشقه عیال نینگ جلدیگه جلدی تیگسه طهارت آلیشی، طهارتده نیت قیلگن بولیشی و آز بخاستدن هم اجتناب قیلیشی لازمدیر. قرآن کریم توته دیگنی زمان هم شافعی مذهبیگه کوره طهارتی بولیشی لازمدیر. حنفی مذهبیده بولگن بیر مسافرنینگ، شافعی مذهبینی تقلید قیلیب، پیشین بیلن عصر و آقسام بیلن خفتن نمازلرینی تقدیم و تأخیر قیلیب، بیرلیکده اوقيه آلیشی اوچون، شافعی مذهبیگه کوره طهارتی بولیشی لازمدیر.

عیاللنینگ حیض و نفاس حاللری

اونبیر تولی غسل باردیر. بیشی فرض دیر. بولردن ایکیسی عیال نینگ حیض [آیاشی] و نفاسدن قوتیلگنیده غسل طهارتی آلیشی دیر.

ابن عابدین (منھل الواردین) اسمیده گی اثربده دیه دی که: هر مسلمان ایرکک نینگ و عیال نینگ علم حال اورگنیشی فرض بولگنینی، فقه عامللری سوز بیرلیگی بیلن بیلدیردی. هر مسلمان عیال نینگ حیض و نفاس معلومات لرینی

اورگنیشی فرضدیر. هر مسلمان ایرک ک نینگ اویلنے دیگنی زمان، حیض و نفاس معلومات لرنی اورگنیشلری لازمدیر. اویلنگنیده، خانگنگه هم اورگنیشی کیره ک.

حیض، سکیز یاشینی خلاص قیلیب، توقیز یاشینگه باسگن و ساغلیغی ییریده بیر قیزدن وبا (عادت زمانی) آخرگی دقیقه سیدن اونبیش کون اوتنگن عیالدن کیلگن و اینگ آز اوچ کون دوام قیلگن قانگه ایتیله دی. آقدن باشقه هر رنگه و تیره بولگنگه حیض قانی دیله دی. بیر قیز، حیض کوریشگه باشله گنیده، بلاغت یاشینگه کیره دی و خاتین حکمیده بولیب، دین نینگ امر و نھی لریدن مسئول بوله دی. قان کوریلگنی لحظه دن، قطع بولگنگه کونگه چه بولگن کونلرنینگ سانیگه "عادت زمانی" دیله دی. بو زمان نینگ اینگ آزی اوچ، اینگ کوبی اون کوندیر. هر عیال نینگ اوز عادتی نینگ کون سانینی و ساعتینی بیلیشی لازمدیر. سکیز یاشینی تکمیل قیلگن قیزگه، آنه سی نینگ، آنه سی بوله سه، بی بی لری نینگ، آپه لری نینگ، عمه و خاله لری نینگ حیض و نفاس علمینی بیلدیریشلری فرضدیر.

نفاس، لخوصه دیماقدیر. عیالدن، ولادتدن کین کیلگن قانگه دیله دی. بو قان نینگ اینگ آز مدتی یوقدیر. قان قطع بولگنیده درحال غسل طهارتی آلیش کیره ک. اینگ کوب زمانی قیرق کوندیر. قیرق کون تمام بولگنیده، قان قطع بوله سه هم، غسل قیلیب، غمازگه باشله یدی. قیرق کوندن کین کیلگن قان، استحاضه، (یعنی عذر) بوله دی. عیاللرنینگ نفاس (لخوصه لیک) کونلرنی ہم یاد قیلیشلری لازمدیر.

استحاضه [عذر قانی]، اوچ کوندن، یعنی بیتمیش ایکی ساعتدن بیش دقیقه هم آز بولگن و ینگی باشله گن اوچون اون کوندن کوب طول تارتگن و ینگی بوله گنلردن عادت دن کوب بولیب، اون کونینی ہم آشگن و حامله دار، ایلليک بیش یاشینی اوتنگن (آپسہ) عیاللردن، توقیز یاشیدن کیچیک قیزلردن کیلگن قانلرگه دیله دی. بو قان کسل لیک اشارتی دیر. اوژون زمان آقیشی خطرلی بولیب، دوکتورگه مراجعت قیلماق لازمدیر.

استحاضه کونلریده بولگن عیال، تیز تیز بورنى قانه گن کیشى دیک بولیب،
بو حالده نماز اوقييە آله دى و روزه توته آله دى.
حيض و نفاس حالى پىتىدە عیال، نماز اوقييە آلمە يدى و روزه توته آلمە يدى.
تلاوت و شىكى سجده سى قىلە آلمە يدى. قرآن كېمگە تماس قىلە آلمە يدى. جامع و
مسجدگە كىريھ آلمە يدى، كعبە نى طواف قىلە آلمە يدى. وطىدە بولە آلمە يدى،
[ايرىگە يقين بولە آلمە يدى]. پاكىنگىنيدە، روزه لرى نينگ قصاصىنى توته دى، نمازلىرى
نинگ قصاصىنى اوقيمه يدى. عیال نينگ، حيض نينگ باشلە گىنىي ايرىگە
بىلدىريشى لازمدىر. پىغمەر عيز "صلى الله عليه وسلم" (حىض نينگ باشلە گىنىي و
خلاص بولگىنىي ايرىدەن سقلە گن عیال ملعون دىر) بويوردىلر. حىض و نفاس قطع
بولگىنيدە، درحال غسل قىلېب يوپىلماق فرض دىر. الله تعالى نينگ امريدىر.

نكاح نينگ كىتىشىگە، يعنى طلاق بولىشىگە سبب بولگن كوب سوز باردىر.
ايمان نينگ كىتىشىدەن قورقە دىگن دىك، نكاح نينگ كىتىشىدەن هم كوب قورقماق
لازمىدىر. (تام علم حال) ٥٨٥. نچى صحيفە گە قره نگلر!
حق تعالى، انتقامىنى ينه بندە بىلن آله دى.

بىلەمە گن (علم لىدى)، انى بندە إيتدى فكەر قىلە دى.

جملە نرسە خالق نينگ دىر، بندە بىلن ايشلەنە دى.

امر بارى بولە گىنيدە، فكەر قىلەمە بىر چوب قىميرلە يدى!

تىمم

تىمم، توپراق بىلن پاكىنماق ديماق. طهارت آلاماق ويا غسل قىلماق اوچون،
سو تاپىلە سە ويا سو بولگنى حالده استعمال قىلىنيشى مىكىن بولە گن وضعىتلەدە،
پاك توپراق، چڭە، چونە و تاش دىك توپراق جنسىدەن پاك بىر نرسە بىلن حنفيده
وقت كىرمىسىدەن آلدەن ھم تىمم آلينە دى. بىيانكى اوچ مذهبىدە، وقت كىرمىسىدەن
آلدەن جائز ايمىس.

تیمم، طهارت و غسل اوچون بیر آسانلیک دیر. دینیمیزدە، توپراق بیلن تیمم هم، سو بیلن پاكلنماق دى دیر. دینیمیز بیر کوب کیرلى لىك نینگ توپراق بیلن پاكلنە آليشىنى آچيقچە بىلدىرمۇقدە دیر.

تیمممنى كىرە كلى قىلگەن باشلىجە حاللر شولر دير:

۱- طهارت و غسل اوچون پاڭ سو تاپە آمس لىك (شهردە هر زمان سو آخترماق فرضىدیر).

۲- سو استعمال قىلىشىگە مانع بولگەن كسل لىك، سو استعمال قىلگىنيدە سووغىدن اولماق ويا كسل بولماق خطرى بولماق.

۳- سوئىنگ يانىدە دشىن ويا وحشى، زهرلى حيوان بولماق.

۴- زىداندە بولىپ، سو استعمال قىلە آمس لىك.

۵- اولىم بىلن تىدىد قىلينماق.

۶- مسافر بولىپ، يانىدە ايچەمە سوپىدىن اضافە سو بولىس لىك.

۷- قودوقىن سو چىقىرماق امكاني بولىس لىك.

تیمم نینگ فرضلىرى

تیمم نینگ فرضى اوچ دير:

۱- جنابىتنىن پاكلنماق اوچون ويا بى طهارتلىكىنەن پاكلنماق اوچون نىت قىلىماقدىر. بى طهارت بىر كىشى، طلبه سىيگە كورستماق اوچون تیمم آلسە، بونىنگ بىلن نماز اوقييە آلمە يدى.

۲- ايکى قول نينگ ايچىنى پاڭ توپراقگە سورتىب، يوزنىنگ ھەمە سىنى مسح قىلماق.

۳- قوللىنى پاڭ توپراقگە اورىپ، اول راست و كىيىن چې قولنى مسح قىلماق.

تیمم نینگ فرضى ايکى دير، دىكىنلەر ھە باردىر. ايکىنچى و اوچىنچى فرضنى بىر فرض شكىلده آيتماقدە دىرىلر. ايکى شكلى ھە توغرى دير.

تىيم نينگ سىتلرى

- ١- بسم الله بىلن باشلە ماق.
- ٢- توپراقگە آووج نينگ اىچىنى قۇيماق.
- ٣- آووچىرنى توپراق اوستىدە ايلگىرى و كىنگە تارماق.
- ٤- آووچىدە توپراق بار بولسە، توپراق قالمه گىيگە چە، اىكى قولنى، باش برماغلىرى بىلن بىرىرىيگە اورماق.
- ٥- قوللرنى توپراقگە قويىشىدە برماغلرنى آچماق.
- ٦- اولا يوزنى، كىين راست قولنى، كىين چې قولنى مسح قىلماق.
- ٧- طهارت آله دىگن دىك، تيز قىلماق.
- ٨- قوللرده و يوزدە مسح قىلىنەمە گن يير قالمس لىك.
- ٩- تىممەن اول، اميد قىلگىنى يىرده سو آخترماق.
- ١٠- قوللرنى، توپراقگە اوپىب، قوت بىلن قۇيماق.
- ١١- قوللرنى، يوقارىدە بىان قىلىنگەن شكىلە مسح قىلماق.
- ١٢- برماغلرنىنگ آره سىنى مسح قىلماق و بونى قىلىشىدە اوزىيگىنى اوينە تماق.

تىممە شولىگە دقت قىلىش كىرە ك

- ١- بى طهارت بىر كىشى طلبە سىگە كورستماق اوچون، تىمم آلسە، بونىنگ بىلن نماز اوقييە آلمە يدى.
- ٢- تىمم بىلن نماز اوقييە آلماق اوچون، يكە تىممەنگە نىت قىلماق كافى كىلە يدى.
نماز اوچون ھم نىت قىلماق لازمىدیر.
- ٣- بىر توپراقدەن بىر نىچە كىشى تىمم آلالە دى. چونكە، تىمم آلينگەن توپراق و اوخىشلىرى مستعمل بولە يدى. تىممەن كىين قولدن، يوزدەن توکىلگەن چىنگ مستعمل دىر.
- ٤- شافعى و حنبىلەدە تىمم يكە توپراق بىلن آلينە دى. بىيانكى مذھىلدە

[حنفى و مالکیده]، توپراق جنسیدن بولگن هر پاک نرسه بیلن، اوستیده بولزنینگ چنگى بوله سه هم، تیمم آلينه دى. یانیب کل بولگن ويا ایسیغده بیریه آلگن نرسه لر، توپراق جنسیدن ایمس. او حالده، درخت، اوت، تخته، تیمیر، برج، یاغلى رنگ سواغلى دیوار، مس، طلا، شیشه بیلن تیمم آلينه آلمه يدى. چگه بیلن بوله دى. مروارید، مرجان بیلن بوله يدى. چونه و گچ بیلن یوییلگن مرمر، سیمیت، بى سیر فیانس، بى سیر چینی سفال بیلن، لای بیلن بوله دى. يکه لای بار بولسه، سوبى بیمدن آز بولسه، بونینگ بیلن تیمم آلينه دى.

۵- بير تیمم بیلن نماز اوقيماق جائز دير.

۶- مسافر، ايکى كيلومتردن آز اوذاقده سو تاپیله آليشينى نشانه لر بیلن ويا عاقل، بالغ و عادل بير مسلمان نينگ خبر بيريشى بیلن، كوب گمان قيلگنى زمان، هر طرفگه توغرى ايکى يوز متر كيتب ويا بيرينى يوباريپ آختريشى فرض بوله دى. كوب گمان قيلمه سه، سونى آختريشى لازم بوله يدى.

۷- بير كيشى، سونى سوره مسدن تیمم آليب، نمازگه توخته سه، كيin يانيده بولگن عادل بير كيشیدن، سو بارليگينى خبر آلسه، طهارت آليب، نمازىنى قيته دن اوقيدي.

۸- ايکى كيلومتردن اوذاقده سو بارليگيده، تیمم بیلن نماز اوقيماق جائز دير.

۹- نرسه سى آره سيده سو بارليگينى ياددن چىرقىن كيشى، شهرد^{۵۵}، قشلاقده بوله سه، تیمم بیلن نماز اوقييه آله دى.

۱۰- سونينگ خلاص بولگىنى فكر قيلگن كيشى، نمازدن كيin سوبىنى كورسە، تیمم بیلن اوقيگى نمازىنى قيته دن اوقيدي.

۱۱- مسافرنينگ، يانيده بولگنلردن سو ايسته ييشى واجبدىر. سو بيرمه سه لر، تیمم بیلن اوقيدى. رفيقى سونى، بازارده گى نرخىگە ساتسە، اضافه پولى بولگن مسافرنينگ آليشى لازمدىر. ايگە سى، سونى غبن فاحش بیلن [نرخىنى كوب اوستیده] ساتسە، تیمم بیلن اوقيشى جائز دير. بازار نرخىگە آله دىگن اضافه پولى

بومه سه، ينه تیمم آله دی.

- ۱۲ - چولده، يوللرده ایچماق اوچون قوییلگن سو بارلیگیده، تیمم آلينه آله دی.
- ۱۳ - سو آز بولسه، جنپ بولگن کیشی نینگ، حیضلی عیالدن، بی طهارتندن و میتدن اول یویلیشی لازمدیر. سونینگ ایگه سی باشقه لریدن اول یویله دی. ایگه لری علیحده بولگن سولر، بیر بیرگه کیلتیریلگنیده، اول میت یویله دی.
- ۱۴ - جنپ بیر کیشی، تیمم آلگندن کین، طهارتی سینسه، جنپ بومه یدی. آز سو بار بولسه، یکه طهارت آله دی.
- ۱۵ - جنپ کیشی نینگ بدن سطحی نینگ یرمدن کوبی یاره ویا چیچک، قیزیل دیک بولسه تیمم آله دی. تیریسی نینگ کوبی سالم بولسه و یاره لی قسملرینی هول قیلمسدن یویلیشی مکن بولسه، غسل قیله دی. یاره لی قسملرینی هول قیلمسدن یویله آلمه سه ينه تیمم آله دی.

تیمم قده ی آلينه دی؟

- ۱ - اول جنبليکدن ویا بی طهارتليکدن پاکلنماق اوچون نیت قیلینه دی. تیمم بیلن نماز اوقيه آلماق اوچون، یکه تیممگه نیت قیلماق کافی کیلمه یدی. عبادت بولگن باشقه بیر نرسه نی، مثلاً، جنازه نمازی اوقيماق اوچون، سجده^۱ تلاوت قیلماق اوچون ویا طهارت اوچون ویا غسل اوچون تیمم آلیشگه نیت لازمدیر. تیممگه نیت قیلیشده، طهارت بیلن غسلنی جدا قیلیشگه کیره ک یوق دیر. طهارت اوچون نیت قیلماق بیلن، جنابتندن هم پاک بوله دی. جنابتندن پاکلنيشگه نیت قیلینگن تیمم بیلن نماز اوقيله آله دی. طهارت اوچون ایکینچی تیممگه کیره ک یوقدیر.
- ۲ - ایکی بینگنی تیرسکلریدن یوقاری شیمه لگن شکیلده، ایکی قول نینگ ایچینی پاک توپراقگه، تاشگه، تورپاچ ویا چونه سواغلی دیوارگه سورتیب، اینگ آز اوچ برماگنی تیگماق اوزره، ایکی آووچی بیلن یوزنی بیر دفعه مسح قیلماق، یعنی سیغه ماق. قولی، یوزی نینگ ایگنه اوچیچه بیریگه تیگمه سه، تیمم آلينگن بومه یدی.

یوزنی کامل مسح قیله آماق اوچون، آووچلر آچیق و تورت برماغ بیربیرلریگه یاپشیغ و ایکی قول نینگ، ایکیسی بیر آره ده اوژون برماغلری نینگ اوچلری بیربیرلریگه تیگن شکيلده، آوچ ایچلرینی ساچ قیرقیمیگه قوییب، جغگه توغری آهسته آهسته توشیریله دی. برماغلر افقی وضعیته پیشانه نی، کوز قپاقلرینی، بورون نینگ ایکی یانینی و لبلرنینگ اوستلرینی و جغ نینگ یوز قسمینی یخشیل مسح قیلیش کیره ک. بو اثناده آوچ ایچلری هم یوزلرني مسح قیله دی.

۳- ایکی آووجنی ینه توپراقگه سورتیب، بیربیرلریگه اوریب، چنگ و توپراقنى قاقگندن کیین، اول چپ قول نینگ تورت برماغى ایچى بیلن، راست قولنینگ تگ یوزنی، برماغ اوچیدن تیرسکنگه توغری مسح قیلیب کیین، قولنینگ ایچ یوزنی، چپ آوچ ایچى بیلن، تیرسکدن آووجگه چە مسح قیلماق و کیین چپ باش برماغ ایچى بیلن، راست باش برماغ تشینی مسح قیلماق دیر. اوزىکنى چىرقماق لازمدىر. کیین، ینه بوندە ی راست قول بیلن، چپ قول [تیرسک بیلن بیرلیکدە] مسح بولینه دی. قول آیه سینى توپراقگه سورقاق لازمدىر. توپراق نینگ، چنگ نینگ قولده قالىشى لازم ايمس. طھارت و غسل اوچون تیمم عینى دیر.

تیمممنی بوزه دیگن نرسه لر

تیمممنی کیره کلی قیلگن عندر حالى اورته دن کوتولگنیدە، سو تاپیلگنیدە، طھارتنى و غسلنى بوزه دیگن حاللرددە، تیمم هم بوزیله دی.

طھارت نینگ، غسل نینگ و تیمم نینگ فایدە لرى

عبدات مقصدی بیلن قیلینگن هر ایکی پاکلیک، بدن ساغلىغىمیز اوچون جودە کوپ فایدە لرنى حاصل قیلماقدە دیر. بدنى فایدە لرى نینگ یانىدە، روح ساغلىغى جهتىدەن هم فایدە سى کوپدىر. تثبت قیلینگن بى حد فایدە لرىدە بعضىلرینى شوندە ی قطارلىب بىلە مىز:

۱- کونلیک حیاتىمیزدە، قوللریمیز نینگ تیگمە گىنى بىر، اوتمە گىنى [بوقىشىمە

گنى] ميكروب قالمه يدى. انه طهارت آليشده، قول، يوز و اياغلرنى يوماق، جلد كسل ليكلرى و التهابلى اوچون اينگ يخشى بير اسره ش دير. ميكروبلر، طفيلي باكتيريلرى نينگ بعضىلىرى بدنگه پوست يولى بىلن داخل بوله ديلر.

۲- تنفس سيسىتميزنىنگ نگهبان ليگينى قىلگن بوروونى يوماق بىلن، چنگ و ميكروب يعىندىلىرى نينگ بدنگه كيريشلىرى نينگ اونگى آلينگن بولماقده.

۳- يوزنىنگ يوپيليشى، جلدلى قوتلتىرە دى، باشدە گى آغىرلىكى و آرغينلىكى يىنگيل قىلە دى. رگلرنى و عصبلرنى حرکتگە كيلتىرە دى. دواملى طهارت آلگنلرنىنگ، قريسه لر هم يوزلىدە گى چيرايلى ليكلرى نينگ كىتمە يىشى بو يوزدەن دير.

۴- جنبىليگە سبب بولگن حاللرده بوپوك بير انزى صرف قيلينماقده، قلب و دوره سرعى آشماقده، تنفس سريع بولماقده. بدن نينگ بى حد ايشله شى بىلن هم آرغينلىك، فيصلە ليك، سُستilik و بى جانلىك حس قيلينماقده، عمومىت بىلن ذهنى فعالىتلر بولگىنچە آهستە بولماقده دير. غسل بىلن بدن ايسكى زىنە ليگينى آله دى. بدنى معين فصللر بىلن دواملى يوماق، محافظ حكيم ليك جهتىدين فوق العاده مهم دير.

۵- بدنىميزنىنگ نورمالدە بير ستاتيك الكتريك تعادلى باردىر. بدن ساغلىغى بو الكتريكسيل تعادل بىلن يقينىن علاقە لى دير. بو تعادل، روانى فشارلر، اقليم شرطلىرى، كييم نرسە لرى، حيات و ايش يىرلىرى و بو آره ده غسلنى كىره كلى قىلگن حاللر بىلن بوزيلە دى. بو الكتريكسيل يوك، غضب حالىدە نورمال نينگ تورت برابرىگە، غسلنى كىره كلى قىلگن حاللرده ۱۲ برابرىگە چىقماقده. كونيميزدە " قىزىل اوته سى" (انفرا-روژه) شاعاعلر بىلن تش پوست نينگ مخصوص عكسلرى آلينگن، بو عكسلرددە جنسى مناسبىتنى كىين، بدن نينگ همه سطحى نينگ اضافە ستاتيك الكتريك طبقە سى بىلن ياپىلگنى تثبيت قىلینگن. بو طبقە، پوست نينگ آكسىزىن آليپ يېرىشىگە مانع بولگى دىك، جلدلىنگ رنگى نينگ بوزپيليشىگە و تىز

قیریشیشیگه سبب بوله دی. بو وضعیتدن قوتیلماق اوچون بدن نینگ ایگنه اوچیچه بیری هم قالمه ی دیگن شکیلده تماماً یویلیشی کیره ک بوله دی. بو سبب بیلن سو ذره لری، منفی الکتریک فشارینی آلیب، بدنی توپراقله ماقده و ینگیدن نورمالگه تبدیل قیلماقده. بو لحاظدن غسل، طبی جهتدن هم قطعی صورتده قیلینیشی لازم بولگن بیر پاکلیک دیر.

٦- طهارت و غسل طهارتی نینگ، دوره سیستمیده هم مثبت تأثیرلری بوماقدنه. رگلرده گی قتیغleshیش و تارلشیشنی اونگینی آله دی. طهارتده موضوعی بیر آگاه لنتیریش باردیر. لنف سیستمی، اینگ مهم مرکزلریدن بیری بولگن بورون آرقه سی و بادمجیکلر [بادمچه بیزلم] یویلیب آگاه لنتیریلماقدنه. بوندن باشقه گردن و یانلری نینگ یویلیشی هم، لنف سیستمیگه تأثیر قیله دی. طهارت و غسل بیلن آسانلشگن لنف سی یاردمی بیلن، لنفسویت دیلیگن اوریشچی حجره لر بدنی ضررلی عنصرلردن اسره ی دیلر و بدن مقاومنی کوپلتیره دیلر.

٧- سو تاپیلمه گنی زمان توپراق بیلن آلینگن تیمم هم بویوک اندازه ده بدنده گی ستاتیک الکتریکنی یوق قیلماقدنه دیر.

٢- نجاستدن طهارت

بدنده، کویله ک ده و نماز اوقيیه دیگن بیرده نخاست، چتل لیک بولس لیک دیر. قرص، باشلیک، صله، مسی و نعلین هم کویله ک دن حساب بوله دی. گردنگه اوره لگن گردن پیچ نینگ آسیلگن قسمی، نماز اوقيگن بیلن بیرلیکده حرکت قیلگنی اوچون کویله ک حساب بوله دی و بو بیری پاک بولمه سه، نماز قبول بولمه يدی. گیلم نینگ، باسگنی و باشینی قویگنی بیری پاک بولگنیده، باشقه بیریده نخاست بولسه، نماز قبول بولینه دی. چونکه فرش، گردن پیچ دیک بدنگه متصل ایمس. اما آغزی محکم بوتل ایچیده، ادرار تاشیگن نینگ نمازی حائز بولمه يدی. چونکه، بوتل بول نینگ اورته گه کیلگنی بیر ایمس. [بوندن توشینیله دی که، کیسه سیده آغزی محکم کولونیا، ایتیل

الکول، تنتوردیوت بوتلی و یا محکم قطیده گی قانلی دستمال، نحس لته بارلیگیده نماز اوقيماق جائز ايمس.] ايکي اياغ نينگ باسگنگي و سجده قيلگنگ ييرينينگ پاک بوليشي لازميدير. نجاست اوستيگه يايپغ لته، شيشه، نيلون اوستيگه نماز قبول بوله دى. سجده ده ايته ک لري قوروچ نجاستگه تيگسه، ضرري بوله يدي.

تيريده، کويله ک ده، نماز اوقيلگن ييرده، (درهم مقداري) ويا کوپراغ غليظ نجاست بوله سه، نماز قبول بولسه هم، درهم مقداري بولسه، تحريمًا مکروه بوله دى و يوماق واجب بوله دى. درهمند کوب بولسه، يوماق فرض بوله دى. آز بولسه سنتدير. شراب نينگ قطره سينى هم يوماق فرضدير. امامينگه [امام ابو يوسف و امام محمدگه] کوره و بيانکي اوچ مذهبde [مالکي، شافعى و حنبليده] غليظ نجاستلرنينگ همه سى نينگ ذره سينى هم يوماق فرضدير. نجاست مقداري، يوقيشنگى زمان ايمس، نمازگه توخته ييشيده بولگن مقداري دير.

درهم مقداري، قتيغ نجاستلرده، بير مثقال، يعني تورت گرام و سكسن سانتى گرام آغيرilik دير. آقوچى نجاستلرده، آچيق قول آيه سيده گي سونينگ يوزى كينگلىكى چه سطحى دير. بير مثقالدن آز بولگن قتيغ نجاست کويله ک نينگ، آوچ ايجيدن وسیع راغ يوزىگه ياييلگنیده نمازگه مانع بوله يدي.

نجاست ايکي تورلى دير:

- ١ - غليظ نجاست: انساندن چيقگنيده، طهارت ويا غسلگه سبب بولگن هر نرسه، گوشتى ييلمه گن حيوانلرنينگ، (کور شپه لک تشرى) و بچه لري نينگ يوزيلگن، دباغلئمه گن [ايشلئمه گن] پوستى، گوشتى، چتلىكى و بولى، انسان نينگ و همه حيوانلرنينگ قاني و شراب، لاش، دونغر گوشتى و كتك حيوانلرى نينگ چتل ليكى و يوك حيوانلرى نينگ، ڦوى و ايچكى (گيچى) نينگ نجاستلارى، غليظ دير.
- ٢ - خفيف نجاست: خفيف بولگن نجاستلردن، بير عضوگه و کويله ک نينگ بير قسمىگه يوقيشنگنيده، بو قسم ويا عضو نينگ تورنده بيرچه سى نمازگه ضرر

بیرمه يدی. گوشتی بیلگن تورت ایاغلی حیوانلرینیگ بولی و گوشتی بیلمه گن قوشلرینیگ چتل لیگی خفیف دیر. کپز، چومچیق و اوخششلری دیک گوشتی بیلگن قوشلرینیگ چتل لیگی پاکدیر.

شراب نینگ، ایمیقلینیشی [تمامدیریشی] بیلن قولگه کیلئیریلگن راقی و ایتیل الکول غلیظ بخاست بولیپ، ایچیلیشی شراب دیک حرامدیر. نماز اوقيیشیده، فان، ایتیل الکول و الکولی ایچیملیکلر، کویله ک دن و جلددن یوپیلیپ پاکلنیشی کیره ک. اوچماق بیلن پاک بولمه يدی. بولر بولینگن بوتل و اوخششلرنی کیسه دن چیقریش کیره ک.

بخاست، هر پاک سو بیلن، طهارت و غسل قیلینگن سو بیلن، سرکه و گل سوبی دیک آقوچی مايعلر بیلن پاکلنہ دی. طهارتندہ، غسلدہ استعمال بولگن سوگہ (مستعمل سو) دیلہ دی. بو سو پاکدیر. لیکن، حدشی پاکلاوچی ایمس. بونینگ بیلن بخاست پاک بوله دی. لیکن، طهارت آلینمه يدی و غسل قیلینمه يدی.

استنجاء: اونگدن و آرقہ دن بخاست چیقگنیده، بو ییرلرني پاک قیلیشگه استنجاء دیلہ دی. استنجاء سنت مؤکده دیر. یعنی بیت الخلاده طهارت سینگندن کیین، ایرکک و عیال نینگ، تاش بیلن وبا سو بیلن، اونگینی و آرقہ سینی پاکلب ادرار و چتل لیک قویلمه ییشی سنتدیر. لیکن، باشقہ سی نینگ یانیده عورت ییرینی آچمسدن سو بیلن استنجاء قیله آلمہ سه، چتللیک کوب بولسہ هم، سو بیلن استنجاءدن صرف نظر بوله دی. عورت ییرینی آچمه يدی. نمازنی اوندہ ی اوقيدی. آچسہ فاسق بوله دی. حرام ایشله گن بوله دی. خلوت بیر ییر تاپکنیده سو بیلن استنجاء قیله دی و نمازنی قیته دن اوقيدی. چونکه، بیر امرنی قیلماق، بیر حرامنی ایشلشیگه سبب بولسہ، حرامنی ایشله مس لیک اوچجون، او امر [تأخير ایتیله دی ویا] ترک ایتیله دی، قیلینمه يدی.

استخوان، طعام، کود، خشت، گلدان و شیشه پارچه لری، کومور، حیوان ییمی و باشقہ سی نینگ مالی بیلن و مخترم، یعنی پول قیله دیگن نرسه لر، مثلًا

اپک بیلن، مسجددن چیپیلگن نرسه لر بیلن، زمزم سوبی بیلن، برگ بیلن، کاغذ بیلن استنجاء تحبیاً مکروه دیر. بوش کاغذگه هم حرمت لازمدیر. محتم بوله گن اسلمر، دینگه یره مه گن خطлер بولگن کاغذلر و اخبار بیلن استنجاء جائز دیر. اما اسلام حرفلری بیلن یازیلگن هیچ بیر کاغذ بیلن استنجاء قیلینمه يدی. اونگنی و آرقه نی قبله گه بوریب و ایاغده و بی عذر یلنعاچ طهارت سیندیرماق مکروه دیر. ادرار بیغیلگن ییرده غسل جائز ایمس. لیکن، بول آقیب کیته دی، بیغیلمه سه، بولر جائز بوله دی. استنجاءده استعمال بولگن سو نجس بوله دی. کویله ک گه سچرتمه بیش کیره ک. بونینگ اوچون استنجاء قیلیشدہ، عورت ییرینی آچماق، خلوت ییرده قیلماق لازمدیر. نل باشیده، قولینی نیکری نینگ ایچیگه سوقیب، ادرار ییرینی آووچده گی سوگه سورتیب یوماق بیلن استنجاء بوله يدی. ادرار تامچیسی یوقیشگنیده، آووچده گی سو نجس بوله دی و تامگنی اوست باش، نیکر نجس بوله دی. بو سونینگ تامگنی یېرلریننگ بیغیندیسی آووج ایچیدن کوپ بولسه، نماز قبول بوله يدی.

استبراء: ایرکلرلریننگ یوریب، یوته لیب ویا چپ طرفگه یاتیب (استبراء) قیلیشی، یعنی ادرار یولیده تامچیلر قوییلمه بیشی واجبدیر. ادرار تامچیسی قالمه گنیگه قناعت کیلمسدن طهارت آلمه بیش کیره ک. بیر تامچی سیزسه، هم طهارت سینه دی، همده اوست باش کیرله دی. نیکرگه آووج ایچیدن آز سیزسه، طهارت آلیب اوچیگنی نماز مکروه بوله دی. کوپ سیزسه، نماز قبول بوله يدی. استبراءده قیینچیلیک تارتگنلر، ارپه چه نباتی پخته فیلته سینی ادرار تیشیگیگه قوییشی کیره ک. سیزگن ادرارنی پخته ایمه دی. یکه پخته نینگ اوچی نینگ تشقرده قالمه بیشی لازمدیر.

-۳- ستر عورت

(عورت محلی و عیاللریننگ یاپیلیشلری):

بیر کیشی نینگ آچیشی، باشقه سیگه کورستیشی و باشقه سی نینگ قره بیشی حرام بولگن یېرلریگه (عورت محلی) دیله دی. ایرکلرلریننگ عورت محلی

کينديكدن، تيزه تيگه چه دير. تيزه عورت دير. بو ييرلىرى آچيق ليك پيتىدە اوقيلىگە نماز قبول بولە يدى. نماز اوقيشىدە، بدن نينگ باشقە قىمىلىنى (قوللارنى، باشنى) ياپماق، (جراب كىيماق) ايرككلرگە سنتدىر. بو ييرلىرى آچيق نماز اوقيشلىرى مكروه دير. عياللرنىنگ آوچ ئىجلەيدن و يوزلىيدن باشقە هر ييرلىرى، قوللارنى نينگ اوستى، ساچلىرى و اياغلىرى تورت مذهبىدە هم عورت دير. بونىنگ اوچون عياللرگە (عورت) دىليلگەن. [قوللار نينگ اوستى عورت ايمس دىكەن ارزشلى كتابلر كوب دير. بولرگە كورە، عياللر نينگ بىلە ك لىرگە چە قوللارنى نينگ اوستى آچيق اوقيشلىرى جائز بولە دى. لىكىن، كتابلر نينگ ھە سىگە تابع بولگەن بولماق اوچون، عياللر نينگ قوللارنى ياپىلە دىكىنچە اوزون يىنگلى ئمازلىك ويا كينگ قرص بىلن قوللارنى ياپىغ شكىلدە اوقيشلىرى، يخشىراغ بولە دى.] بو ييرلىنى ياپىشى فرض دير. عورت عضولارىدىن قىسى بىرى نينگ تورتىدە بىرىسى، بىر ركىن آچيق قالسە، نماز بوزىلە دى. آزى آچىلسە بوزىلمە يدى. نمازى مكروه بولە دى. نازك بولىپ، ايچىدە گى عضونىنگ شكلى ويا رنگى كورىلگەن تىكە، يوق دىماقدىر.

عياللرنىنگ، نماز تىقىرى سىدە، يكە ليكىدە، تيزه و كيندىك آره سىنى ياپىشى فرض بولىپ، بىلينى و قرنىنى ياپىشى واجب، باشقە ييرلىنى ياپىشى ادبدىر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويورە ديلر كە: (نامحرم عيالگە شهوت بىلن قره گن بىر كىشى نينگ كوزلرى الاو بىلن تولدىرىلىپ، دوزخگە داخل قىلىنە دى. نامحرم عيال بىلن قول بىرىپ كورىشكەن نينگ قوللارى گردن آرقە سىدەن باخلىنىپ، دوزخگە چىپىلە دى. نامحرم عيال بىلن بى كىرگە شهوت بىلن گېلىشىڭلار، هر كلمە سى اوچون بىر مىنگ يىل دوزخىدە قالە دى.)

باشقە بىر حديث شريفىدە بولسىه: (ھمسايىھ عياليگە و رفيقلرى نينگ عيال لرىگە شهوت بىلن قره ماق، بىگانە عيال لرگە قره ماقدەن اون برابر كوب گناه دير. اوپلى عيال لرگە قره ماق، قىزلىگە قره ماقدەن بىر مىنگ برابر كويراغ گناه دير. زنا گناه لرى

هم بونده ى دير) بوپوريلدى.

رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بوپورديلىر كه: (يا على! راينىگنى آچمه و اوليك ويا تيريك، هىچ كيم نينگ ران ييرىگە قره مە!)

باشقە بير حديث شريفده؟ (عورت ييرلىنىڭىزنى آچمه نكىز. چونكە، يانىنگىزدىن هىچ ايرىلمە گن كىشىلەر باردىر. اولىدۇن حىا قىلىنگلەر و اولرگە حرمەتلى بولىنگلەر) [بولر، حافظە فرشتە لرى دير] بوپوريلدى.

ينه حديث شريفلارده بوپوريلدى كه: (عورت ييرلىنىڭىزنى ياب. زوجنگدن [خانمېنگىزدىن] و كىزىنگىزدىن باشقە سىگە كورستىم. يكە ليكده هم الله تعالى دن حىا قىلىنگلەر!) (اوزلىنى عياللرگە اوختىتىگەن ايرككلرگە و ايرككلرگە اوختىتىگەن عياللرگە الله لعنت ايلە سىئىن!)

(بىر قىزىنېنگ چىرايلىلىكىنى كورگەن كىشى، كوزىنى اوندۇن درحال آيسرسە، الله تعالى يىنگى بىر عبادت ثوابى احسان قىلە دى كە، بو عبادت نىنگ لذتىنى درحال حس قىلە دى.)

(عورت ييرلىنى آچگەنگە و باشقە سى نىنگ عورت ييرىگە قره گنگە، الله لعنت ايلە سىئىن!)

(اوزىنى بىر قومگە اوختىتىگەن، اولىدۇن بولە دى). دىمك كە، اخلاقىنى، ايشلىرىنى ويا كويىلە كە لرىنى باشقە لرىگە اوختىتىگەن اولىدۇن بولە دى. مۇدگە، كافىرلىنىنگ عادتلىرىگە تابع بولگەنلەر، حراملرگە يخشى صنعت اسىمىنى تاقىنلەر و حرام ايشلە گنلرگە صنعتكار، متىقى دىگەنلەر، بو حديث شريفلاردن عبرت آليشى كىرە كە، قورقىشى كىرە كە، اويعانىشلىرى كىرە كە دير.

ايىكك ايركك نىنگ و عيال عيال نىنگ عورت ييرىگە هم قره يىشلىرى حرامدىر. كورىلە دى كە، ايرككلرنىنگ عياللرگە و عياللرنىنگ، ايرككلرنىنگ عورت ييرىگە قره يىشلىرى حرام بولگەن دىك، ايرككلرنىنگ ايركك نىنگ عورت ييرىگە و عياللرنىنگ عيال

نینگ عورت بیریگه قره بیشلری هم حرامدیر. ایرکک نینگ ایرکک اوچون و عیال اوچون عورت محلی، تیزه بیلن کیندیک آره سیدیر. عیال نینگ عیال اوچون عورت محلی هم بونده ی دیر. عیال نینگ نامحرم ایرکک اوچون عورت محلی بولسه، قوللریدن و یوزیدن باشقه همه بدنی دیر. نامحرم عیال نینگ عورت بیریگه بی شهوت هم قره ماق حرامدیر. کوریه تگیده یلنغاچ یاتنگن بیر کسل، باشی کوریه ایچیده لیگیده، اشاره بیلن نماز اوقيگنیده، یلنغاچ اوقيگن بوله دی. باشينی کوریه دن چيقریب اوقيسه، کوریه بیلن یاپیغ اوقيگن بولیب، جائز بوله دی.

بیر ایرکک، نکاح بیلن آليشی ابدی حرام بولگن، اونسکیز (محروم) عیال نینگ، باشیگه، یوزیگه، گردنیگه، قوللریگه، تیزه دن قویی ایاغیگه چه، شهوتدن مطمئن بولسه قره آله دی. بو کیشی، سینه لریگه، قولتیغله رانلریگه، تیزه لریگه و بیلیگه قره آلمه يدی. بیر عیال اوچون، عمکی، عمه، خاله و تاغه باله لری هم نامحرم ایرکک دی دیر. یزنه، قیین ایناغه سی هم نامحرم ایرکک دیر. بولر بیلن گپلشیشی، مذاقلشیشی و بیر ییرده بولیشی حرامدیر. ایرککلرنینگ هم عمکی، عمه، خاله و تاغه قیزلری بیلن و قیین سینگیل و ینگه بیلن گپلشیشلری حرامدیر.

بیر ایرکک، حرم بولگن اونسکیز عیال بیلن اولگنگه چه اویلننه آلمه يدی. بولر بیلن گپلشه آله دی. یکه شکیلده بیر ییرده قاله آله دی. عیال هم، اونسکیز ایرکک بیلن اویلننه آلمه يدی. بو اونسکیز ایرکک و عیال شولر دیر:

نسب بیلن قرینداش بولگنلر

عیاللر:

ایركکلر:

۱ - آنه.

۱ - آته.

۲ - آنه سینینگ و آنه سینینگ

۲ - آته سینینگ و آنه سینینگ

آنے لری

آته لری

- ۳- قیزی و اوغلی نینگ
و قیزی نینگ قیزلری.
- ۴- سینگلی.
۵- سینگلی سی نینگ قیزلری.
- ۶- ایناغه سی نینگ قیزلری.
- ۷- عمه و خاله
- ۳- اوغلی و اوغلی نینگ
و قیزی نینگ اوغیللری.
- ۴- ایناغه سی.
- ۵- ایناغه سینینگ اوغیللری.
- ۶- سینگلی سی نینگ اوغیللری.
- ۷- عمکی و تاغه.

سُوت بیلن قرینداش بولگنلر

عیاللر:

ایرككلر:

- ۸- سوت آته.
- ۹- سوت آته سی نینگ
و آنه سی نینگ آته لری.
- ۱۰- سوت اوغلی، سوت قیزی، سوت قیزی نینگ
و سوت اوغلی نینگ اوغیللری.
- ۱۱- سوت سینگلی.
- ۱۲- سوت سینگلی سی نینگ قیزلری.
- ۱۳- سوت ایناغه سی نینگ
قیزلری.
- ۱۴- سوت عمه و تاغه لری.

قودالیک (ازدواج) بیلن قرینداش بولگنلر

عیاللر:

ایرككلر:

- ۱۵- قین آنه.
- ۱۶- اوگی قیزی.
- ۱۷- اوگی آنه.
- ۱۸- کیلین.
- ۱۵- قین آته.
- ۱۶- اوگی اوغلی
- ۱۷- اوگی آته.
- ۱۸- کیاو.

عورت محلی آچيق شكيلده کوچه گه چيقگن و باشقه لري نينگ عورت
ييرليگه قره گن، ايركلر و قيزلر، دوزخ نينگ کوب قيزغين شعله لي علوئيده يانه
ديلر.

٤- استقبال قبله

(قبله گه ايلنماق)

نمازني کعبه گه توغرى اوقيماق دير. مكه^۱ مكرمه شهرىده بولگن کعبه بناسي
نينگ استقامتيگه (قبله) ديله دى. قبله اول (قدس) ايدى. هجرتدن اوسيتى آى كين
شعبان آبي نينگ اورته سиде سه شنبه کونى، کعبه گه ايلنيليشى امر بوليندى.
قبله، کعبه بناسي ايمىس، زمينى دير. يعني، ييردن عرشگه چه، او بوش ليك
قبله دير. بونينگ اوچون دينگيز و قودوق تگلريده، بلند تاغلرده و طياره لرده بو
جهتگه توغرى نماز اوقيله دى. کوز عصبلرى نينگ چپراس استقاماتى آره سиде گى
آچيقلىق کعبه گه راست كيلسه، [حنفى و مالكى مذهبلىدە] نماز صحيح بوله دى.
(بو زاويه تقرىباً ٤٥ درجه دير). ليكن:

۱- کسل ليك سببى، ۲- نرسه سى نينگ اوغىرنىماق خطرى، ۳- وحشى
حيوان خطرى، ۴- دشمن كورىش خطرى، ۵- حيوانىدەن توشكىنيدە، ينه بى ياردم
مېنه آلمە ئى دىگن بولسە، ايکى نمازنى [پىشىن بىلن عصرنى و آقشام بىلن خفتتنى،
مالكى ويا شافعى مذهبىنى تقلىد قىلىپ] جمع قىلىپ هم اوقييە آلمە سە، نمازىنى
کوچى يىتگى طرفگە توغرى آيلنىب اوقيدى. كيمە دە، رىلدە و طياره لرده قبله گه
ايلنماق شرطدىر.

٥- نماز وقتلرى

رسول اكرم "صلى الله عليه وسلم" بير حديث شريفده بويوردىلر كە، (جبرائيل
عليه السلام کعبه دروازه سى يانىدە ايکى كون منگە امام بولدى. ايكمىز، فجر
چيقىشىدە بامداد نمازىنى، قوياش [آفتتاب] تىيە دن آيرىلىشىدە پىشىننى، هە نرسە

نینگ سایه سی اوز بوبی بولگنیده عصرنی، قویاش باتیشیده [اوست کناری غایب بولگنیده] آقشامنی و شفق قرگنیده خفتنی اوقدیدک. ایکینچی کون هم، بامداد نمازینی، هوا یاختی بولگنیده، پیشیننی، هر نرسه نینگ سایه سی اوز بوبی نینگ ایکی برابری بولگنیده، عصرنی، بوندن درحال کین، آقشامنی، روزه آچیلگنی زمان، خفتنی، کیچه نینگ اوچته بیری بولگنیده اوقدیدک. کین یا مُحمد! سینیگ و اوتنگ پیغمبرلر نینگ نماز وقتلری بو دیر. امتینگ، بیش وقت نمازنینگ هر بیرینی، بو اوقيکنیمیز ایکی وقت نینگ آره سیده اوقيسینلر دیدی). هرکون اوقيلیشی امر بولینگ نماز سانی نینگ بیش بولگنی بوردن هم توشنینیلماقده دیر.

بامداد نمازی وقتی: فجر نینگ چیقیشیدن، یعنی شرقده آقلیک باشله شیدن باشلب، قویاش چیقگنگه چه دیر.

پیشین نمازی وقتی: سایه لر قیسه بولیب، اوzon بولیشگه باشلگنی زماندن باشلب و سایه بیر برابری ویا ایکی برابری اوzon بولگنگه چه دوام قیله دی. بیرینچیسی ایکی امامگه، یعنی امام ابو یوسف بیلن امام محمدگه کوره، ایکینچیسی بولسه، امام اعظم ابوحنیفه "رحمه الله عليهم" گه کوره دیر.

عصر نمازی وقتی: پیشین وقتی خلاص بولگنیده باشله یدی. بو هم:

۱ - امام ابو یوسف و امام محمدگه کوره، سایه اوزینی اورته گه کیلتیرگن جسمچه اوzon بولگنیده باشله یدی و قویاش غایب بولگنگه چه دوام قیله دی.

۲ - امام اعظم ابو حنیفه گه کوره بولسه؛ سایه اوزینی اورته گه کیلتیرگن جسم نینگ ایکی برابری بولگنیده باشله یدی، قویاش غایب بولگنگه چه دوام قیله دی.

لیکن، قویاش سرغه یگندن کین یعنی افق خطیگه بیر نیزه بوبی یقین بولگنیده، هر نمازنی اوقيماق حرامدیر. یعنی عصر نمازنی بونچه کیچیکتیرماق حرام دیر. لیکن، عصر نمازنی اوقيمه گن بولسه، قویاش باتگنگه چه هم اوقيماق لازمدیر. آقشام نمازی وقتی: قویاش غایب بولگندن کین باشلب، شفق قرگنگه چه،

يعنى قيزيل ليك غايب بولگنگه چه دوام قيله دى.

خفتن نمازى وقتى: آفشام نمازى وقتى نينگ چيقىشىدەن، باشلىپ فجرنىڭ آقريشىگە چە دوام قيله دى. امام اعظم ابو حنيفة "رحمة الله عليه" گە كوره، خفتن نينگ وقتى، آسمانلرده گى آقلilik غايب بولگىيىدە باشله يدى. هكىدا عصر وقتىدە بوندە ئى اوتگن ايدى. يعنى ايكى امامگە كوره خفتن وقتى بولگىندىن كىين، اينگ آز يىرمى ساعت علاوه قره ب تورىب خفتتىنى اوقيسە، همه اماملىگە كوره اوقيگەن بولە دى.

خفتن نمازىنى بى عذر، شرعى كىچە نينگ يرمى سيدن كىين گە قومىاق مكروه دير.

نمازلرنى وقتلىرىدىن اول و كىين اوقيماق حرامدىر. كىته گناھ دير. (تركىيە گزىتە سى) نينگ تيارلە گى دیوار تقوىعلرىدە، نماز و امساك وقتلىرى توغرى شكىلده يىلىدىرىلگەن.

نماز اوقيىشى تحريمًا مكروه، يعنى حرام بولگن وقتلى اوچدىر. بو اوج وقتىدە باشلىنگن فرضلىر صحيح بولە يدى. قوياش چيقىشىدە، باتىشىدە، كوندوز اورتە سى پيتىدە دير. بو اوج وقتىدە، اوّلدەن تيارلەنگن جنازە نينگ نمازى، سجدة تلاوت و سجدة سهو هم جائز ايمىس. قوياش باتىشىدە، يكە او كون نينگ عصر نمازى اوقيلە دى.

يكە نفل اوقيماق مكروه بولگن ايكى وقت باردىر. بامداد نمازى نينگ فرضىنى اوقيگىندىن كىين، قوياش چيقىنگە چە. عصر فرضىنى اوقيگىندىن كىين، آفشام نينگ فرضىدىن اول نفل اوقيماق مكروه دير.

ايضاح (قطبلرده نماز و روزه):

هر مملكت نينگ نماز وقتى، او مملكت نينگ خط استوادن اوزاقلilik و فصللىرگە كوره تغىير قيلە دى:

٦٧ درجه دن اوتكن شمال قطب دائيرە سى نينگ شمالىدە بولگن سووغ مملكتىردى، قوياش نينگ ميلى كوب بولگى زمانلرده، شفق غايب بولىسىدىن فجر باشله يدى. بونينگ اوچۇن بالتىك دينگىزى نينگ شمال اوچىدە، تابستانىدە كىچە بولە ئى، خفتن و بامداد نمازلرنى وقتى باشله مە يدى.

حنفى مذهبىدە وقت، نمازىنگ شرطى ايمىس، سببى دير. سبب كورىلەمە سە، نماز فرض بولە يدى. او حالدە، بوندە ئى ملکتىرددە بولگەن مسلمانلىرى بو اىكى نماز فرض بولە يدى. جنوب يېئم گۈرە دە، هر يېئر دينگىز بولگىنى اوچۇن بوندە ئى ملکت يوقدىر.

شعبان نىنگ اوتىزىنچى كىچە سى، بېر شهردە ھلال كورىلگىنيدە، ھەمە دىنادە روزە گە باشلە ماق لازم بولە دى. كوندوز كورىلگەن ھلال كىلە دىگەن كىچە نىنگ ھالالىدىر. [قطىلرگە و آيىگە كىتىگەن مسلمان نىنگ ھەم، مسافر بولە سە، بو آيدە كوندوزلىرى روزە توتىشى لازمىدىر. يىگىرمە تورت ساعتىن اوزاق راغ كونلارده، روزە گە ساعت بىلەن باشلە يدى و ساعت بىلەن آچە دى. كوندوزى بوندە ئى اوزون بولە گە بېر شهردە گى مسلمانلىرىنىڭ زمانىگە تابع بولە دى. اگر روزە تۇقە سە، كوندوزلىرى اوزاق بولە گەن يېئرگە كىلگىنيدە قضايسىنى توتە دى.]

أذان و اقامه

أذان، ھەمە گە بىلدىرماق دىماق. بىش وقت نماز و قضا نمازلىرى اوچۇن و جمعە نمازىدە خطىب نىنگ قرشى سىدە، ايرككلرنىنگ أذان آيتىشى، سنت مؤكىدە دير. عىاللرنىنگ أذان و اقامە آيتىشى مكروه دير. أذان، باشقە سىگە وقتى بىلدىرماق اوچۇن، بلنددە ايتىلە دى. أذان ايتىشىدە، اىكى قول نى كوتىپ، هر بىرى نىنگ بېر بىرماغىنى اىكى قولاغى نىنگ تىشىگىگە قوماقدا مستحبدىر. اقامە آيتماق، أذاندىن افضل راغ دير. أذان و اقامە، قبلە گە توغرى آيتىلە دى. آيتىلېشىدە گېرىلەمە يدى، سلامىگە جواب بىرىلەمە يدى.

أذان و اقامە قىسى حاللىرددە آيتىلە دى؟

1 - چمندە، بوسستاندە يكە ويا جماعت بىلەن قضا اوقيشىدە، ايرككلرنىنگ أذانى و اقامە نى بلند سىيس بىلەن آيتىشلىرى سىنتدىر. أذانى ايشىتىگەن انسانلار، چىنلەر، تاشلەر، قىامت كونى شاهد بولە دى. بېر نىچە قضا نمازىنى بېر آره دە اوقيگەن، اول أذان و اقامە آيتە دى. كېيىن كى قىصالنى اوقيشىدە، ھەمە سىگە يكە اقامە آيتە دى. كېيىن كى

قضالرده أذان آيتمه سه هم بوله دى.

۲- اوبيده يكه ويا جماعت بيلن وقت نمازي اوقيگن، أذان و اقامه آيتمه يدي.
چونکه، مسجدده آيتيلگن أذان و اقامه اويلرده هم آيتيلگن حساب بوله دى. اما،
آيتيشلري افضل دير. ناحيه مسجدديده و جماعتي معين كيشيلر بولگن هر مسجدده،
وقت نمازي، جماعت بيلن اوقيلگندن كين، يكه اوقيگن كيشي، أذان و اقامه آيتمه يدي.
يوللرده بولگن ويا امامي و مؤذني بولمه گن و جماعتي معين كيشيلر بولمه گن
مسجددرده، تورلى زمانلرده كيلگنلر، بير وقت نينگ نمازي اوچون، تورلى جماعتلر قيله
ديلر. هر جماعت اوچون أذان و اقامه آيتيله دى. بونده ى مسجدده يكه اوقيگن هم
أذان و اقامه نى اوزى ايشيتە دىكىنچە سيس بيلن آيته دى.

۳- مسافر بولگنلر، اوز آره لريده گى جماعت بيلن هم، يكه اوقيشده هم أذان
و اقامه آيته دى. يكه اوقيگن نينگ يانيده، رفيقلرى بار بولسە، أذاننى ترك قيله آله
دى. سفرى بولگن كيشى بير اوبيده يكه اوقيشىدە هم، أذان و اقامه ايتە دى.
چونکه، مسجدده آيتيلگن، اونينگ نمازي اوچون حساب بولمه يدي. سفرى
بولگنلرden بعضىسى، اوبيده أذان آيتسە، كين اوقيگنلر آيتمه يدي.

عقللى باله نينگ، كورنинگ، ولد زنانينگ، أذان آيتيشينى بيلگن جاھل
قشلاغى نينگ أذان آيتىشى بى كراحت جائز دير. جۇب كيشى نينگ أذان و اقامه
آيتىشى و بى طھارت أذان ايتماق و عيال نينگ، فاسق نينگ، نىشه نينگ، بى عقل
باله نينگ أذان آيتىشى و اولىريپ أذان ايتماق تحرىماً مکروه دير. بولرنى أذانلىرى ينه
آيتيله دى. أذان نينگ صحيح بولىشى اوچون مؤذن، مسلمان و عاقل بولىشى كىره ك.
لاسپىكر بيلن آيتماق صحيح بولمه يدي.

فاسق كيشى نينگ، أذانى صحيح بولمه ييشى، عبادتلرده بونينگ سوزى قبول
قىيلينمە گنى اوچون دير. فاسق نينگ و لاسپىكرنىنگ أذانى بيلن وقت نينگ كيلگىنگە
ايشانيلمە يدي. بونينگ أذانى بيلن ويا يېرگى بير اشارت بيلن روزه آچىلمە يدى.

أذانگه تعظيم و حرمت قيلگنلر و اونى، حرفلىنى، كلمه لرىنى تغيير بيرمسدن، بوزمسدن، تغنى [غزل ايتكىن، موسيقى ديك] قيلمسدن، مناره گه چيقىب، سنتگه موافق ايتكىنلر، بلند درجه لرگه واصل بوله ديلر.

ليكن، أذان سنتگه موافق آيتىلمه ياتكىن بولسە، مثلاً بعضى كلمه لرى تغيير بيريلگن، ترجمە قىلينىڭ بولسە و بعضى بيرىدە تغنى قىلىپ آيتىلمه ياتكىن بولسە ويا أذان سىسى، لاسپىكىر دىيلگن ساماندىن كىلە ياتكىن بولسە، (چونكە، لاسپىكىردىن چيقىڭ سىس، امام ويا مؤذن نينگ سىسى ايمىس. بولرنىنگ سىسى الكتريک و مقناطيس [آهن رىا] حالىگە ايلنماقده. بو الكتريک و مقناطيس نينگ حاصل قىلىگنى سىس ايشيتىلمە دى) بونى ايشيتىنگن، هىچ بير قطعە سىنى تكرار قىلمە يدى. اياضاح (أذان لاسپىكىر بىلن آيتىلمە دى مى؟):

مناره لرگە قويىلگن لاسپىكىر، مؤذن اوچون بير تبللىك واسطە سى بولگن، أذان نينگ قرانغىلىك اتاقلردا اولتىرىپ و سنتگە رعايت قىلمە ئى آيتىلىشىيگە سبب بولگن. عصر لرچە، آسمانلارگە توغرى چوزە لىكىن معنوى زىتىلىرىمىز منارە لر ھم، هر بىرى بو يامان بدعت يوزىدىن بير لاسپىكىر ستونى حالىگە كىلتىرىيلگنلر. اسلام عالملرى فن نينگ تاپگىنلىنى ھميشە يخشى استقبال قىلىگن، مثلاً مطبوعات نينگ قورىلىشىنى تشويق قىلىگنلر، فايىدە لى كتابلىنىڭ چاپ قىلىنىپ علم نينگ نشرپىنى خواهله گنلر. راديو و لاسپىكىر بىلن، هر بىرىدە فايىدە لى نشرلىر قىلىنىشى ھم، اسلامىت نينگ خوشلە گنى و فايىدە لە دىكىنى بير كشف بولگىنى بى شك دير. ليكن، مسلمانلرنى أذان نينگ شىرىن سىسىدىن محروم قويىپ، عبادتلرىنى لاسپىكىرنىنگ ناراحت ايتوجى سىسى بىلن قىلماق، ضرلى بولماقده. لاسپىكىلرنى مسجدلارگە قويماق بى كىرە ك بير اسراف دير. ايمانلى قىلىرىنى تائىيلر قىلىگن صالح مؤمنلىرىنىڭ سىسىلىرى بىرىيگە، مثل كلىيسا زنگى ديك زىرلە گن بو سامان بولە گنى پىتىدە، منارە لرده آيتىلگن أذانلر و مسجدلرده گى تكبير سىسىلىرى، آجنبىلرنى ھم وحدىگە كىلتىرىدى. هر ناحيە دە آيتىلگن أذانلىنى ايشيتىپ

مسجدلىرنى تولدىرگن جماعت، اصحاب كرام زمانىدە بولگنى دىك نمازلىپى خشوع بىلەن اوقييردىلر. أذان نينگ مؤمنلىرنى هىجانگە كىلتىرگەن الە تائىرىنى، لاسېكىر نينگ فەزىلەك سىسىلىرى بىلەن غايىب بولماقىدە.

رسۇلُ الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" بىر حديث شريفلىرىدە، (ھەرىم كىيم أذان سىسىنىي ايشيتىگى زمان، مؤذن بىلەن براابر خفيف شكىلدە اوقيسە، ھەر حرفىگە بىرمىنگ ثواب بىريلە دى، بىر مىنگ گناھى محو بولە دى) بويوردىلر.

أذاننى ايشيتىگەن كىishi، قرآن كريم اوقييە ياتىگەن بولسە ھەم، ايشيتىگىنىي آھستە آھستە آيتىشى سىتىدىر. (حَيَّ عَلَى) لرنى ايشيتىگىنىي بولرنى آيتىمە دى، (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) دىيە دى. أذاندىن كىين صلوات كىلتىريلە دى. كىين أذان دعاسى اوقيلە دى. ايكىنچى (أَشَهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) آيتىلگىنىي، ايکى باش برماغى نينگ تىرناغلۇرىنى اوپىگىندىن كىين، ايکى كوز اوستىگە سورتاق مستحبدىر. اقامە دە بوندە ئىقلىنىمە يىدى.

أذان نينگ آيتىلېشى

دفعە ٤	الله أكبار.....
دفعە ٢	أشهدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا الله.....
دفعە ٢	أشهدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ.....
دفعە ٢	حَيَّ عَلَى الصَّلَاة.....
دفعە ٢	حَيَّ عَلَى الْفَلَاح.....
دفعە ٢	الله أكبار.....
دفعە ٢	لَا إِلَهَ إِلَّا الله.....
يکە بامداد أذانىدە، (حَيَّ عَلَى الْفَلَاح) دن كىين ايکى دفعە (الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْم) ايتىلە دى.	
اقامە دە بولسە، (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْم) دن كىين ايکى دفعە (قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ) دىيە دى.	

أذان دعالى

رسول الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" بويورديلر كە:

(أذان ايتيليشدە شو دعاني اوقينگ)

"وَأَنَا أَشَهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشَهُدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

وَرَضِيَتِ الْلَّهُ رَبِّنَا وَبِالْإِسْلَامِ دِينَنَا وَنَعْمَمَدِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُولاً وَنَبِيًّا").

ينه بير حديث شريفلىدە بويورديلر كە، "اي منيم امتىم. أذان خلاص بولگىنيدە شو

دعاني هم اوقينگلەر: "اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّائِمَةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ

وَالْفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا إِلَيْهِ الَّذِي وَعَدْتَهُ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادِ").

أذان كلمه لرى نينگ معنى لرى:

الله أكبار: الله تعالى، بويوك دير. اونگە بير نرسە لازم ايمىس. بندە لرى نينگ

عبداتلىرىگە هم محتاج بولماقدن بويوك دير. عبداتلىنинگ، اونگە هيچ بير فايدە سى يوقدىر.

بو مهم معنى نى ذهنلرده يخشى يېلىشتىرماق اوچۇن، بو كلمە، تورت دفعە ايتىله دى.

أشهدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ: كېرىاسى، بويوكلىكى بىلەن هيچ كىم نينگ عبداتلىرىگە

محتاج بولمه گىنى حالدە، عبادت قىلىنىشىگە، اوندن باشقە هيچ كىم نينگ حقى بولمه

گىنىگە شهادت قىلە من، البتە ايشانە من. هيچ بير نرسە اونگە اوخوشە مە يدى.

أشهدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ: محمدنىنگ "عليه وعلى آلِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ"،

اونىنگ يوبارگىنى پىغمىرى بولگىنېگە، اونىنگ خواھلە گىنى عبداتلىنинگ بولىنى

بىلدىرىچى بولگىنېگە و الله تعالى گە يكە اونىنگ بىلدىرىگىنى، كورستىگىنى عبداتلىنинگ

لايق بولگىنېگە شهادت قىلە من، ايشانە من.

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ: مؤمنلىنى فلاحگە، سعادتگە، قوتىلىشىگە

سبب بولگە نمازگە دعوت قىلىگەن ايکى كلمە دير.

الله أكبار: اونگە لايق بير عبادتنى هيچ كىم قىلە آلمە يدى. قىسى بير كىشى نينگ

عبداتى نينگ اونگە لايق، مناسب بولىشىدىن كوب بويوك دير، كوب اوزانق دير.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ: عبادتگه، قرشیسیده آلچلیشگه [تدلُّل گه] مستحق بولگن، حقی بولگن يكه او دير. اونگه لایق عبادتني هیچ کیم قیله آلس لیک بیلن بیرلیکده، اوندن باشقه هیچ کیم نینگ عبادت بولینیشگه حقی يوقدیر. نمازینینگ شرفی نینگ بویوکلیگی اونی همه گه، خبر بیرماق اوچون سیلنگن بو کلمه لر نینگ بویوکلیگیدن توشنینیلیشی کیره ک.

۶- نیت

افتتاح تکبیری آیتیلیشده نیت قیلینه دی. نمازگه نیت قیلماق دیماق، اسینی، وقتینی، قبله نی، امامگه اقتداء قیلیشنى قلبیدن اوتكزماق دیماقدیر. افتتاح تکبیریدن کیین قیلینگن نیت، صحیح بولمه يدی و او نماز قبول بولمه يدی. فرضلرده و واجبلرده نیت قیلیشده، قیسى فرض و قیسى واجب بولگنینی بیلماق لازمدير. رکعت سانیگه نیت قیلماق لازم ايمس. سنتنی اوقيشده، (نمازگه) نیت ایتماق کافیدیر. جنازه نمازیگه، (الله اوچون نمازگه، میت اوچون دعاگه) دیب نیت قیلینه دی.

امام نینگ ایرکلرگه امام بولیشگه نیت قیلیشی شرط ايمس. امام، حاضر بولگن جماعتگه امام بولیسیم دیب نیت قیلمه سه، جماعت بیلن اوقيماق ثوابیگه قاووشه آلمه يدی. امام بولیشگه نیت قیلسه، بو ثوابگه هم قاووشه دی. امام نینگ، (عیالرگه امام بولیشگه) نیت قیلیشی لازمدير.

عبداتلرنی قیلیشده، يكه آغىز بیلن آیتیشگه نیت دیللمه يدی. قلب بیلن نیت قیلینمه سه، عبداتلر قبول بولمه يدی.

۷- تحريمہ تکبیری

نمازگه توخته بیشده، (الله اکبر) دیماقدیر که، فرضدیر. باشقه کلمه آیتماق بیلن بولمه يدی. بعضی عامللر، تحريمہ تکبیری نینگ، نمازینینگ ایچیده بولگنینی ایتگنلر. بولرگه کوره، نمازینینگ شرطلری هم، زکنلری هم، آلتى بولماقده دير.

نمازینگ رکنلری:

نمازینگ ایچیده گی فرضلریگه (زکن) دیله دی. همه سی بیشلیر:

۱- قیام: نمازینگ بیش رکنیدن بیرینچیسی قیامدیر. قیام، ایاغده توخته ماق دیماقدیر. ایاغده توخته آلمه گن کسل، اولتیریب اوقيدی. اولتیره آلمه گن کسل، بیل اوستی یاتیب، باشی بیل اوقيدی. یوزی، سماگه توغری ایمس، قبله گه توغری بولیشی اوچون باشی تگیگه یاستیق [ئکه] قوییله دی. ایاغلرینی تیک قیله دی. قبله گه توغری اوze ته یدی. ایاغده لیگیده، ایکی ایاغ بیریپیدن تورت برماق اینیچه آچیق بولیشی کیره ک.

ایاغده توخته آلمه گن کسل، ایاغده باشی ایننگن، باشی، تیشی، کوزی ویا باشقه بیری کوب آغزیگن، ادرار، باد قاچیرگن، یاره سی آقگن، ایاغده دشمن قورقیسی، نرسه نینگ اوغیرلنماق خطری بولگن، ایاغده اوقيگنیده روزه سی ویا اوقيشی بوزیله دیگن ویا عورت بیری آچیله دیگن کیشیلر، اولتیریب اوقيدی. رکوع اوچون آزگینه ایگیله دی. سجده اوچون، باشینی بیرگه قویه دی. باشینی بیرگه قوییه آلمه گن کیشی، رکوع اوچون آزگینه، سجده اوچون بولسە، کوپراخ ایگیله دی. سجده اوچون ایگیلیشی رکوع اوچون ایگیلیشیدن کوپراخ بولمە سە نماز قبول بولمە یدی. بیرگه تاش و تخته قوییب، بونینگ اوستیگه سجده قیلسە، نماز قبول بولسە ھم، گناھ گه کیره دی. یعنی تحریماً مکروه بوله دی.

۲- قرائت: سنتلریننگ و وترنینگ ھر رکعتیده و يك اوقيشىدە فرضلرنیننگ ایکی رکعتیده، ایاغده قرآن کىمدىن بير آيت اوقيماق فرضدیر. قىسقە سورە اوقيماق شواباغ دىر.

قرائىدە، فاتحە [الْحَمْدُ] اوقيماق و سنتلریننگ و وتر نمازى نینگ ھر رکعتیده و فرضلرنیننگ ایکی رکعتیده فاتحە دن باشقە بير ھم، سورە ویا اوچ آيت اوقيماق واجب دير. فرضلرده فاتحە نى و ضم سورە نى بیرینچى ایکی رکعتىدە اوقيماق واجب ویا

ستندير. فاتحه نى سوره دن اول اوقيماق هم واجبدير. بو بيش واجبدن بيريسى ياددن چيقيلسه سجده سهو قيلماق كىره ك بوله دى.

قرائىدە، قرآن كريم ترجمە سينى اوقيماق جائز ايمىس. امام نينگ جمعە و هييت نمازلىيدن باشقە، هر نمازده، بيرينچى ركعتدە، ايكينچى ركعتدە اوقيشى نينگ ايكى برابرى اوزون اوقيشى ستندير. يكە ليك پيتىدە هر ركعتدە عينى مقدارده اوقييە آله دى. امام نينگ عينى نمازلرنىنگ، عينى ركعتلىپىدە، عينى آيتلرنى اوقيشنى عادت قيليشى مكروه دير. بيرينچى ركعتدە اوقيگىنىي ايكينچى ركعتدە هم اوقيشى تزىيھاً مكروه دير. برعكس اوقيماق، كريهراغ دير. ايكينچىدە، بيرينچى ركعتدە اوقيگىدين كىين كى سوره نى آتلب اوندىن كىين كىنى اوقيماق، مكروه دير. قرآن كىنى مصحفىدە گى قطارى بىلەن اوقيماق، هر زمان واجبدير.

٣- رکوع: قيامدە قرائىدەن كىين تكبير كيلتىرىپ، رکوعگە ايگىلىنە دى. رکوعدە ايرككلەر برماغلىنىي آچىپ، تىزە لرى نينگ اوستىگە قويە دى، بىلينى و باشىنى راست توتە دىلر.

رکوعدە اينگ آز اوچ دفعە، (سُبْحَانَ رَبِّ الْعَظِيمِ) دىلە دى. اوچ دفعە اوقيمىسىدەن، امام باشىنى كوترسە، او هم درحال كوتىرە دى. رکوعدە قوللر و اياڭلۇر تىك توتىلە دى. عىاللر برماغلىنىي آچە يدى. بىلينى و اياڭلۇرنى، قوللىنى تىك توچە يدى لر. رکوعدىن تورىشىدە (سَمْعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ) دېماق، امامگە و يكە اوقيگىنگە ستندير. جماعت بونى آيتىمە يدى. بونىنگ آرقە سيدن درحال (رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ) دىلە دى و تىك توختە له دى و (اللَّهُ أَكْبَرُ) دىب سجده گە بارىلىشىدە، اول راست، كىين چپ تىزە، كىين راست، كىين چپ قول، كىين بورون و پىشانە يېرگە قويىلە دى.

٤- سجده: سجده دە قول برماغلىرى، بيرىرىيگە متصل، قبلە گە توغرى، قولاقلىر حصە سيدە، باش ايكى قول آرە سيدە بولىشى كىره ك. پىشانە نى پاك يېرگە، يعنى تاش، تويراق، تختە، گىلم اوستىگە قويماق فرض بولىپ، بورونى هم براير

قویماق واجب دیيلدی. بی عذر يکه بورونى قویماق جائز ايمس. يکه پیشانه نی قویماق مکروه دیر.

ایکی ایاغنى ویا هیچ بولمه سه هر بیر ایاغنى نینگ بیر برماغينی بیرگه قویماق فرض دیر ویا واجبدیر. یعنی ایاغ بیرگه قوییلمه سه، نماز قبول بولمه يدی ویا مکروه بوله دی.

سجده ده، ایاغ برماغلرینی بوکیب اوچلرینی قبله گه ایلتیرماق سنتدیر. ایرککلر، قوللرنی [بیله ک یوقاریسى] و رانلرنی قریندن علیحده توتھ دی. قوللرنی و تیزه لرنی بیرگه قویماق سنتدیر. پاشنه لرنی قیامده، بیربیریدن تورت برماق اینیچه اوzac، رکوعده، قومه ده و سجده ده متصل توتماق سنتدیر.

سجده گه کیتیلیشدە، پتلون (شلوار، ایشتان) پاچه لرنی یوقارى تارتماق مکروه دیر و بولرنی یوقارى تارتىب قتلب هم، نمازگه توتھه ماق مکروه دیر. بینگلاری، ایاغلری [یعنی پاچه لری]، ایته ک لری شیمه لگن، قتلنگن، قیسقە شکیلده نماز اوقيماق مکروه دیر. تنبلىک بیلن ویا باشى یاپىغ اوقيش نینگ اهمىتىنى اوپىلمە ئى، باشى آچىق نماز اوقيماق مکروه دیر. نمازگە اهمىت بىرمس لىك بولسە، گۇفردىر. كىرلى كويله ک بیلن و ايش كويله گى بیلن نماز اوقيماق هم مکروه دیر.

۵- قعده آخره: آخرگى رکعتده (التحياتُ)نى اوقييە دىگنچە اولتیرماق فرضدىر. اولتیرىشدە، قول برماغلری بیلن اشارت قىلىنمه يدی. ایرککلر چپ ایاغينى، برماغ اوچلرى راستگە توغرى آيلنگن شکىلده بيرگه توشە يدی. بو ایاغ نینگ اوستىگە اولتىرە دى. راست ایاغنى تىك توتھ دى. بونىنگ برماغلری بيرگە تىگە دى. برماغلری نینگ اوچى قبله گه توغرى آزگىنە بوکىلگن بوله دى. بوندە ئى اولتیرماق سنتدیر.

عىاللر غلىظ گوشتلرىنى بيرگە قويىب اولتىرە دى. رانلى بىربىرىگە يقىن بوله دى. راست ایاغينى، راست طرفدن تشرىقى چىقرە دى. چپ ایاغى، برماغ اوچلرى راستگە آيلنگن شکىلده تىگىدە قالە دى.

نماز قنده ئ اوقيله دى؟

يىكه اوقيگن ايركك نينگ نمازى:

مثلاً (بامداد نمازى نينگ سنتى) شوندە ئ اوقيله دى:

۱- اول قبله گە توغرى ايلنيلە دى. اياغلىر بيربيرىدىن تورت برماغچە آچيق شكىلده موازى توتىلە دى. قوللىرىنىڭ باش برماغلۇرى قولاق ملايم لرىگە تىگدىرىلە دى، آووج ايچىلى قبلى استقامتىگە آچىلە دى.

"نيت إيتديم. الله رضاسى اوچون بوگون نينگ بامداد نمازى نينگ سنتىنى اوقيشىگە، يوزىم قىلە گە" دىب قىلدۇن اوتكۈزۈگىندىن كىين، "الله اكىر" دىب كىنديك تىگىدە راست قول چپ قول نينگ اوستىگە باغانلە دى.

۲- كوزلرنى، سجدە قىلىنە دىيگەن يېردىن ايرمىسىدە: ا) (سُبْحَانَ اللَّهِ) اوقيله دى.
ب) اعوذ بسم الله دن كىين (فاتحە) اوقيله دى. پ) فاتحە [الْحَمْدُ] دن كىين بسم الله اوقيمىسىدە بىر (ضم سورە) مثلاً؛ أَمَّا تَرْكِيفُ اوقىلە دى^[۱].

۳- ضم سورە دن كىين (الله اكىر) دىب رکوعگە ايگىلىنە دى. قوللىرى بىلەن تىزە قپاقلىرى احاطە قىلىنە دى، بىل راست توتىلە دى و كوزلر اياغلىرىدىن ايرىمە ئ، اوچ دفعە (سُبْحَانَ رَبِّ الْعَظِيمِ) دىلە دى. بىش ويا بىتى دفعە ھم ايتىلە آله دى.

۴- (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ) دىب راست بولىشىدە، پتلۇن (شلوار، ايشستان) تارتىلمە يدى و كوزلر سجدە يېرىدىن ايرىلمە يدى. كامىل تىك توخته لىگىنە (رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ) دىلە دى. [بو تىك توخته ش گە (قومە) دىلە دى.]

۵- اياغىدە كوب توخته مىسىدەن (الله اكىر) دىب سجدە گە كىتىلە دى. سجدە گە كىتىلىشىدە قطارى بىلەن؛ ا) راست تىزە، كىين چپ تىزە، راست قول، كىين چپ قول، بورون و پىشانە يېرگە قويىلە دى. ب) اياغ برماغلۇرى قبلى استقامتىدە بوكىلە دى.

(۱) شافعى مذهبىيگە كورە فاتحە بىلەن ضم سورە آرە سىدە بسم الله اوقيله دى.

پ) باش ایکی قول نینگ آره سیگه آلينه دی. ت) قول نینگ برماغلری متصل بوله دی. ث) آووج ایچلری بیرگه یا پیشتیریله دی. تیرسکلر بیرگه یا پیشتیریلمه يدی. ج) بو وضعیتده لیگیده اینگ آز اوچ دفعه (سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى) دیله دی. کیین:

۶- (الله أَكْبَر) دیب چپ ایاغ بیرگه یا ییله دی، راست ایاغ نینگ برماغلری قبله استقامتیده بوکیله دی و رانلنینگ اوستیده اولتیریله دی. آووچلر، تیزه نینگ اوستیگه قویله دی و برماغلر اوز حاليگه قویبریله دی.

۷- رانلر اوستیده کوپ توخته مسدن (الله أَكْبَر) دیب، ینه سجده گه باریله دی. [ایکی سجده آره سیده اولتیریشگه (جلسه) دیله دی.]

۸- سجده ده، ینه اینگ آز اوچ دفعه (سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى) دیگندن کیین، (الله أَكْبَر) دیب ایاغگه توریله دی. ایاغگه توریشده، قوللر بیلن بیردن قوت آلينمه يدی و ایاغلر اوینه تیلمه يدی. سجده دن توریشده اول پیشانه، کیین بورون، کیین هم چپ قول و راست قول، کیین چپ تیزه و راست تیزه بیردن کوتربیلیشی کیره ک.

۹- ایاغده لیگیده بسم الله دن کیین (فاتحه) و بوندن کیین بیر ضم سوره اوقيلیب، (الله أَكْبَر) دیب رکوعگه ایگیلینه دی.

۱۰- ایکینچی رکعت هم، بیرینچی رکعتده تعريف قیلینگنی شکيلده تکمیل قیلینه دی. یکه ایکینچی سجده دن کیین، (الله أَكْبَر) دیگنیده ایاغگه تورمه ی رانلر اوستیگه اولتیریله دی و:

أ) (التحيات)، (اللَّهُمَّ صَلِّ)، (اللَّهُمَّ بارِكْ)، (رَبَّاَتَنَا) دعالینی اوقيگندن کیین، اول راستگه (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ)، کیین چچگه (السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ) دیب سلام بیریله دی.

ب) سلام بیرگندن کیین (اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمَنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَلِ وَالْكَرَامِ) دیله دی و هیچ گپرمسدن بامداد نمازی نینگ فرضینی اوقيشگه توریله دی. چونکه، سنت بیلن فرض آره سیده گپيرماق نمازنی بوزمه سه هم ثوابینی آزه لتهره دی.

نمازدن کيin، هريبرى تكميل شكيلده اوچ دفعه، استغفار (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَأَنْوَبُ إِلَيْهِ) اوقيله دى. كيin، (آيَةُ الْكُرْسِى) و اوتيز اوچ تسبيح (سُبْحَانَ اللَّهِ)، اوتيز اوچ تحميد (الْحَمْدُ لِلَّهِ)، اوتيز اوچ تكبير (اللَّهُ أَكْبَرُ) و بير تھليل، يعني (لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) اوقيله دى. [بولرنى سيس چيقرمسىن اوقيش كىره ك. بلند سيس بىلەن اوقيماق بىدىدىر.] اوندن كيin دعا قىلىنه دى. [نمازدن كيin دعا اوچون ١٨٠. نچى صحيفە گە قره نىگلر!] دعادە ايركىكلر قوللرنى سينە حصە سىگە كوتىرە دى. قوللر تىرسكلەرن بوكىلمە يدى. آووجلار آچىلە دى، آووج اىچى سماگە ايلنتىرىلە دى. چونكە، قىدە ئى نمازىنىڭ قبلە سى كعبە بولسى، دعائىنىڭ قبلە سى هم سىادىر. دعادەن كيin، هريپىرەد بسم الله ايتىپ اونبىر اخلاص سورە سى [قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ]، ايکى قۇلْ أَعُوذُ [فَلَقْ وَ نَاسٌ سُورَةٌ] و ٦٧ (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ دِيْمَاق مىستىجىدىر. (سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.) آيت كىرىقە سينى اوقيب، قوللرنى يوزىگە سورتە دى.

تورت ركعتلى سنتلىنىڭ و فرضلىنىڭ ايکىنچى ركعتىدىن كيin التّحيات اوقيب تورىلە دى. سنتلىنىڭ اوچ و تورتىنچى ركعتلىرىدە فاتحە [الْحَمْدُ] دن كيin، ضم سورە اوقيله دى. فرضلىنىڭ اوچىنجى و تورتىنچى ركعتلىرىدە يكە فاتحە اوقيله دى، ضم سورە اوقيلمە يدى. آقشام نىنگ فرضى هم بوندە ئى دىر. يعني اوچىنجى ركعتىدە ضم سورە اوقيلمە يدى. وتر واجب نىنگ اوچ ركعتىدە هم، فاتحە دن كيin ضم سورە اوقيله دى. كيin تكبير كىلىتىرىپ قوللر قولاقلارگە كوتىرلىدە دى. كيin (قُنُوت) دعالىرى اوقيله دى. غير مؤكىد بولگەن عصرنىنىڭ و خفتىن نىنگ اول كى سنتلىرى هم بىيانىكى تورت ركعتلى سنتلر دى دىر. ليكن ايکىنچى ركعتىدىن كيin كى اولتىرىشىدە التّحيات دن كيin اللَّهُمْ صَلِّ وَ بارِكْ هم اوقيله دى.

یکه اوقيگن عيال نينگ نمازي:

مثلاً (بامداد نمازي نينگ سنتى)نى شوندە دى اوقييە دى:

۱- بدن نينگ شكلى بىللى بولە ئى دىگن شكىلدە، تىپە دن تىرناخۇڭچە چە ياپىلە دى. يكە قوللۇر و يوز آچىق قالە دى. نمازىدە اوقييە دىگن سورە و دعالار، اولراغ بىيان قىلىنگەن (يكە اوقيگن ايرككى نينگ نمازى) دى دىر. فرقلى قىسىملرى بولسە شوندە دىر: ۱) قوللۇنى ايركىكلەر دىك قولاق لرگە كىلىتىرمە يدى، قوللۇنى شانە حصە سىگە كىلىتىرىپ، نىت قىلە دى، تكبير آله دى، قوللۇنى سىنە اوستىگە باغلە يدى، نمازگە باشلە يدى. ۲) رکوعدە كامىل راست توختىمە يدى. ۳) سجده ده تىرسكىلەرنى يېرگە يايە دى. ۴) تىشەددە رانلىرى نينگ اوستىگە اولتىرىھە دى. يعنى راست و چپ اياغلىر، راست طرفە بولىپ، چپ رانى اوستىگە اولتىرىھە دى.

نمازىدە، عياللۇر اوچجون ياخشى يايپىغ بولىش نينگ اينگ آسان شكلى، قوللۇنى هم ياپە دىگن كىنگ بىر قرص و اياغلىرىنى هم ياپە دىگن، كىنگ و اوزون بىر دامنلىك دىر.

نمازنىنگ واجبلىرى

نمازنىنگ واجبلىرى شولىدىر:

- ۱- فاتحە سورە سىنى اوقيماق.
 - ۲- فاتحە دن كىين بىر سورە ويا اينگ آز اوچ قىسىقە آيت اوقيماق.
 - ۳- فاتحە نى، سورە دن اول اوقيماق.
 - ۴- فاتحە نى و فاتحە دن كىين اوقيلىگەن سورە نى، فرضلىنىنگ بىرىنچى و اىكىنچى ركعتلىرىدە، واجب و سنتلىرىنىنگ هر ركعتىدە اوقيماق.
 - ۵- سجده لرنى بىرىپىرى آرقە سىدەن قىلماق.
 - ۶- اوچ و تورت ركعتلى ئمازلىنىنگ اىكىنچى ركعتىدە تىشەد مقدارى اولتىرىماق.
- آخرگى اولتىرىش فرض دىر.

- ۷- ایکینچی رکعتده تشهددن کوب اولتیرمس لیک.
- ۸- سجده ده بورونى پیشانه بیلن براپر بیرگه قویماق.
- ۹- آخرگی رکعتده اولتیریشده (*التحیات*) دعاسینی اوقيماق.
- ۱۰- نمازده تعديل اركانگه رعایت قیلماق.
- ۱۱- نمازینیگ آخریده، (*السلام عليكم و رحمة الله*) دیماق.
- ۱۲- وتر نمازی نینگ اوچینچی رکعتی نینگ آخریده، قنوت دعاسی اوقيماق.
- ۱۳- هیبت نمازلریده تکبیر کيلتیرماق.
- ۱۴- امام نینگ بامداد، جمعه، هیبت، تراویح، وتر نمازلریده و آفشاءم بیلن
خفتن نینگ بيرينچى ايکى رکعتیده بلند سيس بیلن اوقييشى.
- ۱۵- امام نینگ و يكه اوقيگن نینگ پیشين و عصر فرضلريده و آفشاءم نینگ
اوچينچى، خفتن نینگ اوچينچى و تورتینچى رکعتلریده خفيف سيس بیلن اوقييشى،
واجدبىر. امام نینگ بلند سيس بیلن اوقييشى واجب بولگن يېرلىنى، يكه اوقيگن
نینگ، بلند سيس بیلن هم، خفيف سيس بیلن هم اوقييشى جائزدىر.
قريان هىيتي نینگ عرفه سى نینگ بامداد نمازىدەن، تورتینچى كون نینگ عصر
نمازيگە چە، يېگىرمە اوچ فرض نمازى نینگ درحال آرقە سيدن، (تكبیر تشريق)
اوقيماق واجبدىر.

تشريق تكبيرى:

"الله أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَلَّهِ الْحَمْدُ".

سهو (و ياددن چيقرىش) سجده سى: نماز اوقيگن، نمازده فرض بولگن بير
رسە نى، بىلەپ ويا ياددن چيقرىپ ترك قىلسە، نمازى بوزىلە دى. اگر بىر واجبىنى،
ياددن چيقرىپ ترك قىلسە، نمازى بوزىلمە يدى. اما، سهو سجده سى قىلىشى لازم
بولە دى. سجده سھونى قصدأ قىلمە گن ويا نمازىنینگ واجبلرىدىن بيرىنى بىلەپ ترك
قىلىگن كىشى نينگ او نمازى ينگى دن اوقييشى واجب بولە دى. اوقيمه سەگناھكار

بوله دی. سنت نینگ ترکیده سجدهٔ سهو کیره ک بوله يدی. سجدهٔ سهو، بير فرض نينگ تأخيري ده ويا بير واجب نينگ ترك و تأخيري ده قيلينه دی. نمازده بير نيقه دفعه سجدهٔ سهو ايجاب ايتسه، بير دفعه قilmac کافي کيله دی. امام نينگ سهوی، اوزيگه اقتداء قيلگنلارينگ هم سجدهٔ سهو قيليشلرينى کيره ک قيلديره دی. امامگه اقتداء قيلگن سهو ايتسه، اوزي امامدن علیحده سجدهٔ سهو قيلمه يدی. سجدهٔ سهو قilmac اوچون، التحيات اوقيليب، بير طرفگه سلام بيريلگندن کيin، ايکي سجده قيليب اولتيريله دی و (التحيات)، (صلّ و بارك)، (ربنا) دعالري اوقيليب نماز تكميل قيلينه دی. بير ويا ايکي طرفگه سلام بيرگندن کيin ويا هيچ سلام بيرمسدن هم سجدهٔ سهو قيلينه آله دی.

سجدهٔ سهونى ايجاب قيلديريگن خصوصلر:

اولتيريشى لازم كيلگن ييرلرde تورماق. توريشى لازم بولگن ييرلرde اولتيرماق. سيسلى اوقييشى ايجاب قيلگن ييرلرde، آهسته اوقيماق. آهسته اوقييشى لازم بولگن ييرلرde، سيسلى اوقيماق. دعا اوقيله ديگن ييرده، قرآن كريمden اوقيماق. قرآن كريمden اوقيله ديگن ييرده دعا اوقيماق. مثلاً، فاتحه سوره سى ييرىگه التحيات دعاسينى اوقيماق، التحيات اوقيله ديگن ييرده فاتحه اوقيماق ديک. بورده فاتحه ترك قيلينگن بوله دی. نمازنى تكميل قilmendن سلام بيرماق. فرض نمازلارينگ ييرينچى و ايکينچى ركعتلريده ضم سوره نى اوقيمه ئى، اوچينچى و تورتىنچى ركعتلريده اوقيماق. ييرينچى ايکى ركعتده، فاتحه دن کيin ضم سوره اوقيمس ليک. هييت نمازى تكبيرلىرىنى ترك قilmac. وتر واجب نمازىده قوت دعاسينى ترك قilmac.

تلاوت سجده سى: قرآن كريمde اونتورت ييرده، سجده آيتى باردير. بولردن ييرىنى اوقيگن نينگ ويا ايشيتىگن نينگ، معنى سينى توشينى سه هم، بير سجده قيليشى واجبدير. سجده آيتلىرىنى يازگن، هيجه له گن سجده قيلمه يدی. تاغلردن، چوللرden و باشقه ييرلرden عكس قيليب، قيتىپ كيلگن سيسلى

ایشیتیگنلرنینگ و قوشدن ایشیتیگنلرنینگ سجده قیلیشی واجب بولمه يدی. انسان سیسی بولیشی لازمدیر. رادیودن، لاسپیکردن ایشیتیلگن سیس نینگ، انسان سیسی بولمه گنی، حافظ نینگ سیسیگه اوخشنه گن، بی جان سامان سیسی بولگنی اولراغ بیلدریلگن ایدی. بونینگ اوچون رادیودن و تیپدن اوقيلگن سجده آیتلرینی ایشیتیگن نینگ تلاوت سجده سی قیلیشی واجب بولمه يدی.

تلاوت سجده سی قیلماق اوچون طهارتلى حالده، قبله گه توغرى ایاغده توخته ب، قوللرنی قولاق لرگه کوترسدن (الله اکبر) دیب سجده گه یاتیله دی. اوچ دفعه (سبحان ربی الاعلی) دیله دی. کین (الله اکبر) دیب سجده دن تورگنیده سجده تلاوت تمام بوله دی. اول نیت قیلماق لازمدیر. بی نیت قبول بولمه يدی.

نمازده اوقيگنیده، درحال علیحده رکوع ویا بیر سجده قیلیب ایاغگه توره دی. اوقيشیگه دوام قیله دی. سجده آیتنی اوقيگندن کین ایکی اوچ آیت کین نمازینگ رکوعسیگه ایگیلسه و تلاوت سجده سیگه نیت قیلسه، نمازینگ رکوعسی ویا سجده لری، تلاوت سجده سی بیریگه اوته دی. جماعت بیلن اوقيگن، امام سجده آیتنی اوقيگنیده امام نینگ اوقيگنینی ایشیتمه سه هم، امام بیلن بیرلیکده، علیحده بیر رکوع و ایکی سجده قیله دی. جماعت نینگ رکوعده نیت قیلیشی لازمدیر. نماز تشقری سیده، کین گه هم قویه آله دی.

شُکر سجده سی: تلاوت سجده سی دی دیر. اوزیگه نعمت کیلگن ویا بیر درددن قوتیلگن کیشی نینگ، الله تعالی اوچون (سجده شکر) قیلیشی مستحبدیر. سجده ده اول (الحمد لله) دیله دی. کین سجده تسییحینی اوقيدی. نمازدن کین سجده قیلماق مکروه دیر.

نمازده تعديل اركانگه رعایت قیلمه گن نینگ همه مخلوقلرگه ضرری تیگه دی. زیرا او کیشی نینگ گناھی سببی بیلن یامغیرلر یاغمه يدی، بیرده ایکینلر بیتمه يدی و بی وقت یامغیر یاغگن بولیب، فایده بیریگه ضرر بیرگن بوله دی، بویوریلگن.

نمازینگ سنتلری

- ۱ - نمازده قوللرنى قولاقگە كوتىماق.
- ۲ - قول آيە سىنى قبله گە ايلتىيرماق.
- ۳ - تكبير آڭىندن كىين، قول باغله ماق.
- ۴ - راست قولنى، چپ قول نىنگ اوستىگە قويماق.
- ۵ - ايركى نىنگ قوللرنى كىندىيگىدن قويىشى، عيال نىنگ سىنه سىيگە قويسىشى.
- ۶ - افتتاح تكبيرىدەن كىين، (سُبْحَانَكَ) اوقيماق.
- ۷ - امام نىنگ و يكە اوقييگەن نىنگ (اعوذُ) اوقيشى.
- ۸ - بسم الله اوقيماق.
- ۹ - رکوعده اوچ دفعە (سبحان ربى العظيم) ديماق.
- ۱۰ - سجده ده اوچ دفعە (سبحان ربى الاعلى) ديماق.
- ۱۱ - آخرگى اولتىريشىدە (صلوات) دعالارنى اوقيماق.
- ۱۲ - سلام بيريشىدە اىكى يانىگە قره ماق.
- ۱۳ - امام نىنگ، جمعە و هييت نمازلىرىدە باشقە، هر نمازده بيرىنچى رکعتىدە اىكىنچى رکعتىدە اوقييە دىگى نىنگ اىكى برابرى اووزون اوقيشى.
- ۱۴ - رکوعدىن تورىشىدە امام نىنگ و يكە اوقييگەن نىنگ (سمع الله لمن حمده) دىيىشى.
- ۱۵ - رکوعدىن تورگىنيدە (ربنا لك الحمد) ديماق.
- ۱۶ - سجده ده اياغ برماغلىنى بوكىب اوچلارنى قبله گە ايلتىيرماق.
- ۱۷ - رکوع و سجده لرگە اىكىليشىدە و سجده لردىن تورىشىدە (الله أكبير) ديماق.
- ۱۸ - قوللرنى و تيزە لرنى بيرگە قويماق.
- ۱۹ - پاشنه لرنى، قىامىدە بيرپىرىدەن تورت برماغ اينىچە اوذاق، رکوعده، قومە ۵۵

و سجده ده متصل تو مقا.

۲۰- فاتحه دن کین "آمین" دیماق، رکوعدن اول تکبیر آماق، رکوعده، قوللنی، برماغلرنی آچیق شکیلده، تیزه پاقالرلنی اوستیگه با غله ماق، سجده اوچون تکبیر آماق، اولتیریشیده چپ ایاغینی بیرگه یاتقیزیب، راست ایاغینی تیک قیلیب اولتیرماق، ایکی سجده آره سیده اولتیرماق.

آقشام نمازیده قیسقه سوره لر او قیله دی. بامداد نمازیده بیرینچی رکعت، ایکینچی سیگه نسبت بیلن اوزون راغ قیلینه دی. امامگه اقتداء قیلگن کیشی، فاتحه و ضم سوره او قیمه یدی. سُبْحَانَكَ او قیدی. تکبیرلنی ایته دی. التّحیات و صلوات شریفه لرنی او قیدی.

نمازنینگ مستحبلىرى

- ۱- نماز او قیشدە سجده بیریگە قره ماق.
- ۲- رکوعگە کیتىگنى زمان، ایاغلاریگە قره ماق.
- ۳- سجده ده بورون اوچيگە قره ماق.
- ۴- التّحیاتگە او لتیرگىدە، تیزه لری نينگ اوستیگە قره ماق.
- ۵- فاتحه دن کین او قیله دیگن آيت مقدارى، بامداد و پیشین نمازلریده اوزون، آقشام نمازلریده قیسقه بولماق.
- ۶- امامگه اقتداء قیلگن کیشی، تکبیرنى ياشیرینچی آماق.
- ۷- رکوعده برماغلربىنى آچیب، تیزه نى اوستیگە قویماق.
- ۸- باشىنى، گىردى بیلن بېرلىكىدە رکوعده، راست تو مقا.
- ۹- سجده گە باریشیده اول راست، کین چپ تیزه لرینى بیرگە قویماق.
- ۱۰- سجده نى، ایکی قول آره سیده قیلماق.
- ۱۱- سجده گە، بورو ندن کین پیشانه نى قویماق.
- ۱۲- نماز اثناسىدە ایسنه سە، قولنى آرقە سى بیلن آغىزنى يابىماق.

- ۱۲ - ایرکلرنینگ، سجده ده تیرسکلربىنى كوتربىپ، بلند توتماق. عياللر قوللربىنى يېرىگە ياتقىزە دىلر.
- ۱۳ - ايرككلرنينگ، سجده ده قوللربىنى و اياغلربىنى قرنىدين عليحده توتماق.
- ۱۴ - رکوع و سجده ده هر بېرىيده اوچ دفعە تسبىح قىلە دىكىنچە توختە ماق.
- ۱۵ - سجدە دن باشىنى كوتىرىگەنلىكىن، قوللربىنى يېرىدىن كوتىرماق.
- ۱۶ - قوللربىنى كوتىرىگەنلىكىن، تىزە لربىنى كوتىرماق.
- ۱۷ - قوللربىنى كوتىرىگەنلىكىن، راست توتماق، بوكمس لىك و هىچ بېرىنى اوينە قىس لىك.
- ۱۸ - راست توتماق، بوكمس لىك و هىچ بېرىنى اوينە قىس لىك.
- ۱۹ - راستىگە، چىپىگە سلام بېرىشىدە باشىنى ايلتىرماق.
- ۲۰ - سلام بېرىشىدە، شانە باشلىرىگە قره ماق.
- ### نمازنىنگ مىكروه لرى
- ۱ - كويىلە كىمە ئى، شانە لرىگە آلىب اوقييماق.
- ۲ - سجدە كە اىگىلىشىدە ايتە ك لرنى، پتلۇن (شلوار، اىشتان) پاچە لربىنى كوتىرماق.
- ۳ - انتارى نىنگ، ايتە ك لرى، يىنگلەرى شىمە لىگەن شكىلدە، نمازگە توختە ماق.
- ۴ - عېت، يعنى بى فايىدە حرکتلىر قىلماق.
- ۵ - ايش كويىلە گى بىلەن و كتته لرنىنگ يانىگە چىقە آلمە ئى دىكەن كويىلە ك بىلەن اوقييماق.
- ۶ - آغىزىدە قرايىتىگە مانع بولە گەن بىر نرسە بولدىرماق. مانع بولسى، نماز بوزىلە دى.
- ۷ - باشى آچىق نماز اوقييماق.
- ۸ - كىچىك و كتته طھارتى سىقىشىتىرىشىدە و باد زورلە يېشىدە نمازگە توختە ماق.
- ۹ - نماز اثناسىدە، سجدە بېرىدىن تاشنى، توپراقنى قولى بىلەن سوپىرماق.
- ۱۰ - نمازگە توختە يېشىدە، نماز اىچىدە برماغلربىنى چىتىردۇماق.

- ۱۱- نمازده قولینى بىقىنېگە قۇيماق.
- ۱۲- باشىنى و يوزىنى اطرافگە آيلتىيرماق، كوزلى بىلەن اطرافگە قره ماق. سىنه نى ايلتىرگىنيدە نماز بوزىلە دى.
- ۱۳- تىشەدلەردىن ايت (كوجىك) دىك اولتىيرماق.
- ۱۴- سجىدە دە، ايرككلەرنىنگ قوللەرنى يېرىگە يايىشى.
- ۱۵- انسان نىنگ يوزىگە توغرى و بلند سىس بىلەن گپىرگەنلەرنىنگ آرقە سىگە توغرى اوقيماق.
- ۱۶- بىرىسى نىنگ سلامىيگە قولى بىلەن، باشى بىلەن جواب بىرماق.
- ۱۷- نمازده و نماز تىشىرى سىدە ايسىنە ماق.
- ۱۸- نمازده كوزلۇنى يۇماق.
- ۱۹- امام نىنگ محراب اىچىدە توخىتە يېشى.
- ۲۰- امام نىنگ يكە باشىگە، جماعتىن يېرىم متر بلندىدە توخىتە يېشى تىزىھا مکروه دىر.
- ۲۱- امام نىنگ يكە باشىگە، قويىدە توخىتە يېشى هم تىزىھا مکروه دىر.
- ۲۲- اونگىدە كى صىدە بوش يېر بارلىكىدە، آرقە سىدە گى صىدە توخىتە ماق و صىدە يېر بولە گى پىتىدە، صە آرقە سىدە يكە توخىتە ماق.
- ۲۳- اوستىدە جانلى رسم بولگەن كويىلە ك بىلەن اوقيماق.
- ۲۴- جانلى رسم، نماز اوقيگەن نىنگ باشىدە، اونگىدە، راست و چې حصە سىدە دیوارگە چىزىلگەن ويا لته گە، كاغذگە قىلىنib آسىلگەن ويا قوينىلگەن بولسە مکروه دىر. صلىب رسمي هم جانلى رسم دى دىر.
- ۲۵- شعلە لى علوگە توغرى نماز اوقيماق.
- ۲۶- نمازده آيتلۇنى، تىسبىچىلۇنى قولى بىلەن سىنە ماق.
- ۲۷- باشىن اياغگە چە، يېر پاشتمالگە اورە لىب اوقيماق.

- ۲۸- آچيق باشىگە صله اوره ب، تىپه سى آچيق شكلىدە اوقيماق.
- ۲۹- آغزىنى و بورنىنى يايپىپ اوقيماق.
- ۳۰- بى عذر، بوغزىدىن بلغم چيقرماق.
- ۳۱- قولنى بىر ايکى دفعه حركت قىلديرماق.
- ۳۲- نمازىنىڭ سنتلىرىدىن بىرينى ترک قىلماق.
- ۳۳- بى ضرورت، باله سى قوچاغىيدە ليگىدە نمازگە باشله ماق.
- ۳۴- قلبىنى مشغول قىلە دىيگن، خشوعنى آله دىيگن نرسە لر يانىدە، مثلاً زىتلى نرسە لر قرشى سىدە، اوپىن، ساز يانىدە و آرزو قىلگىنى طعام قرشى سىدە اوقيماق.
- ۳۵- فرض اوقيشىدە، بى عذر ديوارگە و ستونگە تكىه قىلماق.
- ۳۶- ركوعگە ايگىلىشىدە و تورىشىدە قوللىرنى قولاق لرگە كوتىماق.
- ۳۷- قراتنى ركوعگە ايگىلىكىندە تكميل قىلماق.
- ۳۸- سجده لرگە و ركوعگە، امامدن اول باشىنى قوبىماق و كوتىماق.
- ۳۹- بخس بولمه احتمالى بولگەن يېرلرده نماز اوقيماق.
- ۴۰- قبرگە توغرى نماز اوقيماق.
- ۴۱- تىشەدلرددە، سنتىگە موافق اولتىرمىس لىك.
- ۴۲- ايكىنچى ركعتىدە، بىرینچىدىن اوچ آيت اوزون اوقيماق.
نماز تىقىرى سىدە گى مكروه نرسە لر
- ۱- بىت الخلاادە و هر يىرده طهارتى سىندىريشىدە و استنجاء قىلىشىدە، قبله
گە اونگىنى و آرقە سىنى بورماق.
- ۲- قوياشىگە و آيىگە قرشى طهارت سىندىريماق.
- ۳- مىدە باله لرنى قبله گە توغرى توتىب طهارت سىندىرماق، توتگەن كتته گە
مكروه بولە دى. بونىنىڭ اوچون، كتته لرگە حرام بولگەن نرسە نى، كىچىكلىرى
قىلديرماق، قىلدىرىگىڭە حرام بولە دى.

۴- قبله گه توغری بی عذر ایاغلرینی ویا بیر ایاغینی اوژه تماق.

۵- مصحفگه و دین کابلریگه قرشی ایاغ اوژه تماق. بلنده بولسه لر، مکروه بوله يدی.

نمازنى بوزه دیگن نرسه لر

۱- بى عذر، يوته ماق ویا بوغزىنى آيىقلە ماق [بوغزىنى پاكلە ماق].

۲- نماز اوقيگن كىشى، باشقە سى عطسە اورگىنيدە (يېرھمۇكَ اللە) ديماق.

۳- نمازنى يكە اوقيگن كىشى، باشقە طرفە جماعت اىچىدە امام اوقيشىدە خطا اوقيگىننى ايشيتىب، اوئىننگ آگاه لنتىرسە، نمازى بوزىلە دى. اگر امام ھم بو

كىشى نينگ، آگاه لنتىريشىگە تابع بولىپ اوقيسە، امام نينگ نمازى ھم بوزىلە دى.

۴- نماز اىچىدە (لا الله الا الله) ديسە، اگر مقصدى جواب بولسە، نمازى بوزىلە دى. اگر مقصدى بىلدىرماق بولسە، نمازى بوزىلە يدی.

۵- عورت يېرىنى آچماق.

۶- آغرى ویا باشقە بير درد سببى بىلن يىغله ماق. (جنت ویا دونخ ذكر بولىنib، اولرنى اوپىلە او سببى بىلن يىغله سە بوزىلە يدی.)

۷- قولى بىلن و تىلى بىلن سلام آلماق.

۸- قضاگە قالگن نمازلرىنى مقدارى بىشىنى اوتمە گن بولسە، نماز اثناسىدە يادىيگە كىلسە.

۹- نماز اىچىدە، اوندە ئى بير حرڪت قىلسە كە، اونى كورگن كىشى نماز اوقيمه گىنىي فىكى قىلسە، نمازى بوزىلە دى.

۱۰- نماز اىچىدە، بير نرسە يىماق و اىچماق.

۱۱- نماز اىچىدە، سوز آيتماق.

۱۲- امامىدەن باشقە سى نينگ غلطىنى چىرماق.

۱۳- نماز اىچىدە كولماق.

۱۴- نماز اىچىدە نالە قىلماق و آه قىلماق.

هر نمازنی بوزیشنی مباح قیلگن نرسه لر

- ۱- بیلاننی اولدیرماق اوچون.
 - ۲- قاچگن حیواننی اوشله ماق اوچون.
 - ۳- گله نی بوریدن نجات بیرماق اوچون.
 - ۴- تاشگن قزاننی نجات بیرماق اوچون.
 - ۵- وقت نینگ ویا جماعت نینگ قاچیشیدن قورقو بوله گنی زمان، باشقه مذهبده نمازنی بوزگن بیر نرسه دن قوتیلماق اوچون، مثلاً ڈرہمن آز نحاستنی پاکله ماق اوچون و نامحرم عیالگه تماس قیلگنینی یادیگه کیلتیرگئیده، طهارت آلماق اوچون، نمازنی بوزماق جائز بوله دی.
 - ۶- طهارت و باد قیستیریشیدن قوتیلماق اوچون هم نماز بوزیله دی.
- ## هر نمازنی بوزماق اوچون فرض بولگن نرسه لر
- ۱- یاردم دیب بقیرگن بیر کیشینی نجات بیرماق اوچون و قودوقگه توشه دیگن گورنینگ، یانه دیگن، غرق بوله دیگن کیشینی نجات بیرماق، یانغین [علو] نی اوچیرماق اوچون.
 - ۲- آنه، آته، بویه و بی بی قیشقیرگنیده فرض نمازنی بوزماق واجب بوله یدی، جائز بولسه هم، احتیاج بوله سه بوزمه بیش کیره ک. نفل (ستنلر بیلن بیرلیکده) بولسه بوزیله دی. بولر، یاردم ایسته سه، فرضلرنی هم بوزماق لازم بوله دی.

جماعت بیلن نماز

نمازده، اینگ آز ایکی کیشیدن بیری نینگ امام بولیشی بیلن جماعت اورته گه کیله دی. بیش وقت نمازنینگ فرضلپنی جماعت بیلن اوقیماق، ایرکلرگه سنتدیر. جمعه و هیبت نمازلری اوچون جماعت فرض دیر. جماعت بیلن اوقيلگن نمازلرگه کوپراغ ثواب بیرلگنی حدیث شریفلرده بیلدیریلماقده. پیغمبر عیز "صلی الله علیه وسلم" بوبوردیلر که: (جماعت بیلن اوقيلگن نمازگه، يکه اوقيلگن نمازدن يیگيرمه ييتي برابر

اضافه ثواب بیریله دی.) ینه بويورديلر كه: (يخشى بير طهارت آليب، مسجدلردن بيرىگە جماعت بيلن نماز اوقيماق اوچون كيتنگ نينگ، الله تعالى، هر قدمىگە بير ثواب يازه دى و هر قدمىده عمل دفترپىدن بير گناه نى اوچىرە دى و جنتدە اونى بير درجه بلند قىلە دى).

جماعت بيلن اوقيلگە نماز، مسلمانلر آره سيدە بيرلىكىنى و برابرلىكىنى تامىن قىلە دى. محبت و رابطە نى كوپلتىرە دى. جماعت يېغىلىب بيرپىرلىرى بيلن صحبت قىلە ديلر. درد و مشكللىرى بولگىنلار، كسللر بو سبب بيلن آسان شكلىدە اورتە گە چيقە دى. جماعت، مسلمانلرنىنگ تك قلب، تك وجود ديك بولگىنلىنى اينگ يخشى نۇنە سى دىر.

كسل، فلحلى، بير اياغى قطع بولگە نينگ، يورە آلمە گن قىپلرنىنگ و كورنىنگ جماعتكە كىتىشى شرط ايمىس.

جماعت بيلن اوقيلگە نمازدا اوزيگە اقتداء قىلينىنگ كىشىگە "امام" دىلە دى. اماملىك نينگ و بونگە اقتداء قىلېب جماعت بولىش نينگ شرطلىرى باردىر.

اماملىك نينگ شرطلىرى

امام بولماق اوچون آلتى شرط لازمىدیر. بو شرطىردن بيرى بولمه گنى بىلينىنگ امام نينگ آرقە سيدە اوقيلگە نماز قبول بولمه يدى.

۱ - مسلمان بولماق. ابوبكر الصديق و عمر الفاروق "رضى الله عنهمما" نينگ خليفە بولگىنلىگە ايشانىه گن، معراجىگە، قير عذابىگە ايشانىه گن امام بولە آلمە يدى.

۲ - بлагت ياشىدە بولماق.

۳ - عقللى بولماق. نىشه و بوناق [حافظە سىنى و عقلىنى ئىتىرگەن] امام بولە آلمە يدى.

۴ - ايركك بولماق. عيال، ايرككلىگە امام بولە آلمە يدى.

۵ - هيچ بولمه سە، فاتحە شريفە بيلن، بير آيتى توغرى اوقييە آماق. بير آيتى

ياد قىلەمە گن و ياد قىلسە ھم، تجويىد بىلن اوقييە آلمە گن، نغمە قىلگەن كىشى امام بولە آلمە يدى.

٦- بى عذر بولماق. عذرى بولگەن، عذرى بولە گنلرگە امام بولە آلمە يدى.
امام نينگ، قرآن كىمنى تجويىد بىلن اوقييىشى لازمىدىر. قراتىنى يخشى ديماق،
تجويىد بىلن اوقيماق ديماقدىر. نمازنىنگ شرطلىرىگە اهمىت بىرمە گن اماملىرنىنگ آرقە
سيده نماز اوقيلەمە يدى. (صالح و فاجر آرقە سيدە نماز اوقينگلر) حديث شريفى،
مسجد اماملىرى اوچون ايمىس، جمعە اوقيتىنگ اميرلر، واليلر اوچون دير.

اماملىگە اينگ لايق كىشى، سنتى [دين معلومات لرينى] اينگ يخشى بىلگەن
كىشى دير. بوندە مساوى بولگنلر بولسە، قرآن كىمنى اينگ يخشى اوقيگەن امام بولە
دى. بو ھم مساوى بولسە، تقواسى زىادە بولگەن امام بولە دى. ينه مساوپىلىك
بولسە، ياشى ايلگرى بولگەن ترجىح [انتخاب] قىلىنە دى.

غلام، بدوى، فاسق، كور و زنا باله سى نينگ امامتى، مکروه دير. امام
جماعتىگە بىزدىرە دىگەن و اولرنى قىسە دىگەن شكىلەدە نمازنى اوزىتىرمە يدى.
عياللرنىنگ يكه باشلىرىگە جماعت بىلن اوقييىشلىرى مکروه دير.

امام بىر شخص بىلن اوقييە دىگەن بولسە، اوئىننگ راست تمانىدە توختە تە
دى. ايکى كىشىيگە امام بولە دىگەن بولسە، اونگلرگە اوته دى. ايرككلرنىنگ عيالگە،
بالە گە اقتداء قىلىشلىرى جائز ايمىس.

امام نينگ آرقە سيدە ايرككلر صف توتە دى، كىين بالە لر و اولرنىنگ آرقە
سيده ھم عياللر صف توتە دى.

امام عياللرگە ھم امامتىگە نيت قىلگەن بولسە، عىنى نمازىدە بولگەن بىر عيال، بىر
ايىك بىلن عىنى خطده نمازگە توختە سە، ايىككى نينگ نمازى بوزىلە دى. اگر امام
بو عيالگە امامتى نيت قىلەمە گن بولسە، يانىدە توختە گى ايىككىگە ضرر بولە يدى.
ليكن عيال نينگ نمازى جائز بولە يدى. اياغدە نماز اوقيگەن نينگ، اولتىريشىدە

اوقيگنگه اقتداء قيليشى جائز دير. مقيم بولگن مسافر امامگه اقتداء قيله آله دى.
فرض اوقيگن، نفل اوقيگنگه اقتداء قيله آلمه يدى. نفل اوقيگن، فرض اوقيگنگه
اقتداء قيله آله دى. امامگه اقتداء قيليب نماز اوقيگندن كين، امام نينگ بي طهارت
بولگنىنى ييلگن كىشى نمازىنى قيته دن اوقيدى.

رغائب، براءت و قدر نمازلىنى جماعت بيلن اوقيماق مکروه دير.

جماعت خواهله سه هم، امام نينگ فرض اوقيتىشىدە قرائتنى و تسبىحلىنى
ستىدن اضافە اوقيشى تحريمًا مکروه دير.

امامگه رکوعده يىتىشە آلمه گن او ركعتنى امام بيلن اوقيگن بولمه يدى. امام
رکوعده ليگىدە كيلگن، نيت قيله دى و اياغده تكبير كيلتىرىپ، نمازگە كىرە دى.
درحال رکوعگە ايگىلىپ، امامگه اقتداء قيله دى. رکوعگە ايگىلىمسدن، امام رکوعدن
تورسە رکوعگە يىتىشىمە گن بولە دى.

امامدن اول رکوعگە ايگىلماق، سجده گە كىتماڭ ويا اول تورماق تحريمًا مکروه
دىر. فرض نمازلى اوقيلگىنيدە، صفلرنى بوزماق مستحب دير.

بىر مؤمن بىش وقت نمازىنى، هركون جماعت بيلن اوقيسىه، ھە پىغمېرلر "عليه
السلام" بيلن اوقيگن دىك ثوابگە نائل بولە دى.

جماعت بيلن اوقيلگن نمازىنىڭ بونچە فضىلىتى، امام نينگ نمازى قبول بولگىنى
تقدىرددە دير.

بىر كىشى، جماعتى بى عذر ترك قىلسە، او كىشى جنت ايسىنى حس قيلە
آلمه يدى. جماعتى بى عذر ترك قيلگنلار، تورت كتابدە ملعون دىب وصفلتىرىيلگنلار.
بىش وقت نمازى جماعت بيلن اوقيشكە غىرت قىليش كىرە ك. قىامت كونى الله
تعالى حضرتارى يىتى طبقە يېرلىنى، يىتى طبقە آسمانلىنى، عرشنى، گۈرسىنى و ھە مخلوقاتنى
ترازوئىنىڭ بىر تمايىگە قويسە، شرطلىرى نظرگە آلىپ بى جماعت بيلن اوقيلگن بىر وقت نمازىنىڭ
ثوابىنى بىيانكى تمايىگە قويسە، جماعت بيلن اوقيلگن نمازىنىڭ ثوابى آغىر راغ كىلە دى.

امامگه اقتداء قىلىش نينگ توغرى بوله آليشى اوچون، اون شرط باردىر:

۱ - نمازگه توحته يىشىدە، تكبيرنى آيتىسىدەن آلدىن، امامگه اقتداء قىلىشىگە نيت إيتماق دىر. "اقتداء قىلدىم حاضر بولگن امامگه" دىب قلىپىدىن اوتکزماق لازمىدىر.

۲ - امام نينگ، عياللرگە امام بولىشىگە نيت قىلىشى لازمىدىر. ايرككلرگە امام بولىشىگە نيت قىلىشى لازم ايمىس. اما نيت قىلسە، اوزى جماعت نينگ ثوابىيگە ھم قاووشە دى.

۳ - جماعت نينگ پاشنه سى، امام پاشنه سى نينگ آرقە سيدە بولىشى كىرە ك.

۴ - امام بىلەن جماعت عىنى فرض نمازنى اوقيشى لازمىدىر.

۵ - امام بىلەن جماعت آره سيدە عيال صفى بولە يىشى لازمىدىر.

۶ - امام بىلەن جماعت آره سيدە قايق اوته دىكىنچە دريا و موتور اوته دىكىنچە يول بولە يىشى لازمىدىر.

۷ - امام ويا جماعتنى بىرىنى كورىشىگە ويا سىسىنىنى ايشيتىشىگە امكان بىرگەن درچە سى بولە گن دىوار آره ده بولە يىشى كىرە ك.

۸ - امام حيوان اوستىدە، جماعت يىرده ويا بونىنگ بىرەنلىكىسى بولە يىشى كىرە ك.

۹ - امام بىلەن جماعت ياپىشىغ بولە گن ايكى كىمە ده بولە يىشى لازمىدىر.

۱۰ - باشقە مذهبىدە گى امامگه اقتداء قىلگەن جماعت نينگ نمازلىنى صحىح بولىشى اوچون ايكى روایت باردىر: بىرىنچى قولگە كورە، جماعت نينگ اوز مذهبلىرىگە كورە نمازنى بوزگن بىر نرسە نينگ، امامدە بولگىننى بىلەمە يىشى لازمىدىر. ايكىنچى قولگە كورە، اوز مذهبىگە كورە نمازى صحىح بولگن امامگە، باشقە مذهبىدە بولگنلەر ھم اقتداء قىلە آله دى. بو قولگە كورە قاپلمە و تولعىسى بولگن امامگە اقتداء قىلماق جائز بولە دى.

جماعت بىر كىشى بولسە، امام نينگ راست يانىدە خطىدە توحته يىدى. چې

تمانیده تونخته بیشی مکروه دیر. آرقه سیده تونخته بیشی هم مکروه بوله دی. ایاغی نینگ پاشنه سی، امام نینگ پاشنه سیدن ایلگری بوله سه، نمازی صحیح بوله دی. ایکی ویا کوپراغ کیشی بولسه امام نینگ آرقه سیده تونخته یدی.

امام بیلن بیرلیکده، یکه اوقيیه دیگن دیک اوقيله دی. لیکن، ایاغده لیگیده امام ایچیدن اوقيسه هم، بلند سیس بیلن اوقيسه هم، جماعت بیر نرسه اوقيمه یدی. [شافعی مذهبیده، امام بیلن بیرلیکده جماعت هم سیس چیقرمسدن فاتحه اوقيدي]. یکه، بیرونچی رکعتده (سبحانک) اوقيدي. امام، بلند سیس بیلن فاتحه [الحمد] نی خلاص قیلگنیده جماعت جوده آهسته (آمین) دیله دی. بونی بلند سیس بیلن آیتمه بیش کیره ک. رکوعدن توریشده امام (سمع الله لمن حمده) دیگیده، جماعت یکه (ربنا لك الحمد) دیله دی. کین ایگلیشده (الله اکبر) دیب، امام بیلن بیرلیکده جماعت هم سجده گه یاته دی. رکوعده، سجده لردہ و اولتیریشده یکه اوقيیه دیگن دیک جماعت هم اوقيدي.

وتر واجب نمازی، رمضانده جماعت بیلن اوقيله دی. باشه زمانلرده یکه اوقيله دی.

مبوبق نینگ نمازی

امامگه اقتداء قیلگنلر تورت خیل دیر. بولر، (مُدِرِك)، (مُفَتَّدِي)، (مُسْبُوق) و (لاحق) دیر.

مدرک، افتتاح تکبیرینی امام بیلن بیرلیکده آلگنگه دیله دی.

مقتدی، افتتاح تکبیریگه بیتیشه آلمه گنگه دیله دی.

مبوبق، امامگه بیرونچی رکعتده بیتیشه آلمه گنگه دیله دی.

لاحق، افتتاح تکبیرینی امام بیلن برابر آلگن، اما کین، او زیده طهارتینی سیندیرگن بیر حال اورته گه کیلگنیدن، طهارت آلیب، ینه امامگه اقتداء قیلگنگه دیله دی. بو کیشی، ینه اولدن بولگنی دیک، بی قرائت، رکوع و سجده تسیبیحلرینی آیتیب نمازینی اوقيدي. او کیشی، اگر دنیا کلامی ایتمه گن بولسه، امام

نینگ آرقه سیده دی دیر. لیکن، مسجدهن چیقگندن کیین، یقین بیر بیرده طهارتینی آلیشی کیره ک. زیرا، کوب ایلکریگه کیتسه نمازی بوزیله دی هم دیلدی.

مسبوق، یعنی امامگه بیرینچی رکعتده یتیشه آلمه گن بیر کیشی، امام ایکی طرفگه هم سلام بیرگندن کیین، ایاغگه توریب یتیشه آلمه گنی رکعترنی تکمیل قیله دی.

فرائتلرنی بیرینچی، کیین ایکینچی، کیین اوچینچی رکعت اوقيه یاتگن دیک اوقيدی. اولتیریشنی بولسه تورتینچی، اوچینچی و ایکینچی رکعت قطاری بیلن، یعنی آخردن باشه گن شکیله قیله دی. مثلاً؛ خفتن نینگ آخرگی رکعتیگه یتیشگن کیشی، امام سلام بیرگندن کیین توریب، بیرینچی و ایکینچی رکعتده فاتحه و سوره اوقيدی. بیرینچی رکعتده اولتیره دی. ایکینچیده اولتیرمه يدی.

بیش نرسه نی امام قیلمه سه، جماعت هم قیلمه يدی:

۱ - امام قنوت اوقيمه سه جماعت هم اوقيمه يدی.

۲ - امام هیيت نمازلریده گی تکبیرلنی قیلمه سه، جماعت هم قیلمه يدی.

۳ - امام، تورت رکعتلى نمازنینگ ایکینچی رکعتیده اولتیرمه سه، جماعت هم اولتیرمه يدی.

۴ - امام سجده آپینی اوقيب، سجده قیلمه سه جماعت هم قیلمه يدی.

۵ - امام سجده سهو قیلمه سه جماعت هم قیلمه يدی.

تورت نرسه نی امام قیلسه، جماعت قیلمه يدی:

۱ - امام ایکیدن کوب سجده قیلسه، جماعت قیلمه يدی.

۲ - امام هیيت تکبیرینی، بیر رکعتده اوچدن کوب قیلسه، جماعت قیلمه يدی.

۳ - امام جنازه نمازیده، تورتدن کوب تکبیر آلسه جماعت آلمه يدی.

۴ - امام بیشینچی رکعتگه تورسه، جماعت تورمه يدی، امامگه منظر بوله دی، برابر سلام بیره دیلر.

اون نرسه نى امام قىلمە سە، جماعت قىلە دى:

- ۱ - افتتاح تكىرىيده ۇول كوتىماق.
- ۲ - سُبْحَانَكَ أَوْقِيمَاقَ.
- ۳ - رَكُوعُكَ إِيْغِيلِيشَدَهُ، تكىرى كىلىتىرماق.
- ۴ - رَكْوَعَدَهُ تسبِيحَ أَوْقِيمَاقَ.
- ۵ - سجدة لرگە ياتىپ، تورىشىدە تكىرى آيتىماق.
- ۶ - سجدة لردى تسبِيحَ أَوْقِيمَاقَ.
- ۷ - سمع الله دىيە سە، رىبنا لىك الحمد دىماق.
- ۸ - التَّحْيَاتَى آخْرِيَّگَهُ چە اوقيماق.
- ۹ - نماز آخرىيده سلام بيرماق.
- ۱۰ - قربان هىيىتىدە، يىكىرمە اوچ فرضدن كىين سلام بىرگىيدە [هېچ بىر نرسە اوقيمىسىدەن درحال]، تكىرى اوقيماق. بو يىكىرمە اوچ تكىرىگە، تشرىق تكىرىلرى دىيلە دى. ۱۰۸. نچى صحىفە گە قره نىڭلار!

افتتاح تكىرى نىنگ فضىلتلىرى

بىر كىشى، افتتاح تكىرىنى امام بىلەن برابر آلسە، خزان كونلىيده، درختلىنىنگ برگلرى، شەمال تورگىيدە نىمە شكىلدە توکىلسى، او كىشى نىنگ گناھلىرى ھەم او شكىلدە توکىلە دى.

بىرگۈن، رسول الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" نماز اوقيىشلىيده، بىر كىشى بامداد نمازىدە، افتتاح تكىرىيگە يىتىشە آلمە دى. بىر غلام آزاد قىلدى. اوندان كىين كىلىپ رسول الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" گە سورە دى: "يا رسول الله! من بوجون، افتتاح تكىرىيگە يىتىشە آلمە دىم. بىر غلام آزاد قىلدىم. آيا افتتاح تكىرى نىنگ ثوايىگە نائل بولە آلسىم مى؟" رسول الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"، ابو بكر صديق "رضى الله عنه" گە، (سن نىمە دىسەن، بو افتتاح تكىرى نىنگ بارە سىدە؟) دىب سورە دىلر. ابو بكر

صدقیق "رضی الله عنہ" بویوردیلر که، (یا رسول الله! قیرق تیوه گه مالک بولسم، قیرقینینگ هم یوکی جواهر بولسے، جمله سینی غریبلرگه تصدّق قیلسما، ینه امام بیلن برابر آلينگن افتتاح تکبیری نینگ ثوابیگه نائل بوله آلمیمن).

اوندن کیین، رسول الله "صلی الله علیه وسلم"، (یا عمر! سن نیمه دیسن، بو افتتاح تکبیری نینگ بارہ سیده؟) دیگنلریده، حضرت عمر "رضی الله عنہ"، (یا رسول الله! مکه و مدینه آره سی توله تیوه م بولسے و بولرنینگ یوکلری جواهر بولسے، جمله سینی غریبلرگه تصدّق قیلسما، ینه امام بیلن برابر آلينگن افتتاح تکبیری نینگ ثوابیگه نائل بوله آلمیمن) دیدیلر.

اوندن کیین، رسول الله "صلی الله علیه وسلم"، (یا عثمان! سن نیمه دیسن، بو افتتاح تکبیری بارہ سیده؟) دیگنلریده، حضرت عثمان ذی الثورین "رضی الله عنہ" (یا رسول الله! کیچھ ایکی رکعت نماز او قیسم، ہر بیریده، قرآن عظیم الشانسی ختم ایله سم، ینه امام بیلن برابر آلينگن افتتاح تکبیری نینگ ثوابیگه نائل بوله آلمیمن) دیدیلر.
اوندن کیین، رسول الله "صلی الله علیه وسلم" حضرتلری، (یا علی! سن نیمه دیسن، بو افتتاح تکبیری بارہ سیده؟) دیگنلریده، حضرت علی "کرم الله وجهه": (یا رسول الله! مغرب و مشرق آره سی کُفار بیلن توله بولسے، رییم منگه قوت بیرسے، جمله سی بیلن حرب قیلسما، ینه امام بیلن آلينگن افتتاح تکبیری نینگ ثوابیگه نائل بوله آلمیمن) دیدیلر.

اوندن کیین، رسول الله "صلی الله علیه وسلم" حضرتلری: (ای منیم امت و اصحابیم! یتی طبقہ ییسلر و یتی طبقہ آسمانلر کاغذ بولسے و دریالر مرکب بولسے و ہمه درختلر قلم بولسے و ہمه فرشته لر کاتب بولسے لر و قیامتگه چہ یازسہ لر، ینه امام بیلن آلينگن افتتاح تکبیری نینگ ثوابینی یازہ آلمہ یدی لر) دیب بویوردیلر.
منقبہ: قصرگه توزہ لگن مسجد

امام اعظم ابو حنیفہ نینگ طلبہ سی امام ابو یوسف "رحمۃ الله علیہ"، ہارون

رشید زمانیده قاضی ایدی. بیرکون هارون رشید نینگ یانیده لیگیده، بیر کیشی بیرسیدن دعواگر بولدی. هارون رشید نینگ وزیری هم، من شاهدیم دیدی. امام ابو یوسف وزیرنینگ شاهدلیگینی قبول قیلمه دی. خلیفه، نیمه اوچون وزیرنینگ شاهدلیگینی قبول قیلمه ی سیز، دیدی. امام، بیرکون اونگه ایش بویرگندینگیز. او هم سیزگه، من سیز نینگ نوکرینگیز، غلامینگیزمن دیگن ایدی. اگر توغری آیتگن بولسه، غلام نینگ شاهدلیگی مقبول ایمس. یلغان ایتگن بولسه، یلغانچی نینگ شاهدلیگی هم قولاق سالینمه یدی بویوردی. خلیفه، من شاهدلیک قیلسما، قبول قیله سیز می؟ دیدی. یوق، قیلیمیمن بویوردی. نیمه اوچون؟ دیدی. سن نمازنی جماعت بیلن اوقيمه ی سن، بویوردی. من مسلمانلر نینگ ایشلری بیلن مشغولمن دیدی. امام، خالقگه طاعت نینگ بولگنی بیرده، مخلوقگه اطاعت قیلینمه یدی بویوردی. خلیفه، توغری ایته سیز دیدی و قصریده مسجد توزه لیشینی امر قیلدی. مؤذن و امام تعین قیلیندی و اوندن کیین نمازنی همیشه جماعت بیلن اوقيدی.

جمعه نمازی

الله تعالیٰ جمعه کونینی مسلمانلرگه مخصوص قیلگن. جمعه کونی پیشین وقتیده، جمعه نمازنی اوقيماق، الله تعالیٰ نینگ امریدیر.

الله تعالیٰ، جمعه سوره سی آخریده گی آیت کریمه ده مآلًا بویوردی که، (ای ایمان کبلتیرماق بیلن مشرف بولگن بنده لریم! جمعه کونی، پیشین اذانی ایتیلگنی وقت خطبه قولاق سالماق و جمعه نمازی اوقيماق اوچون مسجدگه یوگیرینگلر! آلیش و ساتیشنی قوینگلر! جمعه نمازی و خطبه، سیزگه باشقه ایشلرینگیزدن فایده لی راغ دیر. جمعه نمازنی اوقيگندن کیین، مسجددن چیقر، دنيا ایشلرینگیزنى قیلماق اوچون چاشه آله سیزلو. الله تعالیٰ دن رزق توقع قیلیب ایشلرسیزلو. الله تعالیٰ نی کوپ یاد قیلینگلر که، قوتیله آله سیزلو!)

نمازدن کیین، خواهله گن ایشیگه کیتیب ایشلر، خواهله گن مسجدده قالیب

نماز اوقيماق بيلن، قرآن كريم و دعا بيلن مشغول بولر. جمعه نمازي وقتى كيرگنده، آليش - ساتيش گناه دير.

پيغمبر عيز "صلى الله عليه وسلم" تورلى حديث شريفلىدە بويوردىلر كە: (بىر مسلمان، جمعه گونى غسل طهارتى آليب، جمعه نمازىگە كىتىسە، بىر هفتە لىك گناھلىرى عفو بولە دى و هر قدمى اوچون ثواب بىريله دى.)
(جمعه نمازى اوقيمه گنلرنىنگ قىبلېنىي اللە تعالى مۇھرلە يدى. غافل بولە ديلر).

(كونلرنىنگ اينگ قىمتلىسى جمعه دير. جمعه گونى، هييت كونلرىدەن و عاشوره گونىدەن ارزىشلى راغ دير. جمعه، دنيادە و جنتدە مؤمنلرنىنگ هييتى دير).
(بىر كىشى، مانع بولمە گىنيدە، اوچ جمعه نمازى اوقيمه سە، اللە تعالى، قىلبىنى مۇھرلە يدى. يعنى يخشىلىك قىلىمس بولە دى).

(جمعه نمازىدەن كىين بىر لحظە باردىر كە، مؤمن نىنگ او لحظە دە قىلگەن دعا رد بولمە يدى).

(جمعه نمازىدەن كىين، يىتى دفعە اخلاقى [فُلْهُوَاللَّهُ أَحَدٌ] و مُعوذتىن [فلق و ناس سورە سى] اوقيگىنىي اللە تعالى، بىر هفتە حادثە دن، بladن و يامان ايشلەدن اسرە يدى).
شنبە كونلرى يەودىلرگە، يكشنبە كونلرى نصاراگە [مسيحيلرگە] بىريلگى دىك، جمعه گونى ھم مسلمانلرگە بىريلدى. بوگون، مسلمانلرگە خير، بركت، يخشىلىك باردىر).
جمعه گونى قىلىنگەن عبادتلرگە، باشقە كوندە قىلىنگەنلرنىنگ، اينگ آز اىكى برابرى ثواب بىريله دى. جمعه گونى ايشلنگەن گناه لر ھم اىكى برابر يازىلە دى.

جمعه گونى، ارواحلر يېغىلە دى و بىر بىرلىرى بىلە تانىشە ديلر. قىرلر زيارت قىلىينە دى. بو كوندە قىرعذابى توحته تىلە دى. بعضى عامللرگە كورە، مؤمن نىنگ عذابى كىين باشلە مە يدى. كافرنىنگ، جمعه و رمضانىدە قىلىنمس لىك اوزرە، قىامتىگە چە طول تارتە دى. بوگون و كىچە سىدە وفات قىلگەن مؤمنلر، قىرعذابى كورمە يدى.

دوزخ، جمعه کونی کوب ایسیغ بولمه يدی. آدم عليه السلام، جمعه کونی يره تیلدي.
جمعه کونی جنتدن چیقریلدی. جنتده کیلر، الله تعالی نی جمعه کونلری کوره دیر.

جمعه نمازی نینگ فرضلری

جمعه کونی اون آلتی رکعت نماز اوقيله دی. بونینگ ایکی رکعتینی اوقيماق
فرض دیر. پیشین نمازیدن هم قوتلی فرض دیر. جمعه نمازی فرض بولماق اوچون ایکی

تورلی شرطی بارديز:

۱ - ادا شرطلری.

۲ - وجوب شرطلری.

ادا شرطلریدن بیری نقصان بولسه نماز قبول بولمه يدی. وجوب شرطلری بولمه
سه قبول بوله دی.

ادا، يعني جمعه نمازی نینگ صحیح بولیشی اوچون شرطلری ییتی دیر:

۱ - نمازنی شهرده اوقيماق (شهر: جماعتی اينگ کسته مسجدگه سیغمه گن بیر دیماق.)

۲ - دولت رئيسی نینگ ويا والی نینگ اجازه سی بیلن اوقيماق. بولرنینگ
تعین قىلگنى خطيب، اوز ييرىگە باشقە سينى وکيل قىله آله دی.

۳ - پیشین نمازی نینگ وقتىده اوقيماق.

۴ - وقت ايچىدە خطبه اوقيماق. [عمللر، جمعه خطبه سينى اوقيماق، نمازگە^۱
توخته يىشىدە (الله اكابر) ديماق دى دير ديدى.]

يعنى ایکی خطبه نی هم، يکه عربى اوقيماق لازمدىر. خطيب، ايچىدىن اعوذ
اوقيب، كيin بلند سيس بىلن، حمد و ثنا و كلمه^۲ شهادت، صلاة سلام اوقيدى.
كىين، ثوابگە، عذابگە سبب بولگن نرسه لرنى يادگە كىلىتىرە دى و آيت كىرىمە
اوقيدى. اولتىريپ توره دى. ايكىنچى خطبه نى اوقيب، وعظ ييرىگە، مؤمنلرگە دعا
قىلە دى. تورت خليله نينگ اسمينى ايتىشى مستحب دير. خطبه گە دنيا سوزى
اره لشتىرماق حرام دير. خطبه نى، نطق و كنفرانس شكلىگە سوقمە ييش كىرە ك.

خطبه نى قىسقە اوقيماق سنت دير. اوزون اوقيماق مكروه دير.]

۵- خطبه نى نمازدىن اول اوقيماق.

۶- جمعه نمازىنى جماعت بىلەن اوقيماق.

۷- مسجد دروازه لرينى ھەمە گە آچيق توئماق.

جمعه نمازى نينگ وجوب شرطلىرى توقىزدىر:

۱- شهردە، قصبه [شهرچە] دە اولتىرماق. مسافىلرگە فرض ايمىس.

۲- صحتلى بولماق، كسلگە، كسل نى قويىھ آلمە گەن باقىچىگە و قېيلرگە فرض

ايىس.

۳- خۇر [آزاد] بولماق.

۴- ايركك بولماق. عياللرگە فرض ايمىس.

۵- عاقل و بالغ بولماق. يعنى (مُكْلَف) بولماق.

۶- كور بولمس ليك. يولده آليپ بارگەن بولسە هم، كورگە فرض ايمىس.

۷- يورييە آماق دير. نقل وسايطى بولسە هم فلچىگە، بى اياغانگە فرض ايمىس.

۸- بندى قىلينگن بولمس ليك و دشمن قورقىسى، حكومتدن، ئالمىدىن

قورقىسى بولمس ليك.

۹- كوب يامغىر، قار، طوفان، لاى و سووغ بولمس ليك.

جمعه نمازى قىنده ئى اوقيله دى؟

جمعه كونى، پىشىن أدانى آيتىلگىنىدە، اون آلتى ركعت جمعه نمازى اوقيله دى.

بولر قطارى بىلەن شوندە ئى دير:

۱- اول، جمعه نمازى نينگ تورت ركعت ليك "بىرىنچى سنتى" اوقيله دى. بو سنت، پىشىن نمازى نينگ بىرىنچى سنت دىك اوقيله دى. بونگە "نيت إيتىدم، اللە رضاسى اوچون، جمعه نمازى نينگ بىرىنچى سنتىنى اوقيشىگە، يوزىم قبلە گە" دىب نيت قىلىنە دى.

- ۲- کین، مسجد ایچیده ایکینچی اذان و خطبه اوقيله دی.
- ۳- خطبه اوقيلگندن کین، اقامه آيتيلب، جماعت بيلن جمعه نمازی نينگ ايکی رکعت ليک "فرضی" اوقيله دی.
- ۴- جمعه نمازی نينگ فرضی اوقيلگندن کین، تورت رکعت ليک "آخرگی سنتی" اوقيله دی. بونينگ اوقيليشی پيشين نمازی نينگ بيرينچی سنتی دی دير.
- ۵- بوندن کين، "گردنيمگه فرض بولگن اوقييه آلمه گنيم آخرگی پيشين نمازی نينگ فرضيني اوقيشكه" ديب نيت قيليب، "آخر ظهر" نمازی اوقيله دی. تورت رکعت ليک بو نمازی نينگ اوقيليشی پيشين نمازی نينگ فرضيني نينگ اوقيليشی دی دير.
- ۶- کين هم، ايکی رکعت "وقت نينگ سنتی" اوقيله دی. اوقيليشی، بامداد نمازی نينگ سنتی نينگ اوقيليشی دی دير.
- ۷- بوندن کين، آية الکرسی و تسبيحler اوقيلib، دعا قيلينه دی.
- الجمعة کونی نينگ سنت و آدابي:**
- ۱- جمعه نى پنځښبه کونيدن استقبال قيلماق.
- ۲- جمعه کونی غسل طهارتی آماق.
- ۳- باشني تراش قيلماق. سقال نينگ بير توتم دن [يعنى آووج ايچي تورت برماغ آلگن دن] اضافه سيني و تيرناغلرنى قيرقاماق. پاک کويله ک كييماق.
- ۴- جمعه نمازيگه ممکن بولگنيچه وقت کييماق.
- ۵- اونگ صفحه اوتماق اوچون، جماعت نينگ شانه لريدن آشمې ييش کييره ک.
- ۶- مسجدده نماز اوقيگن نينگ اونكيدن اوتمس ليک.
- ۷- خطيب منبرگه چيقگندن کين هيچ بير نرسه ايتمس ليک، گپيرگنگه اشارت بيلن هم جواب بيرمس ليک و اذانى تكرار قيلمس ليک.
- ۸- جمعه نمازiden کين فالخه، کافرون، اخلاص، فلق و ناس سوره لرينى يىتى

دفعه اوقيماق.

- ۹ - عصرگه چه مسجدده قاليب، عبادت قيلماق.
- ۱۰ - اهل سنت عالملرى نينگ كتابلىپىدن آيتىب بيرگن عالملرنىنگ درسىدە،
وعظىدە بولىنماق.
- ۱۱ - جمعه كونىنى، هېمىشە عبادت بىلەن اوتكرماق.
- ۱۲ - جمعه كونى، صلووات شريفە كىلىتيرماق.
- ۱۳ - قرآن كريم اوقيماق. (كھف) سورە سىنى اوقيش كىرە ك.
- ۱۴ - صدقە بيرماق.
- ۱۵ - آنه-آته نى ويا قېرىلىنى زيارت قيلماق.
- ۱۶ - اوى نينگ طعاملىنى مۇل و شيرىنى بىشىرماق.
- ۱۷ - كوب نماز اوقيماق. قضاگە قالگان نمازى بولگىنلر، قضا نمازى اوقيشى
كىرە ك.

هېيت نمازلرى

شوال آبى نينگ بيرىنچى كونى فطر، يعنى رمضان هېيتى نينگ، ذى المجه
نينگ اوينىنچى كونى بولسىه، قربان هېيتى نينگ بيرىنچى كونلىرى دىر. بو ايکى كوندە،
قوياش چيقىگىندن و كراحت وقتى چيقىگىندن كىين، ايکى ركعت هېيت نمازى اوقيماق،
ايىككلرگە واجب دىر.

هېيت نمازلرى نينگ شرطلىرى، جمعه نمازى نينگ شرطلىرى دى دىر. لىكىن،
بوردە خطبه سنت دىر و نمازدىن كىين اوقيله دى.

رمضان هېيتىدە نمازدىن اول شيرىنى [خرما ويا قند] ييماق، غسل قيلماق،
مسواك استعمال قيلماق، اينگ يخشى كويىلە ك لرنى كييماق، فطرە نى نمازدىن اول
بىرماق، يولده آهستە تكبیر اوقيماق مستحب دىر.

قربان هېيتى نمازىدەن اول بىر نرسە يىمس لىك، نمازدىن كىين اول قربان گوشتى

بیماق، نمازگه کیتیشیده بلند سیس بیلن، عذری بولگن آهسته تکبیر کیلتیرماق مستحب دیر.

هیبت نمازلری ایکی رکعت دیر. جماعت بیلن اوقيله دی، يکه اوقيلمه يدی.

هیبت نمازی قنده ی اوقيله دی؟

۱- اول "نیت ایتدیم واجب بولگن هیبت نمازینی اوقيشگه، اقتداء قیلدم حاضر بولگن امامگه" دیب نیت ایتیب، نمازگه توخته له دی. کیین "سبحانک" اوقيله دی.

۲- سبحانک دن کیین قوللر اوچ دفعه تکبیر بیلن بیرلیکده قولاقلرگه کوتربیب، بیرینچی و ایکینچی سیده ایکی یانگه قویریله دی. اوچینچی سیده، کیندیک تگیگه باغلنه دی. امام اول فاتحه، کیین بیر سوره اوقيدي و بیرلیکده رکوعگه ایگیلینه دی.

۳- ایکینچی رکعتده، امام اول فاتحه و بیر سوره اوقيدي. کیین ایکی قول اوچ دفعه تکبیر کیلتیریب کوتربیله دی. اوچینچیده هم یانلرگه قویریله دی. تورتینچی تکبیرده قوللنی قولاقلرگه کوتربمه ی، رکوعگه ایگیلینه دی. قیسه چه: ایکی دفعه قویر، بیر باغله، اوچ دفعه قویر، بیر ایگیل! دیب یاد قیلینه دی.

تشریق تکبیرلوی:

قریان هیتی نینگ عرفه سی کونی، بامداد نمازیدن، تورتینچی کونی عصر نمازیگه چه، حاجیلرنینگ و حجگه کیتمه گلنرنینگ، ایرکک، عیال همه نینگ، جماعت بیلن اوقيسين، يکه اوقيسين، فرض نمازیدن کیین سلام بیرر بيرمس، بیر دفعه "تشریق تکبیری" نی اوقيشی واحب دیر.

جنازه نمازیدن کیین اوقيلمه يدی. مسجددن چیقگندن کیین ویا گپیرگندن کیین، اوقيماق لازم ایمس.

امام تکبیرنى یادیدن چیقرسه، جماعت ترک قیلمه يدی. ایرککلر بلند سیس

بیلن اوقيه آله دی. عياللر آهسته آيته دی.

تشریق تکییری:

"الله أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَلَّهِ الْحَمْدُ".

اولیمنگه تیارلیک

اولیمنی یادگه کیلتیرماق، اینگ کنته نصیحت دیر. هر ایمان صاحبی کیشی نینگ، اولیمنی کوب یادیگه کیلتیریشی سنت دیر. اولیمنی کوب یادگه کیلتیرماق، امرلرگه تابع بولیشگه و گناه لردن پرهیز قیلیشگه سبب بوله دی. حرام ایشلشگه جسارتنی آزه لتیره دی. سیوگیلی پیغمبریمیز "صلی الله علیه وسلم" بویوردیلر که: (لذتلرنی یقینگن، ساعت تیریلرگه خاتمه بیرگن اولیمنی، کوب یادینگیزگه کیلتیرینگیز!). دین بویوکلریدن بعضیسی هرکون بیر دفعه یادگه کیلتیریشنی عادت قیلگن ایدی. اولیاءنینگ بویوکلریدن محمد بهادرین بخاری "قدس سرہ" هرکون ییگیرمه دفعه، اوزینی اولگن، قبرگه قویلگن اویلر ایدی.

طول امل، کوب یششنى خواهله ماق دیر. عبادت قیلماق، دینگه خدمت قیلماق اوچون کوب یششنى خواهله ماق، طول امل ایمس. طول امل صاحبلى، عبادتلرنی وقتىده قىلە آلمه يدى لر. توپه قیلیشنى ترک قىلە ديلر. قلبلى قىتىغ بوله دی. اولیمنی یادگه کیلتیرمه يدى لر. وعظ و نصیحتلردن عبرت آلمه يدى لر.

طول امل صاحبى، همیشه دنيا ماليگه و منصبىگه قاوشماق اوچون عمرىنى صرف قىلە دی. آخرتى ياددن چىقرە دی. يكه ذوق و صفاسىنى اوپىلە يدى. حدیث شریفلرده بویورىلدی کە:

(اولمسدن آلدین اولینگیز. حسابگه تارتیلمسدن آلدین اوزینگیزنى حسابگه تارتینگیز!)

(اولیمدن کىين بوله دىگن نرسە لرنى، سىزنىنگ بىلگىنگىز دىك، حيوانلر ھم بىلسە لردى، يىماق اوچون سىمېز حيوان تاپە آلمىس ايدىنگىز).

(کیچه کوندوز اولینمی یادیگه کیلتیرگن کیشی، قیامت کونی شهیدلر یانیده بوله دی).

طول امل نینگ سبیلری؛ دنیا ذوقلریگه توشكین بولماق، اولینمی یاددن چیقرماق و صحتیگه، جوانلیگی گه الدغاق دیر. طول امل کسل لیگیدن قوتیلماق اوچون، بو سبیلرنی یوق قیلماق لازمدیر. اولیم نینگ هر لحظه کیله آلیشینی اویله ش کیره ک. طول امل صاحبی بولیش نینگ ضررلرینی و اولینمی یادگه کیلتیریش نینگ فایده لرینی اورگنیش کیره ک. حدیث شریفده بویوریلدی که:

(اولینمی کوب یادگه کیلتیرینگلر. اونی یادگه کیلتیرماق، انساننی گناه ایشله ماقدن اسره یدی و آخرتده ضررلی بولگن نرسه لردن پرهیز قیلیشگه سبب بوله دی).

اولیم نیمه دیر؟

اولیم، یوق بولماق دیماق ایمس. اولیم، روح نینگ بدنگه بولگن باغلیلیگی نینگ توگه شی دیر. روح نینگ، بدنن ایریلیشی دیر. اولیم، انسان نینگ بیر حالدن، باشقه بیر حالگه تبدیل بولیشی دیر. بیر اویدن، بیر اویگه کوچ قیلیشی دی دیر. عمر بن عبدالعزیز حضرتلری بویوردی که، (سیزلر، فقط ابدیت، ابدی لیک اوچون بیر تیلدننگیز. لیکن بیر اویدن، بیر اویگه کوچ قیله سیزلر). اولیم، مؤمنگه هدیه دیر، نعمت دیر. گناهی بولگنلرگه مصیبت دیر. انسان اولینمی خواهله مه یدی. حال بو که اولیم، فتنه دن خیرلی دیر. انسان یششنی یخشنی کوره دی. حال بو که، اولیم، اونگه خیرلی دیر. صالح بولگن مؤمن، اولیم بیلن دنیانینگ اذیت و آرغین لیگیدن قوتیله دی. ظالم‌لریننگ اولیمی بیلن مملکتلر و بنده لر راحتگه قاوهشه دی.

بیر ظالم نینگ اولیمیده، ایتیلگن قلسیم بیر بیت شوندہ ی دیر:

نه اوزی ایتدی راحت، نه عالمگه بیردی حضور،

یقیلدی کیتدی جهاندن، چیده سین اهل قبور.

مؤمن نینگ روحی نینگ بدنن ایریلیشی، بندی نینگ زنداندن قوتیلیشی دی دیر. مؤمن اولگندن کیین، بو دنیاگه پس کیلماق خواهله مه یدی. اما شهیدلر،

دنیاگه پس کیلیب ينه شهید بولماق خواهله يدى. اولیم، هر مسلمان اوچون هدیه دیر. بير آدم نینگ دینینى، يكه قىرى اسره يدى. قىرده گى حيات بولسە، يا جنت باغچە لرىدە بولماق ويا هم، دوزخ چوقۇرلىدە بولماق دى دير.

اولیم حقدیر

اولیمدىن قوتىلماق، مىكن مى؟ البتە ايمس. هيچ كيم نینگ بير ثانىه هم يىشىشىگە قولىدە امکانى يوقدىر. اجلى كىيلگەن اولە دى. بو وقت، كوز آچىپ يومىنگىچە چە اوتكىن بير لحظە دير. قرآن كىيىدە بير آيت كىيە دە مالاً، (اجللرى كىيلگىنى زمان، اونى بير ساعت ايلگىرى و كينىگە آلامە يدى لر) بويورىلگەن.

الله تعالى بير كىشى نینگ اولىمىنى قىرده تقدىر قىلگەن بولسە، او كىشى مالىنى، مۈلکىنى، اولادىنى تشلب او يېرددە وفات قىile دى.

الله تعالى، بىزنىنگ كوندە قنچە نفس آلیب بيرگىنەمىزى بىلە دى. اونىنگ بىلەمە گنى بير نرسە يوقدىر. ايمان كىلتىرىپ، حياتىمىز عبادت بىلەن اوتكىن بولسە، آخرى سعادت بولە دى. الله تعالى عزرايىل "عليه السلام" گە بويورە دى كە: (دوستلرىم نىنگ جانىنى آسان آل، دشمنلىرىم نىنگ جانىنى قىين آل!). ايمان صاحبلىرىگە، بو نە بويوك مژده دير. ايماندىن محروم قالگەنلەر اوچون هم، نە بويوك فلاكت دير.

جنازه نمازى

بىر مؤمن نىنگ وفات قىلگىنى، خىر آلگەن ايركىكلرگە، ايركى بولە سە، عيال لرگە جنازه نمازى فرض كفایە دير. جنازه نمازى، الله اوچون نماز و اولگەن كىشى اوچون دعا دير. اهمىت بىرمە گن نىنگ ايمانى كىيە دى.

جنازه نمازى نىنگ شرطلىرى

- ۱ - مىت مسلمان بولىشى كىريھ ك.
- ۲ - يوپىلگەن بولىشى كىريھ ك. يوپىلسىدىن كومىلگەن، اوستىگە توپراق چىپىلەمە گن بولسە، چىقىرىلىب يوپىلە دى، كىين نمازى اوقيىلە دى. جنازه نىنگ و امام نىنگ

بولگنى يېرىنېنگ پاڭ بولىشى لازمدىر.

۳- جنازه نينگ ويا بدن نينگ يرمىسى بىلەن، باشى نينگ ويا بى باش يېمىدىن اضافە بدن نينگ، امام نينگ اوڭىگىدە بولىشى لازمدىر.

۴- جنازە، يېرده ويا يېرگە يقىن، قوللر بىلەن اوشلنگەن ويا تاش اوستىگە قوپىلگەن بولىشى كىرە ك. جنازە نينگ باشى، امام نينگ راستىگە، اياغى چېپگە كىلە دى. برعكس قۇيماق گناھ دير.

۵- جنازە امام نينگ اوڭىگىدە حاضر بولىشى كىرە ك.

۶- جنازە نينگ و امام نينگ عورت محلى يايپۇغ بولىشى كىرە ك.

جنازە نمازى نينگ فرصلرى

۱- تورت دفعە تكىبىر كىلتىرماق دير.

۲- ايااغدە اوقيماق دير.

جنازە نمازى نينگ سنتلىرى

۱- سُبْحانَكَ اوقيماق،

۲- صَلَوةَكَ اوقيماق،

۳- اوزىگە و مىتىگە و ھەمە مسلمانلارگە عفو و مغفرت اوچون بىلدىرىلگەن دعالىردىن بىلگىنې اوقيماق.

جنازە نمازى، مسجد اىچكىرسىدە اوقيىلمە يىدى.

جانلى شكىلde توغىلىگىندەن كىين اولگەن بالە نينگ اسمى قوپىلە دى، يوپىلە دى، كفنلە دى، نمازى اوقيىلە دى.

جنازە تاشىلە دىگىنى زمان، تابوت نينگ تورت قولىدىن اوشلنە دى. اول جنازە نينگ باش طرفى راست شانە گە، كىين اياغ طرفى راست شانە گە، كىين، باش طرفى چپ شانە گە، كىين اياغ طرفى چپ شانە گە قوپىلماق صورتى بىلەن ھە بىرىدە اون اون قدم تاشىلە دى. قىرگە بارىلگىنى زمان جنازە شانە لردىن يېرگە توшиرىلمسىدىن

اولتيريلمه يدى. دفن قيلينيشىدە اىشى بولە گنلر اولتيرە ديلر.

جنازه نمازى قندە ئى اوقيله دى؟

جنازه نمازى نىنگ تورت تكبيرىدن هر بىرى، بىر ركعت دى دير. تورت تكبيرىنىڭ يكە بىرىنچى سىدە قوللر قولاق لرگە كوتريلە دى. كىيىن كى اوچ تكبيرىدە قوللر كوتريلە دى.

۱ - بىرىنچى تكبير آلينىب، اىكى قول باغلنگىيدە (سُبْحَانَكَ) اوقيله دى و اوقيشىدە (وَحْلَّ تَنَاؤُكَ) هم دىيلە دى. فاتحە [الْحَمْدُ] اوقيلمە يدى.

۲ - اىكىنچى تكبيرىدن كىيىن، تشهىدگە اولتيرىشىدە اوقيلىگەن (صلوات)لر، يعنى (اللَّهُمَ صَلِّ) و (بَارِكْ) دعالىرى اوقيله دى.

۳ - اوچىنچى تكبيرىدن كىيىن، جنازه دعاسى اوقيله دى. [جنازه دعاسى يېرىيگە "بِنَا آتَنَا... وَيَا يَكَهُ الْلَّهُمَّ اغْفِرْلَهُ" ديعاç ويا هم دعا نىتى بىلن (فاتحە شريفە)نى اوقيماق هم بولە دى.]

۴ - تورتىنچى تكبيرىدن كىيىن، درحال راست و كىيىن چىكە سلام بىرىلە دى. سلام بىرىشىدە، جنازە گە و جماعتىگە نيت قىلىنە دى.

امام يكە تورت تكبيرىنى و اىكى شانە گە سلامنى، بلند سيس بىلن اىتە دى، بىيانكى لىپىنى اىچىدين اوقيدى.

جنازه نمازى، اوقيلىگەندەن كىيىن، تابوت نىنگ يانىدە دعا قىيمات جائز اىمس. مكروه بولە دى.

تراویح نمازى

تراویح نمازى ايركىك و عىاللر اوچون سنت دير. رمضان شريف نىنگ هر كىچە سىدە اوقيله دى. جماعت بىلن اوقيلىشى سنت كفایە دير. وقتى خفتە نمازىدەن كىيىن و تر واجبىدەن اول دير. وتر واجبىدەن كىيىن هم اوقييە آلينە دى. مثلاً، تراویح نمازى نىنگ بىر قسمىگە يىتىشىب، امام بىلن وتر نمازىنى اوقيلىگەن كىشى، تراویح نمازىدەن،

بیتیشیب اوقييە آلمه گنى رکعتلرنى، وتر واجبدن كىين اوقييدى.

اوقيلمه گن تراویح نمازى نىنگ قصاصى اوقيلمه يدى. قصاصى اوقيلسە، نفل بولە دى. تراویح بولە يدى.

تراویح نمازى يىگىرمە ركعت دىر.

تراویح قىدە ئى اوقيله دى؟

وتر نمازى، يكە رمضان آيىدە جماعت بىلن اوقيله دى. تراویح نمازىنى اىكى اىكى ركعت بولماق اوزرە، اون سلام بىلن و هر تورت ركعت آخرىدە توختە ب تسبیح قىلىپ اوقيماق مستحب دىر. قضا قرضى بولگەن، بوش زمانلىدە، بىش وقت نىنگ سنتلىرى و تراویح يىرىگە هم قضا اوقيب، بىر لحظە اول، قاضالنى خلاص قىلىپ، كىين بۇ نمازلىنى اوقيشىگە باشلە شى كىرە ك.

تراویح نمازى مسجدىدە جماعت بىلن اوقيلىگىنيدە، باشقە لرى اويدە اوقييە آلم دى. گەڭاھ بولە يدى. اما مسجدىدە گى جماعت ثوابىدىن محروم قالە دى. اويدە، بىر ويا بىر نىچە كىشى بىلن جماعت بىلن اوقيسە، يكە اوقيماقدن يىگىرمە يىتى برابر اضافە ثواب آلم دى. هر افتتاح تكبيرىدە نيت قىلماق يخشىراغ دىر. خفتنى جماعت بىلن اوقيمه گنلر، تراوېخنى جماعت بىلن اوقييە آلمه يدى. خفتنى جماعت بىلن اوقيمه گن بىر كىشى، فرضنى يكە اوقيب، كىين تراوېخنى جماعت بىلن اوقييە آلم دى.

بیشینچی بولیم

سفرده نماز

حنفی مذهبیده بولگن بیر کیشی، اونبیش کوندن آز قالماق نیتی بیلن بیر یوز تورت کیلومتر و اوzac راغ بیر ییرگه کیتسه مسافر بوله دی.

سفری ویا مسافر بولماق دیماق، بولگه چیقگن کیشی دیماقدیر. مسافر، تورت رکعت رکعتلی فرض نمازرنی ایکی رکعت اوقيدي. مقیم امامگه اقتداء قیلسه، ینه تورت رکعت اوقيدي. مسافر، امام بولسه، ایکینچی رکعت نینگ آخریده سلام بیره دی. کیین اونگه اقتداء قیلگن جماعت، نمازرنی تکمیل قیلماق اوچون هر بیری ایکی رکعت علاوه اوقيديلر.

مسافر بولگن بیر کیشی، مسی اوستیگه اوچ کون، اوچ کیچه مسح قیله آله دی.

روزه سینی آچه آله دی. بولگه چیقگن کیشی راحت بولسه روزه سینی آچه بیشی یخشیراغ دیر. قربانیک قیلیشی واجب بوله يدی. جمعه نمازی هم مسافر بولگنگه فرض ایمس.

نماز وقتی نینگ آخریده سفرگه چیقگن کیشی بو نمازنی اوقيمه گن بولسه، ایکی رکعت اوقيدي. اما وقت نینگ آخریده و طبیگه کیلگن، بو وقت نینگ نمازنی اوقيمه گن بولسه تورت رکعت اوقيدي.

(نعمۃ الاسلام) ده دیه دی که: نفل نمازرنی ایاغده اوقيشكه کوچی یتکنیده، اولتیریب اوقيماق، هر زمان و هر یيرده جائز دیر. اولتیریب اوقيشیده، رکوع اوچون بدنه بیلن ایگیله دی. سجده اوچون، باشینی ییرگه قویه دی. لیکن، عذری بوله گنیده نفل لرنی اولتیریب اوقيگنگه، ایاغده اوقيگن نینگ یرمیچه ثواب بیریله دی. بیش وقت نمازنینگ ستلتی و تراویح نمازی هم، نفل نمازی دیر. یولدہ، یعنی شهر، قشلاق تشرقی سیده، نفل نمازرنی حیوان اوستیده اوقيماق جائز دیر. قبله گه ايلنماق و رکوع و سجده قیلماق لازم ایمس. اشاره بیلن اوقيدي. یعنی، رکوع اوچون، بدنه بیلن آرگینه ایگیله دی. سجده اوچون، بوندن کوپراغ ایگیله دی. حیوان اوستیده کوپ بخاست بارلیگی، نمازگه مانع ایمس. یيرده نفل اوقيشیده چرچه گن نینگ، عصاگه، انسانگه، دیوارگه تکیه قیلیب

اوقيشى، جائز بوله دى. اوزى يوريسيشىدە نماز اوقيماق صحيح ايمس.

فرض و واجب نمازلىنى، ضرورت بولە گىنچە، حيوان اوستىدە اوقيماق جائز ايمس. لىكىن، عذر بىلن اوقييە آله دى. ضرورت بولگەن عذرلر: مالى نينگ، جانى نينگ، حيوان نينگ خطردە بولىشى، توشگىنيدە حيوان نينگ ويا حيواندە گى ويا يانىدە گى مالى نينگ اوغىرنىشى، وحشى حيوان، دشمن، يىرده لاي بولىشى، يامغىر بولىشى، كسل نينگ توشىشىدە و مينىشىدە، يىخشى بولىشى نينگ كىچىكىشى ويا كسل ليگى نينگ شدید بولىشى، رفىقلرى نينگ منتظر بولە ئى، خطردە قالىشى، توشگىندىن كىين، حيوانگە بى ياردەمچى مىنە آمس لىك. مىكىن بولسىه، حيواننى قبلە گە توغرى توخته تىپ اوقيدى. مىكىن بولە سە، حركەت جەتلەرىدە اوقيدى. حيوان اوستىدە گى محمىل [كچوھ] دىيلگەن صندوق دىك نرسە لرنىنگ اىچىدە اوقيماق ھم، بوندە ئى دىر. حيوان توخته تىلېب، محمىل نينگ تىكىگە پايه قويىلسە، (سىرىپ)، يعنى مىز، كەت دىك بولىپ، يىرده اوقيماق دىماقادىر. قبلە گە توغرى اياخدە اوقيماق لازم بولە دى. توشە آله گەن كىشى، فرضلىنى محمىلدە اوقييە آلمە يدى.

كىمە دە نماز اوقيماق، جعفر طيار حضرتلىرى حبىستانگە كىتىشلىرىدە، رسول "الله" صلى الله عليه وسلم " نينگ اولرگە اورگتەنلىرى دىك، شوندە ئى دىر: حركەت قىلگەن كىمە دە، عذرى بولىسىن فرض و واجب ھم اوقييە دى. كىمە دە جماعت بىلن اوقييە آله دى. حركەت قىلگەن كىمە دە ھم، اشارە بىلن اوقيماق جائز بولە ئى، رکوع و سجده قىلە دى. قبلە گە ايلىشى ھم لازمىدىر. نمازگە باشلە يىشىدە قبلە گە توغرى توخته يدى. كىمە ايلنگىنچە، اوزى قبلە گە ايلنە دى. كىمە دە نجاستىن طھارت ھم لازمىدىر. امام اعظم ابوحنىفە گە كورە، كىتىگەن كىمە دە فرضلىنى ھم، بى عذرلىك پېتىدە، يىرده اولتىرىپ اوقيماق جائز بولە دى.

دېنگىز اورتە سىدە تىميرلىگەن كىمە، كوب تىرونە ياتگەن بولسىه، كىتىگەن كىمە دى دىر. آز تىرونە ياتگەن بولسىه، ساحلەدە توخته گەن كىمە دى دىر. ساحلەدە توخته گەن

کیمه ده فرضلر اولتیریب اوقيمه يدى. ساحلگه چيقماق ممکن بولسە، اياغده اوقيماق هم صحیح بوله ى، قوروقلیك گە چيقيب اوقيماق لازمدىر. مالى، جانى ويا کيمه نينگ حرکت قيلماق خطرى بار بولسە، کيمه ده اياغده اوقييسي جائز بوله دى.

(ابن عابدين) دىيە دى كە: (ايکى دىكىرىلى بولىپ هم، حيوانگە باخلىمسىدن ييردە ھموار توخته آلمە گن ارابە دە، توخته يىشىدە هم، كىتىشىدە هم، نماز اوقيماق، حيوان اوستىدە اوقيماق دى دىر. تورت دىكىرىلى ارابە، توخته يىشىدە سرپر، مىز دى دىر. حرکت اثناسىدە بولسە، حيوان اوچون يوقارىدە يازىلگەن عذرلر بىلن، ايچىدە فرض اوقيله آله دى و ارابە نى توخته تىب قبله گە توغرى اوقيدى. توخته تە آلمە سە، كىتىگەن کيمه ده گى دىك اوقيدى). حرکت اثناسىدە قبله گە ايленه آلمە گن، شافعى مذهبىنى تقلىيد قىلىپ، ايکى نمازنى جمع قىلە دى. بونگە هم امکان بولە سە، قبله گە ايلىشى ساقط بولە دى. چوکىدە، كووچدە اولتیرىب، اشارە بىلن نماز اوقيماق، هىچ كىمگە جائز ايمىس. سرويسىدە، طيارە ده نماز اوقيماق، ارابە ده اوقيماق دى دىر.

فرضلرنى و واجبلرنى، سفردە ضرورت بولە گىنچە حيوان اوستىدە اوقيمه يىش كىرە ك. وسايطىلرنى توخته تىب، قبله گە توغرى و اياغده اوقيش كىرە ك. بونينگ اوچون وسايطىگە مينمىسىدن كىرە كلى تدبىرلرنى اولدن آليش كىرە ك.

مسافر، كشتىدە و رىلدە، فرض نمازگە، قبله گە توغرى توخته ب، سجدە يىرىنى يانىگە قطب نما قويىشى كىرە ك. كىشتى و رىل ايلنگىنچە، اوزى قبله گە ايلىشى كىرە ك. سينە سى قبله دن ايرىلسە، نمازى بوزىلە دى. سرويسىدە، رىلدە، موجلى دىنگىزىدە قبله گە ايленه آلمە گنلر نينگ فرض نمازلىرى جائز بولە يىشى دن، بولر يولىدە بولگىلرى مدت ايچىدە شافعى مذهبىنى تقلىيد قىلىپ، پىشىن بىلن عصرنى و آقشام بىلن خفتتنى، جمع قىلە آله دى. يعنى سفردە بولگىزىدە بو ايکى نمازنى يېرىرى آرقە سىگە اوقيدى. چونكە، شافعى مذهبىدە ٨٠ كىيلو متىدن زىادە طول تارتىگەن سفردە، عصرنى پىشىن نمازى وقتىدە و خفتتنى آقشام نمازى وقتىدە تقلىيد قىلىپ اوقيماق، ويا هم

پیشیننی عصر وقتیگه و آقشامنی، خفتن نمازی وقتیگه تأحیر قیلیب، ایکی نمازنی بیر آره ده اوقيماق جائز دیر. بونینگ اوچون، حنفى مذهبیده بولگن کیشی، بولدہ قبله گه ايلنه آلمه سه، يولگه چيقگندن کيin، كوندوز بير ييرده توخته گنى زمان، پيشين وقتيده پيشيننی اوقيگنیده درحال عصرنی هم اوقيشى كيره ک، كيچه توخته لگنى زمان، خفتان وقتيده آقشامنی و كيin خفتتنی بير آره ده اوقيش كيره ک و بو تورت نمازگه نيت قيليشده (شافعی مذهبینی تقلید إیتب ادا قیلیاپمن) ديب نيت قيليش كيره ک، يعني قلبیدن اوتكزىشى كيره ک. يولگه چيقمىدن ويا سفر خلاص بولگندن کيin، ایکی وقت نينگ نمازى بيرلىكده اوقيلمه يدى.

كسل ليکده نماز

طهارتني سينديرگن نرسه نينگ بدنندن چيقىشى، دواملى بولسە، (عذر) دibile دى. ادرار، ايچ كيتنى، باد قاچيرماق، بورون قانه شى و ياره دن قان، سريغ سو آقىشى، آغىردن، شىش سبىي بىلن كوز ياشى آقىشى، بير نماز وقتى ايچىدە، دواملى بولگنيدە، بو كىشى و استحاضه قانى آقگن عيال، عذر صاحبى بوله ديلر. تىقاماك بىلن، دوا بىلن ويا نمازنى اولتىرىپ ويا اشاره بىلن اوقيب، بولرنى توخته تىشلى لازمدىر. ادرار قاچيرگن ايركك، ادرار يوليگه ارىھ چە نباتى پخته سوقە دى. فيلته، آز بولگن ادرارنى ايمىپ، تشقى تاميشىگە مانع بوله دى. بو سبب بىلن، طهارت سينمە يدى. ادرار قىليشىدە، فيلته اوزلىكىدىن تشقى چيقە دى، كيته دى. ادرار كوب قاچە ياتگن بولسە، اضافە سى فيلته دن اوتيپ، تشقى سيزە دى و طهارتى سينه دى. سىزگن ادرار نينگ نيكىنى كېلتىمە يىشى لازمدىر. عياللر، اونگلرىگە دايما (كورسوف) دibileگن بىز [لته] قويىشى كيره ک. آقىشنى توخته ته آلمه سه لر، هر نماز وقتيده طهارت آليب، نمازنى او شكىلده اوقيدى. عذر صاحبى بولگن كىشى بير طهارت بىلن، وقتى چيقگنگە چە فرض، قضا و نفل اوقييە آله ديلر. قرآن كرىنى توته آله ديلر. نماز وقتى چيقگنيدە، طهارتى سينه دى. وقت چيقمىدن آلدin هم، عذر بولگن نرسه دن

باشقه بير سبب بيلن طهارتى ينه سينه دى. مثلاً، بورون تيشيكلرى نينگ بيريدن قان كيليشиде طهارت آليب، كيin بييانكى تيشيكتىن هم قان آقىشىگە باشله سه، طهارتى سينه دى. عذر صاحبى بولماق اوچون، طهارتى سينديرگن نرسه نينگ، بير نماز وقتىde دواملى آقىشى لازمدىر. طهارت آليب، او وقت نينگ فرضىنى اوقييە دىكىچە بير زماندە آقمه سه، عذر صاحبى بوله يدى. مالكى نينگ بير قولىگە كوره، بير تامچى آقگىنide، عذر صاحبى بوله دى. بير كىشى عذر صاحبى بولگىنide، كيin كى نماز وقتلىدە، بير دفعە، بير تامچى كيلگىنide، عذر صاحبى بولىشى، او وقتلىدە هم دوام قىلە دى. بير نماز وقتىde هيچ كىلمە سه، عذر صاحبى بولماق خلاص بوله دى. عذرگە سبب بولگن بخاست، كويىلە ك گە ڈرەم مقدارىدىن كوب يوقىشگىنide، ينه يوقىشىگە مانع بولماق مىكن بولسە، يوقىشگن يىرنى يوماق لازم بوله دى.

غسل طهارتى آلگىنide، كسل بولماقدىن ويا كسل ليگى نينگ شدید بولىشىدىن ويا طول تارىشىدىن قورقگن، تيمم آله دى. بو قورقو، اوز تجربىه لرى بيلن ويا مسلمان، عادل طبيب نينگ [دوكتور نينگ] آيتىشى بيلن بىلينگن بوله دى. فسى، گناه ايشلە شى تىل لرگە توشمە گن طبيب نينگ سوزى هم قبول قىلینە دى. سوغ بولىپ، قالىنە دىگن يير، سونى ايسىتە دىگن نرسە، شهردە حمام پولى بوله يىشى، كسل ليگە سبب بوله آله دى. حنفيە، بير تيمم بيلن، خواهلە گىچە فرض اوقييە آله دى. شافعىيە و مالكىنide، هر فرض نماز اوچون ينگىدىن تيمم آله دى.

طهارت اعضاسى نينگ يرمىدە ياره بولگن تيمم آله دى. ياره يىمدن آزىدە بولسە، سالمىنى يوبيپ، ياره نى مسح قىلە دى. غسلدە، همه بدن بير عضو حساب بولگىنى اوچون، همه بدن نينگ يرمىسى ياره بولسە تيمم آله دى. ياره لى يير، يىمدن آز بولسە، سالمىنى يوبيپ ياره لرنى مسح قىلە دى. ياره گە مسح ضرر بىرسە، پانسمانگە مسح قىلە دى. بونگە هم ضرر بىرسە، مسحنى ترك قىلە دى. طهارتىدە و غسلدە، باشگە مسح ضرر بىرسە، باشنى مسح قىلمە يدى. قولى چولاغ [اگزما،

ياره] بوليب، سو استعمال قيله آلمه گن تيمم آله دى. يوزينى، قوللرينى ييرگە، [كچلى، توپرالى، تاشلى ديوارگە] سورته دى. قوللىرى و اياغلىرى قطع بولگن نينگ يوزى هم ياره بولسە، نمازنى بى طهارت اوقيدى. طهارت آلدирە دىكەن كيشى تاپه آلمه گن، تيمم آله دى. باله سى، غلامى، مۇزد بىلەن توتكىنلىكىشى، ياردەمگە مجبور دىرلە. باشقە لېيدن هم ياردەم ايستە يدى. ليكەن، اولر ياردەمگە مجبور ايمس. خاتىن و اير هم بيربىرلىرىگە طهارت آلدیرىشكە مجبور ايمسلە.

قان آلدیرىب، سۈلۈك يايپىشتىرىپ، ياره، چىپقان شكىلە، استخوانى سىنيپ ويا ياره لىيپ پانسمان [پختە، گاز داكە سى اوستىگە ياره باندى، مرهەم] قويگەن، او بيربىنى سوغۇغ، ايسيغۇ سو بىلەن يويىشكە ويا مسح قىلىشىگە قادر بولە آلمە سە، طهارتىدە و غسلە، بولرنىنگ يېمىدىن كوبىي اوستىگە بىر دفعە مسح قىيلە دى. پانسمانى ايشماق ضرر بىرسە، تىگىدە گى سالم يېرلەر يويىلمە يدى. پانسمان آره لېيدە كورىلگەن سالم تىرى قىسىلىرى مسح قىلينە دى. پانسمانى طهارتلى حالدە اورە ماڭ لازم ايمس. مسح دن كىين، پانسمان تبدىل قىلىنسە، اوستىگە باشقە سى هم اورە لىسە، يىنگى سيگە مسح لازم بولە يدى.

اياغدە توختە آلمە گن ويا اياغدە توختە گنيدە، كسل لىگى نينگ طول تارتىشىنى كوب گمان قىلگەن كسل، نمازىنى اولتىرىب اوقيب، رکوع اوچون بدنىنى آرگىنە اىگە دى. كىين تىك توختە ب، كىين ييرگە اىكى دفعە سجده قىيلە دى. آسانىگە كىلگىنى ديك اولتىرىدە. تىزە چوکىشى، چهار زانو قورىشى، اهتا قىلىشى، يعنى غلىظى گوشتلرىنى اوستىگە اولتىرىب قوللرينى تىزە لرى نينگ اطرافىگە حلقلە قىلىشى جائز دير. باش، تىزە، كوز آغريسى كسل لىك حساب بولە دى. دشتنگە كورىلماق قورقىسى هم، عذر دير. اياغدە روزە سى، طهارتى بوزىلگەن هم اولتىرىب اوقيدى. بىر نرسە كە تكىيە قىلىپ اياغدە توختە آلگەن تكىيە قىلىپ اوقيدى. اياغدە كوب توختە آلمە گن، افتتاح تكىيەنى اياغدە آلىپ، آغرى حاصل بولگىنيدە، اولتىرىب دوام قىيلە دى.

بیرگه سجده قیلماقدن عاجز بولگن، ایاغده اوقيب، رکوع و سجده اوچون اولتيريب اشاره قيله دى. اولتيريب رکوع اوچون آزگينه، سجده اوچون کوپراغ ايگيله دى. بدنينى ايگه آلمه گن، باشينى ايگه دى. بير نرسه اوستيگه سجده قيليشى لازم ايمس. بير نرسه اوستيگه سجده قيلسه، سجده اوچون، رکوعدن کوب ايگيلگن بولسە، نمازى صحىح بولسە هم، مكروه دير. تكىه قيليب اولتيرماق ممکن ليگىدە، ياتىپ اشارە جائز بولە يدى. پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" ، بير كسلنى زيارت قىلدىلر. بونىنگ قولى بىلن ياستيقنى كوتىپ، اوستيگه سجده قيلگىنى كورگىلىدە، ياستيقنى آلدىلر. كسل، اوتىن كوتىپ بونىنگ اوستيگه سجده قىلدى. اوتنىنى هم آلدىلر و (اگر كوچىنگ يېتسە، بيرگه سجده قىل! بيرگه ايگيله آلمە سنگ، يوزىنگە بير نرسه كوتىپ، بونىنگ اوستيگه سجده قىلە! اشارە قيليب اوقي و سجده دە، رکوعدن کوپراغ ايگىل!) بويوردىلر. (بحـالـاقـ) دە بىلدىرىلگىنى اوزدە، آلمۇران سورەسى نىنگ بير يوز توقسـن بىرىنچى آيت كىمە سىدە مـالـاـ، (نمازى، كـوـچـىـ يـىـتـگـنـ اـيـا~ـغـدـهـ اوـقـىـدـىـ). عاجز بولگن اولتيريب اوقيدى. بوندىن هم عاجز بولگن ياتىپ اوقيدى) بوييرلماقدە دير. عمران بن حُصين كسل بولگىدە، رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بونگە، (اياغده اوقي! كوچىنگ يېتمە سە، اولتيريب اوقي! بونگە هم قدرتىنگ بولمە سە، يان ويا بىل اوستى ياتىپ اوقي!) بويوردىلر. كورىلە دى كە، اياغده تونخە آلمە گن كسل، اولتيريب اوقيدى. اولتىرە آلمە گن، ياتىپ اوقيدى. چوكىدە، كـوـوـچـدـەـ اوـقـىـشـگـەـ اـحـاـزـەـ بـىـرـىـلـمـەـ گـنـ. كـسـلـ نـىـنـگـ وـ سـرـوـيـسـدـەـ، طـيـارـەـ دـەـ كـيـتـگـنـ نـىـنـگـ، كـوـوـچـدـەـ، چـوكـىـدـەـ اوـقـىـشـگـەـ اـسـلاـمـىـتـگـەـ موـافـقـ اـيـمـىـسـ. جـمـاعـتـگـەـ كـيـتـگـىـنـدـەـ اـيـا~ـغـدـهـ اوـقـىـهـ آـلـمـەـ گـنـ، اوـبـىـدـەـ اـيـا~ـغـدـهـ اوـقـىـدـىـ. بـىـگـىـرـمـەـ نـىـرـسـەـ دـنـ بـىـرـىـ نـىـنـگـ بـولـىـشـىـ، جـمـاعـتـگـەـ كـيـتـمـىـسـ لـىـكـ اوـچـونـ عـذـرـ بـولـەـ دـىـ. يـامـغـىـرـ، قـتـيـغـ اـيـسـىـغـ وـ سـوـوـغـ، جـانـىـگـەـ وـىـاـ مـالـىـگـەـ هـجـومـ قـيـلـەـ دـىـگـنـ دـشـمـنـ قـورـقـىـسـىـ، رـفـيـقـلـرىـ نـىـنـگـ كـيـتـىـبـ يـولـدـەـ يـكـهـ قـالـماـقـدـنـ قـورـقـماـقـ، هـواـ نـىـنـگـ كـوبـ قـرـانـغـىـلـىـكـ بـولـىـشـىـ، غـرـىـبـ قـرـضـدارـ نـىـنـگـ اوـشـلـىـبـ بـندـىـ بـولـىـنـماـقـدـنـ قـورـقـىـشـىـ، كـورـ بـولـاـقـ، يـورـىـيـهـ آـلـمـەـ يـدـىـگـنـ

فلحى بولىشى، بير اياغى قىرقىلگن بولماق، كسل، شل بولماق، لاي، يوره آمس لىك، يوره آلمه گن قرى، نادر تاپىلگن فقه درسىنى قاچىرماق، يخشى كورگنى طعامنى قاچىرماق قورقىسى، سفرگە حرکت حالىدە بولماق، يىريگە قويىه دىكەن كىشى تاپىلمە گن كسل باقوجى، كىچە قتىغ شماڭ، بىت ئاخلاڭە كىتماڭ اوچون سيقىشماق. كسل ليگى نينگ شدید بولىشىدەن ويا طول تارىشىدەن قورقەن كسل و كسلى بى باقيم قالە دىكەن كسل باقوجى و كوب قرى ليكىدىن يورىشى قىين بولماق، جمعە نمازىگە كىتمىس لىك اوچون عذر دىر. جماعتگە يورىب كىتىب كىلماق، وسايطةگە مىنېب كىتماقدەن افضل دىر. مسجدىدە چوکىدە، كووچىدە اولتىرىب، اشارە بىلن اوقيماق جائز ايمىس. اسلامىت نينگ بىلدىريلە گنى شكىلە عبادت قىلماق (بدعىت) بولە دى. بدعت ايشلىش نينگ كتته گاه بولگنى فقه كتابلىرىدە يازىلگەن.

بىر نرسە گە تكىيە قىلىب اولتىرىھ آلمە گن كسل، بىل اوستى ياتىب، بىل اوستى ياتە آلمە سە، راست يانىگە ياتىب باشى بىلن اشارە قىلە دى. قبلە گە ايلنە آلمە گن، آسانىگە كىلگن طرفگە توغرى اوقيدى. بىل اوستى ياتگەن نينگ باشى تىگىگە بىر نرسە قويىلىب، يوزى قبلە گە توغرى قىلينە دى. تىزە لرىنى تىك قىلىشى يخشى بولە دى. باشى بىلن اشارە قىلە آلمە گن نينگ نمازنى قضاگە قويىشى جائز بولە دى. نماز آره سىدە كسل بولگەن، كوچى يىتىگنى شكىلە دوام قىلە دى. يىرده اولتىرىب اوقيگەن كسل نمازىدە يخشى بولسە، اياغدە اوقيب دوام قىلە دى. عقلى، شعورى كىتىگەن، نماز اوقيمه يدى. بىش وقت اوقيمىدىن يخشى بولسە، بىش وقت نينگ قضاسىنى اوقيدى. آلتى نماز اوتسە، هىچ قضاسىنى اوقيمه يدى.

اشارە بىلن ھم بولسە، اوقيلمە گن نمازىننگ عجلە [تىز] قضاسىنى اوقيماق فرض دىر. قضاسىنى اوقيمىسىدەن اولىم حالىگە كىلسە، اوقييە آلمە گنى نمازىر نينگ اسقاطى اوچون، قويىگەن مالدىن فديه بىريليشىنى وصىت قىلماق واجب بولە دى. وصىت قىلماق سە، ولېسى نينگ، حتى بىگانە نينگ اوز مالىدىن اسقاط قىلىشى جائز بولە دى دىلگەن.

قضا نمازلرى

نماز، بدن بىلن قىلىنگن بير عبادت بولگىنيدن، باشقە سى يېرىگە اوقيله آلمە يدى. همه نينگ اوزى نينگ اوقيىشى لازمدىر. نمازلنى وقتىدە اوقيشىگە "ادا" دىلە دى. قىسى بير زماندە ينه اوقيشىگە "اعادە" دىلە دى. مثلاً مکروه شكىلده اوقيلگن نمازىنگ وقتى چىقىمىسىن، بونگە امكان بولە سە، هر زمان اعادە سى واجب دير. فرض و واجب بولگەن نمازنى، وقتى اوتكىندەن كىين اوقيشىگە "قضا" قىلماق دىلە دى. بير كونلىك بىش وقت فرضنى و وتر نمازىنى اوقيشىدە و قضا اوقيشىدە، ترتىب صاحبى بولماق فرض دير. يعنى، نماز اوقيشىدە، قطارلىنى نظرگە آلاماق لازمدىر. بىشىن كوب قصاصى بولە گنگە (ترتىب صاحبى) دىلە دى. جمعە فرضىنى، اوكون نينگ پىشىن نمازى وقتىدە اوقيماق لازمدىر. بامداد نمازىگە اويعانە آلمە گن، خطبه اوقيلىشىدە هم يادىگە كىلسە، درحال بونىنگ قصاصىنى اوقيشى كىرە ك. [ترتىب صاحبى بولگىنگە] بير نمازنى اوقيمه گىنچە اوندىن كىين كى بىش نمازنى اوقيماق جائز بولە يدى. حديث شريفىدە، (بير نمازنى اوقيودە اوتكىزگەن ويا ياددىن چىرقىن كىشى، كىين كى نمازنى جماعت بىلن اوقيشىدە يادىگە كىلسە، امام بىلن نمازنى خلاص قىلىپ، كىين اول گى نمازى نينگ قصاصىنى اوقيسىن! بوندىن كىين، امام بىلن اوقيگىنى ينه اوقيسىن!) بويورىلدى.

فرض نينگ، قصاصىنى اوقيماق فرض دير. واجب نينگ قصاصىنى اوقيماق واجب دير. سنت نينگ قصاصىنى اوقيماق، امر بولىنە دى. حنفى مذهبى نينگ عامللىرى سوز بىرلىكى بىلن بىلدىرە ديلر كە؛ (سنت نمازلرى نينگ فقط وقتىدە اوقيلىشلىرى امر بولىنىدى. وقتىدە اوقيلمە گن سنت نمازلر، انسان نينگ گىردىنیدە قرض قالماه يدى. بونىنگ اوچون، وقتىدەن كىين قصاصىنى اوقيشلىرى امر بولىنە دى. بامداد نينگ سنتى، واجبگە يقين بولگىنى اوچون، اوكون پىشىنەن اول فرضى بىلن قصاصى اوقيله دى. بامداد سنتى پىشىنەن كىين، باشقە سنتلر نينگ بولسە، هىچ بير زمان

قضاسى اوقيلمه يدى. قضاسى اوقيلسە، سنت ثوابى حاصل بولە يدى. نفل اوقيلگە بولە دى. (ابن عابدين) دە و (ترغیب الصلاة) ۱۶۲. نچى صحيفە لىيە دىيە دى كە، (ستتلرنى)، بى عذر اولتىرىپ اوقيماق جائز دير. هىچ اوقيمس لىك گناھ دير. فرضلىنى عذر بىلەن اولتىرىپ اوقيماق جائز دير.

فرض نمازلىنى بىلېپ و بى عذر بىر شكىلەدە ترک قىلماق كىتتە گناھ دير. وقتىدە اوقيلمە گەن بوندە ئى نمازلىرىنىڭ قضاسىنى اوقيماق لازمدىر. فرض و واجب بولگەن بىر نمازنى قصدًا قضاگە قويىھ آلماق اوچۇن، ايکى عذر باردىر: بىرى دشمن قرشى سىدە بولماق دير. ايکىنچىسى، سفردە بولگەن، يعنى، اوچ كونلىك يول كىتىشىگە نىتى بولە سە ھم، يولده بولگەن كېشى ئىنگ اوغرىدىن، وحشى حيواندىن، سىلدەن، طوفاندىن قورقىشى دير. بولر اولتىرىپ و قىسى بىر طرفگە ايلنىپ ويا حيوان اوستىدە اشارە بىلەن ھم اوقييھ آلمە گنى زمان، قضاگە قويىھ آله دى. بو ايکى سبب بىلەن فرضلىنى قضاگە قويماق، اوېقو و ياددىن چىقىرماق سببى بىلەن وقتىنى اوتكىزماق گناھ بولە يدى. (اشباح) شرحىدە، (غرق بولماق اوزرە بولگەننى و اوخشاشلىرىنى نجات بىرماق اوچۇن نمازنى وقتىدەن كىين اوقيماق ھم صحىح دير) دىيە دى. ليكىن، عذر خلاص بولگىنيدە، درحال قضاسىنى اوقيشى فرض بولە دى. حرام بولگەن اوچ وقتىدە باشقە، بوش وقتلىرىدە اوقيماق شرطى بىلەن، بالە چقە سى ئىنگ رزقىنى قولگە كىلتىرە دىكەنچە كىچىكتىرماق جائز بولە دى. كوپراخ كىچىكتىرسە، گناھ گە كىريشىگە باشلە يدى. هكىدا سىوگىلى پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم"، خندق مخارىھ سى [اورىشى] ئىنگ شىدىلىكىدىن اوقيمه گنلىرى تورت نمازنى درحال او كىچە، اصحاب كرام "رضى الله عنهم" يارە لى و كوب آرغىن بولگەنلىرى حالدە، جماعت بىلەن اوقيدىلەر. سىوگىلى پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلەر كە؛ (ايکى فرض نمازنى بىر آرە گە كىلتىرماق كىتتە گناھ لىرىن دير). يعنى، بىر نمازنى وقتىدە اوقيمه ئى، وقتىدەن كىين اوقيماق اينگ كىتتە گناھ دير. بىر حدىث شريفەدە بويورىلدى كە، (بىر نمازنى وقتى

چیقگندن کیین اوقيگن کيشيني، الله تعالى سکسن حقبه دوزخده قويه دى). بير حقبه، سکسن آخرت ييلى دير و آخرت نينگ بير كونى، دنيا نينگ بير مينگ ييلىچه دير. بير وقت نمازنى، وقتىدن کيin اوقيش نينگ جزاى بو بولسە، هىچ اوقيمه گن نينگ جزايسىنى اوپىله ش كىرە ك.

پىغمېرىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر ك، (نماز دين نينگ ستونى دير. نماز اوقيگن، دينىنى راستله گن بولە دى. نمازنى اوقيمه گن، دينىنى ييقىتىگن بولە دى). بير حدىث شريفىدە بويوردىلر ك، (قيامت كونى، ايماندىن کيin بىرىنچى سوال نمازدىن بولە دى). الله تعالى بويورە دى ك، (اي بىنە م! نماز حسابى نينگ تگىدىن توررسن قوتىلىش سىننگ دير. بىيانكى حسابلنى آسان قىلە من). عنكبوت سورەسى، قىرق بىشىنچى آيتىدە، مالاً (بى قصور اوقيلىگن بير نماز، انساننى يامان، زشت ايشلرنى ايشلە ماقدن اسرە يدى) بويورىلماقىدە. پىغمېرىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر ك، (انسان نينگ رىيگە اينگ يقين بولگى زمان نماز اوقيگى زمان دير).

بىر مسلمان نينگ قىسى بير نمازنى وقتىدە اوقيمه يىشى ايكى تورلى بولە دى:

۱- عذر بىلن اوقيمه يىشى. ۲- نمازنى وظيفە بىلگىنى، اهمىت بىرگىنى حالدە تنبىلىك بىلن ترک قىلىشى دير.

فرض نمازنى عذرى بولىسىدەن، وقتى اوتكىنەن کيin اوقيماق، يعنى قضاگە قويماق حرام دير، كتته گناه دير. بو گناه، قضايسىنى اوقيگىيدە عفو بولە يدى. قضايسىنى اوقيگىنيدە، يكە نمازنى اوقيمس لىك گناھى عفو بولە دى. بير كيشى نمازلىرى نينگ قضايسىنى اوقيمه گينچە، يكە توبە بىلن عفو بولە يدى. قضايسىنى اوقيگندن کيin توبە قىلىسە، عفو بولىشى اميد قىلىنە دى. توبە قىلىشىدە اوقييە آلمە گنى نمازلىرى نينگ قضايسىنى اوقيشى لازمدىر. قضايسىنى اوقيشگە كوچى بارلىگىدە، قضايسىنى اوقيمه سە، بونىنگ يانىدە كتته بير گناھ ھم ايشلە گن بولە دى. بو كتته گناھ، هر نماز اوقييە دىگنچە [٦ دقىقە] بوش زمان اوتكىنيدە، بير اول گى عذاب

زمانيچه کوپلماقده دير. چونكه نمازني، بوش زمانلرده درحال قضايسيني اوقيماق هم فرض دير. قضا اوقيشكه اهيت بيرمه گن ابدى يانه دى. (**عمدة الاسلام**) و (**جامع الفتاوى**) ده ديه دى كه، (دشمن قرشى سيده، بير فرض نمازني اوقيماق ممکن ليگىدە، ترک قيلماق، يىتى يوز كتته گناه ايشله گن ديك گناه دير). قضانى كىچىكىريش نينگ گناھى، وقتىدە اوقيمس لىك گناھيدن كويرغ دير. بير نمازنىنگ اول قضايسيني اوقيشكه نيت قيليب، بير قضا اوقيگىنide، بو گناھ لرىننگ همه سى عفو بولە دى.

ايضاح: (ستنلر بيرىگە قضا اوقيله دى مى؟)

عبدالقادر گيلانى حضرتلرى (**فُحُوكُ الغَيْبِ**) كتايىدە ديه دى كه: مؤمن نينگ اينگ اول فرصلنى قىلىشى لازمىدىر. فرصل خلاص بولگىندىن كىين، سنتلىرى قىلە دى. اوندن كىين نفللر بىلن مشغول بولە دى. فرض قرضى بارلىگىدە، سنت بىلن مشغول بولماق احمقلىك دير. فرض قرضى بولگن نينگ سنتلىرى قبول بولە يدى. علي ابن ابي طالب "رضى الله عنه" بىلدىرە ديلر: رسول الله "صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" بويوردىلر كه: (گىردىنيدە فرض قرضى بولگن كىشى، قضايسىن اوقيمسىن نفل اوقيسه، بوش بيرگە زحمت تارتىگن بولە دى. بو كىشى، قضايسىن ايفا قىلمە گىنچە، الله تعالى، اونينگ نفل نمازلىپىنى قبول قىلمە يدى). عبدالقادر گيلانى نينگ يازگىنى بو حديث شريفنى شرح قىلگن حنفى مذهبى عالم لريدىن عبدالحق دهلوى حضرتلرى بويورە دى كه: (بو خبر، فرض قرضى بولگىنلر نينگ، سنتلىرى نينگ و نفللرى نينگ قبول بولە يىشىنى كورستماقدە. سنتلر نينگ، فرصلنى تكميل قىلىشىنى بىلە ميز. بونينگ معنى سى فرصل اوقيلىشىدە، بولرنىنگ كمال لريگە سبب بولگن بير نرسە قاچىرىلسە، سنتلر، اوقيلگن فرضنى كمال تاپىشىكە سبب بولە دى. فرض قرضى بولگن نينگ قبول قىلينمە گن سنتلىرى بير ايشكە يره مە يدى).

قدس قاضىسى محمد صادق، فائته نمازلى نينگ [عذر بىلن وقتىنى اوتكزىب، قضاكە قالگن نمازلى بولگن] قضاسى نينگ اوقيلىشىنى بيان قىلىشىدە، شوندە ى

بیلدیرماقده: بويوک عالم ابن ټھیم حضرتلىگه سوره لدى که، (بیر کيشي نينگ
قضاگه قالگن نمازلى بولسە، بامداد، پىشىن، عصر، آفشار و خفتان نينگ سنتلىنى
بو نمازلر نينگ، قضالرىگە نيت قىلىپ اوقيسه، بو کيши سنتلىنى ترك قىلگن بولە
دى مى؟). جوابىدە: (سنتلىنى ترك قىلگن بولە يدى. چونكە، بيش وقت نمازنىڭ
سنتلىنى اوقيماقدن مقصد، او وقت اىچىدە، فرضدن باشقە علاوه بير نماز اوقيماق
دېرى. شيطان هىچ نماز اوقيتمىس ليك خواهله يدى. فرضدن باشقە علاوه بير نماز
اوقيب، شيطانگە عناد قىلينگن [قرشى كىلينگن]، رزيل قىلينگن بولە دى. سنت
ييرىگە قضا اوقيماق بىلن، سنت ھم ييرىگە كىلتيرىلگن بولە دى. قضا قرضى بولگنلار
نинگ، هر نماز وقتى، او وقت نينگ فرضىدىن باشقە نماز اوقيب، سنتنى ييرىگە
كىلتيرماق اوچون، قضا اوقيشى لازمدىر. چونكە كوب کيши، [قضا قرضى بولگنى
حالدە] قضا اوقيمه ئى، سنتلىنى اوقيماقدە. بولۇر دوزخىگە كىته دى. حال بولە كە،
سنتلر نينگ ييرىگە قضا اوقيگەن، دوزخىدىن قوتىلە دى) بويوردى.

قضا نمازلرى قىنده ئى اوقيله دى؟

قضا نمازلرىنى بير لحظە اول اوقيب، برعلاوه توبە ھم قىلىپ، كىتە حزادن
قوتىلىش كىرە ك. بونىنگ اوچون، سنتلىنى ھم قضا نىتى بىلن اوقيماق لازمدىر. تىبل
ليك بىلن نماز اوقيمه گنلر، بىل لرچە قضا قرضى بولگنلار، نمازگە باشلە گنلىرى زمان،
سنتنى اوقيشىدە، او وقت نينگ اول قضاگە قالگن نمازى نينگ قصاصىنى اوقيشنى
نيت قىلىپ اوقيشى كىرە ك. بولۇر نينگ، سنتلىنى قضا نمازى اوچون نيت قىلىپ
اوقيشى، تورت مذهبىدە ھم لازمدىر. حنفى مذهبىدە نمازنى بى عذر قضاگە قويماق
اکبر كباير دېرى. بولۇر نينگ، سانگە سىغىمە گن بولۇر نمازى، بوش زمانلارده درحال قصاصىنى اوقيماق ھم
برابرى كويىلماقدە دېرى. چونكە، نمازنى، بوش زمانلارده درحال قصاصىنى اوقيماق ھم
فرض دېرى. حسابگە، سانگە سىغىمە گن بولۇر نمازى، بوش زمانلارده درحال قصاصىنى اوقيماق ھم
قوتىلىماق اوچون، پىشىن نمازى نينگ بيرىنجى تورت ركعت سنتى نينگ اوقيشىدە، اول

قضاگه قالگن پیشین نینگ فرضینی نیت قیلیب قضا اوقيش کیره ک. پیشین نینگ آخرگی سنتینی اوقيشده، اول قضاگه قالگن بامداد نینگ فرضینی نیت قیلیب، قضا اوقيش کیره ک. عصر نینگ سنتینی اوقيشده، عصر فرضینی نیت قیلیب قضا اوقيش کیره ک. آقسام نینگ سنتی نینگ اوقيشده، اوچ رکعت آقسام فرضینی نیت قیلیب قضا اوقيش کیره ک. خفتن نینگ بيرينچى سنتینی اوقيشده، خفتن فرضینی و آخرگی سنتینی اوقيشده هم، اول قضاگه قالگن وتر واجبني نیت قیلیب اوچ رکعت قضا اوقيش کیره ک. بو شكيلده هرگون، بير كونليك قضا ايفا قيلينه دى. تراويع نمازلىنى اوقيشده هم، قضا نیت قیلیب، قضا اوقيش کیره ک. قنچه ييل ليك قضا نمازى بار بولسە، بونگە، اوشنچە ييل دوام قيليش کيره ک. قضالر خلاص بولگىنيد، ينه سنترنى، اوقيشكە باشله ش کيره ک. وقتى بار بولسە، بوندن باشقە هر فرصتىدە قضا اوقيب، بير لحظه اول قضا قرضلىنى خلاص قيليشى کيره ک. اوقيلمە گن قضالر نينگ، گناھى اوتگن هر كوندە بير برابرى كويپلماقده دير.

آلتينچى بوليم

نماز اوقيمه گنلر

حضرت ابوبكر صديق "رضي الله عنه" بويوره ديلر كه، بيش نماز وقتلرى كيلگىنده، فرشته لر آيته دى كه: (اي آدم اوغىللرى، تورىنگلر! انسانلرنى ياقماق اوچون تيارلنكى علونى نماز اوقيب اوچىرىنگلر.) بير حديث شريفده، (مؤمن بىلن كافر نى آييرگن فرق، نماز دير) بويورىلدى. يعني مؤمن نماز اوقيدى، كافر اوقيمه يدى. منافقلىر بولسە، گاه اوقيدى و گاه اوقيمه يدى. منافقلىر، دوزخده كوب اچىغ عذاب كوره دى. مفسرلر نينگ شاهى، عبدالله ابن عباس "رضي الله عنهمما" دىيە ديلر كه، رسول الله "صلى الله عليه وسلم" دن ايشيتىسىم. بويوردىلر كه: (نماز اوقيمه گنلر، قيامت كونى، الله تعالى نى غضبلنگن بير حالدە كوره ديلر).

حديث اماملىرى سوز بيرلىگى بىلن بىلدىرە ديلر كه: (بىر نمازنى، وقتىدە عمداً

اوقيمه گن، يعني نماز وقتى اوتيشيده، نماز اوقيمه گن اوچون دق بوله گن، كافر بوله دى). ويا اوليشيده بي ايان كيته دى. يا، نمازنى ياديگه هم كيلتيرمه گنلر، نمازنى وظيفه تانيمه گنلر نيمه بوله دى؟ اهل سنت عامللىرى، سوز بيرليگى بىلەن بويوردىلر كە، عبادتلر اياندن پارچە ايمس. يكە، نمازده سوز بيرليگى بولمه دى. فقه اماملىرىدەن، امام احمد ابن حنبل، اسحق ابن راهویه، عبدالله ابن مبارك، ابراهيم نخعى، حكم بن عتيبة، ايوب سختيانى، داود طائى، ابوبكر ابن شيبة، زبير بن حرب و بولىدەن باشقە بير كوب كىتتە عامللىر، بير نمازنى عمداً، يعني قصدًا اوقيمه گن كيشى كافر بوله دى دىدى. او حالدە، اى دين ايناغم، بير نمازنى وقتىنى اوتكزمه و اهمىت بيرمىسىن اوقيمه! خوش بولىپ اوقي! الله تعالى قيامت كونى، بو عامللىر نينگ اجتها دلرىگە كوره جزا بيرسە نيمه قىلىرسىن؟

حبلى مذهبىدە، بير نمازنى بي عذر اوقيمه گن، ڦرتدىك قتل بولينه دى. يوپىلمە يدى، كفنگە اوره لمە يدى و نمازى اوقيلمە يدى. مسلمانلر نينگ قىستانىگە كومىلمە يدى و قىرى بىللى قىلينمە يدى. تاغدە بير چوقورگە تشىلنە دى.

نماز اوقيمه گن كيشى، شافعى مذهبىدە، ڦرتدى بولمه سە هم، جزاسى قتل دير.

نماز اوقيمه گن اوچون مالكى مذهبى نينگ حكملىرى، شافعى حكملىرى نينگ عينىسى دير.

نماز اوقيمه گن، حنفى مذهبىدە، نمازگە باشلە گنگە چە بندى بولينه دى ويا قان آقىنگە چە اورىلە دى.

بيش نرسە نى قىلمە گن، بيش نرسە دن محروم بوله دى:

۱ - مالى نينگ زكاتىنى بيرمە گن، مالى نينگ خيرىنى كوره آلمە يدى.

۲ - عُشرىنى بيرمە گن نينگ زراعت يېرىدە، درآمدىدە بركت قالمه يدى.

۳ - صدقە بيرمە گن نينگ بدنىدە صحت قالمه يدى.

۴ - دعا قىلمە گن آرزوسيگە قاوشە آلمە يدى.

۵- نماز وقتی کیلگنده، او قیماق خواهله مه گن، آخر نفسدہ کلمه^۰ شهادت
کیلتیره آلمه يدی.

بیر حدیث شریفده بوبوریلدی که:
(نمازنی بی عذر او قیمه گن کیشیگه، اللہ تعالی اونیش مشقت بیره دی.
آلتیسی دنیاده، اوچی اولیم زمانیده، اوچی قبرده، اوچی قبردن توریشیده دیر.
دنیاده بولگن آلتی عذاب:

۱- نماز او قیمه گن نینگ عمریده برکت بولمه يدی.
۲- یوزیده، اللہ تعالی نینگ یخشی کورگنی کیشیلر نینگ چیرایلی لیگی،
سیویملی لیگی قالمه يدی.

۳- هیچ بیر یخشیلیگیگه ثواب بیرونلمه يدی.
۴- دعالوی قبول بولمه يدی.

۵- اونی هیچ کیم یخشی کورمه يدی.
۶- مسلمانلر نینگ یخشی دعالوی نینگ بونگه فایده سی بولمه يدی.

اولیشیده تارتہ دیگنی عذابرلر:
۱- ذلیل، یامان، رشت جان بیره دی.
۲- آچ شکیلده اوله دی.

۳- کوب سو ایچسه هم، سوسوزلیک دردی بیلن اوله دی.
قبرده تارتہ دیگنی عذابرلر:
۱- قبر اونی قیسه دی. استخوانلری بیربیریگه کیره دی.
۲- قبری الاو بیلن تولدیریله دی. کیچه کوندوز اونی یاقه دی.
۳- اللہ تعالی قبریگه کسته بیلان یوباره دی. دنیا بیلانلریگه او خشنه مه يدی.
هرگون، هر نماز و قیده اونی چاقه دی. بیر لحظه قویمه يدی.
قیامتده تارتہ دیگنی عذابرلر:

۱- دوزخگه سودره گن عذاب فرشته لری یانیدن ایریلمه يدى.

۲- الله تعالى، اونى غضبلنگن بير شكيلده استقبال قيله دى.

۳- حسابى كوب چتىن بولىپ، دوزخگه چىپىلە دى.)

نماز اوقيگىلر نينگ فضيلىلىرى

نماز اوقيش نينگ فضيلىلىنى و نماز اوقيگىلرگە بىريلە دىيگن ثوابلىنى بىلدىرگەن حديث شريفلىر كوب دىر. عبدالحق بن سيف الدين دھلوى نينگ (أشعة اللمعات) كتابىدە، نمازنىنگ اهمىتى نى بىلدىرگەن حدith شريفلىرde بوپور له دى كە:

۱- ابو هرئيره "رضى الله عنه" بىلدىريه ديلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (بىش وقت نماز و جمعه نمازي، كىله دىيگن جمعه گە چە و رمضان روزه سى، كىله دىيگن رمضانگە چە قىلىنگن گناه لرگە كفارات دىلر. كىته گناه ايشلە ماقدن پرهيز قىلگىلر نينگ كىچىك گناه لری نينگ عفوگە سبب بولە ديلر). آرە دە ايشلنگن كىچىك گناه لردن بندە حقى بولە گىلنرى يوق قىلە ديلر. كىچىك گناه لری عفو قىلىنىپ خلاص بولگىلر نينگ، كىته گناه لری اوچون بولگن عذابلىرى نينگ خفيف بولىشىگە سبب بولە ديلر. كىته گناه لرنىنگ عفو قىلىنىشى اوچون توبە قىلماق ھم لازمىدىر. كىته گناه بولە سە، درجه سى نينگ بلند بولىشىگە سبب بولە ديلر. بو حدith شريف، (مسلم) دە يازىلگەن. بىش وقت نمازى قصورلى بولگىلر نينگ عفو بولىشىگە، جمعه نمازلىرى سبب بولە دى. جمعه نمازلىرى ھم قصورلى بولسە، رمضان روزه لری سبب بولە دى.

۲- ينه ابو هرئيره "رضى الله عنه" بىلدىريه ديلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (دوازه سى نينگ اونگىدە آقرسو بولگن بير كىشى، بو سوگە هرگۈن بىش دفعە يوپىلسە، بىندىدە كىر قالە دى مى؟) اصحاب كرام، جواب بىرىپ، يوق هىچ كىر قالماه يدى يا رسول الله دىدىلر. (بىش وقت نماز ھم بوندە ئى دىر. بىش وقت نماز اوقيگىلر نينگ كىچىك گناه لرنى الله تعالى يوق قىلە دى) بويوردىلر. بو حدith شريف، (بخارى) دە و (مسلم) دە يازىلگەن.

۳- عبدالله ابن مسعود "رضی الله عنہ" دییه دیلر که، بیریسی، نامحرم بیر عیالنی اوپگن ایدی. یعنی، انصاردن بیری، خرما ساتر ایدی. بیر عیال، خرما آماق اوچون کیلدی. عیالگه قرشی حیوانی حسلری حرکت قیلدی. اویده یخشیراغی بار. کیل اوندن بیره ی دیدی. اویگه کیلگنلریده، عیالنی قوچاغله دی، اوپدی. عیال، (نه قیلیاپسین الله دن قورق!) دیدی. او هم، پشیمان بولدی. رسول الله گه کیلیب، قیلگنینی آیتدی. رسول الله "صلی الله علیه وسلم" بونگه جواب بیرمه دیلر. الله تعالی دن وحی منتظری بولدی. کین، بو شخص نماز اوقيدی. الله تعالی هود سوره سی نینگ بیر یوز اون پیشینچی آيتینی نازل قیلدی. بو آيت کویه ده مآلّا، (کون نینگ ایکی تمانیده و قویاش باتگنیده نماز اوقي! یخشیلیکلر، یامانلیکلرنی البتہ یوق قیله دی) بويوریدی. کون نینگ ایکی طرفی، پیشیندن آلدين و پیشیندن کین دیماقدیر. یعنی بامداد، پیشین و عصر نمازلری دیر. کوندوزگه یقین بولگن کیچه نمازی هم، آقشام و خفتن نمازلری دیر. بو آيت کویه ده، هرکون بیش وقت نمازینگ، گناه لرنینگ عفو قیلینیش لریگه سبب بولگنلری بیلديريلماقده. بو شخص، يا رسول الله! بو مژده یکه منیم اوچون می؟ بولمه سه همه امت اوچون می، دیدی. (همه امتیم اوچون دیر) بويوردیلر. بو حدیث شریف، ایکی صحیح [بخاری و مسلم] ده هم يازبلگن.

۴- انس بن مالک "رضی الله عنہ" دییه دیلر که، بیر کیشی رسول الله "صلی الله علیه وسلم" گه کیلیب، (حد جزاپی بیریله دیگن بیر گناه ايشله دیم. منگه حد جزاپی اویننگ!) دیدی. رسول الله، نیمه گناه ايشله گنیپی بونگه سوره مه دی. نماز وقتی کیلدی. برابر اوقيديک. رسول الله "صلی الله علیه وسلم" نمازني خلاص قیلگنلریده، بو شخص توردى و (يا رسول الله "صلی الله علیه وسلم"! من، حد جزاپی قیلینه دیگن بیر گناه ايشله دیم. الله تعالی نینگ کتابیده امر ایتیلگن جزانی منگه قیلینگ!) دیدی. (سن بیز نینگ بیلن برابر نماز اوقيمه دینگ می؟) بويوردیلر. او اوقیلیم دیدی. (دق بولمه، الله تعالی گناهینی عفو ایله دی!) بويوردیلر. بو حدیث شریف، ایکی اساس کتابده يازبلگن.

بو شخص، حد لازم بولگن کته گناه ايشله گئيني فكر قيلگن ايدي. نماز اوقيگىنيده عفو قيلينيشى، بونىنگ كىچىك گناه بولگىنى كورستماقده. ويا حد دىيشى، كىچىك گناه لرنىنگ مقابلى بولگن (تعذير) جزاىي ايدى. ايكتىنچى سوالىدە، (حد جزاىي قىل!) دىمه يىشى هم، بوندە ئى بولگىنى كورستە دى.

۵- عبدالله ابن مسعود "رضى الله عنه" دىيە ديلر كە، الله تعالى نينگ اينگ كوب قيسى عملنى يخشي كورگىنى رسول الله "صلى الله تعالى عليه وسلم" دن سوره دىم: (وقتىدە اوقيلگن نماز) بوپوردىلر. بعضى حديث شريفلىرىدە بولسە (اول وقتىدە اوقيلگن نمازنى كوب يخشي كورە دى) بوپورلىگن. اوندە كىين قيسىنى كوب يخши كورە دى دىلەم. (آنه گە - آته گە يخشىلىك قىليشنى) بوپوردىلر. بوندە كىين هم قيسىنى كوب يخشى كورە دى دىلەم. (الله يولىدە جهاد قىليشنى) بوپوردىلر. بو حديث شريف هم، ايکى صحيح كتابىدە يازىلىگن. باشقە بير حديث شريفىدە، (عمللر نينگ اينگ يخشىسى، طعام ييدىرماق دىر) بوپورىلدى. بير باشقە سىدە، (سلام بىريشنى يايماق دىر). بير باشقە سىدە بولسە، (كىچە، همه اويقودە ليگىدە نماز اوقيماق دىر) بوپورلىگن. باشقە بير حديث شريفىدە، [اينگ ارزشلى عمل، قولىدىن و تىلىدىن هيچ كيم نينگ انجىنەمە يىشى دىر. (رنجىنەمە يىشى دىر)] بير حديث شريفىدە هم، (اينگ ارزشلى عمل، جهاد دىر) بوپورىلدى. بير حديث شريفىدە، (اينگ ارزشلى عمل، حج مبرور دىر). يعنى، هيچ گناه ايشلمسىدن قىلينىڭ حج دىر بوپورىلدى. (الله تعالى نى ذكر قىلماق دىر) و (دوامىلى بولگن عمل دىر) حديث شريفلىرى هم باردىر. سوالنى سورە گنلر نينگ حال لرىگە موافق، تورلى جوابلىرى بىريلىگن. ويا، زمانگە موافق تورلى جوابلىرى بىريلىگن. مثلاً، اسلامىت نينگ باشلىكىچىدە، عمللر نينگ اينگ افضلى، اينگ قىمتلىسى جهاد ايدى. [زمانىمىزىدە، عمللر نينگ اينگ افضلى، خط بىلن، نشريات بىلن، كافىلرگە، بى مذهب لرگە جواب بىرماق، اهل سنت اعتقادىنى نشر قىلماق دىر. بوندە ئى جهاد قىلگن لرگە، پول بىلن، مال بىلن، بدن بىلن ياردەم

قىلگىنلر ھم بولر نىنگ قولگە كىلتىرگىنلىرى ثوابلىرىڭە اورتاق بولە دىلر. آيت كىمە لر، حديث شريفلىر، نمازىنگ، زكاتىن، صدقە دن ارزشلى راغ بولگىنى كورستە دى. ليكن، اوليم حالىدە بولگىنگە بىر نرسە بىرېب، اوليمدىن نجات بىرماق، نماز اوقيماقدان ارزشلى راغ بولە دى.]

٦- جابر بن عبد الله خبر بىرە دىلر: رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (انسان بىلن ڭفر آره سىدە گى سوحد، نمازنى ترك قىلماق دىر). چونكە نماز، انسانى كفرگە بارماقدان اسرە گن پرده دىر. بو پرده آره دن كوتىلىكىيە بىندە كفرگە تىريله دى. بو حديث شريف، (مسلم) ده يازىلگەن. بو حديث شريف، نمازنى ترك قىليش نىنگ جودە يامان بولگىنى كورستە دى. اصحاب كرامدىن كوب كىشى، نمازنى بى عذر ترك قىلگەن كافر بولە دى دىدىلر. شافعى و مالكى مذهبىيەدە كافر بولە سە ھم اولدىريلىشى واجب دىر. حنفى مذهبىيە، نماز اوقييگىنگە چە بىندى بولىنە دى و يسە لە دى.

٧- عبادە بن صامت "رضى الله عنه" خبر بىرە دىلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (الله تعالى بىش وقت نماز اوقيشنى امر قىلدى. بىر كىشى، يخشى طهارت آليب، بولرنى وقتىدە اوقيسە و ركوعلىرىنى، خشوعلىرىنى كامل قىلسە، الله تعالى، اونى عفو قىلىشىنى وعدە بىرگەن. بولرنى اوقيمه گن اوچۇن وعدە بىرمه گن. بونى خواھلە سە عفو قىلە دى، خواھلە سە عذاب قىلە دى). بو حديث شريفنى، امام احمد، ابو داود و نسائى بىلدىرىگىنلر. كورىلە دى كە، نمازىنگ شرطلىيگە، ركوع و سجدە لىيگە دقت قىلماق لازمىدىر. الله تعالى وعدە سيدىن قىتمە يدى. توغرى درست نماز اوقييگىنلىنى حتمى عفو قىلە دى.

٨- ابو امامە، باھلى "رضى الله عنه" بىلدىريھ دىلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (بىش وقت نمازىنگىزنى اوقينگىز! بىر آينىگىزدە روزە توپىنگىز! ماللىرىنگىز نىنگ زكاتىنى بىرېنگىز! باشىنگىزدە بولگەن آمرلىگە اطاعت قىلينگىز. رېنگىز نىنگ جىتىگە كىرىنگىز). كورىلە دى كە، هرگون بىش وقت نماز اوقيگەن و

رمضان آییده روزه توٽگن و مالى نینگ زکاتىنى بىرگن و الله تعالى نينگ بىر بوزىدە خليفە سى بولگن آمرلر نينگ اسلامىتىگە موافق امرلىكىگە اطاعت قىلگن بىر مسلمان، جىتنىڭ كىته دى. بو حديث شريفنى، امام احمد و ترمذى بىلدىرىگىلر.

۹- اصحاب كرام نينگ مشهورلىرىدىن بُرىدەءَ اسلامى "رضى الله عنه" خبر بىرە دىلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (سيزىنگ بىلن آره مىزدە بولگن عهد، نماز دىر. نمازنى ترك قىلگن كافر بولە دى.) كورىلە دى كە، نماز اوقيگەن نينگ مسلمان بولگىنى توشىنىلە دى. نمازگە اهمىت بىرمە گن، نمازنى بىرىنچى وظيفە قبول قىلمە گنى اوچون اوقيمه گن كافر بولە دى. بو حديث شريفنى امام احمد و ترمذى و نسائى و ابن ماجه بىلدىرىدى.

۱۰- ابوذر غفارى "رضى الله عنه" دىيە دىلر كە، خزان كونلىرىدىن بىرېدە، رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بىلن برابر كوچە گە چىقىدىك. بىرگەلر توکىلىرى يىدى. بىر درختدىن اىكى شاخە اوپىرىدىلر. بولنىنىڭ برگلىرى درحال توکىلىدى. (يا ابوذر! بىر مسلمان الله رضاسى اوچون نماز اوقيگىدە، بو شاخە لرنىنگ برگلىرى توکىلىگىنى دىك، گناھ لرى توکىلە دى) بويوردىلر. بو حديث شريفنى امام احمد خبر بىردى.

۱۱- زيد بن خالد جھمى خبر بىرە دىلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (بيو مسلمان، توغرى شكىلده و خشوع بىلن اىكى ركعت نماز اوقيگىنيدە، اوٽگن گناھ لرى عفو بولە دى.) يىنى كىچىك گناھ لرى نينگ ھە سى عفو بولە دى. بو حديث شريفنى امام احمد "رحمه الله تعالى" بىلدىرىدى.

۱۲- عبدالله بن عمرو ابن عاص "رضى الله تعالى عنهمما" خبر بىرە دىلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (بىر كىشى، نمازنى ادا قىلسە، بو نماز قىامت كونى نور و برهان بولە دى و دوزخدىن قوتىلىشىگە سبب بولە دى. نمازنى محافظە قىلمە سە، نور و برهان بولمە يىدى و نجات تاپمە يىدى. قارون بىلن، فرعون بىلن، هامان بىلن و أبى بن خَلْف بىلن بىرلىكىدە بولە دى.) كورىلە دى كە، بىر كىشى، نمازنى فرض

لریگه، واجب لریگه، سنت لریگه و ادب لریگه رعایت قیلیب اوقيسه، بو نماز، قیامتده نور ايچیده بوليشيگه سبب بوله دى. بوندە ئى نماز اوقيشكە دوام قىلە سە، قیامت كونى اسمى اوتكىنگە كافىلر بىلن برابر بوله دى. يعنى، دوزخىدە قىتىغ عذاب تارتە دى. أبى بن حَلْفَ، مكە كافىلرى نينگ آزغىنلىرىدەن [كوب شىدىلىرىدەن] ايدى. أُخْدُ غَرَاسِيدَه، رسول الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" مبارك ڦوللىرى بىلن اونى دوزخىگە يوباردىلر. بو حدیث شریفنى، امام احمد بىلن يېھقى و دارمى بىلدىرگەنلر.

١٣ - تابعىن نينگ بويوكلىرىدەن عبدالله بن شقيق "رحمه الله تعالى" دىيە دى كە، (اصحاب كرام "رضي الله عنهم"، عبادتلر ايچیده، يكە نمازنى ترك قىليش نينگ كفر بوليشىنى آيتدىلر.) بونى، ترمذى بىلدىردى. عبدالله بن شقيق، عمردن، على دن، عثماندن و عائشه دن "رضي الله عنهم" حدیث شریفلر روایت قىلگەن. هجرت نينگ بير يوز سكىز بىلەدە وفات قىلدى.

١٤ - ابو درداء "رضي الله عنه" دىيە ديلر كە، كوب يىخشى كورگىئىم منگە دىدى كە، (بولە ك بولە ك بولدىنسىگ، علووده ياقىلىسىنگ ھم، الله تعالى گە هيچ بير نرسە نى شريک قىلە! فرض نمازلرنى ترك قىلە! فرض نمازلرنى قصدًا ترك قىلگەن مسلمانلىكىدن چىقه دى. شراب ايچمه! شراب، ھمه يامانلىكلر نينگ كلىدى دير.) كورىلە دى كە، فرض نمازلرگە اهمىت بىرمە ئى ترك قىلگەن كافر بولە دى. تنبىل ليك بىلن ترك قىلگەن كافر بولە سە ھم كىتە گناھ بولە دى. اسلامىت نينگ بىلدىرگىنى بىش عذردىن بىرى بىلن فوت قىلماق [وقتىنى اوتكىماق] گناھ ايمىس. شراب و الكوللى ايچىملىكلر نينگ ھمه سى عقلنى آلىپ كىتە دى. عقلى بولە گن ھر يامانلىكىنى قىلە آله دى.

١٥ - على "رضي الله عنه" خبر بىرە ديلر. رسول الله "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" بويوردىلر كە، (يا على! اوج نرسە نى قىليشنى كىچىكتىرمه: وقتى كىلگىنيدە، نمازنى درحال اۋى! جنازە حاضرلەنگىنيدە، نمازنى درحال اۋى! بىر قىز نينگ كۇۋىنى تاپگىنگىدە، درحال اوپلىتتىر!) بو حدیث شریفنى ترمذى "رحمه الله تعالى" بىلدىردى.

جنازه نمازینی کیچیکتیرمس لیک اوچون، مکروه بولگن اوچ وقتده هم اوقيش کيره ک. [کوريله دى كه، خاتىنى، قىزنى ڭفوپىگە، يعنى تىنگىگە بىرماق لازمدىر. ڭفو ديماق، باى بولماق، معاشى كوب بولماق ديماق ايمس. ڭفو بولماق، ايركك نينگ صالح مسلمان بولىشى، اهل سنت اعتقادىدە بولىشى، نماز اوقيشى، شراب ايچمه يىشى، يعنى اسلاميتىگە رعايت قىلىشى و نفقە تاپە دىكەچە ايش صاحبى بولىشى ديماقدىر. ايركك نينگ، يكە باى بولىشىنى، پارمان صاحبى بولىشىنى خواھلە گىلر، قىزلىنى فلاتتكە سودره گن، دوزخە چىيگەن بولە ديلر. قىز نينگ هم نماز اوقيشى، باشى، قولى [يعنى بىلە گى بىلن بىرلىكىدە يوقارىسى] آچيق كوچە گە چىقىمە يىشى، محرم بولە گن قرينداشى بىلن هم يكە قالە يىشى لازمدىر.]

۱۶ - عبدالله ابن عمر "رضى الله عنهم" خبر بىرە ديلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (نمازلىنى وقتلرى كىلگىنده درحال اوقيگىلدەن الله تعالى راضى بولە دى. وقتلرى نينگ آخرىدە اوقيگىلنرى هم عفو قىله دى.) بو حديث شريفنى ترمذى "رحمه الله تعالى" بىلدىردى.

شافعى و حنبليدە، هر نمازنى، وقتى نينگ اولىدە اوقيماق افضل دير. مالكى مذهبى هم بونگە يقين دير. ليكن، كوب ايسىغىدە، يكە اوقيگەن نينگ، پىشىنى كىچىكتىريشى افضل بولە دى. حنفى مذهبىدە، بامداد و خفتى نمازلىنى كىچىكتىرماق و ايسىغ زمانلارده پىشىنى، هوا سلقىن بولگىنيدە اوقيماق افضل دير. [اما پىشىنى امامىن قولىگە كورە، عصر وقتى كىرىمسىن و عصرنى و خفتشى هم، امام اعظمگە كورە، وقتى كىرىگىنيدە اوقيماق يخشى بولە دى، احتياطلى بولە دى. تقوا اهلى بولگىلر، هر ايشلىدە احتياطلى بولە ديلر.]

۱۷ - أم فَرَوْه "رضى الله عنها" خبر بىرە ديلر. رسول الله "صلى الله عليه وسلم" گە قىسى عمل نينگ افضل بولگى سورە لدى. (عمللر نينگ افضلى، وقتى نينگ اولىدە اوقيلگەن نماز دير) بويوردىلر. بو حديث شريفنى، امام احمد، ترمذى و ابو داود "رحمه الله تعالى" بىلدىردىلر. نماز، عبادتلر نينگ اينگ افضلى دير. وقتى

کیر کیرمیس [یعنی اول وقتیه درحال] او قیلگنیده، افضل راغ بولماقده دیر.

۱۸ - عائشه "رضی الله عنها" دیه دیلر که، (رسول الله "صلی الله تعالیٰ علیه وسلم" نینگ نمازینی آخرگی وقتیه او قیلگنینی، ایکی دفعه کورمه دم).

۱۹ - اُم حبیبه "رضی الله عنها" خبر بیره دیلر. رسول الله "صلی الله علیه وسلم" بویوردیلر که، (بیر مسلمان بنده، هرکون، فرض نمازلردن باشقه، اون ایکی رکعت، تطوع [نفل] نمازی او قیسه، الله تعالیٰ اونگه جنتده بیر قصر توزه ته دی). بو حدیث شریف (مسلم) ده یازیلگن. کوریله دی که، هرکون بیش وقت فرض بیلن او قیلگن سنت نمازلرگه رسول الله "صلی الله علیه وسلم" تطوع، یعنی نفل نمازی دیماقده لر.

۲۰ - تابعین نینگ بویوکلریدن عبدالله بن شقيق "رحمه الله تعالیٰ" دیه دی که، رسول الله "صلی الله علیه وسلم" نینگ تطوع نمازلرینی، یعنی نفل نمازلرینی، حضرت عائشه "رضی الله عنها" دن سوره دم. (پیشین فرضیدن اول تورت، کیین ایکی، آفشم نینگ و خفتن نینگ فرضلریدن کیین ایکی، بامداد نمازلری نینگ فرضیدن اول ایکی رکعت او قیردیلر) دیدی. بو خبرنی، مسلم و ابو داود "رحمه الله تعالیٰ" بیلدیردیلر.

۲۱ - عائشه "رضی الله عنها" دیدیلر که، (رسول الله "صلی الله علیه وسلم" نینگ نفل عبادتلردن اینگ کوب دوام قیلگنلری، بامداد نمازی نینگ سنتی ایدی). بو خبر، (بخاری) ده و (مسلم) ده یازیلگن. عائشه "رضی الله عنها"، بیش وقت نمازده او قیلگن سنت نمازلرگه، نفل نماز دیماقده دیر.

[بویوک اسلام عالمی، گمراه لرگه، بی مذهب لرگه قرشی اهل سنت نینگ اینگ قوتلی حامیسی، الله تعالیٰ نینگ سیله گئی دینی یاگن، بدعتلرنی ییقیتگن بویوک مجاهد، امام ربانی مجدد الف ثانی احمد بن عبدالاحد فاروقی سرهندي "رحمه الله علیه"، اسلام دینیده بیر او خششی یازیلمه گن، (مکتوبات) کتابی نینگ بیرینچی جلدی، بیگیرمه تو قیزینچی مکتوبیده بویوره دی که:

الله تعالیٰ نینگ راضی بولگنی ایشلر، فرضلر و نفللر دیر. فرضلر نینگ یانیده

نفللر نینگ هیچ ارزشلری یوق دیر. بیر فرضنی و قیده اوقيماق، بیر مينگ بیل، توحته مسدن نفل عبادت قيلماقدن ارزشلى راغ دير. هر خيل نفل، مثلاً نماز، زکات، روزه، عمره، حج، ذكر، فكر، هميشه بونده ى دير. حتی بیر فرضنی اوقيشده، بونينگ سنتلريدين بير سنتى و ادبلريدين بير ادبى قيلماق هم، باشقه نفللرنى قيلماقدن قت قت ارزشلى راغ ديرلر. امير المؤمنين عمر الفاروق "رضي الله عنه"، بير كون بامداد نمازنى اوقيتگنلريده، جماعت آره سيده بيرينى كوره آلمه ى سبينى سوره گنلرده، او هر كيچه نفل عبادتى قيله دى. بلكه اوخله گن، جماعتكه كيله آلمه گن ديديلر. (بوتون كيچه اوخله سه يدى كه، بامداد نمازنى جماعت بيلن اوقيسه يدى، يخشىراغ بولىدى) بوبور ديلر. كوريله دى كه بير فرضنی قيليشده، ادبلريدين بير ادبى قيلماق و بير مكروهيدن پرهيز قيلماق، ذكر، فكر و مراقبه دن قت قت ارزشلى راغ دير. بلى بولر، او ادبلرنى قيلماق بيلن و مکروه لردن پرهيز قيلماق بيلن بيرليكته قيلينسە، البتە كوب فايدە لى بوله ديلر. أما بى اولر بولگنئىدە، بير نرسە گە يره مە يدىلر. بونينگ ديك، بير روپىه زکات بيرماق، مينگ لرچه روپىه نفل صدقە بيرماقدن يخشىراغ دير. او بير روپىه نى بيريشده بير ادبى نظرگە آلماق، مثلاً، يقين قرينداشگە بيرماق هم او نفل صدقە دن قت قت يخشىراغ دير.

[كىچە نمازى اوقيماق خواهلە گنلر نينگ قضا اوقيشلىرى لازم بولگنى بوردن توشينيلماقدە دير. الله تعالى نينگ امرلىگە (فرض)، نھى لريگە (حرام)، پىغمېرىمىز نينگ امرلىگە (سنت)، نھى لريگە (مکروه)، بولنинگ ھەمە سىگە (احكام اسلامىيە) دىيلە دى. خوش اخلاق صاحبى بولماق، انسانلىگە يخشىليك قيلماق فرض دير. احكام اسلامىيە نينگ بير ھكمىگە ايشانە گن، خوشلەمە گن (كافر)، (مُرتد) بوله دى. ھەمە سىگە ايشانگىگە (مسلمان) دىيلە دى. تنبـل لـيـك بـيلـن اـحكـام اـسلامـىـيـه گـە رـعـاـيـت قـيلـمـه گـە مـسلـمـانـگـە (فـاسـقـ) دـىـلـەـ دـىـ. بـيرـ فـرـضـگـەـ، بـيرـ حـرامـگـەـ رـعـاـيـت قـيلـمـه گـەـ فـاسـقـ، دـوزـخـگـەـ كـيـتـهـ دـىـ. بـونـينـگـ قـيلـگـلـرـىـ نـينـگـ هـيـچـ بـيرـىـ وـ سـتـلـرـىـ قـبـولـ بـولـهـ يـدىـ، ثـوابـ بـيرـيلـمـهـ يـدىـ. بـيرـ روـپـىـهـ زـکـاتـ بـيرـمـهـ گـەـ اـونـ لـكـلـرـ بـيرـىـبـ قـيلـگـىـ خـيـرـاتـلـرـ نـينـگـ وـ حـسـنـاتـلـرـ نـينـگـ

هیچ بیری قبول بوله يدی. توزه تگنی مسجد لرگه، مکتب لرگه، شفاخانه لرگه، خیر جمعیت لرگه قیلگنی یاردمگه ثواب بیریلمه يدی. خفتن نمازینی اوقيمه گن نینگ تراویح نمازی قبول بوله يدی. فرضلدن و واجلبدن باشقه قیلینه دیگن عبادت لرگه (نفل) دیله دی. سنتلر نفل عبادت دیر. بو تعريفگه کوره، قضا نمازلری اوقيگن، سنت هم اوقيگن بوله دی. بیر فرضنی قیلیش نینگ، بیر حرامدن پرهیز قیلیش نینگ ثوابی، میليون لرچه نفل ثوابیدن کوپ دیر. بیر فرضنی قیلمه گن، بیر حرام ايشله گن، دوزخده يانه دی. نفل عبادتلری، اونی دوزخدن نجات بیره آلمه يدی. عبادتلرده قیلینگن اوزگریش لرگه (بدعت) دیله دی. عبادت قیلیشده بدعت ايشله ماق حرام دیر و عبادت نینگ بوزیلیشیگه سبب بوله دی. حدیث شریفده (بدعت ايشله گن نینگ هیچ بیر عبادتی قبول بولمه يدی) بويوریلدی. فاسق نینگ، مثلاً خاتینی، قیزی حجاب قیلمه گن کیشی نینگ و بدعت صاحبی نینگ، مثلاً عبادتلرده لاسپیکر استعمال قیلگن کیشی نینگ آرقه سیده نماز اوقيمه بیش کیره ک، وعظلرینی، دین باره سیده گی ساخته نطفلرینی قولاق سالمه بیش کیره ک، کتابلرینی اوقيمه بیش کیره ک. دوستگه هم، دشمنگه هم گولگی یوز، شیرین تیل کورستیش کیره ک، هیچ کیم بیلن جرح بحث قیلمه بیش کیره ک. حدیث شریفده (احمقگه جواب بیریلمه يدی) بويوریلدی. عبادتلر، قلب نینگ پاکلیگینی کوپلتیره دی. گناه لر قلبنی قره قیله دی، فیضلرنی آلامه ی دیگن بوله دی. هر مسلمان نینگ، ایمان نینگ شرطلرینی و فرضلرنی و حراملنی اورگنیشی فرض دیر. بیلمه بیشی عذر ایمس. یعنی بیلیب هم ایشامس لیک دی دیر.] (مکتوبات) کتابی فارسی دیر. ترجمه سی بورده تمام بولدی. امام ربانی حضرتلری، ۱۰۳۴ [م. ۱۶۲۴] بیلیده، هندوستان ده، سرهند شهریده وفات قیلدي.

نمازنینگ حقیقتی

بویوک اسلام عالمی عبدالله دهلوی "رحمه الله عليه" (مکاتیب شریفه) کتابی نینگ ۸۵. نجی مکتوبیده بویوره دی که:

نمازنى جماعت بىلن اوقيماق و (طمانىنە) بىلن اوقيماق، رکوعدن كىين (قومە) قىلماق و ايکى سجدە آرە سيدە (جلسە) قىلماق بىزلىگە الله نىنگ پىغمىرى تمازىدىن بىلدىرىپىلىدى. قومە نىنگ و جلسە نىنگ فرض بولگىنى بىلدىرىگەن عامللار باردىر. حنفى مذهبى نىنگ مۇقتىلىرىدىن (قاضى خان)، بو ايکىسى نىنگ واجب بولگىنى، ايکىسىدىن بىرىنى ياددىن چىقرىبلەنگىدە (سجدە سەھو) قىلماق واجب بولگىنى و بىلېپ قىلمە گەن نىنگ نمازنى ينه اوقيشىنى بىلدىرىگەن. [او حالدە، نمازدا، تعديل اركانگە دقت قىليش كىرە ك. يعنى، رکوع دە و سجدە لرده و قومە دە و جلسە دە طمانىنە قىلگىندەن، يعنى هر اعضا بى حرکت بولگىندەن كىين آزگىنە توختە ش كىرە ك]. مؤكىد سنت بولگىنلىرىنى بىلدىرىگەنلەر ھەم، واجبگە يقىن سنت دىگەنلەر. سنتى خفيف كورىب، اهمىت بىرمە ئى ترك قىلماق ڭۈفر دير. نمازنىنگ قىامىدە، رکوعىدە، قومە سيدە، جلسە سيدە، سجدە لرپىدە و اولتىريلىگەن زمانىدە، عليحەدە عليحەدە، باشقە كىفيتلەر، حاللر حاصل بولە دى. ھەمە عبادتلر نماز اىچىدە يېغىلگەن. قرآن كريم اوقيماق، تسبىح آيتماق [يعنى سبحان الله ديماق]، رسول الله كە صلوات آيتماق و گناھ لرگە استغفار قىلماق و احتياجلىرنى يكە الله تعالى دن اىستە ب اونگە دعا قىلماق نماز اىچىدە يېغىلگەن. درختلر، اوتلر، نمازدا توختە دىيگەن دىك تىك توختە ماقدە لر. حيوانلر، رکوع حالىدە، بى جانلر ھەم نمازدا (قىدە) دە اولتىرى دىيگەن دىك يېرگە چوزە لىپ ياتگەنلەر. نماز اوقيگەن، بولر نىنگ عبادتلرى نىنگ ھەم سىنى قىلماقدە دير. نماز اوقيماق، معراج كىچە سى فرض بولدى. او كىچە، معراج قىلماق بىلن مشرف بولگەن، الله نىنگ سىوگىلى پىغمىرىگە تابع بولىشىنى اويلېب نماز اوقيگەن بىر مسلمان، او عالى پىغمىرى دىك، الله تعالى گە يقىنىلىشتىرگەن مقامىلدە ترقى قىلە دى. الله تعالى گە و اونىنگ رسولييگە قرشى ادبلى بىر شكىلەدە تىنچلىك بىلن نماز اوقيگەنلەر، بو مرتبە لرگە ترقى قىلگىنلىرىنى توشىنە دىلەر. الله تعالى و اونىنگ پىغمىرى، بو امتىگە مرحمەت قىلىپ، كىتتە احسان قىلگەنلەر، نماز اوقيشىنى فرض قىلگەنلەر. بونىنگ اوچون رسىمىزگە حمد و شكر

بولسین! او نینگ سیوگیلی پیغمبریگه صلووات و تحيات و دعالر قیله میز! نماز او قیشده حاصل بولگن صفا و تیپچیلیک تعجب قیلینه دیگن نرسه دیر. استادم [مظهر جان جانان] بویوردی که، (نماز او قیشده، الله تعالی نی کورماق ممکن بوله سه هم، کوره دیگن دیک بیر حال حاصل بولماقده دیر). بو حال نینگ حاصل بولگینی تصوف بویوکلری سوز بیرلیگی بیلن بیلدیرگنلر. اسلامیت نینگ باشلنگیچیده نماز قدسگه توغری او قیلر ایدی. بیت المقدسگه توغری او قیلیشنی قوییب، ابراهیم عليه السلام نینگ قبله سیگه ایلنماق امر بولینگنی زمان، مدینه ده گی یهودیلر عصبانی بولدیلر. (بیت المقدسگه توغری او قیگنینگیز نمازلر نیمه بوله دی؟) دیدیلر. بقره سوره سی نینگ ۱۴۳. نچی آیت کریمہ سی کیلیب، (الله تعالی ایمانلرینگیزنى ضایع ایله مه یدی!) مآلیده بویوریلدی. نمازلر نینگ بی مقابل قالمه ییشلری بیلدیریلدی. نماز، ایمان کلمه سی بیلن بیلدیریلدی. بوندن توشینیله دی که، نمازنی سنتگه موافق او قیمس لیک، ایماننی ضایع قیلماق بوله دی. رسول الله "صلی الله تعالی علیه وسلم"، (کوزیم نینگ نوری و لذتی نمازده دیر) بویوردیلر. بو حدیث شریف، (الله تعالی نمازده ظهور قیلماقده، مشاهده بولینماقده. بو سبب بیلن کوزیمگه راحتلیک کیلماقده) دیماقده. بیر حدیث شریفده، (یا بلال "رضی الله تعالی عنہ"! منی راحتلنتیر!) بویوریلدی که، (ای بلال! اذان آیتیب و نمازنینگ اقامه سینی آیتیب، منی راحتگه قاووشتیر) دیماقده. نمازدن باشقه بیر نرسه ده راحتلیک آخترگن بیر کیشی، مقبول ایمس. نمازنی ضایع قیلگن، قولدن قاچیرگن، باشقه دین ایشلرینی کوپراغ قاچیره دی.

نمازده گی اوستونیلکلر

امام ریانی "رحمه الله عليه" (مکتوبات) کتابی نینگ بیرینچی جلد، ایکی یوز آلتمیش بیرینچی مکتوبیده بویوره دی که:

شو بیری قطعی صورتده بیلینیشی کیره که، نماز، اسلام نینگ بیش شرطیدن ایکینچیسی دیر. همه عبادتلرني او زیده یغگن. اسلام نینگ بیشده بیر پارچه

سی بولسه هم، بو جمع قیلوچیلیگی سببی بیلن، يکه باشیگه مسلمانلیک دیماق بولگن. انساننى، اللہ تعالیٰ نینگ محبىتىگە قاووشتىرە دىگن اىشلر نینگ بىرىنچىسى بولگن. عالملرنىنگ سرورى و پىغمېبرلر نینگ "عليه و عليهم الصّلوات والسلام" اينگ افضلى بولگنگە معراج كىچە سى، جىنتدە نصىب بولگن روپت شرفى دنياگە توشىڭندن كىين، دنيا نینگ حالىگە موافق شكىلدە، اوزىگە يكە نمازده ميسىر بولگن. بونىنگ اوچون دير كە: (نماز مؤمنلر نینگ معراجى دير) بويورىلگەن. بىر حديث شريفىدە، (انسان نینگ اللہ تعالیٰ گە اينگ يقين بولىشى نمازده دير) بويورىلگەن. اوئىننگ يولىدە، كامل ايزىدە كىيىگەن بويوكلرگە او روپت دولتىدىن، بو دنيادە كىتتە حصە، يكە نمازده بولماقدە دير. بلى، بو دنيادە اللہ تعالیٰ نى كورماق مىكىن ايمىس. دنيا هم بونىگە مساعد ايمىس. لىكىن، اونىگە تابع بولگن بويوكلرگە، نماز اوقييشلىدە روپتىدىن بىر نرسە لر نصىب بولماقدە دير. نماز اوقيشنى امر بويورمه سە يدى، مقصد نينگ، غايىه نينگ خوشروى يوزىنگىدەن پىرە نى كىيم كوتىرىدى؟ عاشقلار معشوقنى قىنده ئى تاپر ايدى؟ نماز، غمگىن روحلىگە لذت بىرچى دير. نماز، كسللىرنىنگ، راحت بىرچىسى دير. روح نينگ غذاسى نماز دير. قلب نينگ شفاسى نماز دير. (اي بلال، منى فرحلنتىر!) دىب أذان آيتىشىنى امر قىلگەن حديث شريف، بونى كورستماقدە، (نماز، قلىيم نينگ سىوينچى، كوزىم نينگ نورى دير) حديث شريفى، بو آرزونى اشارت قىلماقدە دير. ذوقلىر، وجدلر، معلوماتلر، معرفتلر، مقاملر، نورلر، رنگلر، قىبلە گى تلوپتىلر و تىكىيلر، توشىپتىلگەن و توشىپتىلمە گەن تخللىلر، صفتلى و بى صفت ظهوردىن قىسيسى نماز تىشرى سىدە حاصل بولسە و نمازىننگ حقىقتىدىن بىر نرسە توشىپتىلە آلمە سە، بو حاصل بولگنلر، هېيشە ئىللەن، عكسىدەن و صورتىدىن اورتە گە كىيلگەن. بلکە هم، وهم و خيالدىن باشقە بىر نرسە ايمىس. نمازىننگ حقىقتىنى توشىپتىلگەن بىر كامل، نمازگە تۇختە گىنيدە، گويا بو دنيادەن چىقىب آخىرت حياتىگە كىيە دى و آخىرتگە خصوص بولگن نعمتلىرىنى بىر نرسە لرگە قاوشى دى. آره گە عكس، خيال اره لشمسىدن،

اصلدن ذوق و حصه آله دی. چونکه، دنیاده گی همه کمالات، نعمتلر، ظلدن، صورتدن و کورینیشدن حاصل بولاقده دیر. ظل، کورینیش آره ده بوله دن، مستقیم اصلدن حاصل بولاق، آخرتگه مخصوص دیر. دنیاده اصلدن آلاماق اوچون معراج لازمدیر. بو معراج مؤمن نینگ نمازی دیر. بو نعمت، یکه بو امتگه مخصوص دیر. پیغمبرلریگه تابع بولاق سببی بیلن بونگه قاووشه ديلر. چونکه بولر نینگ پیغمبری "صلی الله علیه وسلم"، معراج کیچه سی دنیادن چیقیب، آخرتگه کیتیدی. جنتگه کیردی و رویت سعادتی، نعمتی بیلن مشرف بولدی. یا ری! سن او بویوک پیغمبر "صلی الله علیه وسلم" گه بیز نینگ تمانیمیزدن اوینینگ بویوکلیگیگه یره شگن یخشیلیکلرنی احسان ایله! همه پیغمبرلرگه هم، علی نبینا و علیهم الصلوات والتسليمات" خیرلر، یخشیلیکلر بیر که، اولر انسانلرنی سنی تانیشگه و رضانگه قاووشیشگه قیشقیرگن خوشله گنینگ یولنی کورستکنلر.

تصوف یولیده بولگنلر نینگ بیر کوبی، اوژلریگه نمازینینگ حقیقتی بیلدیریلمه گنی و اونگه مخصوص کمالات تانیتیلمه گنی اوچون، دردلر نینگ دواسینی باشقه نرسه لرده آخرتدی. مقصدلریگه قاووشماق اوچون، باشقه نرسه لردن فایده توقع قیلدي. حتی بولردن بعضیسی، نمازنی، بو یول نینگ تشقری سیده، مقصد بیلن بی ربط فکر قیلدي. روزه نی نمازدن افضل بیلدی. نمازینینگ حقیقتینی توشینه آلمه گنلردن بیر کوبی هم، الم لرینی تسکین و روحلرینی فرحلتیریشنی، سماع و نغمه ده یعنی موسیقیده، وحده کیلماقده، اوژیدن کیتماقده آخرتدی. مقصدنی، معشووقی، موسیقی پرده لری نینگ آرقه سیده فکر قیلدي. بونینینگ اوچون رقص دن، دانس دن مدد اميد قیلدلر. حال بو که (الله تعالی حرامده شفا تأثیری یره تمه گن) حدیث شریفینی ایشیتگنلر ایدی. بلى، غرق بولاق اوزره بولگن یوزیشنی تازه اورگنگن بیر یوزوچی، هر اوتدن هم یاردم توقع قیله دی. بیر نرسه نینگ عاشقی، عاشق بولگننی کر و کور قیله دی. بولرگه اگر نمازینینگ کمالاتیدن بیر نرسه لذت آلدیریلگن بولسه ایدی، سماع

و نغمه نى آغىزلىيگە آمس، وحده كىلىشنى يادىيگە هم كىلتيرىمىلدى.
اى ايناغم! نماز بىلەن موسىقى آرە سىدە قىچە او زاقلىك بار بولسە، نمازدىن
حاصل بولگەن كمالات بىلەن موسىقىدىن حاصل بولگەن تأثىر هم، بىز بىرىيدەن او شىنچە
او زاق دىر. عقلى بولگەن، بونچە اشارىتىن كوب نرسە تو شىنە دى.

عبداتلىرىدىن ذوق آلاماق و بولرنىنگ قىلىنىشى قىين كىلىمس لىك، اللە تعالىٰ نىنگ
اينىڭ كىتتە نعمتلىرىدىن دىر. خصوصاً نمازنىنگ لىذتىنى حس قىلماق، نهايتىگە يىتىشىمە
گنلرگە نصىب بولمه يدى. خصوصاً فرض نمازلىرى نىنگ لىذتىنى آلاماق، يكە اولرگە
خصوص دىر. چونكە نهايتىگە يقىنىشىگنلرگە، نفل نمازلىرى نىنگ لىذتىنى حس قىلىدیرە
دىر. نهايتىدە بولسە، يكە فرض نمازلىرى نىنگ لىذتى حس قىلىنە دى. نفل نمازلىرى بى ذوق
بولىپ، فرضلىرى نىنگ او قىلىشى كىتتە فايىدە، منفعت بىلینە دى.

[نفل نماز، فرض و واجبىن باشقە نمازلىرى دېماقدىر. بىش وقت نمازنىنگ ستلىرى و
باشقە واجب بولەگەن نمازلىرى، هېيشە نفل دىر. مۇكىد بولگەن و بولەگەن، هەمە ستلىر نفل دىر.]
نمازلىرى نىنگ هەمە سىدە حاصل بولگەن لىذتىن، نفسىگە بىر حصە يوق دىر.
انسان بو لىذتى آلىشىدە، نفسى نالە قىلماقدە، فرياد قىلماقدە دىر. يا رىي! بو نە
بو يۈك رتىھ دىر! بىز نىنگ دىك، روحلىرى كىسل بولگەنلر نىنگ بو سوزلىنى ايشىتىشى
ھم كىتتە نعمت، حقيقي سعادت دىر.

يىخشى بىلەنگەر كە، دنيادە نمازنىنگ رتبە سى، درجه سى، آخرتىدە اللە تعالىٰ نى
كۈريش نىنگ بلندلىكى دى دىر. دنيادە انسان نىنگ اللە تعالىٰ گە اينىڭ يقىن
بولگەن زمان، نماز او قىيگەن زمان دىر. آخرتىدە اينىڭ يقىن بولگەنلىرى هم، رویت، يعنى
اللە تعالىٰ نى كورگەن زمان دىر. دنيادە گى هەمە عبادتلىر انسانى نماز او قىيە آله دىكىن
بىر حالگە كىلتيرىماق اوچون دىر. اصل مقصد، نماز او قىيماق دىر. سعادت ابدييە گە و
ابدى نعمتلىگە قاۋوشماق يكە نماز او قىيماق بىلەن قولگە كىلتيرىلە دى.

نماز، هەمە عبادتلىرىن و روزە دن ارزىشلى دىر. نماز باردىر كە، سىنگەن قلبلىنى

ذوق بیلن تولدیره دی. نماز باردیر که، گناه لرنی یوق قیله دی. انساننى يامانلىكىلردن اسره يدى. حدیث شريفده، (نماز، قليم نينگ ۋۇوانچى و سیوینج منبى دير) بويورىلدى. نماز، غمگىن روحلىرى لذت بىرە دى. نماز، روح نينگ غذاسى دير. نماز، قلب نينگ شفاسى دير. نمازدا اوئىدە ئۆزى لحظە بولە دى كە، عارف نينگ تىلى موسى عليه السلامگە آيتىگەن، درخت دىك بولە دى.

امام ريانى حضرتلىرى، (مكتوبات) كتابى نينگ

۱. نچى جلد، ۲۶۶. نچى مكتوبىدە بويورە دى كە:

ايماننى، اعتقادنى توزه تگىندن كىين، فقه احکامىنى، [يعنى دينىمiz نينگ امر قىلگنى و منع قىلگنى نرسە لرنى] اورگىنماق، البتە لازمدىر. فرضلىنى، واجبلنى، حلال و حراملىنى، سنت و مكروه لرنى و شبھە ليلرنى كىرە گى چە اورگىنىش كىرە كە و بو معلومات بىلن حرڪت قىلىش كىرە كە. فقه كتابىلىنى اورگىنماق، هر مسلمانگە لازمدىر. [بولرنى بىلمىسىن مسلمانلىك بولە يدى]. اللہ تعالیٰ نينگ امرلىنى قىلىشىگە، اوئىننگ خوشلە گنى دىك يىشىشىگە كوشش قىلىش كىرە كە. اوئىننگ اينگ كوب خوشلە گنى و امر قىلگنى نرسە، هرگون بىش وقت نماز اوقيماق دير. نماز، دين نينگ ستونى دير. نمازنىڭ، اهمىتىدەن وقىنە ئى اوقيلىشىدەن بىر قنچە نرسە بىلدىرە من. جان قولاغى بىلن قولاق سالىنگلە! اول، سنتگە [يعنى فقه كتابىلىدە يازىلگىنگە] كامىل موافق شكىلده، طھارت آليش كىرە كە. طھارت آليشىدە بويىلىشى لازم بولگە يېرلرنى اوج دفعە و هر دفعە سيدە، هر طرفلىنى كامىل يوپىشىگە كوب دقت قىلىش كىرە كە. بى شكىلده، سنتگە موافق طھارت آلينگن بولە دى. باشگە مسح قىلىشىدە، باش نينگ هر طرفىنى احاطە قىلىپ مسح قىلىش كىرە كە. قولاقلىنى و گردن آرقە سىنى يخشى مسح قىلىش كىرە كە. اياغ برماغلىنى خلالة يىشىدە، [يعنى برماغ آرە لرىنى پاك قىلىشىدە] چپ قول نينگ كىچىك برماغىنى، اياغ برماغلىنى نينگ تگ تمانىدەن، آرە لريگە سوقىلىشى بىلدىريلەن. بونگە اهمىت بىرىش كىرە كە، مستحب

دیب اوته بیش کیره ک. مستحبلنی خفیف کورمه بیش کیره ک. بولر، الله تعالی نینگ یخشی کورگنی نرسه لر و خوشله گنلری دیر. اگر، همه دنیانی بیرماق بیلن، خوشله گنی بیر ایش نینگ قیلینه آلیشی بیلینگن بولسه و دنیانی بیریب او ایشنی قیله آلسه، کوب فایده قیلینگن بوله دی و بیر نیچه گلدان پارچه سی بیریب قیمت بکا بیر الماسنی قولگه کیلتیرماق دیک بوله دی. ویا، بیر نیچه چقیل پارچه سی بیریب، اولگن بیر سیوگیلی نینگ روھینی پس کیلتیریب، تیریلتیشگه سبب بولماق دی دیر. نماز، مؤمنلر نینگ معراجی دیر. یعنی، معراج کیچه سیده پیغمبر عیز "صلی الله علیه وسلم" گه احسان بولینگن نعمتلر، بو دنیاده، او نینگ امتيگه یکه نمازده لذت آلدیریلماقده دیر. ایرککلر، فرض نمازلرنی جماعت بیلن اوقيشگه کوب دقت قیلیشی کیره ک، حتی بیرینچی تکبیرنی امام بیلن برابر آلیشنی قاچیرمه بیشی کیره ک.

[عیاللر نینگ کیره ک جماعت بیلن نماز اوقيماق اوچون، کیره کسه حافظ قولاق سلاماق ویا مولد قولاق سلاماق اوچون، مسجدلرده ایرککلر آره سیگه اره لشیشلری و خصوصاً ثواب آلماق اوچون جمعه نمازلریگه کیلیشلری گناه دیر.]

نمازلرنی اول وقتیده اوقيماق [و وقتیده اوقيگنینی بیلماق] شرط دیر. [یکه لیکده، هر نمازنی اول وقتیده اوقيش کیره ک، عصرنی و خفتتنی امام اعظم نینگ قولیگه کوره اوقيش کیره ک. نماز قنچه کیچ اوقيلسه ثوابی اوشنچه آزه له دی. مستحب بولگن وقتلر، جماعت بیلن اوقيماق اوچون، مسجدگه کیتماق اوچون دیر. نمازنی اوقيمسدن وقتی چیقسه، آدم اولدیرگن دیک کسته گناه بوله دی. قضاسینی اوقيماق بیلن، بو گناه عفو بوله یدی. یکه قرض ایفا بوله دی. بو گناهنی عفو قیلدیرماق اوچون، توبه^۱ نصوح قیلماق ویا حج مبرور قیلماق لازمديр. (ابن عابدين).]

نمازده قرآن کریمنی سنت بولگن مقدارده اوقيش کیره ک. رکوعده و سجده لرده بی حرکت توخته ماق، هر حالده لازمدير. چونکه، فرض ویا واجب دیر. رکوعدن تورگنیده، اونده ی تیک توخته ش کیره ک که، استخوانلر بیلریگه بیلشیشین. بوندن

کیین، بیر مقدار، بو شکیلده توخته ماق فرض دیر ویا واجب ویا سنت دیگلر. ایکی سجده آره سیده اولتیرماق هم بوندہ ی دیر. بولرگه هر حالدہ کوپ دقت قیلیش کیره ک. رکوعده و سجده لردہ تسبیح اینگ آز اوچ دفعه دیر. کوبی بیتی ویا اونبیر دیر. امام اوچون بولسہ، جماعت نینگ حالیگه کوره دیر. قوتلی بیر انسان نینگ، مشقتی بولمه گنی زمانلرده، یکه اوقيشده، تسبیحلرنی، اینگ آز مقدارده ایتیشی، قنچه شرم قیلینه دیگن بیر حال دیر. هیچ بولمه سه، بیش دفعه آیتیش کیره ک. سجده گه یاتیشده، بیرگه یقینراغ اعضانی، بیرگه اولراغ قوییش کیره ک. او حالدہ، اول تیزه لر، کین قوللر، اوندن کین بورون، اینگ کین هم پیشانه قوییله دی. تیزه لردن و قوللردن، اولا راستلر بیرگه قوییله دی. سجده دن توریشده، یوقاریده بولگن اعضا اول کوتربیله دی. او حالدہ، اولا پیشانه کوتربیلیشی کیره ک. ایاغده بولگنیده، سجده بیریگه، رکوعده بولگنیده ایاغلرگه، سجده ده بورون اوچیگه و اولتیریشده ایکی قول لرگه ویا قوچاغیگه قره له دی. بو ایتگنیمیز بیرلرگه قره ب هم، کوزلر اطرافگه سیرمه سه، نماز، جمعیت بیلن اوقيیه آلینه دی. یعنی قلب هم، دنیا قیغیلریدن قوتبله آله دی. خشوع حاصل بوله دی. هکذا، پیغمبریمیز "صلی الله علیه وسلم" بوندہ ی بیورگلر. قول برماغلرنی رکوعده آچھاق و سجده ده بیریلریگه یاپیشتیرماق سنت دیر. بولرگه هم دقت قیلیش کیره ک. برماغلرنی آچیق ویا متصل توتماق بی سبب، بوش نرسه لر ایمس. اسلامیت نینگ صاحبی [یعنی پیغمبریمیز "صلی الله علیه وسلم"] فایده لرینی اویلب بوندہ ی قیلگلر. بیزلر اوچون، اسلامیت نینگ صاحبیگه تابع بوماق چه کسته بیر فایدہ یوق دیر "علیه الصلوات والسلام". بو ایتگنلریمیز، فقه کتابلریده بیلدیریلگن نرسه لرنی قیلیشگه تشویق دیر، هوسلندیرماق دیر. الله تعالی، بیزگه و سیزگه اسلامیت نینگ کورستگنی صالح ایشلرنی قیلماق نصیب ایتسین! پیغمبرلر نینگ سیدی، سوروی، اینگ یخشیسی، اینگ افضلی حرمتی اوچون "علیه وعليهم وعلى آله كُل من الصلوات افضلها ومن التسلیمات أکملها"، بو دعامیزنى قبول بیورسین! آمین.

امام ربانی "رحمه الله عليه" (مکتوبات) کتابی نینگ

ينه ايکينچى جلد، آلمىش توقىزىچى مكتوبىدە بويورە دى كە:

الله تعالى گە حمد بولسىن! اوئىننگ سىلە گنى، خوشلە گنى بىنە لرىگە سلاملىر، راھتلىكىلر بولسىن! مكتوبىنگىز كىلدى. رفىقلەر نينگ، دوستلر نينگ، توغرى يولدىن ايرىلمە گىللىرى توشىنيلىب، كوب شاد قىلدى. الله تعالى، توغرىلىنگىزنى و توغرى يولدە بولىشىنگىزنى اضافە قىلىسین! رفىقلەمىز بىلەن بىرلىكىدە بىرگىنگىز وظيفە نى قىلىشىگە دوام إيتىاپمىز. بىش وقت نمازنى، ايللىك آلتمىش كىشىلىك جماعت بىلەن اوقياپمىز، دىيە سىزلىر. بونىنگ اوچون، الله تعالى گە حمد و ثناڭ بولسىن! قلب نينگ الله تعالى بىلەن بولىشى، بدن نينگ، اعضا نينگ ھم احکام شرعىيە نى قىلماق بىلەن زېتىلىشى، نە بويوك بىر نعمت دىر. بو زماندە انسانلر نينگ كوبىي نماز اوقيماقدە سىست ليك قىلماقدە. طۇمانىيە و تعديل اركانگە اهمىت بىرمە يدى لر. بونىنگ اوچون، سىز يخشى كورگىلەنگە، بو نقطە نى افادە قىلىشىگە مجبور بولسىم. يخشى قولاق سالىنگلار! پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم"، (ايىنگ كىتتە اوغرى، اوز نمازىدەن اوغىرلىك قىلگەن كىشى دىر) بويوردىلر. يا رسول الله! بىر كىشى، اوز نمازىدەن قىنده ئى اوغىرلىك قىلە دى؟ دىب سورە دىلر. (نمازنىنگ رېكىنى و سجده لرىنى كامل قىلمس لىك بىلەن) بويوردىلر. بىر دفعە ھم بويوردىلر كە، (ركوعدە و سجده لردى، بىلەن بىرگە يېرىلىشىرىپ آزگىنە توختمە گن كىشى نينگ نمازىنى الله تعالى قبول قىلە يدى). پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم"، بىر كىشىنى نماز اوقيشىدە، رکوعسىنى و سجده لرىنى كامل قىلە كىننى كورىب، (سن نمازلرىنگىنى بوندە ئى اوقيگىننگ اوچون، مۇھمم نينگ "عليه الصلاة والسلام" دىنيدەن باشقە بىر دين اوززە اولماقدەن قورقىمىسن مى؟) بويوردىلر. ينه بويوردىلر كە، (سيزلىدەن بىرگىز، نماز اوقيشىدە، رکوعدەن كىيىن كامل تورىپ، تىك توختمە گىنچە و ايااغدە، هر عضو يېرىگە يېرىلىشىپ توختمە گىنچە نمازى كامل بولمە يدى). بىر دفعە ھم بويوردىلر كە، (ايىكى سجده آره سىدە تىك اولتىرىمە

گینچه، نمازینگیز کامل بولمه يدی). بیر کون پیغمبر عیز "صلی الله عليه وسلم"، بیرینی نماز اوقيشیده، نمازینگ احکام و اركانیگه رعایت قیلمه گنینی، رکوعدن تورگنیده، تیکیلیب توختمه گنینی و ايکی سجده آره سیده اولتیرمه گنینی کوریب، بویوردیلر که، (اگر نمازلرینگی بونده ی اوقيب اولسنگ، قیامت کونی، سنگه منیم امتیمدن دیمه يدی لر). بیر باشقه بیرده هم بویوردیلر، (بو حال اوزره اولسنگ، محمد نینگ "علیه السلام" دینی اوزره اولمه گن بولرسین). ابو هریره "رضی الله عنه" بویوردیلر که، (آتمیش ییل، همه نمازلرینی اوقيب هم، هیچ بیر نمازی قبول بولمه گن کیشی، رکوع و سجده لرینی کامل قیلمه گن کیشی دیر). زید ابن وهب "رحمة الله تعالى عليه" بیرینی نماز اوقيشیده رکوع و سجده لرینی کامل قیلمه گنینی کوردی، یانیگه قیشقیریب، فنچه زمان دیر بونده ی نماز اوقيسن، دیدی. قیرق ییل دیگنیده، سن قیرق ییل دیر نماز اوقيمه گن سین. اولسنگ محمد رسول الله "صلی الله عليه وسلم" نینگ ستی [يعنى دينى] اوزره اولمس سین، دیدی.

طبرانی "رحمة الله تعالى عليه" نینگ (اوساطی)ده بیلدیریلگن که، بیر مؤمن نمازینی یخشی اوقيسه، رکوع و سجده لرینی کامل قیلسه، نماز شاد بوله دی و نورلی بوله دی. فرشته لر، او نمازی آسمانگه چیقره دی. او نماز، نمازی اوقيگنگه، یخشی دعا قیله دی و سن منی قصورلی بولماقدن اسره گنینگ دیک، الله تعالى هم، سنی محافظه قیلسین، دیبه دی. نماز یخشی اوقيلمه سه، قره بوله دی. فرشته لر او نمازدن تیکسینه دی. آسمانگه آلیب بارمه يدی لر. او نماز، اوقيگنگه، یامان دعا قیله دی. سن منی ضایع ایله گنینگ، یامان حالگه سوچگنینگ دیک، الله تعالى هم، سنی ضایع ایله سین، دیبه دی. او حالده، نمازلرینی کامل اوقيشگه کوشش قیلیش کیره ک، تعديل اركانی قیلیش کیره ک، رکوعنی، سجده لرنی، (قومه)نی [يعنى رکوعدن توریب تیکیلیشنی] و (جلسه)نی [يعنى، ايکی سجده آره سیده اولتیریشنی] یخشی قیلیش کیره ک. باشقه لری نینگ هم قصورلرینی کورگنده ایتیش کیره ک. دین ایناغه لری

نینگ نمازلىنى كامل اوقيشلىكىگە ياردم قىلىش كىرە ك. طُمانىنە [يعنى عضولر نينگ حرکت قىلمە يىشى] و تعديل اركان نينگ [بىر دفعە سبحان الله دىيە دىيگنچە بى حرکت توخته ماق] قىلىنىشىكە چىغىر [يول] آچىش كىرە ك. مسلمانلر نينگ كويى، بولرنى قىلماق شرفىدىن محروم قىلاقىدە. بو نعمت، قولدن چىقىڭن بولماقىدە. بو عملنى اورتە گە چىقىرماق كوب مهم دىر. پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلر كە، (ياددىن چىقىريلگەن بىر سنتىمنى اورتە گە چىقىرگىنگە، بىر يوز شهيد ثوابى بىريلە دى).

جماعت بىلەن نماز اوقيشىدە صفلرنى راست قىلىشىكە ھم دقت ايتىش كىرە ك. صىدن اىلگىريدە و كىتىگەدە توختمە يىش كىرە ك. ھە، بىر خطەدە توخته يىشىكە كوشش قىلىشى كىرە ك. پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم"، اول صفلرنى توزە تردىلر، اوندىن كىيىن نمازگە توختردىلر. (صفلرنى توزە تماق، نماز اوقيش نينگ بىر پارچە سى دىر) بويوردىلر. يا رى! بىزىلگە، بى خايت رحمت خزىنە نىڭدىن نصىب ايلە! ھە مىزنى توغرى يولدۇن ايرىمە!

بىر مسلمان: دنيادە عزيز، آخرتە سعيد بوليشىنى خواھلە سە، اوزى شو اوج خويىگە صاحب بولسىن:

خلوقاتدىن هىچ بىر نرسە توقع قىلىمس لىك. مسلمانلرنى [و زەقى كافىلرنى، اولگەن بولسە لر ھە] غىيت قىلىمس لىك. باشقە سى نينگ حقى بولگەن بىر نرسە نى آلسى لىك.

نمازىنگ اسرارى

امام ريانى "قدس سرە" (مكتوبات) كتابى نينگ بىرىنچى جلد، اوج يوز تورتىنچى مكتوبىدە بويورە دى كە: الله تعالى گە حمد قىلگىندەن و پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" گە صلوات كىلىتىرگىندەن كىيىن، ابدى سعادتگە قاوهشىشىنگىزگە دعا قىلە من. الله تعالى، بىر كوب آيت كىيمە دە، عمل صالحە ايشلە گە مؤمنلر نينگ، جىتگە كىريشلىنى بىلدىرە دى. بو عمل صالحە نىمە لر دىر، يخشى ايشلر نينگ ھەمە سى مى،

بومه سه بير نيچه سى مى؟ آگر، يخشي نرسه لرنىڭ ھمه سى بولسە، بولرنى هىچ كيم قىلە آلمە يدى. بير نيچه سى بولسە، آيا قىسى يخشي ايشلر خواھلىماقدە؟ خمایت اللہ تعالیٰ لطف قىلىپ شوندە ئى بىلدىرىدى كە، عمل صالحە، اسلام نىنگ بىش زىنى، ستۇنى دىر. اسلام نىنگ بو بىش اساسىنى، بير كىشى حقى بىلەن بى قصور قىلسە، دوزخدن قوتىلىشى قوت بىلەن اميد قىلىنە دى. چونكە بولر، اصلىدە صالح ايشلر بولىپ، انساننى گناھ لردىن و زشت نرسه لرنى قىلماقدەن اسرە يدى. هەكذا، قرآن كىيىدە، عنكبوت سورە سى، قىرق بىشىنچى آيتىدە مآلأ، (بى قصور اوقيلىگەن بير نماز، انساننى يامان، زشت ايشلرنى ايشلە ماقدەن اسرە يدى) بويورىلماقدە دىر. بير انسانگە، اسلام نىنگ بىش شرطىنى يېرىگە كېلىتىرماق نصىب بولسە، نعمتلر نىنگ شۇكىنى قىلىگەن بولە دى. چونكە اوزى، نسائى سورە سى، بېرىۋۆز قىرق آلتىنچى آيتىدە مآلأ، (ايماڭ كېلىتىر و شىرك قىلەسنىگىز، عذاب قىلىميمن) بويورە دى. او حالدە، اسلام نىنگ بىش شرطىنى يېرىگە كېلىتىريشكە، جان و كونگىلەن كوشش قىلىش كىرە ك.

بو بىش شرطىنەن اينگ مهمى، نماز دىر كە، دين نىنگ ستۇنى دىر. نمازنىڭ ادبلىرىدە بير ادبىي قالچىرمە ئى قىلىشىگە غىرت ايتىش كىرە ك. نماز كامىل اوقيلە آلگەن بولسە، اسلام نىنگ اساس و كىتە بنىادى قورىلىگەن بولە دى. دوزخدن بختات بىرگەن مستحڪم اىپ اوشلنگەن بولە دى. اللہ تعالىٰ، ھەمە مىزگە، توغرى نماز اوقيماق نصىب قىلىسە!

نمازگە توخته يىشىدە، (اللہ اکبر) ديماق، (اللہ تعالىٰ نىنگ، هىچ بير مخلوق نىنگ عبادتىگە محتاج بولە گىنىي، هر لاحاظىن هىچ بير نرسە كە احتىاجى بولە گىنىي، انسانلىرى نىنگ نمازلىرى نىنگ، اونگە فايدە سى بولە يېشىنى) بىلدىرىماقدە دىر. نماز اىچىدە گى تكبيرلىر بولسە، (اللہ تعالىٰ كە قرشى لايق بير عبادت قىلىشىگە، لياقت و كوچىمىز بولە گىنىي) كورستە دى. رکوعدە گى تسبىحلىردا ھەم بو معنى بولگىنى اوچون، رکوعدىن كىين، تكبير امر بولىنە دى. حال بولە كە سجادە تسبىحلىرىدەن كىين امر بولىنىدى. چونكە سجده تواضع و پست لىك نىنگ اينگ زىادە سى و ذلت و كىچىك لىك

نینگ آخر درجه سی بولگنیدن، بونی قیلگنیده، حقی بیلن، کامل عبادت ایتگن فکر قیلینه دی. بو فکردن اسره نماق اوچون، سجده لرده یاتیب توریشدە، تکبیر آیتماق سنت بولگنی دیک، سجده تسبیح‌لریده (اعلی) دیماق امر بولیندی. نماز مؤمن نینگ معراجی بولگنی اوچون، نماز نینگ آخریده پیغمبر عیز "صلی الله عليه وسلم" نینگ معراج کیچه سیده آیتماق بیلن مشرف بولگنلری کلمه لرنی، یعنی التّحیاتُ نی اوقيماق امر بولیندی. او حالده نماز اوقيگن بیر کیشی، نمازنی اوزيگه معراج قیلیشی کیره ک. الله تعالی گه یقینلیگی نینگ نهایتینی نمازده آخرتیشی کیره ک.

پیغمبر عیز "علیه وعلی آلِ الصلاةُ والسلام" بويورديلر که، (انسان نینگ، ریگه اينگ یقین بولگنی زمان نماز اوقيگنی زمان دير). نماز اوقيگن بیر کیشی، ری بیلن گپیرماقدە، اونگه زاری قیلماقدە و اونینگ بويوك لیگینی و اوندن باشقە هر نرسه نینگ، هیچ بولگنینی کورماقدە دير. بونینگ اوچون، نمازده قورقو، دهشت، اورکماق حاصل بولیشیدن، تسللى و راحت تاپيشی اوچون، نماز نینگ آخریده، ایکی دفعه سلام بیریشی امر بويوريلدى.

پیغمبر عیز "صلی الله عليه وسلم" بیر حدیث شریفلریده، (فرض نمازدن کیین ۳۳ تسبیح، ۳۳ تحمید، ۳۳ تکبیر و بیر هم تهلیل) امر قیلگنلر. بونینگ سببی، نمازده گی قصورلر (تسبيح) بیلن یاپیله دی. لايق بولگن، کامل عبادت قیله آله گنی بیلدیریله دی. (تحمید) بیلن، نماز اوقيماق بیلن مشرف بولگن نینگ، اونینگ ياردمی و ييتشتيريشی بیلن بولگنی بیلینیب، بو كنته نعمتگه شکر قیلینه دی، حمد قیلینه دی. (تکبیر) قیلیب هم، اوندن باشقە عبادتگه لايق کیشی بولمه گنی بیلدیریله دی.

نماز، شرط‌لریگه و ادب‌لریگه موافق بیر شکیلده اوقيلیب و ایشانگن قصورلر هم بو شکیلده یاپیلیب، نمازنی نصیب قیلگنیگه هم شکر قیلیب، عبادتگه باشقە هیچ کیم نینگ حقی بولمه گنینی، قلبیدن پاک و خالص بیر شکیلده، کلمه^۱ توحید بیلن بیلدیریلگنیده، بو نماز قبول بولینه آله دی. بو کیشی، نماز اوقيگنلردن و قوتیلوچیلردن

بوله دی. يا ربي! پيغمبرلری نينگ اينگ افضلی حرمتی اوچون "عليهم وعلى آلم الصلوات والتسلیمات" بيزلنرى نماز اوقيگىن و قوتىلگىن، بختيار بندە لىنگىدەن ايلە! آمين.

امام مُحمد معصوم حضرتلىرى، (مكتوباتى) نينگ،

ايکينچى جلد، اونبىريپىچى مكتوبىدە بويورە دى كە:

الله تعالى، انسانلرنى باشى بوش قويىرمە دى. هر خواھلە گنلرينى قىليشىگە اجازە بيرمە دى. نفسلرى نينگ آرزولرىگە و طبىعى، حيوانى ذوقلىرىگە، تاشقىن و شاشقىن شكىلده تابع بولىشلىرىنى، بو سبب بىلەن فلاكتىرگە سودره ليشلىرىنى تىلە مە دى. راحت و تىنچلىك ايچىدە يىشلىرى و ابدى سعادتىگە قاوشيشلىرى اوچون آرزولرىنى و ذوقلىرىنى استعمال قىليش يوللىرىنى كورستىدى و دنيا و آخرت سعادتىگە سبب بولگەن فايدە لى نرسە لرنى قىليشلىرىنى امر ايتدى. ضرولى نرسە لرنى قىليشلىرىنى منع ايتدى. بو امر و نھى لرگە (احكام اسلامىيە) دىيلدى. دنيادە راحت يشه ماق، سعادتىگە قاوشماق خواھلە گن، اسلاميتىگە تابع بولىشىگە مجبور دير. نفسى نينگ و طبىعتى نينگ، اسلاميتىگە تابع بولە گن آرزولرىنى ترك قىليشى لازمىدىر. اسلاميتىگە تابع بولە سە، صاحبى نينگ، يە تىڭى نينگ غضبىگە، عذابىگە دۇچار بولە دى. اسلاميتىگە تابع بولگەن بندە، مسلمان بولسە هم، كافر بولسە هم، دنيادە بختيار، راحت بولە دى. صاحبى اونگە ياردەم قىلە دى. دنيا زراعت بيرى دير. زراعت بيرىنى ايكمە ئى، تحملنى يىب ذوق و صفا سورگەن، مخصوص آماقىدىن محروم قالىشى ديك، دنيا حياتىنى، اوتوجى [مؤقت] ذوقلىنى، نفس نينگ آرزولرىنى تاشقىن و شاشقىن شكىلده قىلماق بىلەن اوتكىزگەن هم، ابدى نعمتلردىن، بى پايان ذوقىدىن محروم بولە دى. بو حال، عقلى باشىدە بولگەن نينگ قبول قىلە دىيگنى بير نرسە ئىمس. ابدى لىذتلىنى قاچىشىگە سبب بولگەن، اوتوجى لىذتلىنى ضرولى شكىلده قىليشىنى ترجىح قىلمە يدى. [الله تعالى، دنيا ذوقلىرىدىن، اوتوجى لىذتلىرىدىن، نفسگە ياقىمىلى كىلگەن نرسە لردىن هيچ بيرىنى، منع قىلمە دى. بولرىنى، اسلاميتىگە موافق، بى ضرر شكىلده استعمال قىليشىگە اجازە بىردى.]

اسلاميتكه كامل تابع بولماق اوچون، اولا (اھل سنت) عالملرى نينگ، اصحاب کرامدن اوگىنىب و قرآن كىمدىن و حدیث شريفىلردن توشىنىب بىلدىرىڭلەرى (عقايد) گە موافق ايمان كيلتيرماق، كيin حرام، منع قىلينگنلەرنى اوگىنىب بولىردىن پرهيز قىلماق و قىلىنىشى امر إيتىلگەن فرضلىنى اوگىنىب قىلماق لازمىدىر. بولىنى قىلىشىگە (عبادت) إيتماق دىلە دى. حراملىرىن پرهيز قىلىشىگە (تقوا) دىلە دى.

نيت قىلىپ احکام اسلامىيە گە تابع بولىشىگە (عبادت إيتماق) دىلە دى. اللہ تعالىي نينگ امرلىكىگە و نھى لرىگە (احکام اسلامىيە) و (احکام الھييە) دىلە دى. امر قىلينگنلەرگە (فرض)، منع قىلينگنلەرگە (حرام) دىلە دى. عبادتلر نينگ اينگ قىمتلىسى و اسلام دينى نينگ اساسى هرکون بىش وقت (نماز) اوقيماق دير. [نماز اوقيماق، اياغده قبلە گە توغرى فاتحه اوقيماق و قبلە گە توغرى ايگىلماق و قبلە گە توغرى باشىنى ييرگە قوماڭ دىماقدىر. بولىنى قبلە گە توغرى قىلە آلمە سە، نماز اوقيماق بولە يدى.] نماز اوقييگەن، مسلمان دير. نماز اوقيمه گن، يا مسلمان دير، يا كافر دير. نماز اوقيماق بىلن حاصل بولگەن قرب الھى [يعنى، اللہ تعالىي نينگ يخشى كورىشى]، باشقە عبادتلرنى قىلماق بىلن نادر نصىب بولە دى. هرکون، بىش وقت نمازنى، جىيعت بىلن [يعنى دنيا ايشلىرىنى اوپىلە مىسدن] و جماعت بىلن، تعدىل اركان بىلن و طهارتى دقتلى آليب و مستحب بولگەن وقتلېدە اوقيش كىرە ك. نماز اوقيشىدە، اللہ تعالىي بىلن بىنە آرە سىدە گى پىرە لر كوتىلە دى. بىش وقت نماز اوقييگەن، هرکون بىش دفعە يوپىلىپ پاكلىنگەن كىشى دىك، گناه لىردىن پاكلىنە دى. هرکون بىش وقت نمازنى توغرى شكىلەدە اوقييگەنگە بىر يوز شھىد ثوابى بىريلە دى.

تجارت نرسە نينگ و بوسستاندە اوتلە گن حيوانلر نينگ [و زراعت ييرىدىن، درختلىرىن قولگە كيلتيرىلگەن مەھصول نينگ و كاغذ پوللەر نينگ و آلغىلر نينگ] زكاتلىرىنى امر قىلينگن ييرلەرگە خوش بولىپ بىريش كىرە ك. زكاتى بىريلگەن مال آزە مە يدى. زكاتى بىريلمە گن مال، دوزخىدە الا و بولە دى. اللہ تعالىي، كوب مرحمت قىلىپ،

احتیاجدن اضافه بولگن مال، نصاب مقداری بولسنه، بیر بیل کین زکاتینی بیریشنی امر قیلدی. جاننى و مالنى بیرگن او دير. مال نینگ ھە سىنى و جاننى بیریشنی امر قىلسە يدى، او نينگ عاشقلرى درحال بىرر ايدى.

رمضان شريف آيدە، اللہ تعالى امر قىلگنى اوچون، خوش بولىپ روزه توتىش كىريھ ك. بو آچلىگى و سوسىزلىگى سعادت بىلىش كىريھ ك.

اسلام نينگ بناسى بىش دير: بىرینچىسى، (اَشْهَدُ اَنْ لَا إِلَهَ اِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ) ديماق و بونىنگ معنى سىنى بىلماق و ايشانماق دير. بونگە (كلمه شهادت) دىيلە دى. تورتى هم، نماز، زکات، روزه و حج دير. بو بىش اساسدىن بىرى بوزوغ بولسنه، اسلامىت ھم بوزوغ بولە دى. اعتقادنى توزە تگىندن و اسلامىتكە تابع بولگىندن كىين، صوفىيە عاليه نينگ يولىدە ايلگرى كىتماق لازمدىر. اللہ تعالى نينگ معرفتى، بو يولده حاصل بولە دى و نفس نينگ آرزولرىدىن قوتىلماق نصىب بولە دى. صاحبى نى تانييمە گن كىشى، قىنده ئى يشه آله دى، قىنده ئى راحت قىلە دى! بو يولده معرفت صاحبى بولماق اوچون، (فَنَا بِالْمَعْرُوفِ) لازمدىر. يعنى، اللہ تعالى دن باشقە هر نرسە نى ياددىن چىرماق لازمدىر. او زىنى بار بىلگن كىشى، معرفتگە قاووشە آلمە يدى. (فنا) و (بقا) وجدانىدە، قىلەدە حاصل بولگن نرسە لر دير. ايتىب بىرماق بىلن توشىنىلە يدى. معرفت نعمتىگە قاووشە گن نينگ، بونى دايما آخىرىشى لازمدىر. تحقىرى امر قىلىنگن و مؤقت بولگن نرسە نينگ تعميرى بىلن او رىنمە بىش كىريھ ك.

نمازدىن كىين دعا

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ.
يا رىي! او قىيگىنیم نمازنى قبول ايلە! آخر و عاقبىتىمنى خير ايلە. آخرگى نفسيىمده كلمە توحيد آيتىشىمىنى نصىب ايلە. اولگىنلىكىنى عفو و مغفترت ايلە. اللَّهُمَّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ. تَوَفَّى مُسْلِمًا وَلَحْقَنِي بِالصَّالِحِينَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَ وَلَا سَتَادِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ. يا رىي! منى شىطان شريفىن و دىشىن شريفىن و

نفس امار شريدن محافظه ايله! اوسيميزگه يخشيليكلر، حلال و خيرلى رزقلر احسان ايله!
 اهل اسلامگه سلامت احسان ايله! اعداء مسلمينى قهر و پريشان ايله! كافرلر بيلن
 جهاد قيكلماقده بولگن مسلمانلرگه امداد المينگ بيلن امداد ايله! اللهم إِنَّكَ عَفُوٌ كَرِيمٌ
 ثُبِّحْ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي. يا ربى! كسللرعيزگه شفا، دردى بولگنلرعيزگه دوا احسان ايله!
 اللهم إِنِّي أَسْأَلُكَ الصَّحَّةَ وَالْعَافِيَةَ وَالْآمَانَةَ وَحُسْنَ الْخُلُقِ وَالرَّضَاَءَ بِالْقَدَرِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. آنمگه، آنمگه و اولادريمگه و قرينداش و احبابيمگه و همه دين ايناغه لريمگه
 خيرلى عمرلى و حسن خلق، عقل سليم و صحت و عافيت، رشد هدایت و استقامت
 احسان ايله يا ربى! آمين. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللهم صل على محمد وعلی آل محمد. كما صليت على إبراهيم وعلی آل إبراهيم إِنَّكَ حَمِيدٌ. ، اللهم بارك على
 محمد وعلی آل محمد كما باركت على إبراهيم وعلی آل إبراهيم إِنَّكَ حَمِيدٌ مجید. ، اللهم
 زَيَّنَاهُ أَنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقَنَا عَذَابَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ
 الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُومُ وَاتُّوْبُ إِلَيْهِ.

ايصال:(دعانيڭ قبول بوليши اوچون، شرطلىر):

- ١ - مسلمان بولماق.
- ٢ - اهل سنت اعتقادىدە بولماق. بونىنگ اوچون، تورت مذهبىن بيرىگە تابع بولماق لازمدىر.
- ٣ - فرضلىنى قيكلماق. قضاگە قالگن نمازلىنى، كىچە لرى ھم و سنتلىرى ييرىگە ھم قضا اوقىب، بير لحظە اول ايفا قىيليش كىرە ك.
 فرض نمازى قضاگە قالگن كىشى نينگ، سنت و نفل نمازلىرى و دعالرى قبول بولمه يدى. يعنى، صحيح بولسە ھم ثواب بيرىلمە يدى. شيطان، مسلمانلرنى الده ماق اوچون، فرضلىنى بى اهمىت كورستىپ، سنت و نفللىنى اوقيشىگە سوق قىلە دى.
 نمازنى، نماز وقتى كىلگىننى بىلەپ و اول وقتىدە اوقيش كىرە ك.

۴- حرامدن پرهیز قیلیش کیره ک. حلال بیگن نینگ دعاسی مقبول دیر.

۵- اولیائی کرامدن بیرینی وسیله قیلیب، دعا قیلیش کیره ک.

هندوستان عالملریدن محمد بن احمد زاهد، (**ترغیب الصلاة**) کتابی نینگ ایلیک تورتینچی فصلیده، فارسی لسانیده دیهه دی که، (حدیث شریفده (دعانینگ قبول بولیشی اوچون، ایکی نرسه لازمدیر: بیرونچیسی، دعای اخلاص بیلن قیلیش کیره ک. ایکینچیسی، بیگنی و کیگنی حلالدن بولیشی کیره ک. مؤمن نینگ اتاغیده، حرامدن بیر اپلیک بار بولسه، بو اتاقده قیلگنی دعا، هیچ قول بولمه یدی) بويوريلدی). اخلاص، الله تعالی دن باشقه، هیچ بیر نرسه اویلمه ى، یکه الله تعالی دن ایسته ماق دیر. بونینگ اوچون، اهل سنت عالملری نینگ بیلدیرگنلری دیک ایمان کیلتیرماق و احکام اسلامیه گه تابع بولماق، بالخاصه اوستیده بنده حقی بولمس لیک و بیش وقت نمازنی اوقيماق لازمدیر.

تجدید ایمان و نکاح دعاسی

يا رب! حین بلوغیدن بو لحظه گه چه، اسلام دشمنلریگه و بدعت اهليگه الدنیب، اورگنگنیم غلط، بوزوغ عقیده لریگه و بدعت، فسق بولگن ایتنگلریگه، ایشیتگن لریگه، کورگن لریگه و ایشله گن لریگه نادم بولسم، پشیمان بولدم، ینه بونده ى غلط ایشانه بیشگه و قیلمه بیشگه عزم، جزم و قصد ایله دسم. پیغمبرلریننگ اولی آدم عليه السلام و آخرگیسی بیز نینگ سیوگیلی پیغمبریمیز محمد عليه السلام دیر. بو ایکی پیغمبرگه و ایکیسی آره سیده کیلگن اوتگن پیغمبرلریننگ جمله سیگه ایمان کیلتیردیم. همه سی حقدیر، صادقدیر. بیلدیرگنلری توغریدیر.

آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَلَى مُرَادِ اللَّهِ وَآمَنْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ وَمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ عَلَى مُرَادِ رَسُولِ اللَّهِ، آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَا لَأَتَكَتَهُ وَكُتُبَهُ وَرُسُلَهُ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرٍ وَشَرٍّ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

حنفى بولگن، آسان لیک بولماق اوچون، نکاحینى تازه لشگە، زوجه سيدن وکيل لیک آليشى كىرەك، ايکى شاهد يانىدە، (اوتكىنەن بىر نكاھىم تىكىدە بولگن زوجمنى، اوئىنېڭ تمانىدەن وكالاً و تمانىمدىن اصالاً اوزىمگە تزويج قىلىسىم) (اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجَدِّدَ الْإِيمَانَ وَالنَّكَاحَ تَجَدِّدِيَا بِقَوْلٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) دىيشى كىرەك.

مسجدىدە جماعت نىنېڭ كۆپ بولگنى بىر ئمازىنېڭ دعاسىدەن كىين، امام، تجدىد ایمان و نکاح دعاسىنى جماعت بىلەن بىرلىكىدە اوقيسه، جماعت بىر بىرلىكىدە شاهد بولگن، نکاحلىرى هم تازە لنگن بولە دى.

آخر نفسىدە مسلمان نىنېڭ توبە قىلىشى صحيح بولە دى. ليكن، كافر نىنېڭ ايمانگە كىلىشى صحيح بولە يدى. هر مسلمان، ايرتنېڭ و آقشام، شو ايمان دعاسىنى اوقيشى كىرەك:

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَأَنَا أَعْلَمُ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ).

كۆپ مەهم تنبىيە

ايىكك بولسین، عيال بولسین، هر انسان نىنېڭ، هر سوزىدە، هر ايشىدە، اللە تعالى نىنېڭ امرلىكىگە، يعنى فرضلىگە ومنع قىلگەن لرىگە [حراملىگە] تابع بولىشى لازمىدىر. بىر فرض نىنېڭ قىلىنىشىكە، بىر حرامدىن پەھىز قىلىشىكە اهمىت بىرمە گەن نىنېڭ ايمانى كىتە دى، كافر بولە دى. كافر صفتىدە اولگن كىشى، قىردا عذاب تارتە دى. آخرتىدە دوزخىگە كىتە دى. دوزخادە ابدى يانە دى. عفو قىلىنىشىكە، دوزخەن چىقىشىكە امكان و احتمال يوقدىر. كافر بولماق كۆپ آساندىر. هر سوزىدە، هر ايشىدە كافر بولماق احتمالى كۈپدىر. كۈردن قوتىلماق ھم كۆپ آساندىر. كفرنىنېڭ سببى بىلىنەمە سە ھم ھر كون بىر دفعە استغفار قىلسە، يعنى (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) دىسە، حتمى عفو بولە دى، يعنى، (يا ربى! بىلەپ ويا بىلمە ئى كۈفرگە سبب بولگن بىر سوز ايتىگەن بولسىم ويا ايش قىلگەن بولسىم، نادىم بولدىم، پشىمان بولدىم. منى عفو قىل) دىب توبە قىلسە،

الله تعالى گه زاري قيسه، حتمى عفو بوله دى. دوزخگه كيتماقدن قوتيله دى. دوزخده ابدي يانس ليك اوچون، هركون حتمى توبه و استغفار قيليش كيره ك. بو توبه دن كوب مهم راغ بير وظيفه يوقدير. بنده حقى بولگن گناه لرگه توبه قيليشده، بوحقلرنى توله ماق و ترك إيتيلىكىن نمازىرگه توبه قيليشده، فرضلرنىنگ قضايسىنى اوقيماق لازمدىر.

كلمهٌ تزييه

(سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ). بو كلمهٌ تزييه، امام ريانى مُجدد الفٍ ثانى شيخ احمد فاروقى سرهندى "قدس سره" حضرتلىرى نينگ (مكتوبات ترجمەسى) كتابى نينگ ٣٠٧ و ٣٠٨. نچى مكتوبلىريده يازيلگن. بونى، ايرتنگ و آفشار بير يوز دفعه اوقييگىن نينگ گناه لرى عفو بوله دى. دردلردن قوتيله دى. ينه گناه ايشلە ماقدن محافظە بولينه دى.

استغفار دعاىى

[(مفتاح النجاة) ده يازيلگن حدیث شریفده، (بیر کىشى، مؤمنلر اوچون، هرکون يىگىرمە بىش دفعە، استغفار اوقيسه، الله تعالى، بو كىشى نينگ قلبىدين غل و حسدنى چىقرە دى. اسمى، ابدال اسلاملىرى آره سىگە يازيلە دى. اونگە، همه مؤمنلر سانىچە، ثواب يازيلە دى. قيامت كونى، همه مؤمنلر: يا ربى، بو بنده نگ بىز نينگ اوچون، استغفار اوقييردى. سن هم اونى عفو ايلە! دىيە ديلر) بويورىلدى. غل، حيلە دىماقدىر. ابدال، اولىاءدن بير صنف نينگ اسمى دير. هرکون (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَ وَلَا سَتَادِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمَنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءُ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ) اوقيش كيره ك. بو دعا، (كتاب الصلاة) كتاييمىزدە هم يازيلگن.]

نمازنىنگ حكمتلىرى (نماز و ساغلىغىمىز)

مسلمان، نمازى الله تعالى نينگ امرى بولگنى اوچون اوقيدى. رىييمىزنىنگ امرلىريده بير كوب حكمت، فايدە باردىر. نھى لرىدە هم بير كوب ضرلرنىنگ بولگنى

حتمی دیر. بو فایده و ضررلرینیگ بیر قسمی بوگون طب متخصله‌ی تماشیدن ثبیت قیلینیگ وضعیته دیر. اسلامیت نینگ ساغلیک گه بیرگئی اهمیتی، هیچ بیر دین و مفکوره بیرمه گن. دینیمیز، عبادتلرینیگ اینگ افضلی بولگن نمازنی، عمریمیزینیگ آخريگه چه اوقيشنى امر قیلگن. نماز اوقيگن، ساغلیک اوچون بولگن فایده لریگه هم البته قاوشە دى. نمازنیگ ساغلیک جهتیدن تأمین قیلگنی فایده لردن بعضیلری شولر دیر:

- ۱- نمازده قیلینیگ حركتلر آهسته بولگنیدن قلبى چرچتمه يدى و كون نینگ مختلف ساعتلر يده بولگنی اوچون انسانى دواملى زنده توته دى.
- ۲- كوندە باشىنى سكىسن دفعە ييرگە قويگن بير كىشى نينگ مغزيگە رېتىمىك بير شكىلده اضافە قان يېتىشە دى. بو يوزدن مغز حجرە لرى يخشىلېب آزوقة لىكىدەن حافظە و شخصىت بوزوغلىكلىرىگە، نماز اوقيگىلرده جودە هم آز تصادف قىله دى. بو انسانلر ساغلیكلى راغ بير عمر اوتكىزە ديلر. بوگون طبىدە "دمانس سنيل" دىليگن بونامە [حافظە سىنى و عقلىنى ايتىرماق] كسل لىگە مبتلا بولە يدى لر.
- ۳- نماز اوقيگىلرینيگ كوزلرى، منتظم بير شكىلده اىكىلىپ - راست بولماق سبىي بىلن قوتلى راغ قان دورانىگە مالك بولە دى. بو سبب بىلن كوز اىچى فشارىدە كوبىلمە بولە يدى و كوزنىڭ اونگ قىسىمەدە گى مايع نينگ دواملى تغىير قىلىشى تأمین إيتىلگن بولە دى. كوزنى "پرده" ويا "قرە سو" كسل لىگىدەن اسرە يدى.
- ۴- نماز اوقيشىدە گى ايزومتىك حركتلر، معده دە گى غذالرینيگ يخشى مخلوط بولىشىگە، صفرانىنیگ آسان آقىشىيگە و سبىي بىلن صفرا كىسە سىدە يېغىلەمە قىلمە يېشىيگە، پانكراسدە گى انزىملرینيگ آسان حالى بولىشىگە ياردىمچى بولىشى دىك، قېزىلىك نينگ رفع قىلىنىشىدە هم رولى كىتتە دير. گىرددە نينگ و ادرار يوللىرى نينگ يخشىلېب چلقە لنىشىدەن، گىرددە دە تاش تشکلى نينگ اونگىنى آلىشىگە و مثانە نينگ حالى بولىشىگە هم ياردىمچى بولماقدە دير.

۵- بیش وقت اوقيلگن نمازده گی رىتميک حرکتلر، كونليك حياتده ايشله تىله آلمه گن عضله و مفصللىرى ايشله تىب، آرتوز و آهكلمه ديك مفصل كسللىكلىرىنى و عضله توتيليشلىرى نينگ اونگىنى آله دى.

۶- بدن ساغلىغى اوچون پاكلىك حتمى لازمدىر. طهارت و غسل، هم مادى، همde معنوى بير پاكلىك دير. انه نماز، پاكلىك نينگ اوز اوزى دير. زира هم بدنى، همde روحى پاكلىك بولىسدن نماز بولە يدى. طهارت و غسل بدنى پاكلىكىنى تامىن قىلە دى. عبادت وظيفه سىنى ييرىگە كىلتيرگن بير كىشى، روحا دم آلگن، پاكلىنگن بولە دى.

۷- محافظ حكيم ليكده، معين زمانلرده قىلينگن بدن حرکتلرى كوب مهم دير. نماز وقتلرى، قان دورانىنى تازه له ماق و تنفسنى جانلىتيرماق اوچون اينگ مناسب وقتلر دير.

۸- اويقونى تنظيم قىلگن مهم عنصر نماز دير. حتى بدنده يېغىلگن ستاتيك (تورغون) الكتريكلنتيريش، سجده قىلماق بىلن توپراقلمه قىلينگن بولە دى. بو سبب بىلن بدن ينه زنده ليكى گە قاوشى دى.

نمازىنىڭ بو فايىدە لريگە قاوشماق اوچون، نمازنى وقتىدە اوقيماق بىلن يېرىلەكده، پاكلىك گە، كوب يىمە يىشگە و يىلگن غزالىنىڭ پاك، حلال بولىشىگە هم دقت قىلينىشى هم لازمدىر.

ھىچ كىمگە باقى ايمس، مُلک دنيا، سىم و زر،
بىر خراب بولگن قلبى، تعمير قىلماق دير هنر،

بوليام بيتينچي

نماز اسقاطي ميت اوچون اسقاط و دوره

(نورالايضاح) ده و (الطحطاوى) حاشيه سиде و (حلسى) بيلن (درالمختار) ده، نمازلىنىڭ قضاسى آخريده، (ملقى) ده و (درالمتنقى) ده و (وقايه) ده، (درز) ده و (جوھەر) ده و باشقە قىمتلىكتابىلدە، روزه نينگ آخريده، وصىت إيتگن ميت اوچون اسقاط و دوره قىلماق لازم بولگنى يازىلگەن. مثلاً، (الطحطاوى) حاشيه سиде دىيە دى كە، (توتىلمە گن روزه لرنىڭ فديه يېرىپ اسقاط قىلىنىشى اوچون نص [يعنى آيت و حديث] باردىر. نماز روزه دن مهم راغ بولگىدىن، شرعى بير عذر بيلن اوقيلمە گن و قضاسىنىنى اوقيماق خواھله گنى حالدە، اوليم كسل ليگە مبتلا بولگن بير كىشى نينگ، قضاسىنىنى اوقييە آلمە گنى نمازلى اوچون هم، روزه ده قىلينگنى ديك اسقاط قىلىنىشى اوچون، همه عالملرىنىڭ سوز يېرىليگى باردىر. نمازلىنىڭ اسقاطى بولمه يدى دىگن كىشى جاھل دير. چونكە، مذهبلىرىنىڭ سوز يېرىليگى گە قرشى كىلماقدە دير. حديث شريفىدە، (بىر كىشى، باشقە سى يېرىيگە روزه توتە آلمە يدى و نماز اوقييە آلمە يدى. ليكن، اوينىڭ روزه سى و نمازى اوچون غربىنى توېغىز دى) بويورىلدى). اهل سنت عالملرى نينگ افضللىكلىرىنى توشىنە گن و مذهب اماملىرىمىزنى هم، اوزرى ديك خىال بيلن گېپىرماقدە فكر قىلگەن بعضى كىشىلرىنىڭ، (اسلامىتىدە اسقاط و دوره يوقدىر. اسقاط، عيسىوپلىرىنىڭ گناھ چىقىرىشىگە اوخشە يدى) ديك نرسە لر إيتگىنلىرىنى ايشىتە مىز. بوندە ئى سوزلىرى، اوزرىنى خطرلى وضعىتىگە توشىرماقدە دير. چونكە پىغمبرىمىز "صلى الله عليه وسلم"، (امتىم، ضلالتىدە بېرىلشمە يدى) بويوردىلر. بو حديث شريف، مجتهدلرىنىڭ سوز يېرىليگى بىلەن بىلدىرگەنلىرى نرسە لرنىڭ البتە توغرى بولگىنلىرى كورستە دى. بولگە ايشانە گن، بو حديث شريفىگە ايشانە گن بولە دى. ابن عابدين، وتر نمازىنى بىلدىرىشىدە، (دينىدە ضرورى بولگن، يعنى جاھللرىنىڭ ھم يىلگىنلىرى اجماع معلومات لىگە ايشانە گن كىشى، كافر بولە دى)

بویورماقده. (اجماع)، عاملریننگ سوز بیرلیگی دیماقدير. اسقاط، گناه چیقرتیشىگە قنده ئى اوخشتىله آله دى؟ پاپلر، گناه چیقریپاپدىك دىب انسانلىرى تله ماقدە لر. حال بول كە، اسلاميتىدە دين آدملىرى اسقاط قىلە آلمە يدى. اسقاطنى يكە، اولىك نينگ وليسى قىلە آله دى و پول دين آدملىيگە ايمس، غريسلرگە بيريلە دى.

بوگون، قىيرىدە ايسمە هريرىدە، اسقاط و دورە ايشلىرى اسلاميتىگە موافق قىلينمە ياپدى. اسلاميتىدە اسقاط يوقدىر دىكىنلر، بوندە ئىتمە ئى هم، بوگون قىلينماقده بولگەن اسقاط و دورە لر اسلاميتىگە موافق ايسم دير، ديسە لردى، كوب يخشى بولرىدى. بىز هم اوزلرىيگە آرقە چىردىك. بوندە ئىتىشلىرى بىلن، هم قورقىنج بير خطرگە توشاقدىن قوتىلدىلر، همده اسلاميتىگە خذمت قىلگەن بولدىلر. اسقاط و دورە لر نينگ، دينىميزىگە موافق بير شكىلەنە قىلىنىشى قويىدە بىلدىرىلە دى. ابن عابدين، قضا نمازلىرى نينگ آخرىدە بوپورە دى كە:

فائته نمازلىرى بولگەن [يعنى عذر بىلن وقتىنى اوتكرزىب، قضاگە قالگەن نمازلىرى بولگەن] بير كىشى، بولرنى اشارە بىلن هم اوقيشىگە كوچى يىتگىنى پىتىدە اوقيمه گن بولسى، اولە دىكىنى زمان، كفارتى نينگ اسقاط قىلىنىشى اوچون وصيت قىلىشى واجب دير. قضاگە كوچى يىتمە گن بولسى، وصيت قىلىشى لازم بولە يدى. رمضان شريفىدە روزە يىگەن مسافر و كىسل هم قضاسينى توه دىكىن زمان تاپە آلسىدن اولسى، وصيت قىلىشلىرى لازم كىلە يدى. اللہ تعالى، بولرنىنگ عذرلرىنى قبول قىلە دى. كىسل نينگ كفارتلرى نينگ اسقاطى، اولگەندىن كىين وليسى تمانىدىن قىلىنە دى. اولسىدن آلدەن قىلينمە يدى. تىرىك انسان نينگ، اوزى اوچون اسقاط قىلدىرىشى جائز ايمس. (چلاءُ الْقُلُوب) دە دىيە دى كە، (اوستىدە اللہ تعالى نينگ حقى ويا بندە حقى بولگەن كىشى نينگ، ايكى شاهد يانىدە وصيت آيتىشى ويا يازگىنى بولرگە اوقيشى واجبدىر. اوستىدە حق بولە گن نينگ وصيت قىلىشى مستحب دير).

كفارت اسقاطى اوچون وصيت قىلگەن مىت نينگ وليسى، يعنى ميراثىنى يېرلرىيگە

صرف اوچون وصیت قیلگنی ویا وارثی بولگن کیشی، میراث نینگ اوچدە بیریدن، هر بیر وقت نماز اوچون و وتر واجب نمازی اوچون و قضا قیلینیشی لازم بولگن بیر کونلیک روزه اوچون، بیر فطره مقداری یعنی یرم صاء [بیش یوز بیگیرمه ڈرهم ویا بیرمینگ یتى یوز ایلیک گرام] بوغداينى غريلرگه [و یا غريلرنيڭ وکيللىرىگە] ڈدیه بیره دى.

کفارات اسقاطی اوچون وصیت قیلمه گن بولسە، ولی نینگ کفارات اسقاطی قیلیشی حنفیده لازم بوله يدى. شافعی مذهبىدە، وصیت قیلمه گن بولسە ھم، ولی نینگ اسقاط قیلیشی لازمدىر. بندە حقىنى، وصیت بوله سە ھم، میت نینگ قويىگى مالدىن ولی نینگ توله يىشى، حنفى مذهبىدە ھم لازمدىر. حتى آلغىدارلر، میراثنى قولگە كیلتىرىگىدە، بى محکمە آلاله دىلر. قضاگە قالگن روزه لرنيڭ ڈدیه سىنى، یعنى مال بىلن تولىشىنى وصیت قیلگن بولسە، بونى يېرىگە كیلتىرماق واجب دير. چونكە، اسلامىت امر قیلماقدە دىر. وصیت قیلمه گن بولسە، نماز ڈدیه سىنى بىرماق واجب ايمس، جائز بوله دى. بو آخرگى اىكىسى قبول بوله سە، ھىچ بوله سە صدقە ثوابى حاصل بولىپ، گناھلىرىنى پاكله يىشىگە ياردەم قىلە دى. امام محمد بوندە ئى بويورگەن. (مَجْمُوعُ الْأَنْهُرِ) دە دىيە دى كە، (نفسىگە و شىطانگە تابع بولىپ نمازلىرىنى اوقيمه گن، عمرى نینگ آخرىگە توغرى بونگە پشىمان [بولىپ اوقيشىگە و قضاسينى اوقيشىگە باشلە گن] نينگ، قضاسىنى اوقيه آله گىنى نمازلىرى نینگ اسقاطىنى قیلینىشى اوچون وصیت إيتىشى جائز بوله يدى دىيلدى ايسە ھم، جائز بولگنى، (المُسْتَصْفِى) دە يازىلگەن).

(جَلَاءُ الْقُلُوبِ) دە دىيە دى كە: (كىشى حقلرى، تولىنه دىيگن قرضلىر، امانت، غصب، سرقت (اوغىرلىك)، مُزْد و بَيْع [ساتىش] سببى بىلن بىريلە دىيگنلر و يسە ماق، زخم قیلماق، ناحق شكىلده استعمال قیلماق دىك بدن حقلرى و سوكماق، رىشخند، غىيت، تھمت دىك قلب حقلرى دير).

وصیت إيتىگن میت نینگ مالى نینگ اوچدە بىرى اسقاط قیلینىشىگە كفايت إيتە ياتگن بولسە، ولی نینگ بو مال بىلن ڈدیه بىرىشى لازمدىر. كفايت ايتىمە ياتگن

بولسە، اوچدە بىريدىن اضافە سىنى وارت نىنگ تبرۇغ قىلىشى جائز بولگىنى (فتح القدير) دە يازىلگەن. بونىنگ دىك، فرض بولگەن حىنى نىنگ قىلىنىشى اوچون وصىت قىلىسە، وارثى ويا باشقە بىرى، حج پولىنى هدىه بىرسە، جائز بولە يدى. اولمىدىن وصىت قىلمە ئى، وارثى اوز پولى بىلن اسقاط قىلىسە ويا حجگە كىتسە، مىت نىنگ قرضى ايفا قىلىنگەن بولە دى. وارتىن باشقە سى نىنگ پولى بىلن بولر جائز بولە يدى دىيگىلر بار بولسە ھم، (دُرُ الْمُخْتَار) و (مَرَاقِي الْفَلَاح) و (جَلَاءُ الْقُلُوب) كتابلرى نىنگ صاحبلىرى بولە دى، دىيدىلر.

كفارات اسقاطى، بوغداي يېرىگە اون ويا بير صاء ارىيە، خرما، مىيز بىلن ھم حساب قىلىپ، بولر ھم بىريلە آله دى. [چونكە، بولر بوغداي دن ارزشلى راغ بولگىلىرى اوچون، غرىيگە كوب فايىدە لى دىيلر]. ھەم سى يېرىگە بھالرى بولگەن طلا ويا نقرە ھم بىريلە آله دى. [كاغذ پول بىلن اسقاط قىلىنمه يدى]. سىجىدە تلاوت اوچون فديه بىرماق لازم ئىمس.

اسقاط و دوره قىنده ئى قىلىنە دى؟

فديه پولى، ميراث نىنگ اوچدە بىرينى آشىسى، وارتىلار اجازە بىرمە كىنچە، ولى اوچدە بىريدىن اضافە سىنى صرف قىلە آلمە يدى. (قىئىيە) كتابىدە دىيە دى كە، ھەم عمرى نىنگ نمازلىرى اوچون مالى نىنگ اوچدە بىرى نىنگ بىرىلىشىنى وصىت قىلگەن مىت نىنگ، قرضى ھم بولسە، آلغىدارى، وصىت نىنگ قىلىنىشىگە اجازە بىرسە ھم، وصىت نىنگ قىلىنىشى جائز بولە يدى. چونكە، اسلامىت، اول قرض نىنگ تولنىشىنى امر قىلماقدە دىر. قرضنى تولە ماق، آلغىدار نىنگ راضى بولىشى بىلن كىين گە تشنلە آلمە يدى.

ھە نمازلىنىنگ اسقاط قىلىنىشى اوچون وصىت قىلگەن كىشى نىنگ فنچە ياشىدە اولگىنى بىلىنمه ياپسە، قويىگى ميراث نىنگ اوچدە بىرى، نمازلىرى نىنگ اسقاطىگە يىتىشىمە كىنى زمان، بو وصىت جائز بولە دى. ميراث نىنگ اوچدە بىرى، اسقاط اوچون يىتىشىب و اضافە ليك قىلىسە، بو وصىتى جائز بولە يدى، باطل بولە دى. چونكە، مال نىنگ اوچدە بىرى، اسقاطىگە يىتىشىمە كىنى زمان، اوچدە بىرى بىلن، اسقاط قىلىنە دىيگەن

نمازلزینیگ سانی معلوم بولگنیدن، وصیتی بو نمازلر اوچون صحیح بوله دی. کینگه قالگن نمازلری اوچون بولگن وصیتی لغو، یعنی بوش لاف بوله دی. اوچدە بیری، کوب بولگنی زمان، عمری و سببی بیلن نماز سانی معلوم بوله گنی اوچون، وصیتی باطل بوله دی.

نماز اسقاطی اوچون وصیت قیلگن میت نینگ هیچ مالی بوله سه وبا اوچدە بیری، وصیتگه بیتیشمه یاتگن بولسه وبا هیچ وصیت قیلمه گن بولیب، ولی اوز مالی بیلن اسقاط قیلماق خواهله یاتگن بولسه، (دوره) قیله دی. اما ولی قیلیشگه مجبور ایمس. دوره قیلماق اوچون، ولی بیر بیل لیک اسقاط اوچون لازم بولگن طلا لیره لیک، وبا بیلرزیک، اوزیک وبا جاری نقره پول قرض آله دی. میت ایرکک بولسه، یاشیدن اون ایکی بیل، عیال بولسه توقيز بیل توشیب، قنچه بیل قرضی بولگنی حساب قیله دی. بیر کونلیک آلتی نماز اوچون [وتر واجب نمازی بیلن بیرلیکده]، اون کیلو، بیر شمسی بیلی [۳۶۵ کون] اوچون، اوچ مینگ آلتی یوز آلتیمش کیلو بوغداي بیرماق لازمدير. مثلاً بیر کیلو بوغداي بیریوز سکسن ۋۇش بولگنی زمان، بیر بیل لیک نماز اسقاطی آلتی مینگ بیش یوز سکسن سکیز وبا قىيسقە چە آلتی مینگ آلتی یوز لیره بوله دی. بیر طلا لیره [بىتى گرام و يىكىرمە سانتى گرام بولىب] بير یوز يىكىرمە لیره بولگنی زمان، بير بیل لیک نماز اسقاطی اوچون ايللىك بیش وبا احتياطاً آلتىمش طلا [۶۰ طلا \times ۷,۲۰ = ۴۳۲ گرام] لازم بوله دی. میت نینگ ولیسى بیش طلا [۵ طلا \times ۷,۲۰ = ۳۶ گرام] قرض آلسە و دنياگە توشكىن بوله گن، دينىنى بیلگن و يخشى كورگن بير قنچە، مثلاً تورت غريب تاپسە: [بولزینیگ فطره بىرە آله يدىگن، یعنى صدقە آله دىگن غريب بولىشلىرى شرط دىر. غريب بوله سه لر، اسقاط قبول بوله يدى]. میت نینگ ولیسى، یعنى وصیت قیلگنی كىشى وبا وارثلېيدن بىرى وبا بولىدىن بىرى نینگ وکيل تعین قیلگنی كىشى، (مرحوم...) نینگ اسقاط صلاتى اوچون، بجا شكىلده، بويىش عدد [۳۶ گرام] طلانى سنگە بىردىم) دىب، بىش طلانى بىرينچى غريبگە صدقە نيت قىليب بىرە دى.

کین غریب، (آلدم قبول قیلسم. سنگه هدیه قیلدم) دیب بونی وارثگه ویا وارت نینگ وکیلیگه هدیه قیله دی و وارت تسليم آله دی. کین، ینه بونگه ویا ایکینچی غریبگه بیره دی و هدیه شکلیده اوندن پس تسليم آله دی. بو شکلیده، عینی غریبگه تورت دفعه ویا تورت غریب نینگ هر بیریگه بیر دفعه بیریب و آماق بیلن بیر دوره بوله دی. بیر دوره ده، بیگیرمه طلالیک [۲۰ طلا \times ۷،۲۰ گرام = ۱۴۴ گرام طلا] نماز کفارتی اسقاط قیلینگن بوله دی. میت ایرکک و آتمیش یاشیده بولسه، قیرق سکیز بیل لیک نماز اوچون ۴۸ بیل \times ۶۰ عدد طلا = ۲۸۸۰ عدد طلا [۲۸۸۰ طلا \times ۷،۲۰ گرام = ۲۰۷۳۶ گرام] طلا بیرماق لازم بوله دی. بونینگ اوچون هم، ۲۸۸۰ طلا ۷،۲۰ \times ۲۸۸۰ گرام طلا = ۱۴۴ دفعه دوره قیله دی.

۲۰ طلا ۴ غریب \times ۵ طلا = ۲۰ طلا \times ۷،۲۰ گرام = ۱۴۴ گرام

ینه تورت غریب بیلن طلا عددی اون [۱۰ \times ۷۲ = ۷۲ گرام طلا] بولسه، ۷۲ دوره؛ طلا عددی بیگیرمه [۲۰ \times ۷۲ = ۷۲ گرام طلا] بولسه، ۳۶ دوره قیله دی. غریب عددی اون و طلا عددی هم اون [۱۰ \times ۷۲ = ۷۲ گرام طلا] بولسه، ۴۸ بیل لیک نماز کفارتی نینگ اسقاطی اوچون، بیگیرمه توقيز دوره قیله دی. چونکه: نماز اوقيمه گنى بیللر \times بیل لیک طلا عددی = غریب عددی \times دوره قیلگن طلا عددی \times دوره عددی دیر. مثالیمیزده تقریباً:

۴۸ بیل \times ۶۰ عدد طلا [۶۰ \times ۴۳۲ = ۷،۲۰ گرام طلا]

ویا ۴ غریب \times ۵ عدد طلا [۵ \times ۳۶ = ۷،۲۰ گرام طلا] \times ۱۴۴ دوره

ویا ۴ غریب \times ۱۰ عدد طلا [۱۰ \times ۷۲ = ۷۲ گرام طلا] \times ۷۲ دوره

ویا ۴ غریب \times ۲۰ عدد طلا [۲۰ \times ۷۲ = ۷۲ گرام طلا] \times ۳۶ دوره

ویا ۱۰ غریب \times ۱۰ عدد طلا [۱۰ \times ۷۲ = ۷۲ گرام طلا] \times ۲۹ دوره

شکلیده قیلینه دی. هر وضعیته هم تقریباً ۲۰۷۳۶ گرام طلا بولیب ۴۸ بیل لیک دوره اسقاط قیلینگن بوله دی.

کوریله دی که، نماز اسقاطیده، دوره سانینی تاپماق اوچون، بیر بیل لیک طلا سانی [گرامی] بیلن میت نینگ نماز قرض بیلی ضرب بوله دی. برعلاوه، دوره بولینگن طلا سانی [گرامی] بیلن، غریب سانی هم ضرب بوله دی. بیرینچی ضرب نینگ نتیجه سی، ایکینچی ضرب نینگ نتیجه سیگه تقسیم بوله دی. نتیجه، دوره سانی بوله دی. یعنی:

نماز قیلمه گنی بیل لر $\times 1$ بیل لیک طلا مقداری (گرامی)

دوره عددی =

غیرب عددی $\times 1$ غریبگه بیریلگن طلا مقداری (گرامی)

۴۸ بیل $\times 60$ طلا

مثال =

۱۰ غریب $\times 1$ طلا

۲۸۸۰ عدد طلا (2880×10 گرام = ۲۰۷۳۶ گرام)

=

۱۰۰ طلا (100×20736 گرام طلا = ۲۰۷۳۶ گرام)

۲۰۷۳۶ گرام

$= 2880$ تقریباً ۲۹ دوره قیله دی.

۷۲۰ گرام طلا

بوغدای نینگ و طلانینگ کاغذ پول ارزشلری هر زمان تقریباً عینی نسبتده تغییر قیلماقده دیر. یعنی طلا ارزشی بیلن بوغدای نینگ ارزشی هر زمان بیریلکده آزه لماقده ویا کوپیلماقده دیر. بو لحاظدن، اسقاط اوچون، بیر بیل لیک بوغدای مقداری تغییر قیلمه گنی دیک، بیر بیل لیک طلا عددی [گرامی] هم یعنی یوقاریده تاپگنیمیز آلتیمیش طلا هم اونگه یقین عینی بولماقده دیر. بونینگ اوچون، اسقاط حسابیده، هر زمان احتیاطاً:

بیر آیلیک نماز اسقاطی بیش طلا [۳۶ گرام طلا] دیر.

[بیر بیل لیک نماز اسقاطی ۶۰ طلا او هم ۴۳۲ گرام طلا بوله دی.]

بیر آیلیک رمضان روزه اسقاطی بیر طلا [۷,۲۰ گرام] دیر.

قبول قیلینماقده دیر. دوره قیلینه دیگن طلا مقداری [گرامی] و دوره عددی

بوردن تاپیله دی.

نماز اسقاطی خلاص بولگندن کین، توئیلمه گن، قضا قیلینیشوری لازم بولگن روزه لرینیگ اسقاطی اوچون، بیش طلا تورت غریبگه اوچ دفعه دوره قیله دی. چونکه، بیر بیل لیک یعنی، اوتیز کونلیک روزه کفارت اسقاطی، ایلیک ایکی بیریم کیلو بوغدای ویا ۵,۲۵ گرام طلا، یعنی $73 \times 5 = 365$ گرام طلا، عدد طلا لیره بولماقده دیر. کوریله دی که حتیفیده، [احتیاطاً] بیر طلا [۷,۲۰ گرام] بیر بیل لیک روزه کفارتینی اسقاط قیله دی و قیرق سکیز بیل اوچون قیرق سکیز طلا بیرماق لازم بوله دی. بیش طلا بیلن، تورت غریبگه بیر دوره قیلگنیده، بیگیرمه طلا بیریلگن بوله دی. [احتیاطاً] ۳ دوره بیلن اسقاط تمام قیلینگن بوله دی. یعنی $4 \times 5 \times 3 = 60$ گرام طلا $\times 4 = 240$ غریب $\times 7,20 = 1680$ گرام $\times 3 = 5040$ گرام طلا $\times 36 = 18240$ گرام طلا بیلن احتیاطلی شکیله روزه اسقاطی تمام قیلینگن بوله دی. [] قضا قیلینیشوری لازم بولگن روزه لرینیگ اسقاطی قیلینگندن کین، زکاتی اوچون، کین قربان اوچون بیر قنچه دوره قیلینه دی.

بیر عهد کفارتی اوچون، هرکون اون غریب و بی عذر بوزیلیب، کفارت لازم بولگن بیر کونلیک روزه کفارتی اوچون بیر کونده آتمیش غریب لازمدیر و بیر غریبگه بیر کونده، بیریم صاء بوغدای دن کوب بیریلمه یدی. یعنی، بیر قنچه عهد کفارتی، بیر کونده اون غریبگه بیریلمه یدی. او حالده، عهد و روزه کفارتلری اوچون بیر کونده دوره قیلینمه یدی. عهد وصیتی بار بولسنه، بیر عهد اوچون، بیر کونده اون غریب نینگ هر بیریگه ایکی کیلو بوغدای ویا اون ویا بو ارزشده قیسی بیر مال، طلا، نقره بیریله دی. بولرنی، بیر غریبگه اون کون آرقه آرقه گه بیرماق هم بوله دی. ویا بیر

غرييگه كاغذ پول بيريب، "سنی وکيل قيلسم. بو پول بيلن، هرکون، ايرتنگ و آف sham
بوملاق اوزره ايکي دفعه، اون کون قرنيني تويعزه سن!" ديش کيره ک. قرنيني بونده ى
اون کون تويعزمه ى، قهوه، چاي، اخبار پولي قيلسه جائز بوله يدى. اينگ يختسيسى،
بير آشپز بيلن سودالشيب، اون کونليک پولنى آشپزگه بيريب، غريب، بو آشپزدن هرکون
ايرتنگ و آف sham بوملاق اوزره ايکي دفعه اون کون قرنيني تويعزىشى کيره ک. نيت
قيلگندن كيin بوزيلگن روزه و ظهار كفارتلرى هم بونده ى بوليب، بو ايکيسيده، بير
کون نينگ كفارتى اوچون، آلتميش غرييگه بير کون ويا بير غرييگه آلتميش کون بيرم
صاء بوغدائى ويا بو ارزشده باشقە مال بيرماق ويا هرکون ايکي دفعه تويعزماق لازمدىر.
وصيت ايتىلمە گن زكات اسقاطى قيلينيشى لازم ايمىس. وارت نينگ، زكات
اسقاطى اوچون هم، اوزلىكىدين دوره قيله آيشىگه فتوا بيريلگن.

دوره قيليشده ولى، طلالرنى غرييلگه هر بيريشده، نماز ويا روزه اسقاطى ديب نيت
قiliشى کirه ک. غريب هم، پس بيريشide، هديه قيلسم ديشى کirه ک و ولى تسليم
آلسم ديشى کirه ک. ولى، اسقاط قileh آلمه ى دىگن حالدە بولسە، مىت نينگ
اسقاطلرنى قiliشى اوچون بيرينى وکيل قileh دى، اسقاطلرنى و دوره نى بير وکيل قileh دى.
امام برگىوي نينگ (وصيت نامە) كتايىدە و بونينگ قاضى زاده احمد شرحىدە دىيە
دى كە، غرييلزنىنگ نصابگە مالك بوله ييشى شرط دير. مىت نينگ قىنداشىدە بولسە،
جائز دير. غرييگه بيريشide، (فلانى نينگ شونچە نمازى نينگ اسقاطى اوچون، شونى
سنگە بيردم) ديشى لازمدىر. غريب هم، (قبول قيلسم) ديشى کirه ک و طلالرنى
آلگىنيدە، اوزى نينگ بولگىنini بيليشى لازمدىر. بيلمە سە اولدەن اورغتىش کirه ک. بو
غريب هم لطف قiliib اوز آرزوسى بيلن (فلانچە نينگ نمازى نينگ اسقاطى اوچون، بە
شكىلde شونى سنگە بيردم) دib، باشقە غرييگه بيره دى. او غريب هم، قولىگە آلب،
(قبول قيلسم) ديشى کirه ک. آلگىنيدە اوز ملکى بولگىنini بيليشى کirه ک. امانت هديه
دىك آلسە، دوره قبول بوله يدى. بو ايکينچى غريب هم، (آلسم، قبول قيلسم) دىگندن

کین، [بۇل وجه بىلن (عىنى شكىلدە سىنگە بىرىدەم)] دىب اوچىنچى غېرىگە بىرە دى. بو شكىلدە نماز، روزه، زكات، قربان، صدقە^۱ فطر، نذر و كىشى حقلرى، حيوان حقلرى اوچون دوره قىلىش كىرە ك. فاسد و باطل آلىش - ساتىش ھم، كىشى حقلرى اىچىدە دىر. عهد و روزه كفارتلرى اوچون دوره قىلماق جائز ايمس.

اوندن كىين، طلالر قىسى غېرىدە قالسە لطف قىلىپ، آرزوسى و رضاسى بىلن، ولىگە هدىه قىلە دى. ولى آلىپ، قبول قىلىدەم دىيە دى. اگر هدىه قىلمە سە، اوز مالى دىر، زور بىلن آلينمە يدى. ولى بىر مقدار طلانى ويا كاغذ پول ويا مىت نىنگ نرسە سىدەن بو غېرىلگە بىرىپ، بو صدقە ثوابىنى ھم مىت نىنگ ارواحىگە بخسلە يدى. قرضى بولگەن غېپ و بالغ بولە گن بالە، دوره قىلىشگە اشتراك إيتىمە يىشى كىرە ك. چونكە، قولىگە كىلگەن طلالر بىلن قرضىنى تولە يىشى فرض دىر. بو فرضنى قىلمە ئى، طلالرنى مىت نىنگ كفارتى اوچون يانىدە گى غېرىگە بىريشى جائز بولە يدى. دوره قبول بولسە ھم، اوزى هىچ ثواب آلامە يدى. حتى گناھ گە كىرە دى.

مالى بولە گن مىت، دوره قىلىنىشىنى وصىت إيتىسە، ولى نىنگ دوره قىلىشى واجب بولە يدى. مىت نىنگ كفارتلرىنى اسقاط قىلە دىگنچە مالى نىنگ ھە سىنى، ميراث نىنگ اوچدە بىرىنى آشمس لىك اوزرە وصىت قىلىشى واجب بولە دى. بو شكىلدە، دورە گە كىرە ك قالىنسىدەن، اسقاط قىلېنە دى. اوچدە بىرى اسقاطگە يىتىشكىنى حالدە، اوچدە بىرىپىدەن، آز مال نىنگ دوره قىلىنىشىنى وصىت إيتىسە، گناھ گە كىرە دى. ابن عابدين، يىشىچى جلد اىكى يوز يىتمىش اوچىنچى (۲۷۳) صحىفە دە بويورە دى كە، (كىچىك بالە لرى بولگەن ويا غېپ بولىپ، ميراثگە محتاج حالدە بالغ بالە لرى صالح بولگەن كسل نىنگ، نفل بولگەن خيرات و حساناتنى وصىت قىلمە ئى، مالىنى صالح بالە لرى كە قويسىنى يخشىرغ دىر.) (بىزازىيە) دە هدىه نى ايتىشىدە، دىيە دى كە، (مالنى خيراتگە صرف قىلىپ، فاسق بولگەن بالە سىيگە ميراث قويمە يىشى كىرە ك. چونكە گناھ گە ياردەم قىلماق بولە دى. فاسق بالە گە ھم نفقە دن اضافە بول، مال بىرمە يىش كىرە ك.)

کوپ عدد ده نماز، روزه، زکات، قربان و عهد قرضلری بولیب هم، بولر اوچون، میراث نینگ اوچده بیریدن آز بیر مال نینگ دوره قیلینیشینی و کینگه قالگن مال بیلن، قرآن کریم، ختم تحلیل و مولد اوقیتیلیشینی وصیت قیلماق جائز ایمس. بولرنی اوقیماق اوچون پول بیرگن و آلگن گناه گه کیره دی. قرآن کریم اورگتماچ اوچون پول آلیب - بیرماق جائز دیر. اوقیماق اوچون جائز ایمس.

میت نینگ قرضدار بولگنی نمازلرني، روزه لرنی، وارثلرینینگ و قیسی بیر کیشی نینگ قضا قیلیشی جائز ایمس. اما نفل نماز اوقیب، روزه توتب، ثوابینی میت نینگ ارواحیگه بخشله ماق جائز و یخشی بوله دی. میت نینگ قرضی بولگن حجینی، وصیت ایتگنی کیشی نینگ قضا قیلیشی جائز بوله دی. یعنی میتنی قرضدن بحات بیره دی. چونکه حج، هم بدن بیلن، همده مال بیلن قیلینگن عبادت دیر. نفل حج، باشقه سی بیریگه هر زمان قیلینه دی. فرض حج بولسه، یکه اولگنگه چه حجگه کیته آلمه ی دیگن کیشی بیریگه، وکیلی تمانیدن قیلینه دی.

(مَجْمُعُ الْأَنْهُرِ) ده و (ذُرُّ الْمُنْتُقِي) ده دیه دی که، (میت نینگ اسقاطینی دفندن اول قیلیش کیره ک). دفندن کیین هم جائز بولگنی (کوهستانی) ده یازیلگن.

میت اوچون نماز، روزه، زکات، قربان کفارتلری نینگ اسقاطیده، بیر غریگه نصابدن اضافه بیریله آله دی. حتی، طلالرینینگ همه سی، بیر غریگه بیریله آله دی. اولیم کسلی نینگ، اوقیمه گنی نمازلری نینگ فدیه سینی بیریشی جائز ایمس. روزه توته آلمه ی دیگنچه قری بولگن نینگ، توته آلمه گنی روزه لر نینگ فدیه سینی بیریشی جائز دیر. کسل نینگ نمازلرینی باشی بیلن اشاره قیلیب هم اوقیشی لازمدیر. بونده ی اشاره بیلن بیر کوندن کوپ نماز اوقیه آلمه ی دیگن کسل نینگ، اوقیه آلمه گنی نمازلری عفو بوله دی. یخشی بولسه، بولر نینگ قضاسینی اوقیشی لازم کیلمه یدی. توته آلمه گنی روزه لرنی، یخشی بولگنیده توپیشی لازمدیر. یخشی بولمه ی وفات قیلسه، بو روزه لری عفو بوله دی.

سکیزینچی بولیم

اوئیز ایکی و ایلليک تورت فرض

بیر باله بالغ بولگنگى زمان و بير كافر (كلمه توحيد) ايتگىنيد، يعني، (لا إله إلا الله مُحَمَّدٌ رَسُولُ الله) دىكىنيد و بونىنگ معنى سينى بيليب ايشانگىنيد (مسلمان) بوله دى. كافرنىنگ گناھلرى نينگ ھمه سى درحال عفو بوله دى. لىكىن، بولرنىنگ ھر مسلمان دىك، امكان تاپكىنيد، ايمان نينگ آلتى شرطىنى، يعني (آمنت)نى ياد قىلىشلىرى و معنى سينى اورگىنېب بولرگە ايشانىشلىرى و (اسلامىت نينگ ھمه سينى، يعني محمد عليه السلام نينگ آيتگىنى امرلىرنىنگ و خىلىرنىنگ ھمه سينى الله تعالى نينگ بىلدىرگىنگە ايشانىسم) دىشلىرى لازمىدىر. اوندن كىين امكان تاپكىنچە، ھمه خوپىلدەن و مواجە بولگنگى ايشلەدن فرض بولگنلەرنى، يعني امر بولىنگىلەرنى و حرام بولگنلەرنى، يعني منع قىلينگىلەرنى اورگىنىشى ھم فرض دىر. بولرنى اورگىنىش نينگ و فرضلىنى قىلىش نينگ و حراملەدن پەھىز قىلىش نينگ فرض بولگىنىي انكار قىلسە، يعني ايشانە سە ايمانى كىتە دى. بو اورگىنگىلەردىن بىرىنى خوشلە مە سە، قبول قىلمە سە مۇرتىد بوله دى. مرتد، (لا إله إلا الله) دىماق بىلن و اسلامىت نينگ بعضى امرلىرىنى قىلماق بىلن، مثلاً نماز اوقيماق بىلن، روزه توتماق بىلن، حجگە كىتماق بىلن، خيرات و حسنان قىلماق بىلن مسلمان بوله يدى. بو يخشىلىكلىرى نينگ آخرتىدە هىچ فايىدە سينى كورمە يدى. انكارىلەن، يعني ايشانە گىنى نرسە دن توبە قىلىشى، پشىمان بولىشى لازمىدىر.

اسلام عالملرى، ھر مسلمان نينگ اورگىنىشى، ايشانىشى و تابع بولىشى لازم بولگن فرضلەدن اوئیز ایکى و بونىن باشقە ايلليك تورت عددىنى سىلە گىلەر.

اوئیز ایکى فرض

ايمان نينگ شرطى: آلتى (۶)

اسلام نينگ شرطى: بىش (۵)

نمازینىڭ فرضى: اون اىكى (۱۲)
 طهارت نىنگ فرضى: تورت (۴)
 غسل نىنگ فرضى: اوچ (۳)
 تيمم نىنگ فرضى: اىكى (۲)
 تيمم نىنگ فرضيگە اوچ دىگنلر ھم باردىر. او زمان، ھمه سى اوتيز اوچ فرض
 بولە دى.

ايمان نىنگ شرطلىرى (۶)

۱ - اللہ تعالیٰ نىنگ بارليگىگە و بيرليگىگە ايشانماق.
 ۲ - فرشته لريگە ايشانماق.
 ۳ - اللہ تعالیٰ نىنگ نازل قىلگنى كتابلىرىگە ايشانماق.
 ۴ - اللہ تعالیٰ نىنگ پيغمبرلىرىگە ايشانماق.
 ۵ - آخرت كونىيگە ايشانماق.
 ۶ - قدرگە، يعنى خير و شرلرنىنگ (يخشىليك و يامانلىكلرنىنگ) اللہ تعالى دن
 بولگىنيگە ايشانماق.

اسلام نىنگ شرطلىرى (۵)

۷ - كلمه^ء شهادت كيلتيرماق.
 ۸ - هركون بىش دفعه وقتى كىلگىنده نماز اوقيماق.
 ۹ - مال نىنگ زكاتىنى بيرماق.
 ۱۰ - رمضان آيىدە هركون روزه توquamاق.
 ۱۱ - گۈچى يىتگن نىنگ عمرىدە بىر دفعه حج قىلىشى دير.

نمازينىڭ فرضلىرى (۱۲)

۱ - تشىدە گى فرضلىرى يىتى دير. بولگە شرطلىرى ھم دىيلە دى.
 ۱۲ - حدثان طهارت.

- ۱۳ - نجاستدن طهارت.
- ۱۴ - ستر عورت.
- ۱۵ - استقبال قبله.
- ۱۶ - وقت.
- ۱۷ - نیت.
- ۱۸ - افتتاح ویا تحریمه تکبیری.
- ب - ایچیده گی فرضلری بیش دیر. بولرگه رُکن دیله دی.
- ۱۹ - قیام.
- ۲۰ - قرائت.
- ۲۱ - رکوع.
- ۲۲ - سجده.
- ۲۳ - قعده آخره.

طهارت نینگ فرضلری (۴)

- ۲۴ - طهارت آلیشدہ یوزنی یوماق.
- ۲۵ - قوللنی تیرسکلری بیلن بیرلیکده یوماق.
- ۲۶ - باش نینگ تورتده بیرینی مسح قیلماق.
- ۲۷ - ایاغلنی آشیقلیکلری بیلن بیرلیکده یوماق.

غسل نینگ فرضلری (۳)

- ۲۸ - آغیزنی یوماق (مضمضه).
- ۲۹ - بوروننی یوماق (استنشاق).
- ۳۰ - همه بدنی یوماق.

تیم نینگ فرضلری (۲)

- ۳۱ - جنبیلیکدن ویا بی طهارتیلیکدن پاکلماق اوچون نیت قیلماق.

۳۲- ایکی قولنى پاک توپراقگە اوپىب، يوزنى مسح قىلماق و ينه ایکى قولنى پاک توپراقگە اوپىب، هر ایکى قولنى تىرسىكىن آووجىگە چە سىغە ماق [مسح قىلماق] دىرى.

ايلىك تورت فرض

- ۱- الله تعالى نينگ بير بولگىيگە ايشانماق.
- ۲- حلال يىماق و اىچماق.
- ۳- طهارت آلماق.
- ۴- بىش وقت نماز اوقيماق.
- ۵- جنبلىكىن غسل قىلماق.
- ۶- رزق نينگ الله تعالى دن بولگىيگە ايشانماق.
- ۷- حلال، پاک كويىلە ك كىيمماق.
- ۸- حقگە توكل قىلماق.
- ۹- قناعت قىلماق.
- ۱۰- نعمتلىرى نينگ مقابىلەدە، الله تعالى گە شُكىر قىلماق.
- ۱۱- قضاڭە راضى بولماق.
- ۱۲- بلالرگە صىر قىلماق.
- ۱۳- گناھىردىن توبە قىلماق.
- ۱۴- الله رضاسى اوچون عبادت قىلماق.
- ۱۵- شىطاننى دشمن بىلماق.
- ۱۶- قرآن كريم نينگ ھكمىيگە راضى بولماق.
- ۱۷- اولىمنى حق بىلماق.
- ۱۸- الله نينگ دوستلىرىگە دوست، دشمنلىرىگە دشمن بولماق.
- ۱۹- آته گە و آنه گە يخشىلىك قىلماق.
- ۲۰- معروفنى امر و منكرنى ئىخى قىلماق.

- ٢١ - قىينداشنى زيارت قىلماق.
- ٢٢ - امانتگە خيانات قىلمس لىك.
- ٢٣ - دايما الله تعالى دن قورقىب، فرحنى (ايركە ليگى و يره مسلى ليگى) ترک قىلماق.
- ٢٤ - الله گە و رسولىگە اطاعت قىلماق.
- ٢٥ - گناهDEN قاچىپ، عبادتلر بىلەن مشغۇل بولماق.
- ٢٦ - مسلمان آمرلىگە اطاعت قىلماق.
- ٢٧ - عالمىگە، عبرت نظرى بىلەن قره ماق.
- ٢٨ - الله تعالى نىنگ بارلىكىنى تفکر قىلماق.
- ٢٩ - تىلىنى، فُحشىگە مرىوط كلمە لىردىن اسرە ماق.
- ٣٠ - قلبىنى پاك تۈنماق.
- ٣١ - هىچ بىر كىشىنى مسخرە ليگە آلس لىك.
- ٣٢ - حرامگە قره مىس لىك.
- ٣٣ - مؤمن هر حالدە، سوزىگە صادق بولماق.
- ٣٤ - قولاغىنى مۇنكرات [منع بولگە نرسە لر] تىنگلە ماقدىن اسرە ماق.
- ٣٥ - علم اورگىنماق.
- ٣٦ - ترازو و اوچاۋ آلتلىنى، حق اوزرە استعمال قىلماق.
- ٣٧ - الله نىنگ عذايىدىن مطمئن بولە ئى، دايما قورقماق.
- ٣٨ - مسلمان غربىلىگە زكات بىرماق و ياردەم قىلماق.
- ٣٩ - الله نىنگ رحمتىدىن اميد اوزمس لىك.
- ٤٠ - نفسى نىنگ آرزولىرىگە تابع بولمس لىك.
- ٤١ - الله رضاسى اوچون طعام يىدىرماق.
- ٤٢ - كفايت مقدارى رزق تاپماق اوچون ايشلە ماق.
- ٤٣ - مالى نىنگ زكاتىنى، مخصوصلى نىنگ عُشرىنى بىرماق.

- ٤٤- حیضلی و نفاس بولگن اهليگه يقين بولمس ليک.
- ٤٥- قلبينى، گناه لدن پاكله ماق.
- ٤٦- كېرلى بولماقدن پرهيز قيلماق.
- ٤٧- بالغ بولمه گن يتيم نينگ مالينى حفظ قيلماق.
- ٤٨- ياش اوغلان لرگه يقين بولمس ليک.
- ٤٩- بيش وقت نمازنى وقتىدە اوقيب، قضاڭگە قويىس ليک.
- ٥٠- ظلم بىلن، هىچ كيم نينگ مالينى يىمىس ليک.
- ٥١- الله تعالى گە شىرك قوشىس ليک.
- ٥٢- زنادن اجتناب قيلماق.
- ٥٣- شرابنى و الكوللى ايچىملىك لرنى ايچىمس ليک.
- ٥٤- يوق ييرگە قسم ايچىمس ليک.

كُفر بحشى

يامانلىكىرنىنگ اينگ يامانى، الله تعالى گە ايشانمس ليک، آئىسيت بولماقدىر. ايشانلىشى لازم بولگن نرسە گە ايشانمس ليک كفر بولە دى. محمد عليه السلامكە ايشانمس ليک كفر بولە دى. محمد عليه السلام نينگ، الله تعالى دن كىلتيرىپ بىلدىرىگى نرسە لرنىنگ ھە سىيگە قلب بىلن ايشانىب، تىل بىلن ھە اقرار قىلىشكە، ايتشىشكە، (ايمان) دىيلە دى. ايتشىشكە مانع بولىنگى زمان، ايتمىس ليک عفو بولە دى. ايان حاصل بولماق اوچون، اسلاميت نينگ كفر علامتى دىكىنى نرسە لرنى ايتماقدن و استعمال قىلماقدن پرهيز قيلماق ھە لازمىدىر. اسلاميت نينگ احكامىدىن، يعنى اسلاميت نينگ امر و نھى لىيدن بىرينى خفيف كورماق، قرآن كريم بىلن، فرشته بىلن، پىغمەرلەرن بىرى بىلن "عليهم الصلوات والتسليمات" رىشخندلىك قيلماق، كفر علامتلىرىدىن دير. انكار قيلماق، يعنى ايشىتكىندىن كىين ايشانمس ليک، تصدقىق قىلىمس ليک دىماقدىر. شك قيلماق ھە انكار بولە دى.

کُفر اوچ نوع دير: جهلى، جحودى و حكمى.

۱- ايشيتمه گنى، اوپىلمه گنى اوچون كافر بولگىلرنىنگ كفري (كفر جهلى) دير.

جهل هم ايکى تورلى دير: بيرينچىسى ساده دير. بوندە ئىشى، جاهل بولگىننى بىلە دى. بولرده غلط عقىدە بولە يدى. حيوان دى ديرلر. چونكە، انساننى حيواندىن ايرىگەن، علم و فهم دير. بولر، حيواندىن هم پست ديرلر. چونكە، حيوانلر، يە تىلگىنلىرى نرسە دە ايلگرى ديرلر. جهل نينگ ايكىنچىسى، (جهل مركب) دير. غلط، گمراھ عقىدە دير. يۇنان فلسفة چىلىرى نينگ و مسلمانلاردىن يېتىمىش ايکى بىدعت فرقە سى نينگ آچىقچە بىلدىرىلگەن لرگە تابع بولە گن عقىدە لرى بوندە ئى دير. بو جهالت، بيرينچىسىدەن يامان راغ دير. دواسى بىلىنمه گن بىر كسل ليك دير.

۲- كفر جحودى، كفر عنادى هم دىلە دى. بىلىپ، عناد قىلىپ كافر بولماق دير. كىردىن، منصب صاحبى بولىشنى يخشى كورماقىن ويا عىبلەنماقىن قورقماق سببى بىلن حاصل بولە دى. فرعون و يولداشلىرى نينگ، بىزانس قىرالى هركليلوس نينگ كفرلىرى بوندە ئى دير.

۳- كفرنىنگ اوچىنجى نوعى، (كفر حكمى) دير. اسلامىت نينگ بى ايمانلىك علامتى دىگنى سوزلرنى ايتگەن و ايشلرنى قىلىگەن، قىلىپ تصديق بولسە هم و ايشانگىنىنى ايتىسى هم كافر بولە دى. اسلامىت نينگ تحقىرىنى امو قىلىگىنى نوسە ئى تعظيم، تعظيمىنى امر قىلىگىنى نرسە ئى تحقير كفر دير.

۱- الله تعالى، عرشدىن ويا آسماندى بىزىگە قره ياپدى دىماق كفر دير.

۲- سن منگە ظلم قىلىگىنىنگ دىك، الله تعالى هم سنگە ظلم قىلياپدى دىماق كفر دير.

۳- فلان مسلمان منيم كۈزىمە يهودى دى دير دىماق كفر دير.

۴- يلغان بىر سورىگە، الله تعالى بىلياپدى كە توغرى دىماق كفر دير.

۵- فرشته لرنى خوار كوروچى نرسە لر آيتماق كفر دير.

- ۶- قرآن کریمنی، حتی بیر حرفینی خوار کوروچی سوز ایتماق، بیر حرفیگه ایشانمس لیک کفر دیر.
- ۷- قرآن کریمنی ساز بیلن بیرلیکده اوقيماق کفر دیر.
- ۸- حقیقی بولگن تورات و انجیلگه ایشانمس لیک، بولرنی یامانله ماق کفردیر. [حاضر، حقیقی تورات و انجیل یوقدیر.]
- ۹- قرآن کریمنی شاذ بولگن حرفلر بیلن اوقيب، قرآن بو دیر دیماق کفر بوله دی.
- ۱۰- پیغمبرلرنی خوار کوروچی نرسه لر آیتماق کفر دیر.
- ۱۱- قرآن کریمده اسلامی بیلدیریلگن بیگیرمه بیش پیغمبردن "عليهم الصلوات والتسليمات" بیریگه ایشانمس لیک کفر دیر.
- ۱۲- کوپ یخشیلیک قیلگن بیریسی اوچون، پیغمبردن یخشیراغ دیماق کفر بوله دی.
- ۱۳- پیغمبرلر محتاج ایدی دیماق کفر بوله دی. چونکه، اولرنینگ غربیلیکلری اوز ایسته ک لری بیلن ایدی.
- ۱۴- بیریسی، پیغمبر بولگنینی ایسته، بونگه ایشانگنلر هم کافر بوله دی.
- ۱۵- آخرتده بوله دیگن نرسه لر بیلن ریشخندلیک قیلماق کفر بوله دی.
- ۱۶- قبرده گی و قیامتده گی عذابلرگه [عقلگه، فنگه موافق ایمس دیب] ایشانمس لیک کفر دیر.
- ۱۷- جنتده اللہ تعالیٰ نی کوریشگه ایشانمس لیک، من جنتنى ایسته میمن، اللہ تعالیٰ نی ایسته یمن دیماق کفر بوله دی.
- ۱۸- اسلامیتگه ایشانمس لیک علامتى بولگن سوزلر، فن معلوماتلری، دین معلوماتلریدن خیرلی راغ دیماق کفر دیر.
- ۱۹- نماز اوقيسم هم، اوقيمه سم هم بیر دیر دیماق کفر دیر.
- ۲۰- زکات بیرمیمن دیماق کفر دیر.
- ۲۱- سُود حلال بولسە ایدی دیماق کفر دیر.

- ۲۲- ظلم حلال بولسه ايدي ديماق كفر دير.
- ۲۳- حرامدن بولگن مالنى غريگه بيريب، ثواب توقع قيلماق، غريب، بيريلگن پول نينگ حرام بولگىنى بيليب، بيرگنگه خير دعا قيلماق كفر دير.
- ۲۴- امام اعظم ابو حنيفه نينگ قياسى حق ايمس ديماق كفر دير. وهابيلر، بونينگ اوچون، كافر بولماقدە.
- ۲۵- مشهور سنتلردن بيرينى خوشله مس ليك كفر دير.
- ۲۶- "قبريم بيلن منبريم آره سى، [روضه مطهره] جنت باغچە لريدىن بير باغچە دير" حدیث شریفنى ايشيتىگىدە، من منبر، بوريا و قىردىن باشقە بير نرسە كورمە يايمن ديماق كفر بولە دى.
- ۲۷- اسلام معلومات لريگە ايشامس ليك، بولرنى و دين عامللىرىنى تحقيير قيلماق هم كفر بولە دى.
- ۲۸- كافر بولىشنى خواهله گن كىشى، بونگە نيت قىلگنى لحظە كافر بولە دى.
- ۲۹- باشقە سى نينگ كافر بولىشىنى خواهله گن كىشى، كفرنى خوشله گنى اوچون خواهله ياتگن بولسە كافر بولە دى.
- ۳۰- كفرگە سبب بولگىنى بيليب و آرزوسي بيلن كفر كلمە لرينى ايتگن كافر بولە دى. بىلەمى ايتە ياتگن بولسە، عامللىرىنىڭ كويىگە كورە يىنە كافر بولە دى.
- ۳۱- كفرگە سبب بولگن بير ايشنى بيليب قيلماق كفر بولە دى. بىلەمى قىلگىنيدە هم كفر بولە دى دىگن عاملر كوپىدىر.
- ۳۲- بىليگە، زۇرار دىيلگن پاپ بىل باغيىنى باغلە ماق و كفرگە خخصوص بير نرسە كييماق كفر بولە دى. ئىچارىنىڭ داڭ الحرىدە هم استعمال قىلىشى كفر بولە دى. بولرنى مزاخ اوچون، باشقە لرينى كولدىرماق اوچون، هزل اوچون استعمال قيلماق هم كفرگە سبب بولە دى.
- ۳۳- كافىلرنىڭ هييت كونلارىدە، او كونگە خخصوص نرسە لرينى، اولر دىك

استعمال قیلماق، بولرنی کافرگه هدیه قیلماق کفر بوله دی.

۳۴- عقللی، معلوماتی، ادبیاتچی بولگنینی کورستماق اوچون ویا یانیده کیلرنی حیرتگه توشیرماق، کولدیرماق، شاد قیلماق ویا ریشخند قیلماق اوچون آیتیلگن سوزلرده (کفر خکمی) دن قورقیله دی. غصب، قیزغینلیک و حرص بیلن ایتیلگن سوزلر هم بونده ی دیر.

۳۵- غیبت قیلگن کیشی، من غیبت قیلمه دیم، اونده بولگن نرسه نی آیتمیم دیسه، بونده ی آیتماق کفر بوله دی.

۳۶- باله لیک پیتیده نکاح قیلینگن قیز، عاقله و بالغه بولگنی زمان، ایماننی، اسلامنی بیلمه سه، سوره لکنیده آیتیب بیره آلمه سه، زوجیدن طلاق بوله دی، اوزی مُرتد بوله دی. ایرک ک هم بونده ی دیر.

۳۷- بیر مؤمننی [ناحق شکیلده]، اولدیرگن ویا اولدیریلیشینی امر قیلگن کیشیگه، یخشی قیلدینگ دیگن کافر بوله دی.

۳۸- قتلی واجب بوله گن کیشی اوچون، اولدیریلیشی لازمدیر دیماق کفر بوله دی.

۳۹- بیر کیشینی ناحق شکیلده یسه گن ویا اولدیرگن ظلمگه، یخشی قیلدینگ، بونی حق قیلگن ایدی دیماق کفر بوله دی.

۴۰- یلغان شکیلده، الله تعالی بیله دی که، سنی بالمدن کوب یخشی کوره من دیماق کفر بوله دی.

۴۱- منصب صاحبی بیر مسلمان عطسه اورگنیده، بونگه (یَرْحَمُكَ اللَّهُ) دیگن کیشیگه، کتته لرگه قرشی بونده ی آیتیلمه یدی دیماق کفر بوله دی.

۴۲- وظیفه بولگنیگه ایشانمه ی، خفیف کوریب نماز اوقيمس لیک، روزه توتمس لیک، زکات بيرمس لیک، کفر بوله دی.

۴۳- الله نینگ رحمتیدن اميدینی اوزماق کفر بوله دی.

۴۴- اوزی حرام بوله ی، سونگره دن حاصل بولگن بیر سبب يوزيدين حرام

بولگن مالگه، پولگه (حرام لغیره) دیله دی. اوغىرنىڭ و حرام يوللەردىن كىلگن مال بوندە ئى دىر. بولگە حلال دىماق كفر بولە يدى. لاش [اوز اوزىگە اولگن و بى بسم الله سوپىلگن حيوان]، دونغۇز، شراب دىك، اوزلرى حرام بولگن نرسە لرگە (حرام لعىنه) دىلە دى. بولگە حلال دىماق كفر بولە دى.

٤٥ - حرام بولگنلىرى، قطعى صورتىدە بىلىنگن ھەمە گناھ لرگە حلال دىماق ھم، كفر بولە دى.

٤٦ - أذان، مسجد، فقه كتابلىرى دىك اسلاميت نىنگ ارزش بىرگىنى نرسە لرنى تحقير قىلماق، كفر بولە دى.

٤٧ - بى طهارت بولگىنىي بىلگىنى حالىدە نماز اوقيماق كفر بولە دى.

٤٨ - بىلگىنى حالىدە، قبلە دن باشقە طرفگە نماز اوقيماق كفر بولە دى. نمازنى قبلە گە توغرى اوقيماق لازم ايمس دىيگن، كافر بولە دى.

٤٩ - بىر مسلماننى يامانلە ماق اوچون كافر دىماق كفر بولە يدى. كافر بولىشىنى خواهلب آيتماق كفر بولە دى.

٥٠ - گناھ بولگىنىگە اھىت بىرمىدىن گناھ ايشلە ماق كفر بولە دى.

٥١ - عبادت قىلىش نىنگ لازم بولگىنىگە و گناھ دن پرهيز قىلىش نىنگ لازم بولگىنىگە ايشانىس لىك كفر بولە دى.

٥٢ - يېغىلگن مالىيە لر سلطان نىنگ مۇلکى بولگىنىگە ايشانماق كفر بولە دى.

٥٣ - كافىرلەرنىڭ دينى آىيىلىرىنى خوشلە ماق، ضرورت بولە گى پىتىدە زۇنار قوشانماق و كفر علامتلىرىنى استعمال قىلماق و بولگە محبت قىلىب، قۇل قاۋوشتىيرماق كفر بولە دى.

٥٤ - رضاسى يىلن، فلان نرسە، فلان كىشىدە دىر، ويا يوقدىر، كافر بولە ئى، يەودى بولە ئى دىب قىسىم ايلە گن بولسە، او نرسە، او كىشىدە بولسىن ويا بولە سىن، او كىشى اوز رضاسى يىلن كفرگە بارگەن دىر.

- ۵۵- زنا، لواطه، سود، يلغان ديك هر دينده حرام بولگن بير نرسه اوچون، حلال بولسه ايدي هم، من هم ايشه سه يسم ديب تمني قيلماق كفر دير.
- ۵۶- پيغمبرلرگه "عليهم الصلوات والتسليمات" ايشاندسم، اما، آدم عليه السلام پيغمير مى دير، بيلميمن ديماق كفر دير.
- ۵۷- محمد عليه السلام نينگ آخرگي زمان پيغمبرى بولگيني ييلمه گن، كافر بوله دى.
- ۵۸- بير كيشى، پيغمبرلرنينگ ديگنى توغرى بولسه، بيز قوتيلديك ديسه، كافر بوله دى. [بو سوزنى شك يولى بىلن ايتگن بولسه كافر بوله دى.]
- ۵۹- بير كيشيگه، كيل نماز اوقي ديسه لر، او هم، اوقيميمن ديسه، كافر بوله دى. اما مرادي، سينىنگ گپينگ بىلن اوقيميمن، الله تعالى نينگ امرى بىلن اوقيميمن ديسه كافر بوله يدى.
- ۶۰- بير كيشيگه، سقالانىنگى بير توتمدن قيسقه قيلمه ويا بير توتمدن اضافه سينى قيرق، تيرناغ لرينگنى قيرق، زира، رسول الله "صلى الله تعالى عليه وسلم" نينگ سنتى دير ديسه لر، او هم قيرقمىمن ديسه، كافر بوله دى. باشقه سنتلر هم بوندە ئى دير. (سينىنگ گپينگ بىلن ايشله مىمن، اما رسول الله نينگ سنتى بولگنى اوچون ايشله ئى من ديماق كفر بوله يدى. انكار مقصدى بىلن بولسه كافر بوله دى.)
- ۶۱- بير كيشى بوروتلىنى قيرقىنده، يانيده گى، بير نرسه گە يره مە دى، ديسه، او دىگن نينگ كفرىدين قورقىلە دى. [بوروتلىنى قيسقه قيلماق سنت دير. سنتى خفيف كورگن بوله دى.]
- ۶۲- بير كيشى، - باشدن اياڭگە - ابريشيم (اپىك) كىيسە، باشقە بىريسى بو حالىگە، مبارك بولسین ديسه، كفرىدين قورقىلە دى.
- ۶۳- بير كيشى، قبله گە توغرى اياغىنى اوزه تىب ياتماق ويا قبله گە توغرى توپىلە ماق ويا قبله گە توغرى بول قيلماق [يعنى كيچىك طهارت سيندىرماق] ديك بير مكروه نى ايشله سه، او كيشيگە بو قىلگىلرنينگ مكروه دير، ايشلمە ديسه لر، او

هم، هر گناهیمیز بونچه بولسه، دیسه، کفریدن قورقیله دی. یعنی مکروه نی بی اهمیت بیر نرسه کورگنی اوچون.

۶۴- بیر کیشی نینگ خدمتکاری، ایشیکدن ایچکری کیرسه، ارباییگه سلام بیرسه، اربایی نینگ یانیده بولگن بیر کیشی هم، خاموش بول، ارباییگه سلام بیرماق بوله دی می دیسه، او دیگن کیشی کافر بوله دی. اما مرادی، معاشرت آدابی اورگتماق بولسه، سلامنی قلباً بیرماق کیره ک ایدی، دیماق بولسه، کفر بوله یدی.

۶۵- ایمان کویه له دی، آزه له دی دیماق کفر دیر. اما کمال، یقین اعتباری بیلن بولسه کفر بوله یدی.

۶۶- قبله ایکی دیر، بیری کعبه، بیری قدس دیسه کفر دیر. حاضرگی حالده ایکی دیر دیماق کفر دیر. اما بیت المقدس قبله ایدی، کیین کعبه قبله بولدی دیسه کفر بوله یدی.

۶۷- بیر کیشی بیر اسلام عالمیگه بی سبب بغض قیلسه [کینه قیلسه]، سوکسه، او کیشی نینگ کفریدن قورقیله دی.

۶۸- بیر کیشی، طعام ییشده گپرمس لیک، مجوسلرنینگ یخشی عادتلریدن دیر، دیسه، ویا حیض و نفاس حالیده، خانمی بیلن یاتمس لیک مجوسلرنینگ یخشی نرسه لریدن دیر دیسه، کافر بوله دی، دیگلر.

۶۹- بیر کیشیگه سن، مؤمن می سن دیسه لر، او هم انشاء الله دیسه، تأویل قیله آلمه سه کفر دیر.

۷۰- بیر کیشی، اولادی اولگن کیشیگه، الله تعالی گه سینینگ اوغلیننگ کیره ک ایدی، دیسه، کافر بوله دی، دیگلر.

۷۱- بیر عیال بیلیگه بیر قره ایپ باغله سه، بو نیمه دیر دیسه لر، زnar دیر دیسه، کافر بوله دی.

۷۲- بیر کیشی، حرام طعام ییگنده، بسم الله دیسه کافر بوله دی. حرام لعینه

اوچون، يعني لاش، شراب ديك حراملر اوچون بونده دير. اوزي حرام بولمه گن، حرام لغيره اوچون بونده ديس. غصب قيلينگن مالنى يىگىدە بسم الله ديماق كفر بولمه يدى. مال نينگ اوزي حرام ايمس، غصب قيلينيشى حرام دير.

٧٣- بير كىشى نينگ كفريگە راضى بولماق كفر دير. بير كىشىگە بددعا قيليب، الله تعالى سينىنگ جانينى كفر بىلن آلسىن ديسە كافر بولىشىدە عامللر اختلاف قىلدىلر. كفريگە رضا كفر دير. اما، ظلم و فسقى يوزىدەن - عذابى دائم و شدید بولسىن - دىب رضا بولسە كفر ايمس.

٧٤- بير كىشى، - الله تعالى بىله دى - فلان ايشنى ايشلەمە دىم ديسە، حال بو كە او ايشنى ايشلە گىنинى بىلسە، كافر بولە دى. حق تعالى گە جھەل ايشناد قىلگەن بولە دى.

٧٥- بير كىشى بير عيالنى بى شاهد نكاح قىلسە، او كىشى و عيال، الله تعالى و پىغمبر شاھدىمىز دير ديسە لر، هر ايكىسى كافر بولە دى. زира پىغمبرىمىز "صلى الله تعالى عليه وسلم" تىرىلىكىيەت غىينى بىلمس ايدىلر. غىينى بىلدىلر ديماق كفر بولە دى. [غىينى، الله تعالى بىله دى و اوئىنگ بىلدىرگىنلرى بىله دى.]

٧٦- من اوغىرنىڭلارنى و غىب بولگىلارنى بىله من ديسە، ايتىگەن و ايشانىڭ كافر بولە دى. منگە حين خبر بىرماقدە ديسە، ينه كافر بولە دى. پىغمېلر و چنلر ھم غىينى بىلەمە يدى. [غىينى، الله تعالى بىله دى و اوئىنگ بىلدىرگىنلرى بىله دى.]

٧٧- بير كىشى، الله تعالى گە قىسم اىچماق خواھلە سە، باشقە كىشى ھم، من سينىگ، الله تعالى گە قىسمىنگى خواھلە مىمن، طلاقىگە و شرفگە، ناموسگە قىسمىنگى تىلە ئى من ديسە كافر بولە دى، دىگنلر.

٧٨- بير كىشى، يىخشى كورمە گى بير كىشىگە، سينىگ ديدارىنگ [يوزىنگ، چەرە نىڭ] منگە جان آلوچى دى دير، ديسە، كافر بولە دى، دىگنلر. زира جان آلوچى فرشتە [عزرائىل عليه السلام] كىتتە فرشتە دير.

٧٩- بير كىشى نماز اوقيمس لىك خوش ايش دير ديسە، كافر بولە دى. بير

کیشى، بير کیشىگە، کیل نماز اوقي ديسه، او هم منگە نماز اوقيماق قيین ايش دير ديسه، کافر بوله دى، دېگنلر.

٨- بير کیشى، الله تعالى، آسماندە منيم شاهديم دير ديسه، کافر بوله دى.
زيرا الله تعالى گە مکان ايسناد قىلگەن بوله دى. الله تعالى مکاندۇن منزه دير.
٩- الله آته دېگن کافر بوله دى.

١٠- بير کیشى، رسول الله "صلى الله عليه وسلم" طعام يېگىندىن كىين، مبارك برماغلىنى يلدىلر ديسه، بير باشقە سى، بو ايش بى تربىيە لىك دير ديسه، کافر بوله دى.

١١- بير کیشى پىغمبر "عليه الصلاة والسلام" قره ايدى ديسه کافر بوله دى.
[قره کوچىكلەرنى عرب، عرب دىب قىشقىرماق، حمام حشرە سىگە قره فاطمه دىماق يايگىن حالدە دير. پرهيز قىلماق لازمىدیر.]

١٢- رزق الله تعالى دن دير. ليكن بندە دن هم حرڪت كىرە ك ديسه، بو سوز شرك دير. زира بندە نىنگ حرڪتى هم الله تعالى دن دير.

١٣- بير کیشى، نصرانى بولماق، يهودى بولماقدن، امرىكا كافرى بولماق، كمونىست بولماقدن خىلى دير ديسه، کافر بوله دى. يهودى، نصرانى دن، كمونىست عيسىويدن شىلى دىيش كىرە ك.

١٤- کافر بولماق، خيانىت قىلماقدن يخشى دير ديسه، کافر بوله دى.
١٥- علم مجلسىدە نىمە ايشيم بار، ويا عالملرنىنگ دېگىنلىنى قىلىشىگە كيم قادر بوله دى ديسه ويا فتوانى يېرىگە چىپسە و دين آدملىنىنگ سوزى نىمە گە يېرى يدى ديسه، کافر بوله دى.

١٦- بير کیشى، كفر آيتىسى، بير کیشى هم كولسى، كولگەن هم کافر بوله دى.
كوللىشى ضرورى بولسى، كفر ايمىس.

١٧- بير کیشى، مشايخ نىنگ ارواحى هميشە حاضر دير، بىلە ديلر ديسه کافر بوله دى. حاضر بوله دى ديسه کافر بوله يدى. [أولياء نىنگ ارواحلى، الله

تعالی دیک حاضر و ناظر بوله آلمه يدی لر. ذکر قیلینگنلری ييرده حاضر بوله ديلر.
ذکر قیلمسدن آلدين او ييرده يوق ايديلر.]

۹۰ - اسلاميتنى بىلەميمن ويا ايستە مىمەن ديسە، كافر بوله دى.

۹۱ - بىر كىشى، آدم عليه السلام بوغداي يېمە سە ايدى، بىز شقى بولمس ايدىك
ديسە، كافر بوله دى. اما بىز دنياده بولمس ايدىك ديسە، كفرىدە اختلاف قىلگنلر.

۹۲ - آدم عليه السلام تىكە توقيردىلر ديسە، بىرىسى هم، اوندە ئى بولسە بىز
تىكە چى اوغىللرى اىكىن مىز ديسە، كافر بوله دى.

۹۳ - بىر كىشى، كىچىك گناھ ايشلە سە، بىرىسى اونگە توبە قىل ديسە، او
هم، نىمە ايشلە دىم كە توبە قىلە ئى ديسە، كافر بوله دى.

۹۴ - بىر بىيانكى سىگە، كىل اسلام عالمىگە كىتىلىك ويا فقه، علم حال
كتابىدەن اوقيب اورگىلىك ديسە، او هم، من علمنى نىمە قىلە ئى ديسە كافر بوله
دى. زира علمى استخفاف دير [كىچىك كورماق، خفيفگە آلاماق دير].

۹۵ - تفسير و فقه كتابلىكى حقارت قىلگن، بولنى خوشلەمە گن، يامانلە گن
كىشى كافر بوله دى.

۹۶ - بىر كىشىگە، كىم نينگ ڈريتىدەن سين، كىم نينگ ملتىدەن سين،
اعتقادده مذهبىنگ امامى كىم دير، عملده مذهبىنگ امامى كىم دير سوال
قىلسە لر، بىلەمە سە، كافر بوله دى.

۹۷ - قطعى حرامگە حلال دىگن كافر بوله دى. [تباكوگە حرام ديماق
خطرى دير.]

۹۸ - همه دينلرده حرام بولگن، حلال قىلينيشى حكمتىگە مخالف بولگن بىر
رسە نينگ حلال بولىشىنى آرزو قىلماق كفر دير. زنا، لواطە، قرنى توىگىدن كىين
بىيماق، سود آليپ - بىرماق دىك. شراب نينگ حلال بولىشىنى قىلماق كفر
ايىس. چونكە، هر ديندە حرام ايىس ايدى.

- ۹۹ - قرآن عظیم الشانی، لاف و لطیفه آره سیده استعمال قیلماق کفر دیر.
- ۱۰۰ - یحیی اسلی کیشیگه، (یا یحیی! حُذِّ الْكِتَاب) دیسه کافر بوله دی.
- ۱۰۱ - قرآن کریم بیلن ریشخندلیک قیلگن بوله دی. ساز، اوین، غزل آره سیده قرآن کریم اوقيماق هم بونده ی دیر.
- ۱۰۲ - ايندی کیلدم بسم اللہ دیسه، آفات دیر. بیر نرسه نی کوب کورسه (ما خَلَقَ اللَّهُ دیسه، معنی سینی بیلمه سه کافر بوله دی).
- ۱۰۳ - بیر کیشی، ايندی سنگه سوکمیمن، سوکیش نینگ اسینی گناه قویگنلر دیسه، آفات دیر.
- ۱۰۴ - بیر کیشی، جبرائل اوچگی دیک یپ یلنغاچ بولگن سین دیسه، آفات دیر، فرشته بیلن ریشخندلیک قیلماق دیر.
- ۱۰۵ - اوغلیم نینگ باشی اوچون ویا باشیم اوچون کلمه لریگه، قسم بِاللَّهِ عطف قیلسه، مثلاً، واللَّهُ اوغلیم نینگ باشی اوچون دیسه، کفر بولیشیدن قورقیله دی.
- ۱۰۶ - قرآن کریمنی، مولدنی، نعترنی ساز چلیشدہ اوقيماق ویا ساز آلتلری بیلن اوقيماق کفر دیر.
- ۱۰۷ - قرآن کریمنی، مولدنی، نعترنی صلوات شریفه لرنی فسق مجلسریده حرمت بیلن اوقيماق حرام بوله دی. ساعت تیری، کیف اوچون اوقيماق کفر بوله دی.
- ۱۰۸ - سنت اوزره ایتیلگن اذان محمدی نی قولاق سالمه ی، ارزش بیرمه سه درحال کافر بوله دی.
- ۱۰۹ - قرآن کریمده و حدیث شریفلرده آچیقچه بیلدیریلگن و مجتهد اماملرینینگ سوز بیرلیگی بیلن بیلدیرگنلری و مسلمانلر آره سیگه یایلگن ایمان معلومات لریگه موافق ایشانمه گن کافر بوله دی. کفر نینگ بو تورلیسیگه (الحاد)، بونده ی ایشانگنارگه (ملحد) دیله دی.

- ۱۱۰- کافرگه حرمت بیلن سلام بیرگن، کافر بوله دی.
- ۱۱۱- کافرگه حرمت بیلديريلگن بير سوز ايتماق، مثلاً استاديم ديماق کفر بوله دی.
- ۱۱۲- باشقه سى نينگ کفريگه راضى بولگن کافر بوله دی.
- ۱۱۳- قرآن کريم بولينگن باندلر و ريكوردلر، [سى دى وغىرە] مصحف شريف دىك ارزشلى ديرلر. بولرگە بى حرمتلىك قيلماق کفر بوله دی.
- ۱۱۴- جين بیلن تانيشىگن فالچيلر و يولدوزنانمە گە قره ب و سوره لگن هر نرسە گە جواب بيرگنلرگە و جادوگرلرگە كىتىب، آيتىگن لرىگە، قىلگن لرىگە ايشانماق، گاھ توغرى چيقسە هم، اللہ تعالى دن باشقه سى نينگ هر نرسە نى بىلگىنىگە و هر تىلە گىنىي قىلىشىيگە ايشانماق بولىپ، کفر بوله دى. [فن معلومات لرىگە ايشانمىس لىك بوندە ئىمس.]
- ۱۱۵- سنتى خفيف کورىپ، اهمىت بيرمه ئى ترك قيلماق کفر بوله دى.
- ۱۱۶- زnar دىيلگن پاپ بىل باغينى باغلە ماق و بۇتلارگە يعنى خاچ، صليب دىيلگن تىك قىرقىلگن ايکى چوب و مجسمە لرگە و بولرنىنگ رسم لرىگە پرستش قيلماق، تعظيم قيلماق و احکام اسلامىيە نى بىلديريگن دين كتابلىرىدىن بيرىنى تحقيير قيلماق، اسلام عالملرىدىن بيرىنى استهزا، رىشختىد قيلماق و کفرگە سبب بولگن بير سوز ايتماق و يازماق و تعظيم قىلىشىمېز امر ايتىلگن بير نرسە نى تحقيير و تحقيير قىلىشىمېز امر ايتىلگن بير نرسە نى تعظيم قيلماق کفر دير.
- ۱۱۷- بير ساحر [جادوگر]، جادو بىلن خواهله گىنىي البتە قىلە دى، جادو حتمى تأثير قىلە دى دىگن و ايشانگن کافر بوله دى.
- ۱۱۸- مسلمان، او زىيگە کافر دىگنگە، لېك دىك قبول کورستىگن حواب بيرسە، او هم کافر بوله دى.
- ۱۱۹- حرام بولگنى بىلينگن بىللى بير مال بىلن مسجد توزە تىيرماق و صدقە بيرماق و باشقە خير قىلدىرماق و بولرگە مقابل ثواب توقع قيلماق کفر دير.

- ۱۲۰ - بیر کیشى، قولیده گى قطعى حرام بولگن مالدن صدقە بىرسە، ثواب اميد قىلسە، آلگن غريب، حرامدن بولگىنى يىلىپ، بىرگنگە الله راضى بولسىن ديسە، بىرگن هم ويا باشقە بير كىشى هم آمين ديسە، همه سى كافر بولە دى.
- ۱۲۱ - نكاحى حرام بولگن عيال بىلن اوپىلىشىگە حلال دىگن كافر بولە دى.
- ۱۲۲ - مىخانە لرده، اوين يېرىپىدە، گناھ ايشلنگن جمعىتلرده، راديو بىلن لاسېپىكىر بىلن قرآن كريم و مولد قولاق سالىپ كيفىلنماق كفر بولە دى.
- ۱۲۳ - قرآن كىمنى ساز چلىپ اوقيماق كفر دير.
- ۱۲۴ - قرآن كريم نىنگ راديوودە و لاسېپىكىرده ايتىلگن، اوقيلىگن كاملاً اوخشە گىنيگە هم بى حرمتلىك قىلماق كفر بولە دى.
- ۱۲۵ - الله تعالى دن باشقە سىيگە هر نيمە مقصد بىلن بولسە بولسىن، يە تۈچى دىماق كفر دير.
- ۱۲۶ - عبدالقادر يېرىيگە، عبدالقويدور دىماق، قصد بىلن بولسە كفر دير. عبد العزيز يېرىيگە عبد العزىز، محمد يېرىيگە مۇ، حسن يېرىيگە حسۇو، ابراهيم يېرىيگە اىبو دىماق بوندە ئى دير. بو اسلەرى، كوش و چىلىرگە يازگنلر نىنگ و اوستلىرىگە باسگنلرنىنگ ايمانلىرى نىنگ كىتىشىدەن قورقىلە دى.
- ۱۲۷ - بى طھارت بولگىنى يىلىپ غاز اوقيماق و سنت بولگن بير ايشنى خوشلە مس ليك كفر دير. سنتگە اهمىت بىرمس ليك كفر دير.
- ۱۲۸ - جاھللرنىنگ، اولياءنى يە تۈچى فكر قىلىشلىرىدەن قورقىنگىمىز اوچون مقبرە لرنى يېقىتىياپدىك سوزى كفر دير.
- ۱۲۹ - باشقە سى نىنگ، خصوصاً اوز بالە سى نىنگ كافر بولىشىگە سبب بولگن كافر بولە دى.
- ۱۳۰ - زناگە، لواطە گە جائز دىماق كفر دير.
- ۱۳۱ - نَص بىلن [يعنى آيت و حدث بىلن] و اجماع بىلن بىلدىرىپىلگن

حرامگه اهمیت بیرمیں لیک کفر دیر.

۱۳۲ - کتته گناه لرگه دوام قیلماق، اصرار قیلماق، کفرگه سودره یدی. نمازگه اهمیت بیرمیں لیک کفر دیر.

۱۳۳ - اوستیده خط، حتی حرف بولگن کاغذنی، پوشنی، جای نمازنی بیرگه قویماق [حقارت اوچون توشه ماق ویا استعمال قیلماق] کفر بوله دی.

۱۳۴ - ابوبکر الصدیق بیلن عمر الفاروق "رضی اللہ تعالیٰ عنہم" نینگ خلافتگه حقلری یوق ایدی دیماق کفر دیر.

۱۳۵ - اللہ تعالیٰ دن غیری بیر اولیکدن بیر نرسه توقع قیلماق کفر بوله دی.

۱۳۶ - تیز بیرگن بوبه دیماق کوب زشت و کفرگه سبب بوله دی.

۱۳۷ - میتنی توپراقگه کومماق فرض بولگنی اوچون، بو فرضگه اهمیت بیرمی خدمتدن قاچگن نینگ، علمنی، فن نی ایلگری سوریب، اولیلرنی کومماق پست قالماق دیر، بودا، برهمن، کمونیست کافولری دیک اولیلرنی یاقماق کوب یخشی دیر دیگن نینگ ایمانی کیته دی، مرتد بوله دی.

۱۳۸ - اللہ تعالیٰ نینگ ولیلریدن، اولیک ویا تیریک بیریسینی، تیل ویا قلب بیلن انکار قیلماق کفر دیر.

۱۳۹ - اولیاءگه و علمی بیلن عامل بولگنلرگه دشمنیک کفر دیر.

۱۴۰ - اولیاءده عصمت صفتی باردیر دیماق کفر دیر. [عصمت صفتی یکه بیغمبرلرده بوله دی.]

۱۴۱ - علم باطنندن نصیبی بوله گن نینگ بی ایمان کیتیشیدن قورقیله دی. بوندن نصیب آلیش نینگ اینگ پستی بو علمگه ایشانماق دیر.

۱۴۲ - قرآن کریمنی، دین عالملریدن هیچ بیریسی نینگ اوقيمه گنی شکيلده اوقيماق، معنینی و کلمه لرنی بوزمه سه هم، کفر دیر.

۱۴۳ - پاپلریننگ عبادتلریگه مخصوص نرسه نی استعمال قیلماق کفر دیر.

- ۱۴۴ - قیسی بیر حاده نینگ اوزدن اوزی بولگنیگه ایشانماق و حیوانلریننگ، تک حجره لیلدن، بلند چخه لی لرگه توغری [ساده دن مکمل گه توغری]، بیربیریگه و بالآخره انسانگه تبدیل بولگنینی آیتماق کفر دیر.
- ۱۴۵ - نمازنی قصداً اوقیمه هی، قضاسینی اوقيشینی اویلمه گن، بونینگ اوچون عذاب کوریشیدن قورقمه گن کیشی، حنفی مذهبیده هم کافر دیر.
- ۱۴۶ - کافرلریننگ عبادتلرینی، عبادت شکلیده قیلماق، مثلاً کلیسالریده چلگنلری اورگ دیک سازلرنی و زنگلرنی مسجدلرده چلماق و اسلامیت نینگ کافرلیک علامتی قبول قیلگنی نرسه لرنی، ضرورت و جبر بولسدن استعمال قیلماق کفر بوله دی.
- ۱۴۷ - اصحاب کرامگه سوکنگه ملحد دیله دی. ملحد کافر بولاقده دیر.
- ۱۴۸ - کافرلریننگ رسلرینی بلندگه آسیب تعظیم کفر دیر.
- ۱۴۹ - رسم نینگ، مجسمه نینگ صاحبیده و صلییده [خاچدە] ویا یولدوز، قویاش، اینک دیک قیسی بیر نرسه ده، اُلوهیت صفتی بولگنیگه ایشانیب، مثلاً، خواهله گنینی یره ته دی، هر خواهله گنینی قیله دی، کسلگه شفا بیره دی دیب تعظیم قیلماق کفر بوله دی.
- ۱۵۰ - حضرت عائشه نی قذف قیلگن [فاحشه دیگن] و آته سی نینگ صحابی بولگنیگه ایشانه گن کافر بوله دی.
- ۱۵۱ - عیسی علیه السلام نینگ آسماندن توشیشی هم ضروری بیلینماقده دیر. بونگه ایشانه گن کافر بوله دی.
- ۱۵۲ - قرآن کریمده و حدیث شریفده جنت بیلن مژده لنگن کیشیگه کافر دیماق، کفر دیر.
- ۱۵۳ - فن نینگ، تحریه نینگ تشرقیسیده بولگن، فن بیلن ربطی بوله گن آیت کریمہ لرنی، فن معلوماتیگه اوختشیشگه کوشش قیلماق، سلف صالحین نینگ تفسیرلرینی تغییر بیرماق، کتنه چوم بوله دی. بونده ی تفسیر و ترجمه قیلگنلر کافر بوله دی.

- ۱۵۴ - مسلمان دیلگن بیر قیز، عاقله - بالغه بولگنیده مسلمانلیگی بیلمه سه، بی ملت کافر بوله دی. ایرکک هم بونده دی دیر.
- ۱۵۵ - مسلمان عیال نینگ، باشی، قوللری [یعنی بیله ک لری بیلن بیرلیکده یوقاریسی] و ایاغلری آچیق شکیلده کوچه گه چیقیشی، ایرککلرگه کورستیشی حرام دیر، گناه دیر. اهمیت بیرمه سه، مهم کورمه سه، ایمانی کیته دی، کافر بوله دی.
- ۱۵۶ - پیغمبر بیزینینگ بیلدیرگنلری فرضلر و حراملر هم، قرآن کریمده آچیقچه بیلدیرپلگن فرضلر، حراملر دیک ارزشلی دیر. بولرگه هم ایشانمه گن، قبول قیلمه گن دیندن چیقه دی، کافر بوله دی.
- ۱۵۷ - رکوع تسبیحیده (ظ) بیلن (عظیم) دیماق؛ ریسم بویوک دیر دیماق. اگر ایشکه (ز) بیلن (عزیم) دیلسه، (ریسم منیم دشمنیم دیر) دیماق بوله دی و نماز بوزیله دی، معنی تغییر قیلگنی اوچون کفرگه هم سبب بوله دی.
- ۱۵۸ - قرآن کریمنی تغنى بیلن اوچیگن حافظگه، نه خوش اوقدینگ دیگن کیشی نینگ ایمانی کیته دی، کافر بوله دی. تورت مذهبده هم حرام بولگن بیر نرسه گه، یخشی دیگن کافر بوله دی. بولمه سه، سیسی، صداسی، قرآن کریمنی اوقيشی یخشی دیماق خواهله گن کافر بولمه یدی.
- ۱۵۹ - فرشته لرنینگ و حن نینگ باریگیگه ایشانمه گن کافر بوله دی.
- ۱۶۰ - قرآن کریم نینگ آیتلریگه، کلمه لرنینگ انيق، مشهور معنیلری بیریله دی. بو معنیلری تغییر بیریب، باطنیلرگه (اسماعیلیلرگه) تابع بولگنلر کافر بوله دی.
- ۱۶۱ - جادو قیلیشده، اگر کفرگه سبب بولگن کلمه و ایش بولسه، کفر دیر.
- ۱۶۲ - مسلمانگه، (ای کافر) دیگن [ویا، مسلمانگه ماسون دیگن، کمونیست دیگن]، اونی کافر عقیده قیلسه، اوزی کافر بوله دی.
- ۱۶۳ - عبادتلرنی قیلگن کیشی، ایمان نینگ بوزیلیشیده شک قیلر و گناهیم کوب دیر، عبادتلیم منی نجات بیرمه یدی دیب اویله سه، ایمانی نینگ قوتلی بولگنی

توشينيله دى. ايمان نينگ دوام قيليшиدين شك قيلگن كافر بوله دى.

١٦٤ - پيغمبرلارنىڭ سانينى آيتماق، پيغمير بوله گىنى پيغمير قيلماق ويا پيغمبرنى پيغمير قبول قيلمس ليك بوله آله دى. بو بولسە كفر دير. چونكە پيغميرلارنى قبول قيلمس ليك، هىچ بيرينى قبول قيلمس ليك دىقادىر.

ايىكك ويا عيال، بير مسلمان، عامللارنىڭ سوز بىرلىگى بىلن كفرگە سبب بوليشينى بىلدىرىگەنلىرى بير سوزنىڭ ويا ايش نينگ كفرگە سبب بولگىنى بىلىپ، عمدن [تىدىد قىلينمىسىدن، آرزو بىلن] جدى شكىلده ويا هزل، كولدىرماق اوچون آيتىسى، قىلسە، معنى سىنى اوپىلمە سە هم ايمانى كىتە دى. (مۇرتىد) بوله دى. بونگە (كفر عنادى) دىليله دى. كفر عنادى بىلن مرتد بولگن نينگ، اول گى عبادتلارنىڭ ثوابلىرى يوق بوله دى. توبه قىلسە، پس كىلىملىر. باى بولسە ينه حججگە كېتىشى لازم بوله دى. مرتلىك پىتىدە اوقيگىنى، نمازلىنى، روزه لرنى، زكاتلىنى قضا قىلمە يدى. ريدىتن اول قىلمە گن لرنى قضا قىلە دى. توبه قيلماق اوچون، يكە كلمە^۱ شهادت ايتىشلىرى كافى ايمىس. كفرگە سبب بولگن او نرسە دن هم توبه قىلىشلىرى لازمىدىر. [اسلامىتىن قىسى ايشىكىدىن چىقىن بولسە، او ايشىكىدىن كىريشى لازمىدىر.] اگر كفرگە سبب بوليشينى بىلمە ئى آيتىسى، قىلسە ويا كفرگە سبب بولىشى عامللار آره سىدە اختلافلى بولگن بير سوزنى عمدن ايتىسى، ايمانى نينگ كېتىشى، نكاحى نينگ بوزىلىشى درگمان دىر. احتياطاً، تىدىد ايمان و نكاح قىلىشى يخشى بوله دى. بىلمە ئى آيتىشىگە (كفر جەھلى) دىليله دى. بىلمە يىشى عذر ايمىس، كىتە گاه دير. چونكە، هر مسلمان نينگ، بىلىشى لازم بولگن نرسە لرنى اورگىنىشى فرض دىر. كفرگە سبب بولگن سوزنى، خطأ قىلىپ، سەھو قىلىپ ويا تأويلى شكىلده ايتىگن نينگ ايمانى و نكاحى بوزىلمە يدى. لىكىن توبه و استغفار، يعنى تىدىد ايمان قىلىشى يخشى بوله دى.

بىر كافر، بىر كلمە^۲ توحيد آيتماق بىلن مؤمن بولگىنى ديك، بىر مؤمن هم، بىر سوز ايتماق بىلن كافر بوله دى.

بیر مسلمان نینگ بیر سوزیده ویا بیر ایشیده یوز معنی بولسنه، یعنی یوز نرسه توشینیسه، بولدن بیری، او کیشی نینگ ایمانلی بولگنینی کورستسه، توقسن توقيزی، کافر بولگنینی کورستسه، او کیشی نینگ مسلمان بولگنینی آیتماق لازمدير. یعنی کفرنی کورستگن توقسن توقيز معنیگه قره مه يدی. ایماننی کورستگن بیر معنیگه قره له دی. بو سوزنی غلط توشينمه ييش کيره ک. بونينگ اوچون ایکی نقطه گه دقت قيليش کيره ک. بيرينچيسى، سوز ویا ايش صاحبى نينگ مسلمان بوليشى لازمدير. بير فرانسوی قرآن کيمنى مخته سه، بير انگليس، الله بير دير ديسه، بولرنينگ مسلمان بولگنى ايتيله آلمه يدی. ايكينچيسى، بير سوزنينگ ویا بير ايش نينگ یوز معنی سى بولسنه ديلىدى. بوله سه، یوز سوزدن ویا یوز ايشدن بير ایماننی کورستسه، توقسن توقيزى کفرنی بيلديرسه، بو کيشيگه مسلمان ديليشى بيلديرىلەمە دى.

- هر مسلمان، ايرتنگ و آقشام، شو ايمان دعاسيني اوقيشى كيره ک:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَأَنَا أَعْلَمُ وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ
إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ.

- تحديد ايمان و نكاح دعاسي:

"اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجَدِّدَ الْإِيمَانَ وَالنَّكَاحَ تَجْدِيدًا بِقَوْلٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ". ديب هم توبه، تحديد ايمان و نكاح قيليشى كيره ک.

ایمان نينگ بيزده دواملى قالىب،

چيقمه ييشى اوچون:

- ۱- غييگە ايمان كيلتيريش كيره ک.
- ۲- غينى يكه الله تعالى و اونينگ بيلديرگنلىرى نينگ بيليشىگە ايشانيش كيره ک.
- ۳- حرامنى حرام بيليب، عقидеه قيليش كيره ک.
- ۴- حلالنى حلال بيليب، عقидеه قيليش كيره ک.
- ۵- الله تعالى نينگ عذايىدن مطمئن بوله ئى، دايما قورقىش كيره ک.

۶- اللہ تعالیٰ دن امید اوسمہ بیش کیرہ ک.

- مُرتد بوله دیگن نرسه نی انکار قیلیشی هم توبه بوله دی. مرتد توبه قیلسدن اولسہ، دوزخ علوئیده ابدیاً عذاب کوره دی. بونینگ اوچون، کفردن کوپ قورقیش کیرہ ک، آز گپیریش کیرہ ک حدیث شریفده، (همیشه خیولی، فایدہ لی گپیرینگلرو. ویا خاموش بولینگلرو!) بویوریلدی. جدی بولیش کیرہ ک، لطیفہ چی، اوینچی بوله بیش کیرہ ک. عقلگه، انسانیک گه موافق بوله گن نرسه لر قیلمہ بیش کیرہ ک. اوینی کفردن محافظه قیلیشی اوچون اللہ تعالیٰ گه کوپ دعا قیلیشی کیرہ ک.

حاضر ایمانی بولگنی حالدہ،

ایلگریده ایمانی نینگ کیتیشیگه سبب بولگن نرسه لر:

- ۱- بدعت صاحبی بولماق. یعنی عقیده سی بوزوغ بولماق. [اہل سنت عالمری نینگ بیلدیرگنی عقیده دن کوپ آز هم بولسہ ایریلگن گمراہ ویا کافر بوله دی.]
- ۲- ضعیف، یعنی بی عمل ایمان.
- ۳- توقیز اعضا سینی توغری يولدن چیقرماق.
- ۴- کتته گناہ ایشلشگه دوام قیلماق.
- ۵- نعمت اسلامگه شکرینی اوزماق.
- ۶- آخرتگه بی ایمان کیتماقدن قورقمس لیک.
- ۷- ظلم قیلماق.
- ۸- سنت اوزره او قیلگن اذان حمدینی قولاق سالمس لیک.
- ۹- آنه گه- آته گه عاصی بولماق.
- ۱۰- توغری بولسہ هم کوپ فَسْم ایچمامق.
- ۱۱- نمازده تعديل ارکانی ترک قیلماق.
- ۱۲- نمازنی بی اہمیت فکر قیلیب اورگنیشگه و باله چقه گه اورگتیشگه اہمیت بیرمس لیک، نماز او قیگنلرگه مانع بولماق.

- ۱۳- الکوللى ایچیمليک ایچماق.
- ۱۴- مؤمنرگه اذىت قىلماق.
- ۱۵- يلغان ييرگە اوليايلىك و دين معلوماتى ساتماق.
- ۱۶- گناھىنى ياددىن چىقرماق، كىچىك كورماق.
- ۱۷- كېرىلى بولماق، يعنى اوزىنى خوشلە ماق.
- ۱۸- عُجب، يعنى علم و عمليم كويپدىر ديماق.
- ۱۹- منافقلىك، ايکى يوزلى ليك.
- ۲۰- حسد قىلماق، دين اياناغه سىنى كوره آمس ليك.
- ۲۱- حكومتى نىنگ و استادى نىنگ اسلاميتىگە مخالف بولە گن سوزىنى قىلىمس لىك.
- ۲۲- بىر كىشىنى، تىحرىبە قىلىمىدىن يخشى ديماق.
- ۲۳- يلغاندە اصرار قىلماق [يلغانگە دوام قىلماق].
- ۲۴- علمادەن قاچماق.
- ۲۵- بوروتلرىنى سنت مقدارىدىن زىادە اوستيرماق.
- ۲۶- ايىككلر اپىك كىيمىق.
- ۲۷- غىبتىدە اصرار قىلماق [غىيتىگە دوام قىلماق].
- ۲۸- كافر بولسە هم همسايە سىگە اذىت قىلماق.
- ۲۹- دنيا اهمىتى اوچون، كوب غضبگە كىلماق، عصبانى بولماق.
- ۳۰- سود آليب - بىرماق.
- ۳۱- خىته نىش اوچون كويله گى نىنگ يېنگلىرىنى و اىتە كلىرىنى كوب اوزون قىلماق.
- ۳۲- جادوگرلىك، جادو قىلماق.
- ۳۳- مسلمان و صالح بولگەن محرم قىينداشنى زيارتىنى ترك قىلماق.
- ۳۴- الله تعالى نىنگ يخشى كورگى كىشىنى يخشى كورمس لىك؛ اسلاميتى بوزماق

خواهله گنلرنى يخشى كورماق. [حُبٌ فِي اللَّهِ، بُغْضٌ فِي اللَّهِ إِيمَانٌ نِينَجُ شَرْطٌ دِيرٌ.]

۳۵- مؤمن ايناغه سىگه اوچ كوندن كوب كينه توماق.

۳۶- زناگە دوام قيلماق.

۳۷- لواطه قيليب، توبه قيلمس ليك.

۳۸- أذانى، فقه كتابلرى نينگ بىلدىرگنى وقتلده و سنتگە موافق آيتىمس ليك و سنتگە موافق ايتىلگەن أذانى ايشيتىگىدە حرمت بىلن قولاق سالمس ليك.

۳۹- مُنْكَرٌ (حرامنى) ايشلە گىنى كورىب ھم، كوچى يىتىگى حالىدە، شىرىن تىل بىلن نە قىلىمس ليك.

۴- خاتىنى نينگ، قىزى نينگ و نصىحت ييرماق حقيگە صاحب بولگنى عىاللارنىڭ باشى، قوللرى [يعنى بىلە ك لرى بىلن بىرلىكىدە يوقارىسى]، اياغرلى آچىق، زىتلى، اىسلى [عطرلى] كوچە گە چيقىشىگە و يامانلار بىلن اوچره شىشى گە [كورىشىشى گە] راضى بوماق.

كىتە گناھ لر كوب دير: [يىتمىش اىكى كىتە گناھ شولر دير.]

۱- ناحق يىرگە آدم اولدىرماق.

۲- زنا قيلماق.

۳- لواطه قيلماق.

۴- شراب و هر تورلى الكوللى اىچىملىكىلرنى اىچماق. [بىرە اىچماق حرام دير. قىسراق (ماده آت)، اينك، تىوه سوتلى، آچىتىپ، مزه سى اوتكىر (تىز) بولگىنىدە، مثلث دىك بولە دىلر. بىرىنچى سىگە (قومىس) [قىمىز]، اىكىنچى سىگە (كېرىپ) دىلە دى. بىرە دىك حرام دىلر.]

۵- اوغىرلىك قيلماق.

۶- كيف اوچون، مخدر موادى يىماق و اىچماق.

۷- باشقە سى نينگ مالىنى جىراً آلاماق. يعنى غصب قيلماق.

۸- بىلغان يىرگە شهادت قيلماق. [بلغانچى شاهدلەك].

- ٩- رمضان روزه سینی، بى عذر، مسلمانلرنىنگ اونگىدە يىماق.
- ١٠- سود آلىب - بىرماق.
- ١١- كوب قىسىم اىچماق.
- ١٢- آنه گە-آته گە عاصى بولماق، قىشى كىلماق.
- ١٣- محرم و صالح قىنداشگە ىسلە رەھنى ترک قىلماق.
- ١٤- محارىيە دە، حربى ترک قىلىپ دىشىن قىشى سىدين قاچماق.
- ١٥- ناحق يېرىگە يتيم نىنگ مالىينى يىماق.
- ١٦- ترازو سىنى و اولچاۋىنى حق اوزىزه استعمال قىلىمس لىك.
- ١٧- نمازنى وقتىدىن اول ويا كىين اوقيماق.
- ١٨- مؤمن اياناغە سى نىنگ كونگلەينى سىندىرماق. [كعبە نى يېقىتىماقدن كوب كىتتە گەناھ دىر. الله تعالى نى اينگ زىادە انجىتىگەن (رېختىگەن) كىردن كىين، قلب سىندىرماق دىك كىتتە گەناھ يوقدىر.]
- ١٩- رسول الله "صلى الله عليه وسلم" نىنگ ايتىمە گىنى سوزنى آيتىماق و اونگە ايسناد ايلە ماق.
- ٢٠- رشوت آماق.
- ٢١- حق شهادتىن قاچماق.
- ٢٢- مال نىنگ زكاتىنى و عُشرىنى بىرمس لىك.
- ٢٣- كوچى يېتىگەن كىشى، منكىنى، گەناھ اىشلە گىنى كورگىدە، مع قىلىمس لىك.
- ٢٤- جانلى حيواننى علودە ياقماق.
- ٢٥- قرآن عظيم الشانى اورگىنگىدىن كىين، اوقيشىنى ياددىن چىقىرماق.
- ٢٦- الله عظيم الشان نىنگ رحمتىدىن اميدىينى اوزمات.
- ٢٧- مسلمان بولسىن، كافر بولسىن، انسانلرگە خيانىت قىلماق.
- ٢٨- خنزىر (دونغۇز) گوشتى يىماق.

- ۲۹- رسول الله نینگ اصحابیدن "رضوان الله تعالى عليهم اجمعين" قىسى يېرىسىنى يختشى كورمس لىك و سوكماق.
- ۳۰- قرنى تويىگىدن كىين بىشىگە دوام قىلماق.
- ۳۱- عورتلر، اىرى نينگ توشكىدىن قاچماق.
- ۳۲- عورتلر، ايريدىن بى اجازە زىارتىگە كىتماق.
- ۳۳- بىر ناموسلى عيالگە، فاحشە ديماق.
- ۳۴- نيمىمە، يعنى مسلمانلار آره سىدە سوز تاشيماق.
- ۳۵- عورت يېرىنى باشقە سىگە كورستماق. [ايركك نينگ كىندىك بىلەن تىزە سى آره سى، عيال نينگ، ساچى، قولى [يعنى بىلە گى بىلەن يېلىكىدە يوقارىسى]، ايااغى عورت دىر.] باشقە سى نينگ عورت يېرىگە قره ماق ھم حرام دىر.
- ۳۶-لاش [اوز اوزىگە اولگۇن و بى بسم الله سوپىلگەن حيوان] يىماق و باشقە سىگە بىدىيرماق.
- ۳۷- اماتتىگە خيانىت قىلماق.
- ۳۸- مسلماننى غىيت قىلماق.
- ۳۹- حسد قىلماق.
- ۴۰- الله عظيم الشانگە شىرك قوشماق.
- ۴۱- يلغان آيتماق.
- ۴۲- كېبرلى لىك، اوزىبى افضل كورماق.
- ۴۳- اوليم كىسى نينگ وارئىن مال قاچىرىشى.
- ۴۴- بخىل، كوب خسىس بولماق.
- ۴۵- دنياگە محبت قىلماق.
- ۴۶- الله تعالى نينگ عذابىدۇن قورقىمس لىك.
- ۴۷- حرام بولگىنى، حرام عقىدە قىلىمس لىك.

- ۴۸- حلال بولگىنى، حلال عقىده قىلىمس لىك.
- ۴۹- فالچىلەنинىڭ فالىگە، غىيدىن خىر يېرىشىگە ايشانماق.
- ۵۰- دىنيدىن قىتىماق، مۇرتىد بولماق.
- ۵۱- بى عذر، يىگانه نىنگ خاتىنىيگە، قىزىگە قره ماق.
- ۵۲- عىاللر، اىركىك لباسى كىيمىماق.
- ۵۳- اىركىكلەر، عىال لباسى كىيمىماق.
- ۵۴- حرم كعبە دە گناھ ايشلە ماق.
- ۵۵- وقتى كىلىمسىدىن أذان آيتىماق و نماز اوقيماق.
- ۵۶- دولت آدملىرى نىنگ املىرىيگە، قانونلارگە عاصى بولماق، قرشى كىيلماق.
- ۵۷- اهلى نىنگ محرم يېرىپىنى، آنه سى نىنگ محرم يېرىيگە اوختىماق.
- ۵۸- اهلى نىنگ آنه سىگە سوكمىماق.
- ۵۹- بىرېرىيگە نشان آلاماق.
- ۶۰- ايت (كۈچىك) نىنگ آرتىگىنى نى سىماق - اىچىماق.
- ۶۱- قىلگىنى يخشىلىكىنى باشكە قاقاماق.
- ۶۲- اىپك كىيمىماق [ايىكىكلەر اوچون].
- ۶۳- جاھل لىكىدە اصرار قىلىماق. [اھل سنت اعتقادىنى، فرضلىنى، حراملىنى و كىريھ كلى بولگىن هر معلوماتنى اورغىنمس لىك.]
- ۶۴- اللہ تعالى دن و اسلامىت نىنگ بىلدىرگىنى اسلىرىدىن باشقە نرسە آيتىب قىسىم اىچىماق.
- ۶۵- علمدىن اجتناب قىلىماق.
- ۶۶- جاھل لىيگى نىنگ مصىيت بولگىنى توشىينمس لىك.
- ۶۷- كىچىك گناھنى ينه ايشلىشىدە اصرار قىلىماق.
- ۶۸- ضرورى بولمه ئى، قەقهە بىلن كوب كولماق.

۶۹- بیر نماز وقتینی قاچیره دیگن زمانچه جنب یورماق.

۷۰- حیض و نفاس حالیده عورتیگه یقین بولماق.

۷۱- تغنى ایله ماق. بى اخلاق غزللرنى آيتماق، موسىقى، ساز آلتىرنى استعمال قىلماق.

۷۲- انتحار قىلماق، يعنى اوزىنى اولدىرماق.

متعه نکاحى، مؤقت نکاح حرام دير. خاتىلرنىنگ، قىزلىرنىنگ، باشى، ساچى، قوللىرى [يعنى بىلە ك لرى بىلە يېرىلىكىدە يوقارىسى]، اياڭلۇرى آچىق كۆچە گە چىقىشلىرى حرام بولگىنى دىك، نارك، زىتلى، تار، خوش ايسلى كويىلە ك بىلەن چىقىشلىرى هم حرام دير. غلىظ عورت يېرىلى تار كويىلە ك بىلەن يايپىلگەن عيالگە، بى شهوت هم قره ماق حرام دير. نامحرم عيال نىنگ ايچ پىراھنلىكىگە شهوت بىلەن قره ماق حرام دير. قىسيقى، تار يايپىلگەن، غلىظ بولە گە عورت يېرىلىكە شهوت بىلەن قره ماق حرام دير. شهوتىگە، حرامگە سبب بولگەن رىسلەرنى تارماق، چاپ قىلماق، رسم قىلماق حرام بولە دى. [حراملىرىگە، نىمە بولىميش دىماق كفر بولە دى].

طھارت و غسلده، كىرە گى دن اضافە سو استعمال قىلماق اسراف بولىپ، حرام دير.

اوتكىن اولىاءگە تىل اوزە تماق، اوئرگە جاھل دىماق، سوزلىيدن احکام اسلامىيە گە تابع بولە گە معنيلر چىرماق، اولىگىندن كىين هم كرامت كورستىگنلىكىگە ايشانىس لىك و اولىگىيىدە وللىكلىرى خلاص بولە دى فكر قىلماق و اولىرنىنگ قېرىلى بىلەن بىركتىنگنارگە مانع بولماق، مسلمانلرگە سوءظن، ظلم قىلماق، ماللىرىنى غصب قىلماق دىك و حسد، إفترا [بەختان] و يلغان آيتماق و غىيت قىلماق دىك حرام دير.

اون نرسە، آخرنفسىدە بى ايمان كىتىشىگە سبب بولە دى:

۱- الله تعالى نىنگ امرلىنى و نھى لرىنى اورنىمس لىك.

۲- ايمانىنى اهل سنت اعتقادىگە كورە توزە تمس لىك.

- ۳- دنيا مالىگه، رتبه سىگه، شهرتىگه توشكين بولماق.
- ۴- انسانلىگه، حيوانلىگه، اوزيگه ظلم، اذيت قيلماق.
- ۵- الله تعالى گه و يخشيلىك كىليشىيگه سبب بولگنلرگه شُكر قىلىمس لىك.
- ۶- بى ايمان بولماقدن قورقىمس لىك.
- ۷- بىش وقت نمازنى وقتىدە اوقيمس لىك.
- ۸- سود آلىب - بيرماق.
- ۹- دينىگه باغلى بولگن مسلمانلرنى پست كورماق. بولرگه مُرتخع دىك نرسە لر ايتماق.
- ۱- فُحش سوزلرنى، خطلرنى و رىملرنى؛ آيتماق، بازماق و قىلماق.
- اھل سنت اعتقادىدە بولماق اوچون**
- شو خصوصىلرگە دقت قىلىش كىريه ك:**
- ۱- الله تعالى نىنگ صفتلىرى باردىر. و ذاتىدەن علیحدە دىر.
- ۲- ايمان كويىلمە يدى و آزه مله يدى.
- ۳- كىتتە گناھ ايشلە ماق بىلەن ايمان كىتمە يدى.
- ۴- غىيگە ايمان اساس دىر.
- ۵- ايمان موضوعىسىدە قىاس بولە يدى.
- ۶- الله تعالى جىتتە كورىلە دى.
- ۷- توكل ايماننى شرطىدىر.
- ۸- عمللىر (عبداتلىر) ايماندىن پارچە ايمىس.
- ۹- قدرگە ايمان، ايمان نىنگ شرطىدىر.
- ۱۰- عملدە تورت مذهبىن بيرىگە تابع بولماق شرطىدىر.
- ۱۱- اصحاب كرام و اھل بيتى و پىغمېرىزنىنگ زوجە لرى نىنگ ھە سىنى يخشى كورماق شرطىدىر.

- ۱۲ - تورت خلیفه نینگ افضللیکلری، خلافت قطاریگه کوره دیر.
- ۱۳ - نماز، روزه، صدقه دیک نفل عبادتلنینگ ثوابینی باشقه سیگه هدیه قیلماق جائز دیر.
- ۱۴ - معراج؛ روح و بدن بیلن قیلینگن.
- ۱۵ - اولیاءنینگ کرامتی حقدیر.
- ۱۶ - شفاعت حقدیر.
- ۱۷ - مسی اوستیگه مسح جائز دیر.
- ۱۸ - قبر سوالی باردیر.
- ۱۹ - قبر عذایی روح و بدنگه بوله دی.
- ۲۰ - انسانلرنی و ایشلرنی هم الله تعالیٰ یره ته دی. انسانده إرادهٔ جزئیه باردیر.
- ۲۱ - رزق، حلالدن هم بوله دی، حرامدن هم بوله دی.
- ۲۲ - ولیلنینگ روح‌لری بیلن توسل قیلینه دی و اولرنینگ خاطریگه دعا قیلینه دی.

سیسلندی اول مؤذن، توخته دی قامت ایله دی،
کعبه گه ایلنندی یوزینگ، همدہ نیت ایله دی.
ایشیتگنده اهل ایمان، حرمت بیلن تینگله دی،
کیین نمازگه توخته ب، ربگه بنده لیک ایله دی.

یامان خویلر:

- ۱ - گُفر.
- ۲ - جهالت.
- ۳ - عیبلنماق قورقیسى. [انسانلرنینگ یامانله ش لریگه، دیدی قودیلریگه، عیبله ش لریگه دق بولیب، حقنی قبول قیلمس لیک.]
- ۴ - مخته لیشنی یخشی کورماق. [اوزینی خوشلپ، مخته لماقنى یخشی کورماق.]

- ۵- بدعت اعتقاد. [بوزوغ ایمان.]
- ۶- هواي نفس. [نفس نينگ آرزوئيگه، لذتلىيگه، شهوتلىيگه تابع بولماق.]
- ۷- تقليد بيلن ايمان. [بيلمه گىنى كيشىلرنى تقليد.]
- ۸- رباء. [كورستيش، آخرت عمللىرىنى قىلىپ دنيا آرزوئيگه قاوهوشماق.]
- ۹- طول أمل. [ذوق و صفا سورماق اوچون كوب يششنى خواهله ماق.]
- ۱۰- طمع. [دنيا لذتلىرىنى حرام يوللردن آخرتماق.]
- ۱۱- كېبر. [اوزىنى افضل كورماق.]
- ۱۲- تذلل. [بى حد تواضع.]
- ۱۳- عجب. [قىلگەن يخشىلېكلىرىنى، عبادتلىرىنى خوشلە ماق.]
- ۱۴- حسد. [قيسقىنماق، كوره آمس ليك، نعمت نينگ اوندىن چىقىشىنى خواهله ماق. ابولىث سمرقندى دىيە دى كە، (اوچ كىشى نينگ دعاسى قبول بولمه يدى: حرام يىگەن نينگ، غىيت قىلگەن نينگ، حسد قىلگەن نينگ).]
- ۱۵- حقد. [باشقە سىنى پست كورماق.]
- ۱۶- شماتت. [باشقە سىيگە كىلگەن بلاگە، خسارە گە قووانماق.]
- ۱۷- هجر. [دوستلىكىنى قوييرماق، اوريشلى توختە ماق.]
- ۱۸- جۇن. [قورقاقلېك، شجاعت نينگ آز بولىشى.]
- ۱۹- ڭۈر. [غضب نينگ، سختلىك نينگ بى حد و ضرولى بولىشى.]
- ۲۰- غَدر. [عهديده و مىتاقىيده توختە مس ليك.]
- ۲۱- خيانات. [منافقلىك علامتى؛ امنىتى بوزه دىيگەن سوز و ايش.]
- ۲۲- وعدىنى بوزماق. [بىرگىنى سوزنى بوزماق. حدىث شريفىدە (منافقلىك علامتى اوچ دىر: يلغان آيتماق، وعدىنى اىفا قىلىملىك، امانتىگە خيانات قىلماق) بويورىلدى.]
- ۲۳- سوءظن. [سوءظن (يغان گمان) حرام دىر. گناھلىرىنى عفو بولىنمه يىشىنى گمان قىلماق، الله تعالى گە سوءظن بولە دى. مؤمنلرنى حرام ايشلاوجى،

يعنى فاسق گمان قيلماق سوءظن بوله دى].

٢٤ - مالگه محبت. [مالگه توشكين بولماق.] حلال مالنى، احتياجدىن اضافه ييغماق مکروه دير. زکاتىنى بيرمه سه، عذابگه سبب بوله دى. حديث شريفده، (طلا و نقره گه قل بولگن گه لعنت بولسىن!) بويوريلدى. غلام، دايما اريابى نينگ يوره گىنى تاپيشيشنى اويله يدى. دنيا مالى كيتىدە چاپماق، نفسى نينگ شھوتلىرى [آرزولىرى] كيتىدەن چاپماقدن يامان راغ دير. مال، پول كيتىدە چاپماق، الله تعالى نينگ امرلىنى ياددن چيقرتىسە، (دنيا محبتى) دىلە دى. الله ذكرى [فكرى] بولينمە گن قلبگە شيطان ييرلشه دى. شيطان نينگ اينگ كتته حيلە سى، انسانگە خيرلى ايشلر قيلديرىب اوزىنى صالح، يخشى فكر قيلديرىشى دير. بوندە ئىشى، اوزى نينگ بندە سى بوله دى. حديث شريفده، (اوتكن امتلر نينگ هر بيرىگە فتنە لر بيرىلدى. منيم امتىم نينگ فتنە سى، مال، پول ييغماق بوله دى) بويوريلدى. دنيالىك كيتىدە توшиб، آخرتى ياددن چيقره ديلر.

٢٥ - تسويف. [خيرلى ايش قيليشنى كىين گه تسله ماق.] حديث شريفده، (بيش نرسە كيلمسدن آلدین بيش نرسە نينگ قدرىنى بيلينگلۇر: اولمسدن آلدین حيات نينگ قدرىنى، كسل ليكىدىن اول صحت نينگ قدرىنى، دنيادە آخرتى قولگە كيلتيريش نينگ قدرىنى، قريمسدن جوانلىك نينگ قدرىنى، غربيليكىدىن اول بايليك نينگ قدرىنى) بويوريلدى.

٢٦ - فاسقلرنى يخشى كورماق. [فسق نينگ اينگ يامانى ظلم دير. حرام ايشلە گىگە فاسق دىلە دى.]

٢٧ - عامللارگە دشمنلىك. [اسلام علملىرى و عاملرى بىلن رىشخندلىك ڭفر دير.]

٢٨ - فتنە. [انسانلرنى مشقتگە، بلاگە توشيرماق دير. حديث شريفده؛ (فتنه اويقودە دير، اويغاتگنگە لعنت بولسىن!) بويوريلدى.]

٢٩ - مُداھنه و مُدارا. [كوجى ييتگنى حالدە، حرام ايشلە گىگە مانع بولمس

لیک و دنیاسی اوچون دینىنى بىرماق مداھنه دىر. دینى اوچون دنیاسىنى بىرىشىگە مدارا دىلە دى. [

٣٠- عِناد و مُكابره. [حقنى، توغرىنى ايشيتىگىدە قبول قىلىمسى لىك.]

٣١- نفاق. [منافقلىك، ايچى بىلن تشنىنى نىنگ بىر بولە يىشى.]

٣٢- تفُگُر قىلىمسى لىك. [گناھلىنى، مخلوقلىنى و اوزىنى اوپىلمە يىشى.]

٣٣- مسلمانىگە بددعا.

٣٤- مسلمانىگە يامان آت تاقماق.

٣٥- عُذرنى رەقىلىماس.

٣٦- قرآن كىرىنى غلط تفسير قىلىماس.

٣٧- حرام ايشلىشىدە اصرار قىلىماس.

٣٨- غييت.

٣٩- توبە قىلىمسى لىك.

٤٠- مال و منصب حرصى.

[يامان خوبلىدىن اجتناب قىلىش كىريه ك، يخشى خوبلى بولىشىگە كوشش قىلىش كىريه ك. حدىث شريفلىدە بويورىلدى كە: (عبداللە آز بولگۇن بىر بندە، يخشى خوى بىلن، قىامتىدە بلند درجه لەگە قاۋوشە دى).]

(عبداللەنىنگ اينگ آسانى و كۆپ فايىدە لىسى، آز گېرماق و يخشى خوبلى بولماق دىر.)

(اوزىزىن اوزاقلىشىگە يووغۇلشىماق، ظلم قىلگەنلىنى عفو قىلىماس، اوزىنى محروم قىلگەنلىگە احسان قىلىماق خوش خوبلى بولماق دىر.)

بويوک عالملر

(سلسلهٔ عاليه)

نبي، صديق و سلمان، قاسم، جعفر، بسطامي،
عرفان منبى بولدى، ابوالحسن خرقاني.
ابو على فارمدى كيلدى سونگره بو ميدانگه،
كوب ولی ييتيشتيردى، هم يوسف همداني.
عبدالخالق غجدوانى، معرفتلر سماسيده،
دنياني آيدينلتدى، هم عارف ريوگرى.
ماوراء النهر ايلى، طورسينا ديك بولدى،
نورلندىريه نلردن بيرى، محمود انجير فغنوى.
على رامتنى دير عزيزان و پير نساج،
كوب كرامت كورستدى، محمد بابا سماسي.
سيد امير كلال هم، علم درياسىدە صدف،
آندىن ميدانه كيلدى، بهاء الدين بخارى.
علاء الدين عطار، زمانى نينگ قطب ايدى،
يعقوب چرخىدە بولدى ظاهر، انوار رحمانى.
عبد الله احرار و خواجه محمد زاهد،
درويش محمد كيلدى و خواجه محمد امكىنى.
باقي بالله دن كيلگىن، نورلرگە اوزى هم قوشيب،
مينگلرچە قلب پاكله دى، امام احمد رباني.
عروة الوثقى معصوم و سيف الدين بيلن سيد نور،
و مظهر بيلن عبدالله، سونگره خالد بغدادى.
فيض بيرديلر بولر هم، سونگره بو نورنى عبدالله،
آنادولو گە يايدى، همده طە حكارى.

هم سید صالح هم، ایناغه سی نینگ بیرینی توتیب،
فنا فی الله گه قاوهشی صبغة الله حیزانی.
بو اوچ ولی نینگ صحبتلریده ترقی قیلیب
مُرشید کامل بولدی، سید فهیم آرواسی.
بو اوتیز تورت ولی نینگ قلبدری، بیر آئینه دیک،
یایدیلر همیشه جهانگه، انوار رسول الله نی.
بوتون بو نورلر اینگ آخر، بیغیلدی بیر خزینه ۵۵،
اسمی بو خزینه نینگ: عبد الحکیم آرواسی.
کیلگینچه قلبدرگه مُجدد الف نینگ فیضی،
ییتیشدی هر بیرده بیر بیر حقيقی ولی.
بو حالی کورگینچه ماسون بیلن یهودی،
مسلمانلرگه هجوم قیلدى، جاناور دیک.
بو هُجوملری، اسلامنی یوق قیلماق اوچون ایدی،
بونی خبر بیره دی، مائده سوره سی.
هم بو سوره، اسلامگه مُشرکلر هجوم قیله دی دیبیه دی،
ماسونلر نینگ مشرک بولگنلرینی خبر بیره دی.
مشهور یلغانلری بیلن الده ب جاھللرنی،
اھل سُنتدن آیردیلر، مینگلرچه مسلماننی.
هجوملردن اسره نه دی، (آیة الْکَرْسِی) اوقيگن،
حفظ الھی ده بوله دی، (استغفار دعاسی) اوقيگن. [۱]
واندن کیلگن بیر ولی استانبولده، سنه لرچه،

(۱) استغفار دعاسی، (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَاتُّوْبُ إِلَيْهِ) دیر. استغفار، (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) دیر. معنی سی، (منی عفو قیل الله به) دیر. عُروة الوُثقی معصوم مجددی، بیش وقت نمازیدن کین، اوچ دفعه استغفار دعاسی و ۷۶ دفعه استغفار اوقيردی و بیر لک قیق مینگ طلبه سیگه اوقيشینی امر قیلر ایدی.

بولنی همیشه آیتدی، بیرلشدی حقیقی ایمان.

آنقه نینگ توپراغی، مینگ اوچیوز آلتیمیش ایکیده،

جمع ضدین قیلیب، شاد بولدی حاجی بایرمی.

دعا قیله دیگنینگ زمان، سلسه نی او قی همان!

صالحلونی آیتگینچه، یاغه دی رحمت رحمان!

سلام بولسین، دعا بولسین، بو یازوچیدن. [۱] دائما،

سلسله عالیه نینگ ارواحیگه یا سُبحان!

کیین، بیر فاتحه بیلن استغفار دعاسی اوقيب، ثوابینی محمد علیه السلام نینگ
مبارک روحلریگه و انبیاءنینگ و اولیاءنینگ و سلسه عالیه نینگ و آبا و اجدادی
نینگ ارواحیگه هدیه و نورلی قلببریگه التجاء قیلیش کیره ک.

(۱) حسین حلمی ایشیق "رحمۃ اللہ علیہ" [۱۹۱۱-۲۰۰۱ ایوب- استانبول]

بو (حقیقت کتاب اویی) نشرلری نینگ ناشری، حسین حلمی ایشیق "رحمۃ اللہ علیہ" ، ۱۳۲۹ [۱۹۱۱ م. م.] سنه
سیده، استانبولده ایوب سلطان دیاریده تولد قیلگن. آلتیمیش اوچ عربی، بیگیرمه بیش فارسی، اونتورت تورکی و
بولندا ترجمه قیلدیرگى، فرانسوسی، آلمانی، انگلیسی، روسی و باشقە تىللرده گى کتابلر نینگ مقدارى بیر يوز
آلتیمیش يىتى عدد بولیب، لىستى کتابیمیز نینگ آخرىدە هم بیر آلماقدە دىر. بو کتابلر نینگ ھە سى (حقیقت
کتاب اویی) تمايىندن چاپ قیلدیرلماقدە دىر. دين معلوماتلىرىدە چوقور عالم و تصوف معزفلىرىدە كامل و مۇكىمل
بولگلەن كراماتلار و خارقە لر صاحبى سيد عبدالحکيم آرواسى "رحمۃ اللہ علیہ" نینگ يېتىشىزىگىي صلاحىتى، كامل
و مۇكىمل بير اسلام عالىمى بولگن حسین حلمی ایشیق "رحمۃ اللہ علیہ" ۲۵-۱۰-۲۰۰۱ [۸ شعبان ۱۴۲۲]
كونى نینگ ۱۰-۲۰۰۱ [۹ شعبان ۱۴۲۲] كونىگە باغله گەن كىچە وفات قیلگن. تولد قیلگنى استانبول
ایوب سلطاندە دفن إيتىلگن.

حياتى و اثرلىرى باره سىدە وسیع راغ معلومات اوچون كليك قىليب قره نگلر:

; www.hakikatkitabevi.com.tr/www.huseyinhilmisiik.com

توقیزینچی بولیم

نماز سوره لری و دعالری

سوره و دعالر لاتین حرفلری بیلن یازیله دی می؟

سوره لرنی و دعالرنی لاتین حرفلری بیلن یازیشگه اوینگنیمیز حالده، بو مکن بولمه دی. لاتین حرفلریگه قنده ی اشاره قوییلسه قوییلسین، سوره لرنی و دعالرنی توغری اوقيیه آماق مکن بولمه يدی. بولرنی قرآن کریمده گی حرفلر دیک اوقيیه آماق اوچون، بیر بیلگن نینگ اوقوییشی و تکرار تکرار تعليم قیلدیریشی لازمدیر. بو تعليم حتمی لازم بولگنگیگه کوره، بیلگن کیشیگه توغریدن توغریگه قرآن کریم حرفلرینی تانیتماق و اورگتماق امکانینی و نعمتینی قولگه کیلتیرته دی. بو نعمت نینگ کتنه لیکینی، دنیاده و آخرتده فایده سینی حدیث شریفلر و فقهه کتابلری اوزون اوزون ایتماقده، ثوابی نینگ کوپلیکینی بیلدیرماقده لر.

او حالده هر مسلمان، باله سینی مسجدلرگه، قرآن کریم کورسلریگه یوباریشی کیره ک، قرآن کریم نینگ حرفلرینی و بولرنینگ قنده ی اوقيلیشینی یخشیلیب اورگتیش کیره ک و بو کتته ثوابگه قاوهشیشگه کوشش قیلیش کیره ک.

پیغمبریمیز "صلی الله علیه وسلم" بوبوره دیلر که، (همه نگیز بیرگله نینگ چوپانی دیک سیزلر.

چوپان گله سینی اسره گنی دیک، سیز هم اویلرینگیزده و امرلرینگیز تگیده بولگنلرنی دوزخدن اسره شینگیز کیره ک! اولرگه مسلمانلیگی اورگتیشینگیز کیره ک! اورگتمه سنگیز مسئول بوله سیزلر). بیر دفعه هم بوبوردیلر که، (کوب مسلمان اولادی، آته لری بوزیدن ویل اسمیده گی دوزخگه کیته دیلر. چونکه، بولرنینگ آته لری، یکه پول تاپماق و کیف سورماق چرصیگه توشیب و یکه دنیا ایشلرینی آرقه سیده یوگیریب، اولادلریگه مسلمانلیگی و قرآن کریمنی اورگتمه دیلر. من بونده ی آته لردن اوزاقمن. اولر هم، مندن اوزاق دیر. باله لریگه دینلرینی اورگتمه گنلر، دوزخگه کیته دیلر). ینه بوبوردیلر که، (باله لریگه قرآن کریم اورگتگنلرگه ویا قرآن کریم

معلمیگه يوبارگىلرگە، اورگىتىلگەن قرآن نىنگ هرحرفى اوچون، اوں دفعە كعبە معظمه زىارتى ثوابى بىرىلە دى و قىامت كونى، باشىگە دولت تاجى قويىلە دى. همه انسانلر كورىپ غبطە قىلە دى [خوشلىپىگە كىتىب اوزلرىدە هم بولىشىنى خواھلە يدى لر]. ينه بويوردىلر كە، (بىر مسلمان نىنگ اولادى عبادت قىلگىدە، آلگى نى ثوابچە، آته سىگە هم بىرىلە دى. بىر كىشى، بالە سىگە فسىق، گناھ اورگىتسە، بو بالە قىچە گناھ ايشلە سە، آته سىگە هم اوشنجە گناھ يازىلە دى).

قرآن كريم اوقيشىدە اوں ادب لازمىدیر:

- ۱- طھارتلۇ و قبلە گە توغرى حرمت بىلەن اوقيش كىرە ك.
- ۲- آغىر آغىر و معنى سىنى اوبلېب اوقيش كىرە ك. معنى سىنى بىلەمە گەن هم آغىر اوقيشى كىرە ك.
- ۳- يىغلېب اوقيش كىرە ك.
- ۴- هر آيت نىنگ حقىنى بىرىش كىرە ك، يعنى عذاب آيتىنى اوقيشىدە، فورقىب، رحمت آيتلىرىنى هوسلنىب، تتنزىھ آيتلىرىنى تسبىح قىلىب اوقيش كىرە ك. قرآن كريم اوقيشىگە باشلە يىشىدە اعوذ و بسم الله آيتىش كىرە ك.
- ۵- اوزىدە رىاء يعنى كورستىش اويغانسە ويا نماز اوقيگىنگە مانع بولە ياتگەن بولسە، آهستە سىس بىلەن اوقيش كىرە ك. حافظلرنىنگ مصحفىگە قره ب اوقيشلىرى، ياد اوقيماقدەن كۈپراغ ثوابدىر. چونكە، كوزلەر هم عبادت قىلگەن بولە دى.
- ۶- قرآن كىمنى خوش سىس بىلەن و تجويىد اوزرە اوقيش كىرە ك. حرفلىنى، كلمە لرنى بوزىب تغنى قىلماق حرام دىر. حرفلىر بوزىلەمە سە، مكروھ بولە دى.
- ۷- قرآن كريم الله تعالى نىنگ كلامى دىر، صفتى دىر، قدىم دىر. آغىزدىن چىقىن حرفلىر، الاو دىيىشىگە اوخشە يدى. الاو ديماق آسان دىر. اما علوگە هىچ كىم چىدە آلمە يدى. بو حرفلىرنىنگ معنيلرى هم بوندە ئى دىر. بو حرفلىر، باشقە حرفلىرىڭە اوخشە مە يدى. بو حرفلىرنىنگ معنيلرى ميدانگە چىقسە، يىتى طبقە يىر و يىتى طبقە

آسمان چيده آلمه يدي. الله تعالى اوز سوزى نينگ بوپوک ليگىنى، يخشىلىكىنى بو حرفلىرىنىڭ ايچىگە سقلب انسانلرگە نازل قىلگەن.

۸- قرآن كىمىنى اوقيمىسىدەن اول، بونى ايتگەن الله تعالى نينگ بوپوک ليگىنى اوپىلە ش كىريھ ك. قرآن كىمىكە تىناس اوچۇن، پاك قول لازم بولگىنى دىك، اونى اوقيماق اوچۇن ھم، پاك قلب لازمىدىر. الله تعالى نينگ بوپوک ليگىنى بىلەمە گن، قرآن كريم نينگ بوپوک ليگىنى توشىنە آلمه يدي. الله تعالى نينگ بوپوک ليگىنى توشىنماق اوچۇن ھم، اونىنىڭ صفتلىرىنى و يە تىگنلىرىنى اوپىلە ماق لازمىدىر. ھمە مخلوقات نينگ صاحبى، حاكمى بولگەن بىر ذات نينگ كلامى بولگىنىنى اوپىلەن اۋېش كىريھ ك.

۹- اوقيشىدە باشقە نرسە لر اوپىلەمە يېش كىريھ ك. بىر كىشى، بىر باغچە نى دورە قىليشىدە، كورگىلىرىنى اوپىلە سە، او باغچە نى دورە قىلگەن بولە يدى. قرآن كريم ھم، مۇمنلىرىنىڭ قىلىرى نىنگ دورە قىليشى بىر دىر. اونى اوقيگەن، اوندە گى عجايىلىكلىرنى و حكمتلىرنى اوپىلە يېشى كىريھ ك.

۱۰- هر كلمە نى اوقيشىدە معنى سىنى اوپىلە ش كىريھ ك و توشىنگەنگە چە تىكار قىليش كىريھ ك.

نماز سورە لرى نىنگ مآللىرى

فاتحە سورە سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۱)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۲) الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۳) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (۴)
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (۵) إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (۶) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ. (۷)
رحمن و رحيم بولگەن الله نىنگ اسمى بىلەن.

حمد، عالملر نینگ رىي، رحمن، رحيم و دين كونى (قيامت كونى) نينگ صاحبى بولگن الله گه مخصوص دير. يكە سىنگە عبادت قىلر، يكە سىندن ياردم ايسته ئى ميز. بىزنى توغرى يولگە، اوزلىيگە نعمت يېرىگىلىنىڭ يولىگە تقدىم قىل. غضبگە دچار بولگىنلر نينگ كىيگە، گمراھ لر نينگ كىيگە ئىمس.

فيل سورة سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلَّمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ (۱) اَلَّمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ (۲)
وَارْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَا اِيلَ (۳) تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ (۴) فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ (۵)

رحمن و رحيم بولگن الله نينگ اسمى بىلن.

(اي رسوليم!). رىي نينگ، فيل ايگە لرىگە نيمه لر قىيلگىنى كورمه دينگ مى؟ او، بولر نينگ يامان پلانلىنى بوشگە چىقىرمە دى مى؟ او، بولر نينگ اوستىگە گروپ گروپ قوش(لر) يوباردى. كە بولر اولرگە (فيل ايگە لرىگە) بىشىغ خىشتىدن (قىيلينگن) تاش(لر) آتىرىدى. نهایت (الله) اولرنى ئايلىگەن ايكىن بىرىگى دىك قىلىپ بىردى.

فيل واقعه سى: حبس حكمدارى بناشى نينگ، يىن والىسى بولگن "ابرهة" اسمىدە بىر آدمى بار ايدى. ابرهە انسانلىنى مكە مكرمە دە گى كعبه نى زيارتىدىن صرف نظر قىلدىرماق اوچون صنعت شەھرىدە كىتتە و زىنتلى بىر كلىسا توزە تدىرىدى. ليكىن مقصدى حاصل بولمه ئى، كعبه نى زيارت قىلگىنلار او كلىسانى زيارتگە كىلمە دىلر. بوندن باشقە فوكالىم قibile سىدن نفیل اسىلى بىر جوان، كىچە اوغرىنچى كيلتىرگىنى چتل ليكلرى بىلن كلىسا نينگ هر طرفينى كىرلتىدى. بونى بىمانە قىلگن ابرهە كىتتە بىر اردو تىارلىب مكە اوستىگە يورىدى. اردوسى نينگ اونگىدە بناشىدىن كيلتىرگىنى كىتتە بىر فيل بار ايدى. فيلنى اردو نينگ اونگىدە يورىتماك بىلن اردوسى

نینگ غالب کیلیشینی فکر قيلر ايدى. بو سبب بىلن اردو مكە اوستيگە يورىدى. شهرگە كىرە دىكىنى زمان فيل ييرگە چوكدى و بوندن كىين ايلگرى كىتمە دى. هە اورينىشلر اونى مكە استقامتىگە آلىپ بارە آلمە دى. باشقە جهتلرگە بولسە يوگىرە يوگىرە كىتردى. اوшибۇ وقتىرەدە اللە تعالى ابابىل دىيلگەن قوشلۇنى يوباردى. آغىزلىرىدە و اياغلىرىدە تاشىكىنلەر تاشلەرنى ابرەھە نىنگ اردوسى اوستيگە چىپدىلر. آيت كىمعە دە هم افادە قىلينگنى دىك، اردو "ايلگەن ايكتىن بىرى" دىك بولدى.

بو حادثە نىنگ وقوع بولگىنى ييلگە عربىلر " فيل يىلى " دىيدىلر. بو واقعە دن ٥٥-٥٥ كون كىين پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" دنياگە تشرىف بويوردىلر.

قرىش سورە سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا يَلِافِ قُرْيَشٍ (١) إِيْلَأِفِهِمْ رِحْلَةُ الشَّتَاءِ وَالصَّيفِ (٢) فَلِيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا
الْبَيْتِ (٣) الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ (٤)
رحمن و رحيم بولگەن الله نىنگ اسمى بىلن.

قۇشىنى امنىت و سلامتىگە، قىش و تابستان اولرنى (قىشىلى لرنى) كىتىش و كىلەشىلدە راحتلىك گە قاۋوشتىرماق سببى بىلن (ھىچ بولمه سە) شو بىت نىنگ (كعبە نىنگ) رىيگە عبادت قىلىسىنلر. او، (الله كە) اولرنى آچلىكىدەن (نجات بىرىپ) توېزۈگەن، اوزلۇرىگە قورقۇدن امین ليك بىرە دىگەن (دیر).

ماۇون سورە سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِاللَّهِينَ (١) فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ (٢) وَلَا يَحْضُ
عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ (٣) فَوَيْلٌ لِلْمُصَلَّيْنَ (٤) الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ (٥)
الَّذِينَ هُمْ يُرَأَوْنَ (٦) وَمَنْعَوْنَ الْمَاعُونَ (٧)

رحمن و رحیم بولگن الله نینگ اسمی بیلن.

[۱] دینى (مسلمان لىكتى) يلغان قبول قىلگىنى كوردىنگ مى؟ انه ييتىمى دىنلىك بىلن ايتىگن، مىسکىينى توېزىشنى تشویق قىلمە گن او دير. [۲] انه (بو شدیدلىك بىلن ايتىگن، مىسکىينى توېزىشنى تشویق قىلمە گن او دير. [۳] انه (بو وصفلىر بىلن برابر) نماز اوقييگن (منافق) لر نينگ واى حالىگە كە، اولر نمازلىرىدىن غافل دىرلر. اولر رىاءكارلر نينگ تا اوزى دير. اولر، زكانتى هم منع قىلرلر.

كۇثر سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ (۱) فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحِرْ (۲) إِنَّ شَانَئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ (۳)

رحمن و رحیم بولگن الله نینگ اسمی بیلن.

(حبيبىم!) حقىقت، بىز سنگە، كۇثرنى [۴] بىردىك. او حالدە رىينگ اوچون نماز اوسى و قربان سوى. توغرىسى سنگە (نسلى اوزىلگن دىب) تىل اوزە تە دىگن، بى خىر نسلى اوزىلگن.

ايضاح: بو مبارك سوره، پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" نينگ نائل بولگىلىرى نعمتلرىنى و اولر نينگ ايکى ۋىدىسى وظيفە سىنى بىلدىرماقده دير. آيت كىمە دە گى "كۇثر" لفظى اوچون اسلام عالملرى تورلى معنى لر بىرگىنلر. جۇھور علمائە كورە: أ) جىنتىدە بىر ارىغ دير ويا بىر حوض دير كە سوبىي عىلسىدىن شىيرىن، سوتىدىن زىادە راغ آق و قاردىن سووغ راغ دير.

ب) قرآن عظيم دير كە: او دۇنيوی و اخىروى خىيرلىنى يېغىن بىر كتاب دير.

(۱) بىر روایتىدە ابو جهل نينگ وارثى بولگىنى ئلام

(۲) ابو جهل

(۳) ماعون، زكات و صدقە معنى سىيگە كىلگىنى دىك، بىر كىشى نينگ باشقە سيدىن قرض آلگىنى نرسە گە هم دىيلە دى.

(۴) اسلام عالم لرىگە كورە.

پ) رسول اکرم "صلی الله علیه وسلم" نینگ حائز بولگنى شرف ثبوت دير.
ت) آسمانده و ييرده رسول الله "صلی الله علیه وسلم" اوچون كوب ذكر و ثنا دير.
ث) رسول الله نينگ اولاد و اتباعى دير.

ج) رسول نينگ اصحاب و علماء امتى دير.

پيغمبر عيزز "صلی الله علیه وسلم" نينگ اوغيللىرى قاسم وفات قىلگىنيدى، عاص بن وائل، مُحَمَّد نينگ "عليه السلام" بوندن كىين نسلى اوزىلدى، اوزىنى ياد قىلدىرىه دىگن اولادى قالمه دى، دىدى. بونى باشقە مُشَرِّكُلر ھم آيتىڭلار. اولر مسلمان لرگە بىر شديدلىك، تارلىك عارض بولگىنيدى بونينگ بىلەن قووانىب، فرحلە يدى لر. انه بو سوره جليله او كافىرلر نينگ باطل مفکوره لرىنى رد قىلدى. جودە قىسقە بىر سوره بولگىنى حالدە بىر كوب حقىقت لرگە اشارت قىلماقدە دير.

كافرون سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (١) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (٢) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (٣)
وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ (٤) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (٥) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (٦)
رحمن و رحيم بولگن الله نينگ اسمى بىلەن.

يا حبيبىم! اولرگە دىگىن^[١]: اى كافىرلر من سىز نينگ پىستىش قىلماقدە بولگن لرىنگىزىگە (بۇت لرىنگىزىگە) پىستىش قىلىميمىن. منيم عبادت قىلىشىمگە ھم (الله تعالى گە) سىز بىnde ليك قىلوچىلار ايىس سىزلىر. من سىز نينگ پىستىش قىلگن لرىنگىزىگە (ھىچ بىر زمان) پىستىش قىلگن ايىس من. سىز ھم منيم بىnde ليك قىلماقدە بولگىنىم

(١) مكە مشركىلرden ابو جهل، عاص بن وائل، آسٹود بن عبد المطلب، ولید، امية بن خلف و باشقە لرى، عباس "رضى الله عنه" واسطە سى بىلەن پيغمبر عيزز "صلی الله علیه وسلم" خبر يوبارىب، شو تكليفى قىلدىلار: "بىر بىل او بىز نينگ المى مىزىگە عبادت قىلىسىن. بىر بىل ھم بىز اونينگ الله سىيگە عبادت قىلىلىك. "بونگە بناءً بو آيت كىرىمە نازل بولدى.

گه (ھىچ بىر وقت) بندە لىك قىلوچىلر ايمىس سىزلىر. سىز نىنگ دىنىنگىز سىزگە، منيم دىنىم منگە.

نصر سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ (١) وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا

(٢) فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَابًا (٣)

رحمن و رحيم بولگەن الله نىنگ اسمى بىلەن.

الله نىنگ نۇصرى و فتح كېلىگىنيدە، سىن ھەم انسانلر نىنگ فوج فوج الله نىنگ دىنىيگە (مسلمانلىك گە) كىريشلىرىنى كورگىنلىكىدە، درحال رىينگنى، حمد بىلەن، تسبیح قىل. اونىنگ عفو قىلىشىنى اىستە. بى شىك كە او، توبە لرنى كوب قبول قىلە دىكەن دير. [١]

تبت سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَ آَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ (١) مَا أَعْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ (٢) سَيَصْلَى

نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ (٣) وَامْرَأَتُهُ حَمَالَةُ الْحَاطِبِ (٤) فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ (٥)

رحمن و رحيم بولگەن الله نىنگ اسمى بىلەن.

ابو لهب نىنگ ايکى قولى قورىسىن. (اوزى ھەم) قورىدى (ھلاك بولدى يە).

اونىنگە نە مالى (آته سىيدن ميراث قالگەن مالى)، نە قولگە كىلتىرگەنلىرى فايىدە بىرمە دى.

(١) بۇ سوره دە، پىغمەرىيىز "صلى الله عليه وسلم" نىنگ وفاتلىكىزە اشارەت باردىر. بۇ سورە نى پىغمەرىيىز اوقييگىلىرىدە، عباس "رضى الله عنه" يىغىلە دىلەر. رسول الله نىمە اوچۇن يىغىلە گىنلىنى سورە گىنلىرىدە، عباس "رضى الله عنه": "بۇ سورە دە سىز نىنگ وفاتلىكىزە اشارە باردىر" دىدىلەر. رسول عليه السلام، دىكەنگىز دى دىر، بويوردىلە.

او شُعله لى بىر علۇگە كىريه دى، خاتىنى ھم او تىن حمالى صفتىيە. گردىنide بوكىلىگەن بىر اىپ ھم بولگىنى حالدە.

ايضاحى: بو سوره جليله، رسول اکرم "صلى الله عليه وسلم" گە اذا و جفا قىلگەن ابو لهب و زوجه سى نينگ هلاك شكىلدە، شدید بىر عذابگە توشىشلىرىنى خبر بىرە دى. پىغمەر عليه السلام؛ "قىرىنداشىنگىنى قورقىت" امير الھى سىنى آلگىنيدە، صغا تىپە سىگە چىقىن، يقىنلىرىنى قىشقىرېب، اولرنى اسلام دىنېگە دعوت قىلگەن ايدى. ابو لهب بورده پىغمېرىمىز نينگ آيتىگەن لېگە قرشى چىقىن و اونگە حقارت قىلىپ اوردن ايرىلگەن و اورده كى لىگە مانع بولگەن ايدى. ابو لهب نينگ خاتىنى ھم رسول عليه السلام نينگ يورىيە دىكىنى يول لىگە كىچە ده تىكانلى درختلر، اۇتلار يوكلب كىلىتىرر، توڭىرى. بوندىن باشقە پىغمېرىمىز "صلى الله عليه وسلم" نينگ آرقە لېيدن چوغۇلچى ليك قىلىپ ايدى. ابو لهب، هجرت نينگ اىكىنچى سنه سىدە بدر غزوه سىدە گى، اسلام مجاھىدىرى نينگ موفقىت لېگە چىد آلمە ئى، يىتى كون كىين اولدى. بدنى تىلىك تىشىك بولىپ، باله لرى ھم يانىگە يووغلشە آلمە دى. اوندە ئى كە اوچ كون كىين دفن قىلىنە آلدى. بالآخرە زوجه سى ھم اولىپ لايق بولگىنى جزاگە قاۋوشدى.

اخلاص سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ (۳) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ (۴)

رحمن و رحيم بولگەن الله نينگ اسمى بىلەن.

يا محمد "صلى الله عليه وسلم"! دىكىن كە؛ او، الله بىر دىر، صمد دىر. او،

تowغирمه گن، توغирيلمه گن. هيچ بير نرسه اوينىڭ تىنگى (و اوخشىسى) ايمىس دير.

فلق سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ (١) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (٢) وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ
 (٣) وَمِنْ شَرِّ النَّفَاثَاتِ فِي الْعُقَدِ (٤) وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ (٥)
 رحمن و رحيم بولگن الله نىنگ اسمى بىلن.

(يا محمد! "عليه السلام") يره تىنگى نرسه لر نىنگ شريدىن، قرانغىلىكى چۈكىپ
 باسگىنيدە كىچە نىنگ شريدىن، توگون لرگە (جادوگىلر نىنگ اپلىك لرىگە باغله گىلرى
 توگون لرگە) اوفورگان (نفس) لر نىنگ (جادوگەر و اوفوروكچىلر نىنگ) شريدىن و حسد
 قىلگن نىنگ، حسدى(نى بىللە) قىلگىنى زمان، شريدىن، صباح نىنگ رىيگە سىغىئىنه
 من دىگىن [١].

ناس سوره سى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ (١) مَلِكِ النَّاسِ (٢) إِلَهِ النَّاسِ (٣) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ
 الْخَنَّاسِ (٤) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ (٥) مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ (٦)

(١) ليبد بن اعصم اسمايدە گى بير يهودى، رسول الله "صلى الله عليه وسلم" نىنگ ساچلىرىدىن اون بير قىلىنى
 توگونلۇب جادو قىلگن و بير قودوقگە چىيگەن ايدى. بو سبب بىلن پىغمەر عيزىز "صلى الله عليه وسلم" ناراحت
 بولدىلىر. سونگەر جبريل أمين، رسول عليه السلامگە بو ايشنى خىر بىردى. اپلىر حضرت على "رضى الله عنه"
 واسطە سى بىلن قودوقدىن چىقىرىلىدى. بوندن كىبين رسول عليه السلام اول گى صحلىرىگە قاۋوشدىلىر. مۇعدىتىن
 سوره لرى نىنگ اون بير آيت بولىشى بونگە اشارت دير.

رحمن و رحيم بولگن الله نينگ اسمى بيلن.

(يا محمد! "عليه السلام"). انسانلر نينگ رىيگه، انسانلر نينگ ملکىكىگه، انسانلر نينگ معبودىگه، انسانلر نينگ سينه لريگه دايما وسوسه بيرگن، كىريه ك جىيندن، كىريه ك انساندىن (بولسىن)، او سينسى شيطان نينگ شريدىن، سىغىنه من دىگىن [١].

آية الكرسى:

بسم الله الرحمن الرحيم.

الله لا إله إلا هو الحيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُه سِنَةٌ وَلَا نُوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفُهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسَعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَؤْدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ (٥٥٢)

رحمن و رحيم بولگن الله نينگ اسمى بيلن.

الله، او زىيدن باشقە هيچ بير إله يوق دير. (او) حى و قيوم دير. اونى نه بير او يقوسىرىه ماق، نه هم بير او يقتو توتە آله دى. آسمانلرده و يىردى نىمە بار بولسە ھەسى او نينگ دير. او نينگ اجازە سى بولمسىن، نزدىدە كىيم شفاعت قىلە آله دى؟ او (يە تىڭلىرى نينگ) اونگلىرىدە گى و آرقە لرىدە گى مخفى و آشكار ھەرسە نى بىلە دى. او نينگ علمىدىن، يكە او زى نينگ تىلە گىيدن باشقە هيچ بير نرسە درك قىلە آله يدى لر، (مخلوقاتى). او نينگ كُرسىسى آسمانلر و يىرنى احاطە قىلگەن. بولر نينگ (بىر نينگ و

(١) تفسىر لىبابگە كورە بىش عدد "ناس" لفظى، بىش عليجىدە صنف انسانگە اشارت دىر. بولر: ١- بالە لر، ٢- جوان لر، ٣- قىرى لر، ٤- صالحلر، ٥- انسان شيطانلىرى دىر.

آسمان نینگ) محافظ لیگی اونگه آغیر هم کیلمه يدی. او، کوب عالی، کوب بیویک دیر.

نماز دعالری نینگ مآلری

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ * وَتَبَارَكَ اسْمُكَ * وَتَعَالَى جَدُّكَ *
*** وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ * وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ**

ای الله یم! سنی نقصانیکلردن تنزیه قیلر. همه کمال صفتلری بیلن توصیف قیله من. سنگه حمد قیله من. سینیگ اسمینگ عالی دیر. (و سینیگ شانینگ هر نرسه نینگ اوستیده دیر)^[۱]. سندن باشقه إله یوقدیر.

التحیات: أَتَحْيِيَاتُ اللَّهِ وَالصَّلَواتُ وَالطَّبَیَاتُ * أَسْلَامٌ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَرَكَاثَةُ * أَسْلَامٌ عَلَيْنَا وَعَلَى عَبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ * أَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ * وَأَشْهُدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ *

هر تورلی حرمت، صلوات و همه یخشیلیکلر الله گه مخصوص دیر. ای نبی! الله نینگ سلام، رحمت و برکتی سینیگ اوستینیگه بولسین. سلام، بیزینیگ و الله نینگ صالح بnde لری نینگ اوستیگه بولسین. شهادت قیله من که، الله بیر دیر و ینه شهادت قیله من که، محمد (علیه السلام) اونینگ بnde سی و رسولی دیر.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ * كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى
ابْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ ابْرَاهِيمَ * إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ *

ای الله یم! ابراهیمگه "علیه السلام" و آلیگه رحمت قیلگنینگ دیک، (پیغمبر عیز) محمدگه "علیه السلام" و آلیگه هم رحمت ایله. بی شک سن حمید و مجید سین.

اللَّهُمَّ بارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ * كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
ابْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ ابْرَاهِيمَ * إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ *

(۱) بو قسم جنازه نمازی او قیلیشده علاوه قیلینه دی.

اى الله يم! ابراهيمگه "عليه السلام" و آليگه بركتلر احسان قيلگينىڭ دىك،
 (بيغميرميز) محمدگه "عليه السلام" و آليگه هم بركتلر احسان ايله. بى شك سن
 حميد و مجيدسىن.

رَبَّنَا آتَنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقَنَا عَذَابَ النَّارِ
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ.
 يا ربى! دنياده و آخرتده بيزگە يخشىلىكلر بير و بيزنى نارينگ (علويينگ)
 عذايىدىن اسره. اى مرحمتيلرنىنگ اينگ مرحمتىسى، سينىڭ رحمتىنىڭ بىلن...

قۇوت دعاسى:

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ * وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتُوبُ إِلَيْكَ *
 وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ * وَنُشْيِ عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلُّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ * وَنَخْلُعُ وَنَتْرُكُ مَنْ
 يَفْجُرُكَ * اللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ * وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفَدُ * نَرْجُو
 رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ * إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحَقٌ *

اى الله يم! بيز سندن ياردم تىله ئى ميز. سىنگە استغفار قىلە ميز. سندن
 هدایت ايستە ئى ميز. سىنگە ايمان كېلىتىرە ميز. سىنگە توبە و سىنگە توكل قىلە ميز. ھەمە
 خىرلر بىلن سنى مختە يىمىز. سىنگە (نعمتلرىنگە) شىركىلىر، كفران نعمت قىلمە ئى ميز.
 سىنگە قوشى فسىق و فجور قىلگىنى چىپر و ترک قىلە ميز.

اى الله يم! يكە سىنگە عبادت قىلر، نماز اوقيير، سجدە قىلر، سىنگە يوگىرر و
 التجاء قىلە ميز. رحمتىنىڭى رجاء (اميد) ايلر و عذايىنگىن قورقە ميز. چونكە سينىڭ
 عذايىنگى حقيقتنى ياپىگەن كافىرلەرگە قطعى صورتىدە يىتىشە دى.

آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَا لِئَكَتِهِ وَكُثُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِهِ مِنَ اللَّهِ
 تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ * أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ * وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً
 عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

تَسْبِيحَاتُ التَّرَاوِيْح

- ١- سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلْكُوتِ، سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَالْعَظَمَةِ وَالْجَمَالِ وَالْجَلَالِ وَالْجَبَرُوتِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمُؤْخُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْمَعْبُودِ، سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَقِّ الَّذِي لَا يَنَامُ وَلَا يَمُوتُ. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلِكَةِ وَالرُّوحِ.
- ٢- مَرْحَبًا، مَرْحَبًا، مَرْحَبًا يَا شَهْرَ رَمَضَانَ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ الْبَرَكَةِ وَالْغُفْرَانِ، مَرْحَبًا مَرْحَبًا يَا شَهْرَ التَّسْبِيحِ وَالتَّهْلِيلِ وَالذِّكْرِ وَتِلَاءَةِ الْقُرْآنِ. أَوْلَى هُوَ آخِرُ هُوَ ظَاهِرٌ هُوَ بِاطْنٌ هُوَ، يَا مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ.
- ٣- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ كُلِّ دَاءٍ وَدَوَاءٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ كَثِيرًا.
- يَا حَنَانُ، يَا مَنَانُ، يَا ذَيَانُ، يَا بُرْهَانُ، يَا ذَا الْفَضْلِ وَالْإِخْسَانِ، نَرْجُو الْعَفْوَ وَالْغُفْرَانَ وَاجْعَلْنَا مِنْ عُتَقَاءِ شَهْرِ رَمَضَانَ، بِحُرْمَةِ الْقُرْآنِ.

هَذَا الدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ فِي صَلَاةِ الْجَنَازَةِ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتَنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكْرِنَا وَأَنْثَانَا *
 اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتُهُ مِنَ الْمَيِّتَةِ فَأَخْبِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتُهُ مِنَ الْمَيِّتَةِ فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ *
 وَحُصَّنَ هَذَا الْمَيِّتُ (هَذِهِ الْمَيِّتَةُ) بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرَّضْوَانِ *
 اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ (كَانَتْ) مُحْسِنًا (مُحْسِنَةً) فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ (هَا) وَإِنْ كَانَ (كَانَتْ)
 مُسِيئًا (مُسِيئَةً) فَتَسْجَاؤْ عَنْهُ (هَا) وَلَهُ (هَا) الْآمِنَ وَالْبُشْرَى وَالْكَرَامَةَ وَالرُّلْفَى *
 اللَّهُمَّ اجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ الْجِنَانِ وَلَا تَجْعَلْ قَبْرَهُ (هَا) حُفْرَةً مِنْ
 حُفَّرَ السَّيْرَانِ * رَبَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ
 وَالْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

تَلْقِيْنِ الْمَيِّتِ (لِلرِّجَالِ)

عَلَيْكَ سَلَامُ اللَّهِ يَا عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكُ إِلَّا وَجْهُهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحُكْمُ وَلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَاعْلَمْ بِإِنَّ هَذَا آخِرُ مَنْزِلَكَ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَأَوَّلُ مَنْزِلَكَ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَاعْلَمْ بِإِنَّكَ خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَةِ وَوَصَلْتَ إِلَى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتَ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَوَصَلْتَ إِلَى دَارِ الْبَقاءِ. وَاعْلَمْ بِإِنَّ الْآنَ إِلَّا نَقْدٌ يَنْزِلُ بِكَ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْأَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَالْأَرْقَانِ الْعَيْنَانِ، أَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَآخْرُهُمَا نَكِيرٌ لَا تَخَفْ عَنْهُمَا وَلَا تَحْزَنْ فَإِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمَنِ، سَائِلَانِ عَنْكَ وَقَائِلَانِ لَكَ: مَنْ رَبِّكَ وَمَنْ نَبِّئَكَ وَمَا دِينُكَ وَمَا إِمَامُكَ وَمَا قِبْلَتُكَ وَمَنْ إِخْوَانُكَ وَمَنْ أَخْوَاتُكَ فَقُلْ فِي جَوَاهِمَةِ الْفَلَقِ فَصِيحْ وَلِسَانِ صَرِيحٍ: اللَّهُ رَبِّي وَمُحَمَّدٌ نَبِيٌّ، وَالإِسْلَامُ دِينِي وَالْقُرْآنُ إِمامِي وَالْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَالْمُؤْمِنُونَ أَخْوَانِي وَالْمُؤْمِنَاتُ أَخْوَاتِي. فَاعْلَمْ بِإِنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَالْقَبْرَ حَقٌّ وَسُؤَالُ الْمُنْكَرِ وَالنَّكِيرِ حَقٌّ وَالْحَشْرُ حَقٌّ وَالنَّشْرُ حَقٌّ وَالْحِسَابُ حَقٌّ وَالْمِيزَانُ حَقٌّ وَالصَّرَاطُ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَالنَّارُ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى. أُذْكُرِ الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتَ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدُّنْيَةِ وَهُوَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ. اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ عَلَى الْجَوَابِ وَأَنْطِقْهُ بِالصَّدْقِ وَالصَّوَابِ.

[اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَتَجَاوِزْ عَنْهُ]

« ٣ دفعه» آمين. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

تَلْقِيْنِ الْمَيْتِ (لِلنِّسَاءِ)

عَلَيْكِ سَلَامُ اللَّهِ يَا أَمَةَ اللَّهِ بِنْتَ عَبْدِ اللَّهِ (٣ دفعه) كُلُّ شَيْءٍ هَالِكُ إِلَّا وَجْهُهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. فَاعْلَمِي بِأَنَّ هَذَا آخِرُ مَنْزِلَكِ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا وَأَوَّلُ مَنْزِلَكِ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ. وَاعْلَمِي بِأَنَّكِ خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الدُّنْيَا الدَّنَيِّةِ وَوَصَلْتِ إِلَى دَارِ الْعُقَيْسِ الْأَبَدِيَّةِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْغُرُورِ وَوَصَلْتِ إِلَى دَارِ السُّرُورِ. خَرَجْتِ مِنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَوَصَلْتِ إِلَى دَارِ الْبَقاءِ. وَاعْلَمِي بِأَنَّ الْآنَ الْآنَ قَدْ يَنْزِلُ بِكِ الْمَلَكَانِ الرَّفِيقَانِ الشَّفِيقَانِ الْأَسْوَدَانِ الْوَجْهَانِ وَالْأَزْرَقَانِ الْعَيْنَانِ، أَحَدُهُمَا مُنْكَرٌ وَآخْرُهُمَا نِكِيرٌ لَا تَخَافِي عَنْهُمَا وَلَا تَحْزُنْنِي فَإِنَّهُمَا عَبْدَانِ مَأْمُورَانِ مِنْ قِبَلِ الرَّحْمَنِ، سَائِلَانِ عَنْكِ وَقَائِلَانِ لَكِ: مَنْ رَبُّكِ وَمَنْ نَيْلُكِ وَمَا دِينُكِ وَمَا إِمَامُكِ وَمَا قِبْلَتُكِ وَمَنْ إِخْوَانُكِ وَمَنْ أَخْوَاتُكِ فَقُولِي فِي جَوَابِهِمَا بِالْفَطْرِ فَصَرِيحٌ وَلِسَانٌ صَرِيحٌ: اللَّهُ رَبِّي وَمُحَمَّدٌ نَبِيٌّ، وَالإِسْلَامُ دِينِي وَالْقُرْآنُ اِمَامِي وَالْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَالْمُؤْمِنُونَ إِخْوَانِي وَالْمُؤْمِنَاتُ إِخْوَاتِي. فَاعْلَمِي بِأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَالْقِبْرَ حَقٌّ وَسُؤَالُ الْمُنْكَرِ وَالنِّكَيرِ حَقٌّ وَالْحَشْرَ حَقٌّ وَالنَّشْرَ حَقٌّ وَالْحِسَابَ حَقٌّ وَالْمِيزَانَ حَقٌّ وَالصَّرَاطَ حَقٌّ وَالْجَنَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ حَقٌّ وَالنَّارَ لِلْكَافِرِينَ حَقٌّ. مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى. أُذْكُرِي الْعَهْدَ الَّذِي كُنْتِ عَلَيْهِ فِي دَارِ الدُّنْيَا الدَّنَيِّةِ وَهُوَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ. اللَّهُمَّ تَبَّتْهَا عَلَى الْجَوَابِ وَأَنْطِقْهَا بِالصَّدْقِ وَالصَّوَابِ.

[اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِي إِحْسَانِهَا وَإِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَاغْفِرْ لَهَا وَارْحَمْهَا وَتَجَاوزْ عَنْهَا]

«٣ دفعه» آمين. والحمد لله رب العالمين.

خطبة الجمعة

الخطبة الاولى

الْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أَصْنَافَ مَا حَمَدَهُ جَمِيعُ خَلْقِهِ كَمَا يُحِبُّ
وَيَرْضَى وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ أَرْسَلَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ كُلَّمَا ذَكَرَهُ الدَّاكِرُونَ
وَغَفَلَ عَنْ ذِكْرِهِ الْغَافِلُونَ. كَمَا يَنْبَغِي وَيَحْرُى وَعَلَى اللّهِ وَاصْحَابِهِ وَأَزْوَاجِهِ
وَأَوْلَادِهِ الْبَرَّةُ التَّقِيُّ وَالنَّقِيُّ. خُصُوصًا مِنْهُمْ عَلَى الشَّيْخِ الشَّفِيقِ قَاتِلِ الْكَفَرَةِ
وَالزَّنَادِيقِ الْمَلَقَبِ بِالْعَتِيقِ وَفِي الْغَارِ الرَّفِيقِ الْإِمَامِ عَلَى التَّسْخِيقِ خَلِيقَةِ رَسُولِ اللّهِ
صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبِي بَكْرِ الصَّدِيقِ (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى عَنْهُ) ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ
الْمَلِكِ الْوَهَابِ عَلَى الْأَمِيرِ الْأَوَّابِ زَيْنِ الْأَصْحَابِ مُجَاوِرِ الْمَسْجِدِ وَالْمِنْبَرِ
وَالْمِحْرَابِ النَّاطِقِ بِالْحَقِّ وَالصَّدْقِ وَالصَّوَابِ الْمُوَافِقِ رَأْيُهُ حُكْمُ الْكِتَابِ أَمِيرِ
الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى عَنْهُ) ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ الْمَلِكِ الْمَنَانِ
عَلَى الْأَمِيرِ الْأَمَانِ حَبِيبِ الرَّحْمَنِ صَاحِبِ الْحَيَاةِ وَالْأَحْسَانِ الشَّهِيدِ فِي أَشْاءِ
تِلَاؤِهِ الْقُرْآنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَانَ (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى عَنْهُ) ثُمَّ السَّلَامُ مِنَ
الْمَلِكِ الْوَلِيِّ عَلَى الْأَمِيرِ الْوَصِيِّ إِبْنِ عَمِ النَّبِيِّ قَالَعِ بَابِ الْخَيْرِ زَوْجِ فَاطِمَةِ
الزَّهْرَى (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى عَنْهَا) أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَسَدِ اللّهِ الْغَالِبِ عَلَيِّ بْنِ أَبِي
طَالِبِ (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى عَنْهُ) وَعَلَى الْإِمَامَيْنِ الْهُمَامَيْنِ السَّعِيدَيْنِ الشَّهِيدَيْنِ
الْمَظْلُومَيْنِ الْمَقْبُولَيْنِ الْحَسِيبَيْنِ التَّسِيبَيْنِ سَيِّدَنِي شَبَّانَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَقُرْتَيِّي أَعْيُنِ
أَهْلِ السُّنَّةِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا) وَعَلَى الْعَمَمِ الْمُعَظَّمِينِ
الْأَسْعَدَيْنِ الْأَمْجَدَيْنِ الْأَكْرَمَيْنِ عِنْدَ اللّهِ وَالنَّاسِ الْحَمْزَةُ وَالْعَبَّاسُ (رَضِيَ اللّهُ تَعَالَى
عَنْهُمَا) وَعَلَى جَمِيعِ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالْتَّابِعِينَ الْأَخْيَارِ مِنْهُمْ وَالْأَبْرَارِ
(رَضْوَانُ اللّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ).

أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ الْحَاضِرُونَ إِنَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوهُ. أُوصِيكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِتَقْوَى
اللَّهِ وَأَعْلَمُوا أَنَّ إِلَى اللَّهِ الْمُسْتَهْمَى وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ لِمَنْ يَخْشَى
وَإِلَى اللَّهِ الْمُشْتَكَى. يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنْوَنَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقُلْبٍ سَلِيمٍ.
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي مُحْكَمٍ كِتَابِهِ الْكَرِيمِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ...
وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ...

الخطبة الثانية

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَنَا لِلإِيمَانِ وَالصَّلَاةِ
وَالسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ صَاحِبِ الْفَضْلِ وَالْإِحْسَانِ الْمُنَزَّلِ عَلَيْهِ فِي مُحْكَمٍ كِتَابِهِ
تَعْظِيْمًا وَتَكْرِيْمًا إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ
وَسَلِّمُوا تَسْلِيْمًا.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ. يَا
اللَّهُ بِكَ تَحْصَنْتُ يَا اللَّهُ بِكَ تَحْصَنْتُ يَا سَيِّدَنَا مُحَمَّدَ وَرَسُولَكَ سَيِّدَنَا
مُحَمَّدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَجِرْتُ وَبِعَبْدِكَ وَرَسُولِكَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدَ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَجِرْتُ وَبِعَبْدِكَ وَرَسُولِكَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
اسْتَجِرْتُ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ
وَالْأَمْوَاتِ آمِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ
بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَا عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ. وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ.

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلامىتى بىلدىرىگەن كتابلىر جودە ھم كۈپىدىر. بولنىنىڭ اىچىدە اينىڭ قىمتلىسى، امام ريانى نىنىڭ اوچ جلد (مكتوبات) كتابىدىر. بوندن كىين، محمد معصوم نىنىڭ اوچ جلد (مكتوبات) كتابىدىر. محمد معصوم حضرتلىرى، مكتوبات نىنىڭ اوچىنچى جلد نىنىڭ اوون آتىنچى مكتوبىدە بويورە دى كە، (إيمان، كلمه ئطىيە نىنىڭ لا إله إلا الله و محمد رسول الله ايکى قىسىمیگە بېرىلىكىدە ايشانماق دىر). يعنى، مسلمان بولماق اوچون، محمد عليه السلام نىنىڭ پىغمۇر بولگىنىڭ ھم ايشانماق لازم دىر. يعنى محمد عليه السلام، الله نىنىڭ پىغمېرىدىر. الله تعالى، جبرايل اسمىدە گى فرشته بىلەن، اوزىگە (قرآن كريم)نى نازل قىلگەن. بو قرآن كريم، الله كلامىدىر. محمد عليه السلام نىنىڭ اوز فكىرى و فلسفة چىلەر نىنىڭ، تارىخچىلەر نىنىڭ سوزلرى ايمىس. محمد عليه السلام، قرآن كىىنى تفسير قىلگەن. يعنى اىضاح قىلگەن. بو اىضاح لرگە، (حدىث شريف) دىلە دى. اسلامىت، (قرآن كريم) بىلەن (حدىث شريف)لردىر. دىيانىنىڭ ھر يېرىدە گى، مىليونلرچە اسلام كتابى، (قرآن كريم) بىلەن (حدىث شريف)لر نىنىڭ اىضا حلرى دىر. محمد عليه السلامدىن كىلەمە گن بىر سوز، اسلام كتابى بولە آلمە يىدى. إيمان و اسلام دىماق، (قرآن كريم) و (حدىث شريف)لرگە ايشانماق دىماق دىر. اوينىڭ بىلدىرىگەن لرىگە ايشانمە گن، الله كلامىگە ايشانمە گن بولە دى. محمد عليه السلام الله تعالى نىنىڭ بىلدىرىگە لرىنى اصحابىيگە بىلدىرىدىلر. اولر ھم، طلبە لرىگە بىلدىرىدىلر. بولر ھم، كتابلىرىگە يازدىلر. بو كتابلىنى يازگەن عالىملرگە (اھل سنت عالمى) دىلە دى. اھل سنت كتابلىرىگە ايشانگەن، الله كلامىگە ايشانگەن بولە دى. مسلمان بولە دى. الحمد لله، بىز دينىمىزنى اھل سنت عامللىرى نىنىڭ كتابلىرىدىن اورگىياپمىز. دينىدە اصلاحاتچىلەر نىنىڭ، ماسونلەر نىنىڭ و زندىقلەر نىنىڭ [يعنى خفى اسلام دشلىرى نىنىڭ] ساختە كتابلىرىدىن اورگىنمە ياپمىز.

رسول الله "صلى الله عليه وسلم" بويوردىلىر كە، (امتىم آره سىدە فتنە، فساد

یاپیلگنی زمان، سنتیمگه یاپیشگنگه، بیر یوز شهید ثوابی بیریله دی. سنتگه یاپیشماق، اهل سنت عالملرینینگ کتابلربینی اوگنماق بیلن و بولگه تابع بوملاق بیلن بوله دی. مسلمانلر نینگ تورت مذهبیدن هر قیسی بیریسی نینگ عالملری (اهل سنت عالملری) دیر. اهل سنت عالملری نینگ رئیسی، امام اعظم ابوحنیفه نعمان بن ثابت دیر. انگلیسلر، عصرلرچه [یوز بیللرچه] اورینیب، بیر مسلماننی عیسوی قیله آلمه دیلر. بونگه کامیاب بوله آلاماق اوچون، ينگی بیر یول آختردیلر. ماسونلیکنی قوردیلر. ماسونلر، اسلامیتگه، یعنی اهل سنت عالملری نینگ بیلدیرگنلری علمگه، یعنی محمد عليه السلام نینگ سوزلریگه و همه دینلرگه، اولگندن کیین ينه تیریلیشگه، جنت نینگ و دوزخ نینگ باریگیگه ایشانه یدی لر.

استغفار دعاسی

[بیر کوب آیت کریه ده، (منی کوب ذکر قیلینگ) و (اذاجاء) سوره سیده، (منگه استغفار قیلینگ). دعالرینگیزنى قبول قىلر، گناھلرینگیزنى عفو قیله من) بويوريلدى. كوريله دى كه، اللہ تعالیٰ، كوب استغفار قیلینيشنى امر ایته دى. بونینگ اوچون، محمد معصوم حضرتلرى، ايکينچى جلد، ۸۰. نچى مكتوبىدە، (بو امرگە موافق شكىلده، هر نمازدن کیین، اوچ دفعه استغفار دعاسى اوقييابمن و ۶۷ دفعه (استغفار اللہ) دىيابمن. استغفار دعاسى، (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَاتُّوْبُ إِلَيْهِ) دير. سىز هم بونى کوب اوقيينگىز! هر بيرينى آيتىشىدە، معنيسينى، (منی عفو قيل الله يم) دىب اويله ش كىريه ك. اوقيگىنى و يانىدە كىلرنى، دردلردن، مشقتلردن نجات بىرە دى. کوب كىشى، اوقيدى. فايده سى هميشە كوريلدى) بويوردى.] [ياتىشىدە، يا الله، يا الله و اوچ دفعه (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ كُلِّ مَا كَرِهَ اللَّهُ) دىيىش كىريه ك و اوخلە گنگە چە، تكرار قىلىش كىريه ك.]

شيخ الاسلام احمد نامقى حامى، هـ. ۵۳۶، م. ۱۱۴۲ ده وفات قىلدى. (مفتاح النجات) كتابىدە بويورە دى كه، بير كىشى توبه و استغفار قىلر و شرطلىرىنى قىلسە،

هر اوْتگنی کوچه و هر اوْلتیرگنی بیر افتخار قیله دی. آی، قویاش، يولدوزلر، اوْنینگ اوچون دعا قیله دی. قبری جنت باخچه سی بوله دی. بونده ی توبه نصیب بوله گن کیشی، بونده ی توبه قیلگنلر بیلن برابر بولیشی کیره ک. حدیث شریفده (عبدتلرینینگ اینگ قیمتلیسی، اولیاء‌نی یخشی کورماق دیر) بوپوریلدی و (توبه و استغفار قیلگن نینگ همه گناهله‌ی عفو بوله دی) بوپوریلدی. [توبه قلب بیلن بوله دی. استغفار آیتماق بیلن بوله دی.]

نماز

مسلمان نینگ، هرکون بیش دفعه نماز اوقيشی فرض دیر. نماز دین نینگ ستونی دیر. بیر نمازنی وقتیده اوقيمه گن نینگ، بونی درحال قضاسینی اوقيشی هم فرض دیر. بیر نمازنی اوقيمه ی، قضاسینی هم اوقيمه گن دوزخده مینگلرچه بیل یانه دی. یا، نمازگه اهمیت بیرمه گن، وظیفه بولگنیگه ایشانه گن مُرتد بوله دی، ایمانی کیته دی، دوزخده ابدیاً یانه دی. نماز ایاغده اوقيله دی. ایاغده توخته آلمه گن کسل، اوْلتیریب اوقيدي. اوْلتیره آلمه گن کسل، یاتیب، اشاره بیلن اوقيدي. بونی هم قیله آلمه گن، اوْلگندن کین، اسقاط قیلینیشی اوچون وصیت قیله دی. بای قپینداشی بوله گن نینگ، همسایه لر آره اسقاط قیلیب، بونی دوزخدن نجات بیره دی. مسلمانلرینینگ، مسلمان همسایه لر آره سیده اوی توپيشلری لازم بولگنی بوردن هم توپيشنیلماقده دیر.

نمازده ایاغده توخته بیشگه (قام)، ایگیلیشگه (ركوع)، باشینی بیرگه قوییشگه (سجده)، اوْلتیریشگه (قعده) دیلله دی. بو تورتی نمازنینگ رَنلری، رکعتلری دیر. بامداد نمازی تورت رکعت بولیب، ایکیسی سنت، ایکیسی فرض دیر. پیشین نمازی نینگ اول تورت رکعتی سنت، تورت رکعتی فرض، ایکی رکعت آخرگی سنت، عصر نینگ تورت رکعتی سنت، تورت رکعتی فرض، آقسام نینگ اوچ رکعتی فرض، ایکی رکعتی سنت، خفتن نینگ بیرینچی تورت رکعتی سنت، تورت رکعتی فرض، ایکی رکعتی آخرگی سنت، اوچ رکعت و تر نمازی واجب دیر.

فهرست الكتاب

الموضع	رقم الصفحة
كتاب الصلاة.....	١
نماز كتابي	١
مؤلفي	١
حسين حلى ايشيق	١
مقدمة	٤
نماز كنته امردیر	٧
بىرىنچى بولىم ايمانىمىز و نماز ھمه، اول ايمان كىلتىريشى كىرە ك.....	١٢
ايمان توغرى بولىشى كىرە ك.....	١٣
اھل سنت اعتقادى	١٥
اھل سنت اعتقادىدە بولىش نىنگ نشانە لرى:	١٦
ايمان نىنگ شرطلىرى	١٨
بىرىنچى شرط الله تعالى گە ايشاماق	١٨
صفات ذاتيه	١٩
صفات ثبوتىه	٢٠
ايكىنچى شرط فرشته لرگە ايشاماق	٢١
اوچىنچى شرط كتابلرگە ايشاماق	٢١
تورىنچى شرط پىغمېرلرگە ايشاماق	٢٣
پىغمېرىمىز مۇھىم "عليه السلام".....	٢٥
اصحاب كرام	٢٨
تورت مذهب امامى و باشقە عالملر	٣٠

۳۱	بیشینچى شرط آخرتگە ایشانماق
۳۲	آلتنچى شرط قدرگە ایشانماق
۳۴	ایکینچى بوليم عبادتلەمیز و نماز.....
۳۵	مکلف کیمگە دیلە دى؟
۳۶	افعال مکلفین (احکام اسلامیه)
۳۷	سنت ایکى خیل دیر.....
۳۸	حرام ایکى خیل دیر.....
۴۰	اسلام دشمنلىرى
۴۱	اسلام نینگ شرطلىرى.....
۴۳	اوچینچى بوليم نماز اوقيماق.....
۴۵	نماز کيملگە فرض دير؟
۴۶	نماز اوقيگىلنېنىڭ حاللىرى
۵۱	تورىنچى بوليم نماز نوعلرى
۵۱	بىش وقت نماز
۵۳	نمازىنىڭ فرضلىرى
۵۶	نمازىنىڭ شرطلىرى
۵۷	طهارت نینگ فرضلىرى
۶۰	طهارت نینگ سىتلرى
۶۱	طهارت نینگ آدابى
۶۳	طهارت آليشىدە قىلىنىشى منع بولگۇن نرسە لر
۶۵	طهارت آليشىدە دقت قىلىنە دىيگۈن خصوصىلر
۶۶	طهارتى سىندىريھ دىيگۈن نرسە لر
۶۸	طهارتى سىندىرىمە ئى دىيگۈن نرسە لر

۶۹	طهارت اوچون آسانليکلار (مسى ويا ياره اوستيگه مسح)
۷۱	غسل.....
۷۲	غسل نينگ فرصلري
۷۳	غسل نينگ سنتلىرى
۷۳	غسل طهارتى قنده ئى آلينه دى؟
۷۴	ايضاح (تولعى و قاپلمه تىشى بولگنلر)
۷۵	عياللرنىنگ حىض و نفاس حاللىرى
۷۷	تيمم
۷۸	تيمم نينگ فرصلري
۷۹	تيمم نينگ سنتلىرى
۷۹	تيمممدە شولرگە دقت قىلىش كىره ك
۸۱	تيمم قنده ئى آلينه دى؟
۸۲	تيممنى بوزه دىگن نرسە لر
۸۲	طهارت نينگ، غسل نينگ و تيمم نينگ فايدە لرى
۸۴	۲- بخاستدن طهارت
۸۷	۳- ستر عورت
۹۲	۴- استقبال قبلە (قبلە گە ايلنماق)
۹۲	۵- نماز و قتلرى
۹۴	ايضاح (قطىلدە نماز و روزە):
۹۵	أذان و اقامه
۹۵	أذان و اقامه قىسى حاللردد ايتىلە دى؟
۹۸	أذان نينگ ايتىلىشى
۹۹	أذان دعالرى

۱۰۰.....	نیت.....
۱۰۰.....	۷- تحریه تکبیری
۱۰۱.....	نماینیگ رکلری:
۱۰۴.....	نماز قنده ی او قیله دی؟
۱۰۷.....	نماینیگ واچلری.....
۱۰۸.....	تشریق تکبیری:
۱۰۹.....	سجده سهونی ایجاب قیلدیرگن خصوصیات:
۱۱۱.....	نماینیگ سنتلری
۱۱۲.....	نماینیگ مستحبلری
۱۱۳.....	نماینیگ مکروه لری
۱۱۵.....	نماز تشریق سیده گی مکروه نرسه لر
۱۱۶.....	نماینی بوزه دیگن نرسه لر
۱۱۷.....	هر نمازنی بوزیشنی مباح قیلگن نرسه لر
۱۱۷.....	هر نمازنی بوزماق اوچون فرض بولگن نرسه لر
۱۱۷.....	جماعت بیلن نماز
۱۱۸.....	اماملیک نینگ شرطلری
۱۲۱.....	امامگه اقتداء قیلیش نینگ توغری بوله آلیشی اوچون، اون شرط باردیر:
۱۲۲.....	مبوب نینگ نمازی
۱۲۴.....	افتتاح تکبیری نینگ فضیلتلری
۱۲۶.....	جمعه نمازی
۱۲۸.....	جمعه نمازی نینگ فرضلری
۱۲۹.....	جمعه نمازی نینگ وجوب شرطلری توقيزدیر:
۱۲۹.....	جمعه نمازی قنده ی او قیله دی؟

۱۳۰.....	جمعه کونی نینگ سنت و آدابی:
۱۳۱.....	هیبت نمازی.....
۱۳۲.....	هیبت نمازی قنده ی اوقيله دی؟
۱۳۲.....	تشریق تکبیرلری:
۱۳۳.....	اولیمگه تیارلیک....
۱۳۴.....	اولیم نیمه دیر؟.....
۱۳۵.....	اولیم حقدیر.....
۱۳۵.....	جنازه نمازی
۱۳۵.....	جنازه نمازی نینگ شرطلری
۱۳۶.....	جنازه نمازی نینگ فرضلری.....
۱۳۶.....	جنازه نمازی نینگ ستاری
۱۳۷.....	جنازه نمازی قنده ی اوقيله دی؟.....
۱۳۷.....	تراویح نمازی.....
۱۳۸.....	تراویح قنده ی اوقيله دی؟.....
۱۳۹.....	بیشینچی بولیم سفرده نماز
۱۴۲.....	کسل لیکدہ نماز
۱۴۷.....	قضا نمازی
۱۵۰.....	ایضاح: (ستلر ییریگه قضا اوقيله دی می؟).....
۱۵۱.....	قضا نمازی قنده ی اوقيله دی؟
۱۵۲.....	آلینچی بولیم نماز اوقيمه گنلر.....
۱۶۴.....	نمازینگ حقیقتی
۱۶۶.....	نمازده گی اوستونلیکلر
امام ریانی حضرتلىرى، (مكتوبات) كتابى نينگ ۱. نچى جلد، ۲۶۶. نچى مكتوبىدە بويورە	

۱۷۰.....	دی که:.....
۱۷۳.....	امام ربانی "رحة الله عليه" (مکتوبات) کتابی نینگ ينه ایکینچی جلد، آلتمييش توقيرينجي مكتوبیده بويوره دی که:.....
۱۷۵.....	نمازينگ اسراري.....
۱۷۸.....	امام محمد معصوم حضرتلىرى، (مکتوباتى) نينگ، ایکينچى جلد، اوپيرىنجى مكتوبیده بويوره دی که:.....
۱۸۰.....	نمازدن كىين دعا
۱۸۲.....	تجديد ايمان و نكاح دعاسي
۱۸۳.....	کوپ مهم تنبية
۱۸۴.....	كلمهٌ تنبية
۱۸۴.....	استغفار دعاسي
۱۸۴.....	نمازينگ حكمتلىرى (نماز و ساغليغىمiz)
۱۸۷.....	ييتىنچى بولىم نماز اسقاطى مىت اوچون اسقاط و دوره
۱۹۰.....	اسقاط و دوره قىnde ئى قىلىنە دى؟
۱۹۸.....	سکيزىنچى بولىم اوتيز اىكى و ايللىك تورت فرض
۱۹۸.....	اوتيز اىكى فرض
۱۹۹.....	ايمان نينگ شرطلىرى (۶)
۱۹۹.....	اسلام نينگ شرطلىرى (۵)
۱۹۹.....	نمازينگ فرضلىرى (۱۲)
۲۰۰.....	طھارت نينگ فرضلىرى (۴)
۲۰۰.....	غسل نينگ فرضلىرى (۳)
۲۰۰.....	تيمم نينگ فرضلىرى (۲)
۲۰۱.....	ايلىك تورت فرض

۲۰۳.....	کُفر بخشی
۲۰۴.....	کفر اوج نوع دیر: جهله‌ی، جحودی و حکمی.
۲۲۱.....	ایمان نینگ بیزده دواملی قالیب، چیقمه بیشی اوچون:
۲۲۲.....	حاضر ایمانی بولگنی حالده، ایلگریده ایمانی نینگ کیتیشیگه سبب بولگن نرسه لر:
۲۲۴.....	کتنه‌گناه لر کوب دیر: [یتمیش ایکی کتنه‌گناه شولر دیر].
۲۲۸.....	اون نرسه، آخرنفسده بی ایمان کیتیشیگه سبب بوله دی:
۲۲۹.....	اهل سنت اعتقادیده بولماق اوچون شو خصوصیاتگه دقت قیلیش کیره ک:
۲۳۰.....	یامان خویلر:
۲۳۴.....	بویوک عامللر (سلسلهٔ عالیه)
۲۳۷.....	توقیزینچی بولیم نماز سوره لری و دعالری سوره و دعالر لاتین حرفلری بیلن یازیله دی می؟
۲۳۹.....	نماز سوره لری نینگ مآلری
۲۴۸.....	نماز دعالری نینگ مآلری
۲۵۰.....	سَسِيْحَاتُ التَّراوِيْحِ
۲۵۰.....	هَذَا الدُّعَاءُ لِلْمَيِّتِ فِي صَلَاةِ الْجُنَاحَةِ
۲۵۱.....	تَلْقِيْنُ الْمَيِّتِ (لِلرِّجَالِ)
۲۵۲.....	تَلْقِيْنُ الْمَيِّتِ (لِلنِّسَاءِ)
۲۵۳.....	خُطْبَةُ الْجُمُعَةِ
۲۵۶.....	استغفار دعاسی

امام ریانی حضرتلىرى، (مكتوبات) كتابى نينگ

٢. نچى جلد، ٢٠. نچى مكتوبى

بو مكتوب، مولانا طاهر بدخشى گە يازىلگەن بولىپ، نمازىنگ اوستونلىكلىرىنى و اركانىنى، شرطلىرىنى، ادبلىرى و تعديل اركانىنى بىلدىرماقده دير:

الله تعالى گە حمد و شنا بولسىن! او نينگ يخشى كورگنى، يخشى انسانلرگە سلامتلر بولسىن! "جونپور" دن يوبارگىننېڭىز مكتوب كىلدى. ناراحت بولگىننېڭىزنى اوقييگىمизدە دق بولدىك. صحت خېرىنى منتظرىعىز. بو تماڭگە كىلگەنلر بىلەن صحت خېرىنگىزنى بىلدىرگەن مكتوبنى يوبارىنگىز! حاصل بولگەن حاللىرى ھم يازىنگىز! اى سىوگىلى اياناغم! بو دنيا، ايشلە ماق يېرى دير. مۇزد آلينه دىگەن يېر، آخرت دير. صالح عمللىرى قىلىشىگە او رىنېنگىز! بو عمللىرىنىڭ اينگ فايىدە لىسى و عبادتلرىنىڭ اينگ اوستونى، نماز اوقيماق دير. نماز، دين نينگ ستۇنى دير. مؤمن نينگ معراجى دير. او حالدە، اونى يخشى اوقيشىگە غېرت قىلىش كىرە ك. اركانىنى [يعنى فرضلىرىنى] و شرطلىرىنى و سنتلىرىنى و ادبلىرىنى، خواھلە نگنى و لايق بولگنى دىك قىلىش كىرە ك. نمازىدە طۇمانىنە گە [يعنى رکوع و سجده لرده و قومە دە و جلسە دە، ھەمە اعضانىنگ بى حرکت قالىشىگە] و تعديل اركانىگە [يعنى، بو تورت يېرده سکون و طۇمانىنە بولگىندىن كىين، بىر مقدار توخته يىشىگە]، دقت قىلىش كىرە ك. كۆپ كىشى بولرگە دقت قىلمە ئى نمازلىرىنى قولدىن قاچىريپادى. طۇمانىنە ئى و تعديل اركانى قىلمە ياپدىلر. بولرگە عذابلار و تەدىدلر بىلدىريلگەن. نماز، توغرى اوقيلگەنده، قوتىلىش اميىدى كويە لە دى. چونكە، دين نينگ ستۇنى تىكىلگەن بولە دى. سعادت ابدييە گە اوچماق اوچون طيارە صاحبلنگەن بولە دى.

دُعَاءُ التَّوْحِيدِ

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا عَفُوًّا يَا كَرِيمُ
 فَاغْفِرْ عَنِّي وَارْحَمْنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ تَوْفِيقِي مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ اللَّهُمَّ
 اغْفِرْ لِي وَلِآبَائِي وَأَمَهَاتِي وَلِآبَاءِ وَأَمَهَاتِ زَوْجَتِي وَلَأَجْدَادِي وَجَدَاتِي وَلَأَبْنَائِي
 وَبَنَاتِي وَلِإِخْوَاتِي وَأَخَوَاتِي وَأَعْمَامِي وَعَمَاتِي وَلَأَخْوَالِي وَخَالَاتِي وَلَأَسْتَاذِي عَبْدِ
 الْحَكِيمِ الْأَرْوَاسِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ «رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى
 عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ» بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

دُعَاءُ الْاسْتِغْفَارِ

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

إن ناشر كتب - دار الحقيقة للنشر والطباعة - هو المرحوم حسين حلمي ايشيق عليه الرحمة والرضوان المتولد عام ١٣٢٩ هـ [١٩١١ م] بمنطقة -
 أيوب سلطان إسطنبول - وأعداد الكتب التي نشرها ثلاثة وستون مصنفا من
 العربية وأربع وعشرون مصنفا من الفارسية وثلاث مصنفات أوردية وأربع عشرة من
 التركية ومقدار الكتب التي أمر بترجمتها من هذه الكتب إلى لغات فرنسية وألمانية
 وإنجليزية وروسية وإلى لغات أخرى بلغت مائة وتسعة وأربعين كتاباً وجميع هذه
 الكتب طبعت في - دار الحقيقة للنشر والطباعة - وكان المرحوم عالماً طاهراً تقياً
 صالحًا وتابعًا لمذهبية الله وقد تعلم للعلامة الحبر البحر الفهامة الولي الكامل
 المكمل ذي المعارف والخوارق والكرامات عالي النسب السيد عبد الحكيم
 الارواسي عليه رحمة الباري وأخذ منه وظهر كعالم إسلامي فاضل وكامل مكمل
 وقد لبي نداء ربه المتعال وتوفي ليلة ٢٥ على ١٠/٢٠٠١ (الثامن على التاسع)
 من شهر شعبان المعظم سنة إثنين وعشرين وأربعين ألفاً من المحرجة النبوية
 ودفن في محل ولادته بمقدمة أيوب سلطان تغمده الله برحمته الواسعة واسكتنه فسيح جناته آمين

اسماء الكتب العربية التي نشرتها مكتبة الحقيقة

عدد صفحاتها	اسماء الكتب
٣٢	١ - جزء عم من القرآن الكريم
٦٠٤	٢ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضي البيضاوى (الجزء الاول)
٤٦٢	٣ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضي البيضاوى (الجزء الثاني)
٦٢٤	٤ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضي البيضاوى (الجزء الثالث)
٦٢٤	٥ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضي البيضاوى (الجزء الرابع)
١٢٨	٦ - الایمان والاسلام ويليه السلفيون
١٩٢	٧ - نجية الالآلی لشرح بدء الاماکی
٥٩٢	٨ - الحديقة الندية شرح الطريقة الحمدية (الجزء الاول)
٢٢٤	٩ - علماء المسلمين وجعلة الوهابيين ويليه شواهد الحق وبلیهمما العقائد النسفية ویلیها تحقیق الرابطة
٩٦	١٠ - فتاوى الحرمین بر جرف ندوة المlyn وبلیه الدرة المضییة
١٩٢	١١ - هدیۃ المهدیین وبلیه المتنبی القادیانی وبلیهمما الجماعة التبلیغیة
٢٥٦	١٢ - المنقد عن الصدال وبلیه الجام العوام عن علم الكلام وبلیهمما تحفة الارب وبلیهمما نبذة من تفسیر روح البیان
٤٨٠	١٣ - المختیبات من المکتوبات للامام الریانی
٣٥٢	١٤ - مختصر (التحفۃ الاثنی عشریة)
٢٨٨	١٥ - الناھیۃ عن طعن امیر المؤمنین معاویۃ وبلیه الذب عن الصحابة وبلیهمما الاسالیب البدیعۃ وبلیها الحجج القطعیۃ ورسالة رد رواض
٥١٢	١٦ - خلاصۃ التحقیق فی بیان حکم التقلید والتتفیق وبلیه الحديقة الندية
١٩٢	١٧ - المحتہۃ الوهابیۃ فی رد الوهابیۃ وبلیه اشد الجہاد وبلیهمما الرد علی محمود الالوسي وبلیها کشف النور
٤١٦	١٨ - البصائر لمنکری التوسل باهل المقابر وبلیه غوث العباد
٢٥٦	١٩ - فتنۃ الوهابیۃ والصواعق الاملیۃ وسیف الجبار والرد علی سید قطب
٢٥٦	٢٠ - تطهیر المؤاذن وبلیه شفاء السقام
١٢٨	٢١ - الفجر الصادق فی الرد علی منکری التوسل والکرامات والخوارق وبلیه ضیاء الصدور وبلیهمما الرد علی الوهابیۃ

اسماء الكتب

عدد صفحاتها

١٣٦.....	٢٢ - الحبل المتين في اتباع السلف الصالحين ويليه العقود الدرية ويليهما هداية الموقفين
٢٨٨.....	٢٣ - حلاصة الكلام في بيان امراء البلد الحرام (من الجزء الثاني) ويليه ارشاد الحيارى في تحذير المسلمين من مدارس النصارى ويليهما نبذة من الفتاوی الحدیثیة
٣٣٦.....	٢٤ - التوسل بالنبي وبالصالحين ويليه التوسل للشيخ محمد عبد القيوم القادري
٢٢٤.....	٢٥ - الدرر السنیة في الرد على الوهابیة ويليه نور اليقین في مبحث التلقین
٢٨٨.....	٢٦ - سیل النجاة عن بدعة اهل الزیغ والضلاله ويلیه کف الرعاع عن المحرمات ويلیهمما الاعلام بقواطع الاسلام
٢٤٠.....	٢٧ - الانصاف ويلیه عقد الجید ويلیهمما مقیاس القياس والمسائل المتنبحة
١٦٠.....	٢٨ - المستند المعتمد بناء نجاة الابد
١٤٤.....	٢٩ - الاستاذ المودودي ويلیه کشف الشبهة عن الجماعة التبلیغیة
٦٥٦.....	٣٠ - كتاب الایمان (من رد المحتار)
٣٥٢.....	٣١ - الفقه على المذاهب الاربعة (الجزء الاول)
٣٣٦.....	٣٢ - الفقه على المذاهب الاربعة (الجزء الثاني)
٣٨٤.....	٣٣ - الفقه على المذاهب الاربعة (الجزء الثالث)
١٢٠.....	٣٤ - الادلة القواطع على الزام العربیة في التوایع ويلیه فتاوى علماء الهند على منع الخطبة بغير العربیة ويلیهمما الحظر والاباحة من الدر المختار
٦٠٨.....	٣٥ - البریقة شرح الطریقة (الجزء الاول)
٣٣٦.....	٣٦ - البریقة شرح الطریقة ويلیه منهل الواردین في مسائل الحیض (الجزء الثاني)
٢٥٦.....	٣٧ - البهجة السنیة في آداب الطریقة ويلیه ارغام المرید
١٧٦.....	٣٨ - السعادة الابدية في ما جاء به النقشبندیة ويلیه الحدیقة الندیة في الطریقة النقشبندیة ويلیهمما الرد على النصارى والرد على الوهابیة
١٩٢.....	٣٩ - مفتاح الفلاح ويلیه خطبة عید الفطر ويلیهمما لزوم اتباع مذاهب الائمة
٦٨٨.....	٤٠ - مفاتیح الجنان شرح شرعة الاسلام
٤٤٨.....	٤١ - الانوار الحمدیة من المواهب اللدنیة (الجزء الاول)
٢٨٨.....	٤٢ - حجۃ الله علی العالمین في معجزات سید المرسلین ويلیه مسئلة التوسل
١٢٨.....	٤٣ - اثبات النبوة ويلیه الدولة المکیة بالملادة الغبیة

اسماء الكتب

عدد صفحاتها

٤٤ - النعمة الكبرى على العالم في مولد سيد ولد آدم ويليه نبذة من الفتاوى الحديبية ويليهما كتاب جواهر البحار	٣٢٠
٤٥ - تسهيل المนาفع وبهامشه الطب النبوى ويليه شرح الزرقاني على المواهب اللدنية ويليهما فوائد عثمانية ويليهما خزينة المعارف	٦٢٤
٤٦ - الدولة العثمانية من كتاب الفتوحات الاسلامية ويليه المسلمين المعاصرون	٢٧٢
٤٧ - كتاب الصلاة ويليه مواقف الصلاة ويليهما اهمية الحجاب الشرعي	١٦٠
٤٨ - الصرف والنحو العربي وعوامل والكافية لابن الحاجب	١٧٦
٤٩ - الصواعق المحرقة في الرد على اهل البدع والزنادقة ويليه تطهير الجنان واللسان	٤٨٠
٥٠ - الحقائق الاسلامية في الرد على المزاعم الوهابية	١١٢
٥١ - نور الاسلام تأليف الشيخ عبد الكريم محمد المدرس البغدادي	١٩٢
٥٢ - الصراط المستقيم في رد النصارى ويليه السيف الصقيلي ويليهما القول الثابت ويليهما خلاصة الكلام للنبياني	١٢٨
٥٣ - الرد الجميل في رد النصارى ويليه ايها الولد للغزالى	٢٢٤
٥٤ - طريق النجاة ويليه المكتوبات المنتخبة لحمد معصوم الفاروقى	١٧٦
٥٥ - القول الفصل شرح الفقه الاكبر للامام الاعظم ابي حنيفة	٤٤٨
٥٦ - جالية الاكدار والسيف البتار (مولانا حمالد البغدادي)	١٢٨
٥٧ - اعترافات الجاسوس الانجليزي	١٢٨
٥٨ - غاية التحقيق ونهاية التدقق للشيخ السندي	١١٢
٥٩ - المعلومات النافعة لأحمد جودت باشا	٥٢٨
٦٠ - مصباح الانام وحلاء الظلام في رد شبه البدعى النجدى ويليه رسالة فيما يتعلق بادلة حواجز التوسل بالنبى وزيارةه صلى الله عليه وسلم	٢٢٤
٦١ - ابتغاء الوصول لحب الله بمدح الرسول ويليه البيان المرصوص ويليهما نقيب الشتى	٢٤٠
٦٢ - الإسلام وسائل الأديان	٣٣٦
٦٣ - مختصر تذكرة القرطبي للأستاذ عبد الوهاب الشعراوى ويليه قرة العيون للسمرقى	٣٥٢

اسماء الكتب الفارسية التي نشرتها مكتبة الحقيقة

عدد صفحاتها	اسماء الكتب
٦٧٢	١ - مكتوبات امام ريانی (دفتر اول)
٦٠٨	٢ - مكتوبات امام ريانی (دفتر دوم و سوم)
٤١٦	٣ - منتخبات از مکتوبات امام ريانی
٤٣٢	٤ - منتخبات از مکتوبات معصومیه ویلیه مسلک مجدد الف ثانی (با ترجمه اردو)
١٥٦	٥ - مبدأً ومعاد ویلیه تأیید اهل سنت (امام ريانی)
٦٨٨	٦ - کیمیای سعادت (امام غزالی)
٣٨٤	٧ - ریاض الناصحین
٢٨٨	٨ - مکاتیب شریفه (حضرت عبد الله دھلوی) ویلیه الجد التالد ویلیهما نامهای خالد بغدادی
١٦٠	٩ - در المعرف (ملفوظات حضرت عبد الله دھلوی)
١٤٤	١٠ - رد وهابی ویلیه سيف الابرار المسؤول على الفخار
١٢٨	١١ - الاصول الاروعة في تردید الوهابیة
٤٢٤	١٢ - زیدة المقامات (برکات احمدیة)
١٢٨	١٣ - مفتاح النجاة لاحد نامقی جامی ویلیه نصایح عبد الله انصاری
٣٠٤	١٤ - میزان الموزین في امر الدین (در رد نصاری)
٢٠٨	١٥ - مقامات مظہریہ ویلیه هو الغنی
٣٢٠	١٦ - مناهج العباد الى المعاد ویلیه عمدة الاسلام
٨١٦	١٧ - تحفه اثني عشریه (عبد العزیز دھلوی)
٢٨٨	١٨ - المعتمد في المعتقد (رساله توریشی)
٢٧٢	١٩ - حقوق الاسلام ویلیه مالا بد منه ویلیهمما تذكرة الموتى والقبور
١٩٢	٢٠ - مسموعات قاضی محمد زاهد از حضرت عبید الله احرار
٢٨٨	٢١ - ترغیب الصلاة
٢٠٨	٢٢ - آئیس الطالبین وعدة السالکین
٣٠٤	٢٣ - شواهد النبوة
٤٨٠	٢٤ - عمدة المقامات
١٦٠	٢٥ - اعترافات جاسوس انگلیسی به لغة فارسی ودشی انگلیسها به إسلام

الكتب العربية مع الاردوية والفارسية مع الاردوية والاردية

١٩٢	١ - المدارج السنیة في الرد على الوهابیة ویلیه العقائد الصحيحة في تردید الوهابیة التجدیة
	٢ - عقائد نظامیه (فارسی مع اردو) مع شرح قصيدة بدء الاماںی
١٦٠	ویلیهمما مناقب ائمه اربعه
٢٢٤	٣ - الاخبارات الحسان (اردو) (احمد ابن حجر مکی)
١٤٤	٤ - هر کسی کیلے لازم ایمان مولانا خالد بغدادی
١٦٠	٥ - اعترافات جاسوس انگلیسی به لغة اردو و دشمنی انگلیسها به إسلام
١٦٠	٥ - راعتقادناه (ایمان و إسلام) لمولانا خالد البغدادی التشنیدی قدس اللہ سرہ العزیز

**HAKÎKAT KİTÂBEVİNİN
YAYINLADIĞI TÜRKÇE KİTÂBLAR**

KİTÂBIN ADI	FİATI
SE'ÂDET-İ EBEDİYYE (TAM İLMİHÂL): (Hüseyin Hilmi Işık), 1248 sahîfe, üç kîsm bir arada. Yüzelliüçüncü Baskı (2024)	300 ₺
MEKTÛBât TERCEMESİ: (Hüseyin Hilmi Işık) (512) sahîfe. Otuzüçüncü Baskı (2024).....	200 ₺
1— FÂİDELİ BİLGİLER: Fâideli Bilgiler (Hüseyin Hilmi Işık) ve Din Adamı Bölücü Olmaz ve Doğru Sözé Înan, Bölücüye Aldanma, kîsmları ile (480) sahîfe. Yüzonzekizinci Baskı (2024)	60 ₺
2— HAK SÖZÜN VESİKALARI: Hucec-i Kat'îyye (Hüseyin Hilmi Işık), Redd-i Revâfid, Tezkiye-i Ehl-i Beyt, Birleşelim-Sevişelim, Îmân ile ölmek için kardeşim Ehl-i Beyt ile Eshâbî sevmelisin, Peygamberlik nedir?, Eyyühel-veled tercemesi (Îmâm-ı Gazâlî), Bir din câhiline cevâb, kîsmları ile (400) sahîfe. Yetmişsekizinci Baskı (2024)	50 ₺
3— HERKESE LÂZIM OLAN ÎMÂN: Herkese Lâzım Olan Îmân (Hüseyin Hilmi Işık), Müslümanlık ve Hristiyanlık, Kur'ân-ı Kerîm ve Înciller, İslâm dîni ve diğer dinler, kîsmları ile (480) sahîfe. Yüzellinci Baskı (2025)	60 ₺
4— İSLÂM AHLÂKİ: İslâm Ahlâkı (Hüseyin Hilmi Işık), Cennet Yolu Îlmihâli, Ey oğul Îlmihâli, kîsmları ile (592) sahîfe. Yüzaltmışsekizinci Baskı (2025).....	75 ₺
5— ESHÂB-İ KIRÂM: Eshâb-ı Kirâm (Hüseyin Hilmi Işık) Müslimânların İki Göz Bebeği, İslâmda İlk Fitne, kîsmları ile (448) sahîfe. Yüzonbirinci Baskı (2024).....	50 ₺
6— KIYÂMET VE ÂHIRET: Kiyâmet ve Âhiret (Hüseyin Hilmi Işık), Müslümanâ Nasîhat, kîsmları ile (384) sahîfe. Yüzotuzdokuzuncu Baskı (2025)	50 ₺
7— CEVÂB VEREMEDİ: (Hüseyin Hilmi Işık). (368) sahîfe. Altmışdokuzuncu Baskı (2025).....	45 ₺
8— İNGİLİZ CÂSÛSUNUN İ'TİRÂFLARI: (M.Siddîk Gümüş) (128) sahîfe. Yüzkirkalıncı Baskı (2025)	25 ₺
9— KIYMETSİZ YAZILAR: (Hüseyin Hilmi Işık) (416) sahîfe. Altmışdördüncü Baskı (2024)	45 ₺
10— NAMÂZ KİTÂBI: (Hüseyin Hilmi Işık) (192) sahîfe. İkiyüzonyedinci Baskı (2025)	30 ₺
11— ŞEVÂHİD-ÜN NÜBÜVVE: (Hüseyin Hilmi Işık) (448) sahîfe. Doksanüçüncü Baskı (2025)	55 ₺
12— MENÂKIB-İ ÇİHÂR YÂR-İ GÜZÎN: (Hüseyin Hilmi Işık) (592) sahîfe. Altmışikinci Baskı (2024).....	75 ₺

BOOKS PUBLISHED BY HAKİKAT KİTABEVİ

ENGLISH:

- 1- Endless Bliss I, 304 pp.
- 2- Endless Bliss II, 400 pp.
- 3- Endless Bliss III, 336 pp.
- 4- Endless Bliss IV, 432 pp.
- 5- Endless Bliss V, 512 pp.
- 6- Endless Bliss VI, 352 pp.
- 7- The Sunni Path, 128 pp.
- 8- Belief and Islam, 128 pp.
- 9- The Proof of Prophethood, 144 pp.
- 10- Answer to an Enemy of Islam, 128 pp.
- 11- Advice for the Muslim, 352 pp.
- 12- Islam and Christianity, 336 pp.
- 13- Could Not Answer, 432 pp.
- 14- Confessions of a British Spy, 128 pp.
- 15- Documents of the Right Word, 496 pp.
- 16- Why Did They Become Muslims?, 304 pp.
- 17- Ethics of Islam, 240 pp.
- 18- Sahaba 'The Blessed', 560 pp.
- 19- Islam's Reformers, 320 pp.
- 20- The Rising and the Hereafter, 112 pp.
- 21- Miftah-ul-janna, 288 pp.
- 22- Muslim Ritual Prayers (Kitab as-salat), 256 pp.
- 23- O Son, 352 pp.

DEUTSCH:

- 1- Islam, der Weg der Sunnit, 128 Seiten
- 2- Glaube und Islam, 128 Seiten
- 3- Islam und Christentum, 352 Seiten
- 4- Beweis des Prophetentums, 160 Seiten
- 5- Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten
- 6- Islamische Sitte, 288 Seiten

EN FRANÇAIS:

- 1- L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.
- 2- Foi et Islam, 160 pp.
- 3- Islam et Christianisme, 304 pp.
- 4- L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.
- 5- Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.
- 6- Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.

SHQIP:

- 1- Besimi dhe Islami, 96 fq.
- 2- Libri Namazit, 208 fq.
- 3- Rrefimet e Agjentit Anglez, 112 fq.

ПО РУССКИ:

- 1- Всем Нужная Вера, (128) стр.
- 2- Признания Английского Шпиона, (144) стр.
- 3- Китаб-ус-Салат (Молитвенник) Книга о намазе, (224) стр.
- 4- О Сын Мой (256) стр.
- 5- Религия Ислам (256) стр.

НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК:

- 1- Вяра и Ислам. (128) стр.
- 2- НАМАЗ КИТАБЪ (256) стр.
- 3- ХЕМПЕР СЫРЛАРЫНЫ АЧЯР (144) стр.

BOSNIAKISHT:

- 1- Iman i Islam. (128) str.
- 2- Odgovor Neprijatelju Islama, (144) str.
- 3- Knjiga o Namazu, (192) str.
- 4- Nije Mogao Odgovoriti. (432) str.
- 5- Put Ehl-i Sunneta. (128) str.
- 6- Ispovijesti Jednog Engleskog Spajuna. (144) str.